

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन

कार्यक्रम अंदाजापत्रक

१९९७-९८

शालेय शिक्षण विभाग

(शालेय शिक्षण)

मेरवडा कारागृह मुद्रणालय, पुणे-६

१९९७

कार्यक्रम अंदाजपत्रक

१९९७-९८

शालेय शिक्षण विभाग

(शालेय शिक्षण)

NIEPA DC

D10535

LIBRARY & DOCUMENTATION CENTRE

National Institute of Educational
Planning and Administration.

17-B, Sri Aurobindo Marg,

New Delhi-110016

JOC, No..... D-10535

Date..... 16-02-2000

अनुक्रमणिका

पृष्ठे
१

प्रस्तावना

कार्यक्रम

(१) प्राथमिक शिक्षण

(एक) प्रस्तावना	...	२
(दोन) वित्तीय आवश्यकता	...	४
(तीन) कार्यक्रमाच्या कार्यभाराचा गोषवारा व वित्तीय आवश्यकतांचे स्पष्टीकरण—		
१. संचालन व प्रशासन—		
नगरपालिका शाळा मंडळाचे प्रशासकीय अधिकारी	...	१०
२. अशासकीय प्राथमिक शाळांना सहाय्य—		
२. (१) अध्यापक विद्यालयांना जोडलेल्या सराव पाठशाळा	...	१२
२. (२) विदर्भातील विद्यामंदिरे	...	१३
३. प्राथमिक शिक्षणासाठी स्थानिक संस्थांना सहाय्य—जिल्हा परिषदांना अनुदाने	...	१४
३. (१) एक शिक्षकी शाळांचे द्विशिक्षकी शाळांमध्ये रूपांतर करण्याकरिता जिल्हा परिषदांना अनुदाने.		१८
३. (२) शाळा नसलेल्या खेड्यात नवीन प्राथमिक शाळा उघडण्याकरिता जिल्हा परिषदांना अनुदाने.		१८
३. (३) उसतोड कामगारांच्या मुलांसाठी प्राथमिक शाळा सुरूकरणे	...	१८
३. (४) प्राथमिक शिक्षणाच्या नैसर्गिक वाढीमुळे शिक्षकांच्या जादा पदांसाठी जिल्हा परिषदांना अनुदाने.		१८
३. (५) मान्य खाजगी प्राथमिक शाळा	...	२२
३. (६) प्राथमिक शिक्षकांना सेवानिवृत्ती वेतन	...	२५
३. (७) पुस्तक पेढीची स्थापना	...	२७
३. (८) प्राथमिक शाळातील अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना विशेष सुविधा (गणवेश व लेखनसाहित्य पुरवठा).		३०
३. (९) विकास गटातील जिल्हा परिषद प्राथमिक शाळेतील १ ली ते ४ थी च्या विद्यार्थ्यांना मोफत पाठ्यपुस्तके व १ ली च्या विद्यार्थ्यांना गणवेश व लेखन सामग्री पुरविणे.		३२
३. (१०) प्राथमिक शाळा इमारतीचे बांधकाम	...	३३
३. (११) अंशकालिक वर्ग उघडणे	...	३६
३. (१२) बालवाड्या उघडणे	...	३९
३. (१३) मुंबई महानगरपालिकेस प्राथमिक शिक्षणासाठी सहाय्य	...	४२
३. (१४) प्राथमिक शिक्षणासाठी इतर स्थानिक स्वराज्य संस्थांना अनुदान	...	४३
३. (१५) नगरपालिका शिक्षण मंडळ आणि नगरपरिषद यांच्या प्राथमिक शाळांमध्ये पुस्तकपेढी योजना.		४८
३. (१६) नगरपालिका शिक्षण मंडळाकडून मान्य खाजगी प्राथमिक शाळांना अनुदाने.		५०
३. (१७) अंशकालिक वर्ग उघडणे	...	५२
३. (१८) प्राथमिक शाळेत शिकणाऱ्या मुलींना उपस्थिती भत्ता	...	५४
३. (१९) शालेय पोषण आहार योजना	...	५४
४. निरीक्षण—शाळा निरीक्षणासाठी जिल्हा परिषदांना शासनाचे सहाय्य	...	५४
५. शिक्षक प्रशिक्षण—		
५. (१) शासकीय कनिष्ठ अध्यापक विद्यालये (प्राथमिक)	...	५८
५. (२) (१) अशासकीय कनिष्ठ अध्यापक विद्यालयांना मदत (प्राथमिक शिक्षण)		६२
५. (२) (२) पूर्वं प्राथमिक शाळांना अनुदाने	...	६८

६. भूतपूर्व जिल्हा शाळा मंडळाच्या प्राथमिक शिक्षकांच्या व कर्मचारी-वर्गाच्या भविष्य निर्वाह निधीवरील व्याज.	७०
माजी स्कूल बोर्डाच्या प्राथमिक शिक्षक व कर्मचाऱ्यांचा भविष्य निर्वाह निधी.	७०
७. अनुदानप्राप्त मान्य खाजगी प्राथमिक शाळांच्या कर्मचाऱ्यांना मिळणारे निवृत्तीवेतन व इतर सेवानिवृत्ती लाभ.	७१
८. आदिवासी बोलीभाषातून पुस्तक निर्मिती	७१
९. ठेव संलग्न विमा योजना	७१
(२) माध्यमिक शिक्षण	
(एक) प्रस्तावना	७३
(दोन) वित्तीय आवश्यकता	७४
(तीन) कार्यक्रमाच्या कार्यभाराचा गोषवारा व वित्तीय आवश्यकतांचे स्पष्टीकरण—	
१. संचालन व प्रशासन—	
महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ	८२
२. निरीक्षण—	
२. (१) माध्यमिक शाळांचे निरीक्षण	८६
३. शिष्यवृत्त्या—	
माध्यमिक/उच्च माध्यमिक शाळांतील शिष्यवृत्त्या—	
३. (१) ग्रामीण भागातील हुशार (प्रज्ञावान) विद्यार्थ्यांसाठी राष्ट्रीय शिष्यवृत्ती योजना.	९१
३. (२) पूर्वमाध्यमिक व माध्यमिक शाळांतील विद्यार्थ्यांसाठी खुल्या गुणवत्ता शिष्यवृत्त्या.	९४
३. (३) जिल्हा परिषदांना अनुदान—ग्रामीण भागातील हुशार आणि पात्र विद्यार्थ्यांसाठी शिष्यवृत्त्या.	९७
३. (३) (अ) पूर्व माध्यमिक शाळा शिष्यवृत्त्या (इ. ५ वी ते ७ वी)	९८
३. (३) (ब) माध्यमिक शाळा शिष्यवृत्त्या (इ. ८ वी ते १० वी)	१००
३. (३) (क) रियायती शिष्यवृत्ती	१०४
३. (३) (ड) तरंगिबी शिष्यवृत्ती	१०५
४. शासकीय माध्यमिक शाळा—	
४. (१) शासकीय विद्यानिकेतन	१०६
४. (२) नवोदय विद्यालये	११०
५. खाजगी संस्थांमार्फत चालविल्या जाणाऱ्या अशासकीय माध्यमिक शाळांना सहाय्य—	
५. (१) (अ) खाजगी संस्थांनी चालविलेल्या अशासकीय माध्यमिक शाळांना अनुदान.	११३
५. (१) (ब) खाजगी संस्थांमार्फत चालविल्या जाणाऱ्या अशासकीय माध्यमिक शाळांमध्ये पुस्तकपेढ्या स्थापन करणे.	१२०
५. (२) सातारा सैनिक शाळेंस अनुदान	१२२
५. (२) (अ) प्रत्येक जिल्ह्यात सैनिक शाळा सुरू करणे	१२२
६. अहिल्याबाई होळकर मुलींना मोफत प्रवास योजना	१२५
७. महाराष्ट्र छात्रसेना योजना	१२५

६. माध्यमिक शाळांसाठी स्थानिक संस्थांना सहाय्य—	
६. (१) (अ) माजी शासकीय शाळांसाठी स्थानिक संस्थांना सहाय्य—(जिल्हा परिषदांना अनुदान).	१२५
६. (१) (ब) जिल्हा परिषदांच्या (माजी शासकीय) माध्यमिक शाळांमध्ये पुस्तक-पेढ्या स्थापन करणे.	१३०
६. (२) (अ) स्थानिक स्वराज्य संस्थांमार्फत चालविल्या जाणाऱ्या माध्यमिक शाळांना सहाय्य.	१३२
६. (२) (ब) स्थानिक स्वराज्य संस्थांमार्फत चालविल्या जाणाऱ्या माध्यमिक शाळांमध्ये पुस्तकपेढ्या स्थापन करणे.	१३८
७. इतर खर्च—	
७. (१) महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, विभागीय कार्यालय व व्यवसाय मार्गदर्शन व निवड संस्था, मुंबई.	१४०
७. (२) अशासकीय विशेष संस्थांना सहाय्य	१४३
८. निवृत्तीवेतन व इतर सेवानिवृत्ती लाभ—	
८. (१) शासन मदतीच्या अशासकीय माध्यमिक शाळांमधील कर्मचाऱ्यांना भविष्य निर्वाह निधीसाठी अंशदान.	१४५
८. (२) अनुदानित अशासकीय माध्यमिक शाळांमधील कर्मचाऱ्यांना निवृत्तीवेतन व इतर सेवानिवृत्तीविषयक लाभ.	१४५
९. शासन मदतीच्या अशासकीय माध्यमिक व विशेष शाळांमधील कर्मचाऱ्यांच्या भविष्य निर्वाह निधीच्या रकमेवरील व्याज.	१४८
१०. ठेव संलग्न विमा योजना	१५२
११. अशासकीय माध्यमिक शाळांना प्रोत्साहनपर अनुदान	१५२
(२-अ) उच्च माध्यमिक शिक्षण	
(एक) प्रस्तावना	१५५
(तीन) कार्यक्रमाच्या कार्यभाराचा गोषवारा आणि वित्तीय आवश्यकतांचे स्पष्टीकरण—	
१. कनिष्ठ महाविद्यालये—	
१. (१) शासकीय संस्था	१५६
२. अशासकीय संस्थांना सहाय्य—	
२. (१) शासनमान्य अशासकीय माध्यमिक शाळा व महाविद्यालये यांना जोडलेल्या अशासकीय कनिष्ठ महाविद्यालयांना अनुदान.	१५६
२. (२) जिल्हा परिषद (भूतपूर्व शासकीय) माध्यमिक शाळांना जोडलेल्या कनिष्ठ महाविद्यालयांच्या वर्गासाठी द्यावयाची अनुदानपद्धती.	१६६
२. (३) कनिष्ठ महाविद्यालयांकरिता इतर स्थानिक स्वराज्य संस्थांना अनुदान...	१७०
३. शिष्यवृत्त्या—	
३. (१) कनिष्ठ महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांना देण्यात येणाऱ्या शासकीय खुल्या गुणवत्ता शिष्यवृत्त्या.	१७२
३. (२) माध्यमिक शालान्त प्रमाणपत्र परीक्षेत वरचे स्थान मिळविणाऱ्या विद्यार्थ्यांना पुढील शिक्षणासाठी आर्थिक सहाय्य योजना.	१७५
३. (३) ग्रामीण भागातील हुशार व पाले विद्यार्थ्यांसाठी शिष्यवृत्त्या	१७६

(३) प्रौढ शिक्षण

(एक) प्रस्तावना	...	१७७
(दोन) वित्तीय आवश्यकता	...	१७८
(तीन) कार्यक्रमाचा गोषवारा आणि वित्तीय बाबींचे स्पष्टीकरण—		
१. राज्य प्रौढ शिक्षण कार्यक्रम	...	१७८
२. संपूर्ण साक्षरता अभियान	...	१८१
३. साक्षरोत्तर अनुधावन कार्यक्रम	...	१८६
४. जनशिक्षण निलयम केंद्राची स्थापना	...	१८९
५. पारितोषिक प्राप्त उत्कृष्ट महिला प्रौढ शिक्षण केंद्रांची स्थापना	...	१९८
६. कार्यकर्त्यांचे प्रशिक्षण	...	२०१
७. श्रमिक विद्यापीठ, नागपूर	...	२०५
८. जिल्हा परिषदांना ग्रामीण वाचनालयासाठी अनुदान	...	२१०

(४) भाषा विकास

(एक) प्रस्तावना	..	२१४
(दोन) वित्तीय आवश्यकता	..	२१५
(तीन) कार्यक्रमाच्या कार्यभाराचा गोषवारा व वित्तीय आवश्यकतांचे स्पष्टीकरण—		
१. अर्वाचीन भारतीय भाषा आणि साहित्य यांना प्रोत्साहन—हिंदी संस्था	..	२१८
२. (१) संस्कृत शिक्षण—माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शाळांना भारत सरकारच्या शिष्यवृत्त्या.		२१९
२. (२) पाठशाळा व संस्कृत विकासाकरिता अनुदाने—		
२. (२) (अ) पाठशाळांना अनुदाने	..	२२०
२. (२) (ब) टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे	..	२२१
२. (२) (ड) उत्तम पुस्तकास उत्तेजन	..	२२२

(५) सर्वसाधारण शिक्षण

(एक) प्रस्तावना	..	२२३
(दोन) वित्तीय आवश्यकता	..	२२४
(तीन) कार्यक्रमाच्या कार्यभाराचा गोषवारा व वित्तीय आवश्यकतांचे स्पष्टीकरण—		
१. संचालन व प्रशासन—		
१. (१) शिक्षण संचालक	..	२३२
२. प्रशिक्षण—		
२. (१) शिक्षक प्रशिक्षण	..	२३४
(१) (अ) महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, पुणे	..	२३४
(१) शाळासमूह योजना	..	२३४
(२) बालवाडी तार्डे प्रशिक्षण	..	२३५
(३) गीतमंच योजना	..	२३५
(४) संशोधन आणि प्रकाशन	..	२३५
(५) कार्यानुभव	..	२३५
(६) नैतिक शिक्षण	..	२३५
(७) नवीन राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण प्राथमिक शिक्षणाचा पुनर्रचित अभ्यासक्रम.	..	२३५
(८) अनौपचारिक शिक्षण	..	२३६
(९) किमान अध्ययन क्षमता प्रकल्प	..	२३६
(१०) लोकसंख्या शिक्षण विभाग कार्यक्रम	..	२३६
(११) "जीवन शिक्षण" मासिकाचे प्रकाशन	..	२३७
(१२) शिक्षक प्रशिक्षण मंडळ	..	२३७
(१३) बालवाडी शिक्षकांचे सेवांतर्गत प्रशिक्षण	..	२३७

अनुक्रमणिका—चालू

	पृष्ठे
(१४) प्राथमिक शिक्षण सर्वांसाठी युनिसेफ सहाय्यित प्रकल्प पाच ..	२३७
(१५) प्रशिक्षण विभाग ..	२३८
(१६) पत्रद्वारा प्रशिक्षण योजना ..	२३८
२. (१) (व) म. रा. शै. सं. व प्रशिक्षण परिषदेची राज्य विज्ञान शिक्षण संस्था, नागपूर.	२३९
२. (१) (क) महाराष्ट्र राज्य आंग्ल भाषा अध्यापन संस्था, औरंगाबाद ..	२४४
२. (१) (ड) महाराष्ट्र राज्य दूकश्रवण शिक्षण संस्था, पुणे ..	२४७
२. (१) (ई) राज्य शैक्षणिक तंत्रज्ञान कक्ष, मुंबई ..	२४८
३. शिष्यवृत्त्या—	
३. (१) सैनिकी शाळा व महाविद्यालये यातील शिष्यवृत्त्या ..	२५२
३. (२) इतर खास शिष्यवृत्त्या—	२५२
३. (२) (१) ५ वी ते १० वी मध्ये शिक्षण घेणाऱ्या आदिवासी विद्यार्थ्यांना विद्यावेतन देणे.	२५२
३. (२) (२) मुलींसाठी शिष्यवृत्त्या—भोसला मिलिटरी स्कूल, नाशिक ..	२५६
३. (३) आर्थिकदृष्ट्या मागासवर्गीयांतील विद्यार्थ्यांना मिळणारी गुणवत्ता शिष्यवृत्ती.	२५७
४. शासकीय परीक्षा मंडळ ..	२५९
५. इतर खर्च—	
५. (१) (अ) जवाहर बालभवन, मुंबई ..	२६२
५. (१) (ब) जिल्हा बालभवन योजना ..	२६२
५. (२) स्वातंत्र्य सैनिकांचे मुलांना शैक्षणिक सवलती ..	२६५
५. (३) सहा ते चौदा वयोगटातील मुलांना मिळणाऱ्या शैक्षणिक सवलती ..	२६९
५. (४) प्राथमिक शिक्षकांच्या मुलांना फी माफी ..	२७०
५. (५) आर्थिकदृष्ट्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शुल्क सवलती ..	२७३
५. (६) माजी सैनिकांच्या मुलांना/मुलींना/पत्नींना/विधवांना शैक्षणिक सवलती.	२७८
५. (७) मुलींना इयत्ता १ ली ते १२ वी पर्यंत मुमुक्षु शिक्षण ..	२८१
५. (८) राष्ट्रीय शिक्षक कल्याण प्रतिष्ठानास अंशदान ..	२८३
५. (९) शाळा न्यायाधिकरणे ..	२८४
६. अपंग विद्यार्थ्यांसाठी एकात्मशिक्षण योजना ..	२८९
(६) क्रीडा व युवक कल्याण	
(एक) प्रस्तावना ..	२९२
(दोन) वित्तीय आवश्यकता ..	२९४
(तीन) कार्यक्रमाच्या कार्यभाराचा सारांश व वित्तीय आवश्यकतांचे स्पष्टीकरण—	
(१) राष्ट्रीय छात्रसेना ..	२९६
(२) बालदोर व वीरबाला ..	२९६
(७) मंत्रालय	
(एक) प्रस्तावना ..	२९८
(दोन) वित्तीय आवश्यकता ..	३००
(तीन) कार्यक्रमाच्या कार्यभाराचा गोषवारा व वित्तीय आवश्यकतांचे स्पष्टीकरण—	
(१) ठेव संलग्न विमा योजना—भविष्य निर्वाह निधि ..	३०२
(२) शासकीय कर्मचाऱ्यांना कर्जे ..	३०२
(३) कर्मचारीवर्गाचा गोषवारा ..	३०३

प्रस्तावना

आर्थिक विकासात शिक्षणास अत्यंत महत्वाचे स्थान आहे. निरनिराळे विकास कार्यक्रम राबविण्यासाठी आवश्यक असणारे प्रशिक्षित मनुष्यबळ वाढवून मानवी भांडवल निर्माण करण्याचे शिक्षण हे मुख्य साधन आहे. देशाच्या सामाजिक व आर्थिक विकासातील शिक्षणाची महत्त्वाची भूमिका लक्षात घेऊन शिक्षणविषयक कार्यक्रम राबविले जातात. शिक्षणाचे महत्त्व लक्षात घेऊनच राज्य शासन आपल्या एकूण वित्तीय महसूल खर्चापैकी सुमारे १/६ भाग सर्वसाधारण शिक्षणावर खर्च करते.

राज्यातील निरनिराळे शैक्षणिक विकासाचे विविध कार्यक्रम, शिक्षणाच्या पुनर्रचना संबंधीचे धोरणविषयक निवेदन, २० कलमी आर्थिक कार्यक्रम, राष्ट्रीय शिक्षणविषयक धोरण, केंद्रीय शिक्षण सल्लामंडळाच्या धोरणावर आधारलेले असतात.

या सध्याच्या प्रकाशनात शालेय शिक्षण या क्षेत्रात येणाऱ्या शालेय शिक्षण या विभागाने ज्या कार्यक्रमासाठी मागणी केली आहे, अशा सर्व कार्यक्रमाचे विश्लेषण करण्यात आले आहे.

शालेय शिक्षणात खालील कार्यक्रमाचा अंतर्भाव होतो :—

- (१) प्राथमिक शिक्षण.
- (२) माध्यमिक शिक्षण.
 - (अ) उच्च माध्यमिक शिक्षण.
- (३) प्रौढ शिक्षण.
- (४) भाषा विकास.
- (५) सर्वसाधारण शिक्षण
- (६) क्रीडा व युवक सेवा.
- (७) मंत्रालय.

शासनाने अनुसूचित जातीजमाती यांना शैक्षणिक सुविधा पुरविण्याचे दृष्टीने व त्या योग्यप्रकारे राबविण्याच्या दृष्टीने आदिवासी क्षेत्र उपयोजना तयार करून त्यासाठी वेगळे वित्तीय सहाय्य मंजूर केले आहे.

या कार्यक्रम अंदाजपत्रकातील अंतर्भूत तंत्रानुसार प्रत्येक कार्यक्रम हा खालीलप्रमाणे चार विभागात दाखविण्यात आला आहे, ते चार विभाग पुढीलप्रमाणे होत :—

- (१) प्रस्तावनात्मक.
- (२) वित्तीय आवश्यकता.
- (३) कार्यक्रमाच्या कार्यभाराचा गोषवारा व वित्तीय आवश्यकतांचे स्पष्टीकरण.
- (४) कर्मचारी वर्गाचा सारांश.

दुसऱ्या विभागात पुढील तीन विभागांचे वर्गीकरणाचे स्पष्टीकरण करण्यात आले आहे :—

- (१) वर्गीकरण.
- (२) उद्दिष्ट.
- (३) साधने.

क्रमाचे वर्गीकरण.—हे योजनेवरील खर्च करण्याचा हेतू वा प्रयोजन याचा स्पष्टपणे उल्लेख करते.

उद्दिष्ट.—कोणत्या अधिकरणामार्फत कशा प्रकारे खर्च होणार्या बाबतचे स्पष्टीकरण देण्यात येते.

साधने.—कार्यक्रमनिहाय व लेखाशीर्षक निहाय व त्याखाली येणारा सर्व खर्च इत्यादीबाबतच्या तरतुदी दर्शवितात.

कार्यक्रम अंदाजपत्रक हे केवळ मूल्यमापन अहवाल नसून शिक्षण विभागातील राबविण्यात येणाऱ्या निरनिराळ्या कार्यक्रमांचे अगदी श्लिष्टीकरण प्राप्त माहितीनुसार आलेल्या संपादनकीचे तयार केलेले प्रकाशन होय.

१. प्राथमिक शिक्षण

(एक) प्रस्तावना

ग्रामीण व अनधिकृत नगरपालिका क्षेत्रातील प्राथमिक शिक्षणाचे व्यवस्थापन व प्रशासन जिल्हा परिषदांकडे आहे. त्याचप्रमाणे शिक्षण महाराष्ट्रातील शहरी विभागातील प्राथमिक शिक्षणाची जबाबदारी तसेच त्यांचे व्यवस्थापन अधिकृत नगरपालिका शिक्षण मंडळे, महानगरपालिका शिक्षण मंडळे यांचेकडे सोपविण्यात आलेली आहे. विदर्भ व मराठवाडा विभागातील नगरपालिका क्षेत्रातील प्राथमिक शिक्षणाची जबाबदारी (प्रशासन आणि व्यवस्थापन) या विभागातील अधिकृत नगरपालिकांकडे देण्यात आलेली आहे. वृहन्मुंबईतील ही जबाबदारी पूर्ण महानगरपालिकेकडे सोपविण्यात आलेली आहे, त्यासाठी महानगरपालिकेला अनुदान दिले जाते.

पश्चिम महाराष्ट्रात प्राथमिक शिक्षण हे मुंबई प्राथमिक शिक्षण कायदा, १९४७ मधील तरतुदीअन्वये नियंत्रित करण्यात येते. यानुसार अनधिकृत नगरपालिकांच्या क्षेत्रातील जिल्हा परिषदांमार्फत प्राथमिक शिक्षणाच्या व्यवस्थापनाची जबाबदारी जिल्हा परिषदेकडे स्वीकारलेली आहे. मात्र त्यासाठी या अनधिकृत नगरपालिकांना विहित दराने जिल्हा परिषदांना शिक्षण वर्गणी द्यावी लागते. कटक मंडळाच्या (कॅन्टोनमेंटच्या) क्षेत्रातील प्राथमिक शिक्षणाची जबाबदारी आणि व्यवस्थापन ही त्या मंडळाकडे सोपविण्यात आलेली आहे. त्यांना मान्य दराने शासन अनुदान देते.

याप्रमाणे प्राथमिक शिक्षणाची जबाबदारी मुख्यत्वे करून जिल्हा परिषदा आणि इतर स्थानिक स्वराज्य संस्था यांची असली तरी काही खाजगी संस्था प्राथमिक शाळा चालवितात आणि त्यासाठी या संस्थांना शासन विहित दराने अनुदान देते. अशा संस्थातील शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांना बँकेमार्फत वेतन देण्यात येते.

सम ९५-९६ मध्ये महाराष्ट्र राज्यात सुमारे ६२,७०७ प्राथमिक शाळा असून त्यामधून सुमारे १३८.५० लाख विद्यार्थी शिक्षण घेत आहेत. या शाळांमधून सुमारे ३.०१ लाख शिक्षक काम करीत आहेत. राज्यातील तुळक लोकसंख्या असलेल्या वस्त्या सोडल्या तर सर्व महसुली खेड्यातून प्राथमिक शिक्षणाची सोय शासनाने केली आहे.

ग्रामीण भागातील अनेक लहान मुलांना त्यांच्या आर्थिक परिस्थितीमुळे तसेच त्यांना करव्या लागणाऱ्या घरकामामुळे पूर्णवेळ शाळांमधून उपस्थित राहता येत नाही. अशा विद्यार्थ्यांसाठी शासनाने अंशकालिक शिक्षण वर्गाची सोय केलेली आहे.

प्राथमिक शाळांना पुरेशा प्रमाणात प्रशिक्षित शिक्षक उपलब्ध व्हावेत यासाठी अध्यापन पदविका अभ्यास क्रमांचे प्रशिक्षण शासकीय व अशासकीय अध्यापक विद्यालयात दिले जाते. तसेच सेवेत असलेल्या प्राथमिक शिक्षकांसाठी गुणवत्ता व पातळता वाढविण्याच्या दृष्टीने सेवांतरगत मार्गदर्शनपर प्रशिक्षण वर्ग चालविले जातात.

अशासकीय अध्यापक विद्यालयांना मान्य खर्चावर शासनाकडून विहित दराने अनुदान दिले जाते. अशा संस्थांतील शिक्षकांना व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांना १९७७ पासून बँकेमार्फत वेतन देण्यात येते.

राज्यातील प्राथमिक शाळागृहांची स्थिती समाधानकारक नाही. ग्रामीण विभागातील अनेक प्राथमिक शाळा देवळातून, बांधीतून अगर भाड्याच्या इमारतीतून चालविल्या जातात. जिल्हा परिषदांच्या क्षेत्रातील शाळागृहे बांधण्यासाठी शासन अनुदान देते. तसेच जिल्हा परिषदांना त्यांच्या शाळा इमारतीच्या विशेष दुरुस्तीसाठी १९७८-७९ पासून अनुदान देण्यात येत आहे.

ग्रामीण भागातील प्राथमिक शाळांतील पटसंख्या व सरासरी उपस्थिती वाढविण्यासाठी तसेच शैक्षणिक पातळी सुधारण्यासाठी प्राथमिक शाळांतील शिक्षकांना रोख पारितोषिकांच्या स्वरूपात प्रोत्साहन देण्यात येते. प्रत्येक जिल्ह्यातील दोन, एक शिक्षकी शाळांतील शिक्षकांना प्रत्येकी रुपये १०० प्रमाणे तर बहुशिक्षकी प्राथमिक शाळांतील शिक्षकांमध्ये वाटपासाठी २ शाळांना प्रत्येकी रुपये ५०० प्रमाणे रोख पारितोषिक देण्यात येते.

मुलींची पट नोंदणी वाढविण्याच्या कार्यक्रमांमध्ये उत्कृष्ट काम करणाऱ्या प्राथमिक शिक्षकांना व शिक्षण विस्तार अधिकाऱ्यांना प्रोत्साहन म्हणून १०० रुपये रोख पारितोषिक व प्रमाणपत्र देण्यासंबंधीचा कार्यक्रम १९८४-८५ या शैक्षणिक वर्षापासून सुरू केला आहे.

शाळा निरीक्षणार नियंत्रण व पर्यवेक्षण डेवण्यासाठी गट कार्यालये स्थापन करण्यात आली आहेत. तालुका पातळीवर गटशिक्षण अधिकाऱ्यांच्या अधिकृत्याखाली गट शिक्षणाधिकारी कार्यालये स्थापन करण्यात आली आहेत तसेच निरीक्षण यंत्रणा बळकट करण्यासाठी जिल्हानिहाय आकस्मिक तपासणी पथके स्थापन करण्यात आली आहेत.

प्राथमिक शाळांतील अनुसूचित जाती जमाती, भटक्या जमातीच्या मुलांची पटसंख्या वाढविण्याच्या दृष्टीने व गळतीचे प्रमाण रोखण्यासाठी विद्यार्थ्यांना गणवेश व शालेय साहित्य विनामूल्य पुरविण्याची योजना १९७८-७९ पासून राबविण्यात येत आहे.

एकूण विद्यार्थी गट संख्येच्या २५ टक्के इतक्या प्रमाणात अनुसूचित जाती जमाती, भटक्या जाती, विमुक्त जाती आदिवासी विद्यार्थ्यांना व आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांना पुस्तक पेढीमार्फत शालेय पुस्तके दिली जातात.

प्राथमिक शाळा इमारत बांधकामामाठी जवाहर योजनेअंतर्गत जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा यांना शासनामार्फत सन १९८९-९० पासून अनुदान मंजूर करण्यात येत आहे. या योजनेखाली शाळा खोलीच्या बांधकाम किमतीच्या ६० टक्के रक्कम जवाहर रोजगार योजनेअंतर्गत नरतूदीतून व ४० टक्के रक्कम शिक्षण विभागाकडून देण्यात येत आहे.

पूर्वीच्या जिल्हा शिक्षण मंडळाकडून व जनपद सभांकडून सन १९६२ मध्ये जिल्हा परिषदेच्या निर्मितीनंतर ज्या प्राथमिक शाळा इमारती जिल्हा परिवदांकडे हस्तांतरित झाल्या आहेत अशा जुन्या प्राथमिक शाळा इमारतींच्या विशेष दुर्दुस्तीसाठी शासनामार्फत अनुदान देण्यात येते.

नवीन राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणानुसार प्राथमिक शाळांना किमान शैक्षणिक सुविधा पुरविण्याचे दृष्टीने "ऑपरेशन ब्लॅकबोर्ड" ही केंद्र पुरस्कृत योजना सन १९८८-८९ पासून राबविण्यात येत आहे. या योजनेखाली दिलेल्या साहित्याची तुटफूट, भोडतोड इत्यादी दुर्दुस्ती नसल्यास नवट आरंभ साहित्याची प्रतिपूर्ती करण्यासाठी प्रत्येक शाळेत रुपये ५०० प्रमाण सादिलवार देण्यात येते.

प्राथमिक शाळांमधोत्र विद्यार्थ्यांना माहित नसणाऱ्या कितीतरी विषय, वस्तू प्रात्यक्षिके, प्रयोग इत्यादी दूरदर्शनच्या माध्यमातून दाखविले तर ज्ञानार्जनासाठी त्यांना कितीतरी फायदा होतो. ही बाब लक्षात घेऊन राज्यातील जिल्हा परिषदांच्या ४ हजार प्राथमिक शाळांमधून रंगीत दूरदर्शन संच पुरविण्यासाठी शासनाने रुपये ५ कोटी २० लाख एवढी तरतूद उपलब्ध करून दिली आहे. या योजनेमुळे प्राथमिक आणि दुर्गम भागातील विद्यार्थ्यांना अत्याधुनिक ज्ञानाची ओळख होऊन विद्यार्थ्यांची गुणवत्ता वाढविण्यास दूरदर्शन संचाची मदत होणार आहे.

केंद्र सरकार पुरस्कृत व जागतिक बँकेच्या मदतीने महिला साक्षरतेच्या बाबतीत मागासलेल्या जिल्ह्यांमध्ये किवा ज्या जिल्ह्यात संपूर्ण साक्षरतेचा कार्यक्रम पूर्ण झाला आहे. अशा जिल्ह्यांमध्ये जिल्हा प्राथमिक शिक्षण प्रकल्प राबविण्याचा शासनाने निर्णय घेतलेला आहे. पहिल्या टप्प्यात औरंगाबाद, लातूर, नांदेड, परभणी आणि उस्मानाबाद या ५ जिल्ह्यांमध्ये जून १९९४ पासून प्राथमिक शिक्षणाच्या सार्वत्रिकीकरणामाठी ही योजना सुरू करण्यात आली आहे. सदर योजनेचे दुसऱ्या टप्प्यात बीड, जालना, धुळे व गडचिरोली जिल्ह्यांचा समावेश १९९६-९७ वर्षांपासून करण्यात आला आहे.

या प्रकल्पाच्या खर्चापैकी ८५ टक्के अनुदान केंद्र सरकारमार्फत तर १५ टक्के अनुदान राज्य सरकार उपलब्ध करून देणार आहे. या प्रकल्पामुळे वरील ५ जिल्ह्यांमध्ये प्राथमिक शिक्षणाचे सार्वत्रिकीकरण या शतकाच्या अखेरीपर्यंत पूर्ण करण्याचा शासनाने संकल्प केला आहे. अन्वये शासन निर्णय शा.शि. वि. क. पी.आर.ई./१०९५/७०४/(वीन)/दि. १४ नोव्हेंबर १९९४ प्राथमिक शिक्षणाचे सार्वत्रिकीकरण व साक्षरता यासाठी महाराष्ट्र राज्यांच्या कृती कार्यक्रमांच्या अंमलबजावणी करण्याकरिता स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या प्राथमिक शाळांसाठी किरकोळ खर्चचे प्रमाण वेतन खर्चाच्या ४ टक्क्यांपर्यंत वाढविण्याचा शासनाने निर्णय घेतला आहे. १९९५-९६ या आर्थिक वर्षासाठी या योजनेखाली ३ टक्के सादिलवार खर्चासाठी अनुदान उपलब्ध होईल. पुढील वर्षी ४ टक्के पर्यंत शाळांना अनुदान देय होईल. शाळेत भौतिक व शैक्षणिक सुविधा उपलब्ध न्हाव्यात म्हणून साहित्य खरेदी करण्यासाठी व शैक्षणिक साहित्य तयार करण्यासाठी तसेच पुरविलेले शैक्षणिक साहित्य व यंत्र सामुग्रीची दुर्दुस्ती व देखभाल यासाठी या रकमेचा वापर केला जाणार आहे.

(२) वित्तीय आवश्यकता
(II) Financial Requirements

तक्ता १

बाब	प्रत्यक्ष खर्च Actuals for 1995-96			अर्थसंकल्प Budget Estimates for 1996-97		
	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	एकूण Total	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	एकूण Total
1	2	3	4	5	6	7
अ-कार्याचे वर्गीकरण—						
प्राथमिक शिक्षण—						
(१) संचालन व प्रशासन	68,26	—	68,26	57,50	—	57,50
(२) अशासकीय प्राथमिक शाळांना सहाय्य	12,379	—	12,379	1,03,90	—	1,03,90
(३) प्राथमिक शिक्षणासाठी स्थानिक संस्थांना सहाय्य	13,85,40,66	15,43,009	15,39,70,75	13,63,04,25	1,91,05,29	15,54,09,54
(४) निरीक्षण	27,37,48	618	23,43,66	27,07,66	3,87	27,11,53
(५) शिक्षक प्रशिक्षण	12,96,27	—	12,96,27	12,57,95	—	12,57,55
(६) इतर खर्च	—	88,863	88,863	—	11,43,92	11,43,02
(७) भूतपूर्व जिल्हा शिक्षण मंडळाच्या प्राथमिक शिक्षकांच्या व कर्मचारी वर्गाच्या भविष्य निर्वाह निधीवरील व्याज.	—	18,112	18,112	1,85,14	—	1,85,14
(८) राज्य सहाय्यत मान्यताप्राप्त प्राथमिक शाळांच्या कर्मचाऱ्यांना मिळणारे निवृत्ती वेतन व इतर सेवानिवृत्ती लाभ.	—	—	—	2,19,06	—	2,19,06
(९) अनुसूचित जाती, जमाती व इतर मागासवर्ग यांचे कल्याण.	—	—	—	1,98	—	1,98
(१०) जनजातीच्या बोली भाषेतील पुस्तक निर्मिती	279	—	279	2,56	—	2,56
(११) भूतपूर्व जिल्हा शाळा मंडळाच्या कर्मचाऱ्यांना ठेव संलग्न विमा योजना.	—	611	611	6,00	—	6,00
एकूण-अ-स्थूल	14,27,65,46	16,32,490	15,90,91,36	14,04,31,26	1,37,00,28	16,06,84,34
बजा-वसुली	—	—	—	—	—	—
एकूण-अ-निव्वळ	14,27,66,46	16,32,490	15,90,91,36	14,04,31,26	2,02,53,08	16,06,84,34
ब-उद्दिष्टवार वर्गीकरण—संचालन व प्रशासन						
(१) नगरपालिका शाळा मंडळाचे प्रशासकीय अधिकारी—						
०१ वेतन	—	6565	48,56	55,50	—	55,50
०३ प्रवास खर्च	—	196	196	2,00	—	2,00
इतर उद्दिष्टावरील खर्च	—	65	65	—	—	—
एकूण (१)	—	6826	6826	57,50	—	57,50
(२) अशासकीय प्राथमिक शाळांना सहाय्यक अनुदान	123,79	—	12,379	1,03,90	—	1,03,90
एकूण (२)	123,79	—	12,379	1,03,90	—	1,03,90
(३) प्राथमिक शिक्षणासाठी स्थानिक संस्थांना सहाय्य—						
(१) जिल्हा परिषदांना अनुदान	12,23,41,61	—	12,23,41,61	11,98,95,75	—	11,98,95,75
(२) मुंबई महानगरपालिकेस अनुदान	24,42,07	—	24,42,07	30,03,50	—	30,03,50
(३) इतर स्थानिक संस्थांना सहाय्यक अनुदाने	13,75,628	—	15,39,70,75	1,34,0,500	12,65,885	2,43,34,577
एकूण (३)	13,85,40,66	15,43,09	15,39,70,75	11,61,94,69	1,28,08,85	12,90,03,544
(४) निरीक्षण—						
(१) प्राथमिक शाळांचे निरीक्षण	—	—	24,00	24,25	—	24,25
(२) जिल्हा परिषदांना सहाय्यक अनुदाने	27,13,48	618	27,43,66	26,83,11	387	26,83,111
एकूण (४)	27,37,48	618	27,43,66	27,07,66	387	27,11,538

सन १९९५-९६ अर्थसंकल्पीय अंदाज 'जी' विभागात समाविष्ट

1	2	3	4	5	6	7
(५) शिक्षण प्रशिक्षण —						
(१) अध्यापक विद्यालये—						
०१ वेतन ...	—	4,49,22	4,49,22	4,55,00	—	4,55,00
४० विद्यावेतने व शिष्यवृत्त्या इतर उद्दिष्टावरील खर्च ...	—	1,127	1,127	16,15	—	16,15
		2,497	2,497	22,00	—	22,00
		(-2,418)	(-2,418)
एकूण (५) (१) ...	—	4,61,28	4,61,28	4,93,15	—	4,93,15
(२) अशासकीय अध्यापक विद्यालयांना सहायक अनुदान—						
(१) अशासकीय अध्यापक विद्यालयांना परिरक्षण अनुदान.	—	8,11,75	8,11,75	7,45,00	—	7,45,00
(२) पूर्व प्राथमिक शाळांना सहाय्य ...	—	1,108	1,108	7,20	—	7,20
(३) शिक्षकांच्या प्रशिक्षणासाठी स्थानिक संस्थांना सहाय्य.	—	12,16	12,16	12,60	—	12,60
एकूण (५) (२) ...	—	8,34,99	8,34,99	76,480	—	76,480
एकूण (५) ...	—	12,96,97	12,96,97	12,57,95	—	12,57,95
(६) इतर खर्च—						
(१) भारतीय शिक्षण संस्था, पुणे यास अनुदान ...	—	—	—	—	—	—
(२) ग्राम विकास एजन्सीज सहाय्य ...	—	8,88,63	8,88,63	—	11,43,92	11,43,92
एकूण इतर खर्च (६) ...	—	8,88,63	8,88,63	—	11,43,92	11,43,92
(७) भविष्य निर्वाह निधोवरील व्यय—						
मूळपूर्व जिल्हा शिक्षण मंडळांच्या प्राथमिक शिक्षकांच्या व कर्मचारी वर्गाचा भविष्य निर्वाह निधी.	—	1,81,12	1,81,12	1,85,14	—	1,85,14
एकूण (७) ...	—	1,81,12	1,81,12	1,85,14	—	1,85,14
(८) राज्य सहाय्यित मान्यताप्राप्त प्राथमिक शाळांच्या कर्मचाऱ्यांना मिळणारे निवृत्ती वेतन व इतर सेवानिवृत्ती लाभ.—						
	—	—	—	2,19,06	—	2,19,06
एकूण (८) ...	—	—	—	2,19,06	—	2,19,06
(९) अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्ग यांचे कल्याण.	—	—	—	—	—	—
एकूण (९) ...	—	—	—	—	—	—

* सन १९९५-९६ चे अर्थसंकल्पिय अंदाज जी वित्त विभागात समाविष्ट केले आहेत.

	1	2	3	4	5	6	7
(१०) जनजातीच्या घोडीभाषेतील पुस्तकांची निर्मिती—	...	279	—	279	2,56	—	2,56
एकूण (१०)	...	279	—	279	2,56	—	2,56
(११) भूतपूर्व जिल्हा-शाळा मंडळाच्या कर्मचाऱ्यांना डेव्ह संलग्न विमा योजना	..	6,11	—	6,11	6,00	—	6,00
एकूण (ब) स्थूल	..	14,27,66,46	1,63,24,90	15,90,91,36	1404,3126	20,25,308	16,06,8434
बजा-वसुली	...	—	—	—	150	—	150
एकूण (ब) निम्बळ	...	14,27,66,46	1,63,24,90	15,90,91,36	140,84450	20,25,308	16,06,8284

TABLE I—contd.

8	9	10	11	12	13	1
						(10) Production of Books in the Tribal dialects—
3,06	—	3,06	2,91	—	2,91	
3,06	—	3,06	2,91	—	2,91	Total (10)
6,00	—	6,00	6,00	—	6,00	(11) Payment against Deposit linked Insurance scheme to the staff of ex-District School Board.
17,05,71,34	21,81,951	19,22,39,035	178,01,470	6,71,103	184,72,573	Total (B) Gross
1,50	—	1,50	1,50	—	1,50	Deduct—Recoveries
17,05,69,84	21,81,951	19,23,885	178,01,320	6,71,103	184,72,423	Total (B) Net

(१) कार्यक्रमाच्या कार्यभाराचा गोषवारा व वित्तीय आवश्यकतांचे स्पष्टीकरण

(III) Programme workload summary and explanation of financial requirements

१. संचालन व प्रशासन

नगरपालिका शाळा मंडळाचे प्रशासकीय अधिकारी.—मुंबई प्राथमिक शिक्षण कायदा, १९४७ व त्याखालील केलेल्या नियमांनुसार महाराष्ट्रातील नगरपालिका/नगरपरिषदा त्यांच्या-कक्षेतील प्राथमिक शिक्षणाचे संचालन शिक्षण मंडळाच्या मार्फत करतात. प्रत्येक अधिकृत नगरपालिका/नगरपरिषदा शिक्षण मंडळात प्राथमिक शाळांचे सर्वसाधारण प्रशासन पदाभ्यासाठी एक प्रशासन अधिकारी नेमलेला असतो.

तक्ता २
TABLE II

नगरपालिका/नगरपरिषदांमधील प्रशासन अधिकारी व त्यांच्या नियंत्रणाखालील शाळांची संख्या दर्शविणारा तक्ता
No. of Schools under the control of Municipal Schools/Municipal Councils

अ.क्र. Sr. No.	जिल्ह्याचे नाव Name of the District	वर्ष Year	नगरपालिका/नगर- परिषदा मधील प्रशासन अधिकार्यांची संख्या No. of Administrative Officer under Municipal Schools	प्राथमिक शाळांची संख्या No. of Primary Schools
1	2	3	4	5
1	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	7	608
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	7	613
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	7	685
2	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	83
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	84
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	10	86
3	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1	23
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1	23
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1	23
4	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—
5	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	4	290
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	4	284
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	4	303
6	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	3	143
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	3	137
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	3	145
7	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	4	148
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	4	160
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	4	164
8	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	5	136
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	5	138
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	5	150
9	पुणे Pune	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	10	54
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	54
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	57
10	सातारा Satara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	6	87
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	6	87
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	6	87
11	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	4	132
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	4	132
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	4	132

तक्ता २—चालू TABLE II—contd.

1	2	3	4	5
12	सोलापूर Solapur	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	7 7 7	345 350 350
13	कोल्हापूर Kolhapur	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	5 5 5	247 247 247
	एकूण Total	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	66 66 66	2296 2309 2429

२. अशासकीय प्राथमिक शाळांना सहाय्य

२. (१) अध्यापक विद्यालयांना जोडलेल्या सराव पाठशाळा.—अध्यापक विद्यालये सुरू करताना पूर्वी प्रशिक्षणांतर्गत प्रायोगिक कामासाठी व अध्यापन सरावासाठी त्या त्या अध्यापक विद्यालयांची स्वतःची एक सराव पाठशाळा (प्रायोगिक शाळा) असणे अपेक्षित होते, परंतु जेव्हा सेवांतर्गत शिक्षणाचा विस्तार होऊ लागला तेव्हा या धोरणात बदल करून अन्य स्थानिक प्राथमिक शाळांचाही प्रामुख्याने समावेश करून घेण्याचे ठरले. परंतु ज्या अशासकीय अध्यापक विद्यालयांच्या सराव पाठशाळा अस्तित्वात होत्या त्या बंद करण्यात आल्या नाहीत. अशा सराव पाठशाळांच्या मान्य खर्चावर शासन १०० टक्के अनुदान देते.

सराव पाठशाळांची संख्या, प्रशिक्षणाध्यांची संख्या दिलेले अनुदान इत्यादींची माहिती दर्शविणारे विवरणपत्रक
Table indicating the No. of Practising Schools, enrolment etc.

तक्ता ३
TABLE III

(रु. हजारत/Rs.. in thousands)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्ह्याचे नाव Name of the District	वर्ष Year	शाळांची संख्या No. of Schools	तुकड्यांची संख्या No. of Divisions	विद्यार्थ्यांची संख्या No. of Students	शिक्षकांची संख्या No. of Teachers	दिलेले अनुदान Grant paid
1	2	3	4	5	6	7	8
1	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	2	20	896	24	6
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	2	20	832	24	6
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	2	20	1000	24	6
2	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	1	7	244	8	417
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	1	7	245	8	425
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	1	7	250	8	445
3	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	2	13	485	22	425
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	2	13	527	25	430
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	2	13	560	25	435
4	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	1	18	540	18	410
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	1	18	600	18	415
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	1	18	650	18	420
5	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	2	20	995	22	432
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	2	20	1000	23	435
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	2	24	1020	25	440
6	अहमदनगर Ahmednagar	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	3	15	1080	15	660
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	3	15	1080	15	700
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	3	15	1080	15	750
7	पुणे Pune	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	3	41	2128	45	2810
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	3	41	2326	45	3000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	3	41	2500	45	3200
8	सातारा Satara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	3	29	1569	30	1527
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	3	29	1563	30	1570
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	3	29	1650	30	1650
9	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	2	11	512	12	672
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	2	11	538	12	707
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	2	11	538	12	732
10	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	2	16	1139	15	460
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	2	16	1135	17	840
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	2	16	1460	15	860
11	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	1	8	436	9	480
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	1	8	418	9	540
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	1	8	500	9	600
एकूण Total	...	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	22	198	10024	221	8299
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	22	198	10264	224	9068
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	22	202	11208	224	9538

२. (२) विदर्भातील विद्यामंदिरे.—मध्यप्रान्त आणि बेंगलूर विद्यामंदिर अधिनियम, १९३९ अन्वये विदर्भातील ग्रामीण भागात ही विद्यामंदिरे स्थापन करण्यात आलेली होती सध्या ही विद्यामंदिरे मान्य खाजगी प्राथमिक शाळा म्हणून संबोधण्यात येतात. या विद्यामंदिरांना एकूण वेतन व भत्ते यावरील अनुज्ञेय खर्चावर १०० टक्के अनुदान दिले जाते. इतर आवर्षी बाबींवरील खर्च त्यांच्या ताब्यातील जमिनीचे उत्पन्न अगर देणग्यातून व वर्गणीतून केला जातो.

तक्ता ४
Table IV

विद्यामंदिरे, विद्यार्थी व शिक्षक संख्या व अनुदान दर्शविणारा तक्ता
Table shows the Number of Vidya Mandirs Students, Teachers and grant paid

			(रुपये हजारात) (Rs. in thousands)			
आ.क्र. Sr. No.	जिल्ह्याचे नाव Name of the District	वर्ष Year	शाळांची संख्या No. of Schools	विद्यार्थी संख्या No. of Students	शिक्षक संख्या No. of Teachers	शासकीय अनुदान Government Grant
1	2	3	4	5	6	7
1	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	2	485	11	591
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	2	406	12	625
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	2	420	12	680
2	अकोला Akola	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	2	450	10	510
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	2	478	11	550
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	2	450	11	600
3	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	2	787	22	1103
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	3	790	21	1250
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	3	800	21	1325
4	यवतमाळ Yeotmal	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—	—
5	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1	117	3	302
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1	125	3	207
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1	140	3	150
6	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—	—
7	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1	267	8	400
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1	270	8	420
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1	275	8	450
8	चंद्रपूर Chandrapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—	—
9	गडचिरोली Gadchiroli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1	79	2	61
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1	82	2	117
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1	85	2	125
एकूण Total ...		1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	9	2185	56	2967
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	2151	57	3169
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	2145	57	3330

३. प्राथमिक शिक्षणासाठी स्थानिक संस्थांना सहाम्य/जिल्हा परिवर्तना अनुदान.—प्राथमिक शिक्षणासाठी जिल्हा परिवर्तना सादिक बचत शासकीय अनुदानास पात्र धरण्यात येतो.

तक्ता ५

शाळांची संख्या, पटसंख्या आणि शिक्षकांची संख्या वगैरे माहिती दर्शविणारा तक्ता

क्र.सं. Sr. No.	जिल्हाचे नाव Name of the District	वर्ष Year	शाळांची संख्या No. of Schools		एकूण Total	पटसंख्या Enrolment		एकूण Total
			१ ते ४ I to IV	५ ते ७ V to VII		१ ते ४ I to IV	५ ते ७ V to VII	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	2164	583	2747	28583	72291	100874
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	2229	600	2829	30012	75906	105918
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	2296	618	2914	31612	79701	111313
2	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1668	717	2385	191126	51112	242238
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1696	745	2441	193646	53632	24723
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1724	773	2497	196166	56152	252318
3	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1492	1097	2589	144711	73061	217772
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1514	1097	2611	147605	54522	222127
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1514	1097	2611	150557	76012	226569
4	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	875	587	1462	67866	31666	99532
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	875	587	1462	70503	32042	102545
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	875	587	1462	71913	32042	103955
5	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	2080	650	2730	346953	61465	408418
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	2095	700	2795	347953	61965	409918
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	2105	715	2820	348953	62475	411428
6	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1840	160	2000	201890	21250	223140
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1860	165	2025	202000	21300	223300
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1880	170	2050	202200	21550	223750
7	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1166	508	2674	303329	43950	347779
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1166	514	1680	305840	44820	35660
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1166	514	1680	305970	45340	351310
8	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	2178	517	2695	249225	162318	411543
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	2178	517	2695	249225	162318	411543
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	2191	520	2711	249225	162318	411543
9	पुणे Pune	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	2400	900	3300	318000	95000	413000
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	2375	910	3285	301107	137893	439000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	2430	906	3336	304050	160950	465000
10	सातारा Satara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1398	825	2223	225747	75196	300943
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1478	840	2318	229155	76002	305157
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1480	840	2320	231405	78630	310035
11	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	900	553	1453	205427	52702	258129
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	948	553	1501	209535	53756	263291
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	948	553	1501	223725	54831	268556
12	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1602	672	2274	273918	232572	506490
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1628	673	2301	263571	262497	546068
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1628	673	2301	283571	262497	546068
13	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	935	799	1744	216545	88956	305501
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	934	803	1737	190563	130426	320989
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	934	803	1737	194374	133117	327491
14	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1100	650	1750	187000	145500	332500
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1150	665	1815	20000	145500	165500
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1150	665	1815	20000	150500	170500

१०० टक्के अनुदान देण्यात येते. यामध्ये शासनाने विहित केलेल्या निकषानुसार अनुज्ञेय असलेल्या प्राथमिक शिक्षकांचे वेतन व भत्ते वसूल

TABLE V

Table indicates No. of Schools, Enrolment and Teachers etc.

(रु. हजाराने/Rs. in thousands)

शिक्षक संख्या No. of Teachers		एकूण Total	एकूण खर्च Total Expenditure	एकूण मागासवर्गीय विद्यार्थी संख्या Total No. of B. C. Students	२०० पेक्षा जास्त लोकवस्ती असलेल्या व १.५ कि. मी. अंतरात प्राथमिक शाळेची सुविधा नसलेली No. of villages habitants having population 200 and above and having no School radius of facility within of 1.5 Kms.	
१ ते ४ I to IV	५ ते ७ V to VII				गावे Villages	वस्त्या Habitants
10	11	12	13	14	15	16
5875	2391	8266	375	211952	—	—
6151	2511	8662	3890	222550	—	—
6459	2637	9096	4000	333825	—	—
6100	1917	8017	334435	163016	17	17
6128	1945	8073	342789	1664490	10	10
6156	1973	8129	351141	169618	5	5
6108	3358	9466	407645	163770	—	52
6516	3358	9874	409760	167045	—	49
6516	3358	9874	436378	170386	—	49
3185	1830	5015	236041	38040	—	14
3185	1830	5015	247467	38800	—	14
3185	1830	5015	324114	39576	—	14
5345	4045	9390	480000	235795	—	—
5430	4060	9490	520000	289566	—	—
5610	4080	9690	600000	309566	—	—
6000	600	6600	3371	160750	—	—
6400	640	7040	3375	165800	—	20
6800	680	7480	3380	170800	—	15
7095	2136	9231	486651	323480	4	—
7100	2138	9238	521140	234320	—	—
7150	2147	9297	596700	234840	—	—
11146	1900	13046	515780	195638	—	169
12048	2100	14148	491100	195638	—	—
12524	2200	14724	600000	195788	—	—
7265	5523	12788	645327	171000	—	65
7465	5735	13200	712800	181745	—	—
7750	5750	13500	777600	192510	—	—
7339	2701	10040	482821	119965	—	29
7477	2706	10183	497991	122346	—	29
7578	2745	10323	528209	120331	—	29
5936	2113	8049	411295	114460	—	33
5936	2249	8185	423248	116749	—	33
5936	2249	8185	449487	119084	—	33
7676	2048	9724	402207	222855	150	—
7676	2447	10123	437909	240269	150	—
7676	2447	10123	438000	240269	150	—
6438	3153	9591	386990	67189	—	—
4672	4869	9541	393990	68533	—	—
4672	4869	9541	401620	69903	—	—
4675	3050	7725	300400	83000	—	—
4100	3065	7165	301100	84000	—	—
4100	3065	7165	301100	84000	—	—

1	2	3	4	5	6	7	8	9
15	जालना Jalna	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	872	303	1175	139000	35000	174000
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	888	303	1191	145200	35200	108400
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	900	300	1200	150000	36000	186000
16	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	993	676	1669	232799	70250	304049
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1088	651	1739	238800	70750	309550
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1125	625	1750	240200	70950	311150
17	बीड Beed	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1174	437	1611	198466	52927	251393
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1174	437	1611	204225	52430	256655
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1174	437	1611	205000	45000	250000
18	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1037	850	1887	106897	192155	299052
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1037	850	1887	109997	198075	306072
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1037	850	1887	116197	221279	347476
19	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	358	527	885	139683	34986	174579
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	378	540	918	140128	35512	175640
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	388	1558	1946	140128	36095	176668
20	लातूर Latur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	680	626	1306	239745	296097	535842
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	680	626	1306	240000	297000	537000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	680	626	1306	240000	297000	537000
21	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	829	478	1307	193298	42548	235845
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	829	478	1307	199943	43388	243331
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	829	478	1307	205000	44080	249080
22	अकोला Akola	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1049	556	1605	200585	53557	254142
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1080	579	1652	206602	55163	261766
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1122	579	1701	212800	56818	269618
23	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1136	520	1456	209578	43791	253369
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1140	522	1662	209680	43885	253565
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1140	522	1662	209680	43885	253565
24	यवतमाळ Yavatmal	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1153	660	1813	206164	58180	264344
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1153	660	1813	210500	61600	272100
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1211	660	1871	210500	61600	272100
25	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	667	232	899	86278	19058	105336
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	667	232	899	88866	19630	108496
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	675	232	907	91530	20218	111748
26	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1125	576	1701	113627	133914	247541
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1149	601	1750	115354	137335	252689
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1180	632	1812	118134	143300	261434
27	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1384	636	2020	215110	65950	281060
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1398	648	2046	215655	66260	281915
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1414	661	2075	216400	66580	282980
28	चंद्रपूर Chandrapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	956	469	1425	82291	118456	200747
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	956	459	1425	94677	123241	207918
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	967	469	1444	91278	130320	221598
29	गडचिरोली Gadchiroli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	912	258	1170	67698	17075	84773
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	953	258	1211	69052	17417	86469
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1002	265	1267	70434	17766	88200
एकूण Total ...	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	36123	17022	53145	5392039	244693	7832932	
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	37410	17216	54626	5259392	2616495	7878887	
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	37165	18338	55503	5321447	2667007	7988454	

TABLE V—contd.

10	11	12	13	14	15	16
2100	1750	3850	154000	81000	18	41
2363	1820	4193	201700	81217	18	41
2539	2200	4739	220000	82000	18	
5304	2321	7325	300487	144923	25	24
5054	2341	7415	316715	145120	30	25
5110	2395	7505	338459	145230	50	40
5197	1836	7033	262608	128693	44	91
5207	2235	7532	267550	140056	44	91
5290	2215	7532	143000	143000	44	91
—	—	—	—	208060	79	—
—	—	—	—	214864	79	—
—	—	—	—	223610	79	—
2017	3961	5978	234022	76833	—	18
2231	3278	5509	256342	77265	—	18
2300	3600	6100	285142	79445	—	19
2118	3885	6003	18000	105453	—	—
2200	4000	6200	19000	106000	—	—
2200	4000	6200	19000	106000	—	—
3535	2752	6287	2335	175165	—	—
3605	2807	6412	2726	178457	—	—
3605	2807	6412	2825	183460	—	—
3010	4544	7554	2777	171915	—	—
3100	4680	7780	2860	177072	—	—
3193	4820	8213	2947	182384	—	—
5711	1744	7455	1804	24255	—	—
5733	1785	7518	1917	24330	—	—
5733	1785	7518	1917	24530	—	—
4668	2284	6952	3350	836255	—	—
4668	2284	6952	3305	239000	—	—
4610	2284	7194	3974	239000	—	—
2464	634	3088	155518	94856	—	—
2575	634	3209	144579	97706	—	—
2798	674	3432	178612	100637	—	—
2724	4433	8157	—	224290	—	—
3931	4720	8651	—	233244	—	—
4084	4901	8985	—	237388	—	—
5254	2192	7446	65470	96970	13	—
5281	2209	7490	66075	97375	13	—
5309	2229	7538	66075	97830	13	—
2184	2855	5039	—	183674	—	—
2227	2876	5103	—	189094	—	—
2284	2973	5257	—	197240	—	—
2765	781	3546	166486	74938	31	6
2822	781	3603	181296	76438	32	7
3122	798	3920	243915	78238	40	10
138934	72737	211671	5636591	3998090	368	620
141371	76119	217490	7100715	4333798	363	405
144596	77862	222458	7683457	4572488	386	346

३ (१) एक शिक्षकी शाळांचे द्विशिक्षकी शाळांमध्ये रूपांतर करण्याकरिता जिल्हा परिषदांना अनुदान.—राज्यामध्ये उद्धान गावातूनसुद्धा प्राथमिक शिक्षणासाठीच्या सुविधा पुरेश्या प्रमाणात आहेत आणि परिणामी प्राथमिक शाळेच्या स्तरावर पटसंख्येमध्ये वाढ झाली असली; तरीसुद्धा संपूर्ण राज्यात प्राथमिक शिक्षणाचे सार्वत्रिकरण साध्य करण्याच्या दृष्टीने अजूनही या कामाचा लांब पल्ला गाठावयाचा आहे. प्राथमिक शिक्षक संख्या मान्य करावयाच्या २८-८-८० च्या निकषान्वये ४० पटापर्यंत एक शिक्षक व ४१ ते ८० पटापर्यंत दोन शिक्षक मान्य केले जातात. त्या निकषान्वये ज्या एक शिक्षकी शाळात ४० पेक्षा अधिक पट आहेत तेथे दुसरा शिक्षक मान्य होतो. प्राथमिक शिक्षणाच्या सार्वत्रिकरणाचे अंतिम ध्येय साध्य करण्याची एक पायरी म्हणून आणि प्राथमिक शाळातील पटसंख्या वाढीसाठी, ४० आणि त्यापेक्षा जास्त पटसंख्या असलेल्या आणि इयत्ता १ ते ३ वा ४ वर्ग असलेल्या एक शिक्षकी शाळांचे प्राथम्याने द्विशिक्षकी शाळात रूपांतर करण्याचा शासनाने निर्णय घेतलेला होता. इयत्ता १ ते ३/४ (इतके) वर्ग शिकवण्याचा एक-शिक्षकी शाळांच्या शिक्षकांवरील बोजा कमी करणे आणि एक-शिक्षकी शाळेतील गळती व स्थगितीचे प्रश्न सुटण्यास मदत व्हावी हा या योजनेचा उद्देश आहे. केंद्र पुरस्कृत “ओपरेशन ब्लॅकबोर्ड” या योजनांतर्गत योजनेत राज्यात दिनांक ३० सप्टेंबर १९८६ रोजी अस्तित्वात असलेल्या सर्व एक शिक्षकी शाळांना दुसरा शिक्षक देण्यात आला आहे.

३ (२) शाळा नसलेल्या खेड्यात नवीन प्राथमिक शाळा उघडण्याकरिता जिल्हा परिषदांना अनुदाने.—प्राथमिक शिक्षणाचा सार्वत्रिक प्रसार करण्याच्या कार्यक्रमाचा एक प्रमुख भाग म्हणजे प्रत्येक विद्यार्थ्याच्या घरापासून सहज चालत जाता येईल किंवा घरापासून १.५ किलोमीटर अंतरावर प्राथमिक शिक्षणाच्या सोयी उपलब्ध असल्या पाहिजेत. या धोरणास अनुसरून टप्प्याटप्प्याने स्थानिक स्वराज्य संस्थामार्फत प्राथमिक शिक्षणाच्या सोयी सर्वत्र उपलब्ध करून देण्याचा प्रयत्न करण्यात येत आहे. प्राथमिक शिक्षणाची सोय उपलब्ध नसलेल्या व ५ व्या शैक्षणिक सर्वेक्षणानुसार १.५ कि. मी. त्रिज्येच्या परिसरात व २०० पेक्षा अधिक लोकवस्ती असलेल्या खेड्यातून/वस्त्यातून टप्प्याटप्प्याने प्राथमिक शिक्षणाची सोय उपलब्ध करून देणाऱ्या जिल्हा परिषदांना अनुदान देण्यात येते. शासनाने विशेषकृती कार्यक्रम व अति दुर्गम व डोंगराळ भागात शाळा नसलेल्या खेड्यात नवीन प्राथमिक शाळा उघडण्यासंबंधीचे निकष शिथिल केले असून, १.५ कि. मी. अंतराऐवजी १ कि.मी. व २०० लोकवस्ती ऐवजी १०० लोकवस्ती असलेल्या ठिकाणी शाळा उघडण्याचे ठरविले आहे. या योजनेखाली जिल्हा परिषदांना अशा खेडी व वस्त्यातून द्विशिक्षकी नवीन शाळा सुरू करावयाच्या आहेत. अशा शिक्षकांच्या वेतन व भत्यावरील खर्चावर जिल्हा परिषदांना १०० टक्के अनुदान देण्यात येते.

(३) (३) ऊसतोड कामगारांच्या मुलांसाठी प्राथमिक शाळा सुरू करणे.

३. (३) योजनेचे नाव.—ऊस तोड कामगारांच्या मुलांसाठी प्राथमिक शाळा सुरू करणे.—महाराष्ट्र राज्यात प्राथमिक शिक्षणाचे सार्वत्रिकीकरण इ. २००० पर्यंत करण्याचा कृति-कार्यक्रमात निर्धार करण्यात आला आहे. ६ ते १४ वयोगटातील सर्व मुले प्राथमिक शिक्षण व्यवस्थेत दाखल व्हावीत, ती किमान आठवीपर्यंत टिकावीत हे उद्दीष्ट आहे. ऊसतोड कामगारांच्या मुलांची संख्या महाराष्ट्रात फार मोठी आहे कारण २५ तालुक्यातून साधारणतः ५ लाख कुटुंबे स्थलांतरीत होतात. राज्यातील साखर कारखान्यांमध्ये मोठ्या प्रमाणावर ऊस तोडगोपाठी हंगामी कामगार लागतात यांच्या मुलांच्या शिक्षणात या काळात खंड पडून ती शाळा सोडतात. यासाठी ऊसतोड व अन्य हंगामी कामगारांसाठी साखर कारखान्यांच्या प्राथमिक शाळा जिल्हा परिषदेमार्फत सुरू करणे प्रस्तावित करण्यात आले आहे.

३ (४) प्राथमिक शिक्षणांच्या नैसर्गिक बाढीमुळे जादा पदांसाठी जिल्हा परिषदांना अनुदाने.—सन १९८१-८२ पासून शिक्षकांची पदे खालील निकषानुसार मंजूर केली जातात :—

(अ) प्रत्येक एक शिक्षकी शाळेस एक शिक्षक

(ब) ग्रामीण भागातील बहुशिक्षकी प्राथमिक शाळातील १ ते ४ करिता

पटसंख्या हजेरी	शिक्षक	सरासरी उपस्थिती
४०	१	—
४१-८०	२	—
८१-१२०	३	सरासरी उपस्थिती ६० पेक्षा जास्त विद्यार्थ्यांची पटसंख्या ८० पेक्षा जास्त असूनही सरासरी हजेरी (उपस्थिती) ६० पेक्षा जास्त नसल्यास २ पेक्षा जास्त शिक्षक मिळणार नाही.
१२१-१६०	४	सरासरी हजेरी ९० पेक्षा जास्त
१६१-२००	५	सरासरी उपस्थिती १२० पेक्षा जास्त

(क) ग्रामीण भाग इ. ५ वी ते ७ वी करिता

(१) बिगर आदिवासी विभागात ५, ६ व ७ वी मध्ये विद्यार्थ्यांची सरासरी हजेरी अनुक्रमे २०, १५, १५ असेल व आदिवासी भागात हे प्रमाण १५, १०, १० असेल तर प्रत्येक वर्गास १:३ शिक्षक मात्र इ. ५ ते ७ वी मध्ये वर नमूद केल्याप्रमाणे विद्यार्थ्यांची सरासरी उपस्थिती नसेल तर तीनही वर्गास मिळून बिगर आदिवासी विभागात ४० विद्यार्थ्यांस २ शिक्षक आदिवासी विभागात ३० विद्यार्थ्यांस २ शिक्षक देण्यात येतील.

तक्ता ६
TABLE VI

जिल्हा परिषदेमध्ये नियुक्ती केलेल्या प्राथमिक शिक्षकांची माहिती
Number of Primary Teachers appointed

(रु. हजारत)
(Rs. in thousands)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हाचे नाव Name of the District	वर्ष Year	नेमलेल्या जादा प्राथमिक शिक्षकांची संख्या No. of Additional Teachers appointed			एकूण नेमलेले जादा प्राथमिक शिक्षक Total number of additional Primary Teachers appointed	जिल्हा परिषदेला दिलेले अनुदान Zilla Parishad Grants paid to
			एक शिक्षकी शाळेचे द्विशिक्षकी शाळे-मध्ये रूपांतर No. of Single Teacher Primary Schools converted into Two Teachers	शाळा नसलेल्या खेड्यात नवीन शाळा उघडणे Opening of new Primary Schools in the schoolless villages	नवीन निकषा-प्रमाणे As per new norms		
1	2	3	4	5	6	7	8
1	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals)	811	343	1330	2584	868
		1996-97 (Anticipated)	852	360	1397	2778	281
		1997-98 (Estimated)	—	—	—	—	300
2	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals)	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	—	—	—	—	—
3	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals)	634	—	—	634	21428
		1996-97 (Anticipated)	692	—	—	692	29940
		1997-98 (Estimated)	692	—	—	692	30770
4	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actuals)	462	—	—	462	13655
		1996-97 (Anticipated)	462	—	—	462	14400
		1997-98 (Estimated)	462	—	—	462	14886
5	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals)	740	15	—	—	629
		1996-97 (Anticipated)	20	25	—	—	543
		1997-98 (Estimated)	20	30	107	—	4510
6	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals)	—	75	150	215	—
		1996-97 (Anticipated)	—	40	130	180	7800
		1997-98 (Estimated)	—	30	120	170	7800
7	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals)	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	—	—	7	—	—
		1997-98 (Estimated)	—	4	—	—	—
8	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals)	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	—	—	—	—	—
9	पुणे Pune	1995-96 (Actuals)	50	44	100	—	—
		1996-97 (Anticipated)	60	60	151	—	—
		1997-98 (Estimated)	80	70	250	—	—

TABLE VI—contd.

1	2	3	4	5	6	7	8
10	सातारा Satara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	720 720 720	— — 278	— — —	720 720 998	26521 2800 35276
11	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	146 611 611	— — —	— — —	146 611 611	5293 17520 17520
12	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
13	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	570 570 570	— — —	219 263 315	789 833 885	19527 19918 20316
14	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
15	जालना Jalna	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	— — —	— — —	335 340 546	335 340 546	8520 8670 26208
16	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	— — —	— — —	250 250 250	150 150 150	17797 22458 22558
17	बीड Beed	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	449 — —	135 — —	195 — —	195 — —	25760 — —
18	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	— — —	— — —	212 2092 2475	— — —	— — —
19	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	— 18 19	— 18 19	265 531 600	124 124 531	5175 5250 15930
20	लातूर Latur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	— — —	— — —	320 380 380	210 210 210	7525 7525 7525
21	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	— — —	— — —	391 627 687	319 627 687	6481 2793 3575
22	अकोला Akola	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	— — —	— — —	590 607 625	590 607 625	27774 28607 29465

रकता ६—वास्तु TABLE VI. contd

1	2	3	4	5	6	7	8
23	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	18	98	116	4872
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	18	98	116	49150
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—	—	—
24	यवतमाळ Yavatmal	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	530	12	—	542	23383
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	530	12	—	542	23512
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	116	1180	1296	18144
25	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	118	118	2253
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	96	96	9450
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	125	125	9600
26	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	101	—	101	101	1976
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—	—	—
27	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	277	10	73	—	12508
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	277	10	482	—	12240
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	277	10	187	—	12240
28	चंद्रपूर Chandrapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—	174	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—	191	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—	—	—
29	गडचिरोली Gadchiroli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	41	—	45	13886
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	49	—	49	16080
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	40	—	40	2000
एकूण Grand Total	...	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	5389	693	4656	8536	243385
	...	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	4895	592	7752	9419	306143
	...	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	3432	597	8814	8028	278602

३ (५) मान्य खाजगी प्राथमिक शाळा—मुंबई प्राथमिक शाळा कायदा १९४७ मधील कलम १७-१ (अ) नुसार राज्याच्या प्राथमिक शाळा सुरू ठेवण्यासाठी पुरेशी तरतूद करणे व आवश्यक तेथे प्राथमिक शाळा उघडणे ही जबाबदारी स्थानिक स्वराज्य संस्थांची आहे. याशिवाय काही खाजगी संस्थाही स्वेच्छेने सहाय्य अनुदानाच्या आधारावर प्राथमिक शाळा चालवित आहेत. या खाजगी प्राथमिक शाळांना त्यांच्या मान्य खर्चाच्या ६६% अथवा तूट यापैकी जे कमी असेल एवढे सहाय्य अनुदान दिले जाते. शासन निर्णय, शि. व से. वि. क्रमांक व्हीएलएस/१०८३/५१५९९/(५२७२) प्राशि. १, दिनांक १३ डिसेंबर १९८५ नुसार स्थानिक स्वराज्य संस्थांमार्फत चार हप्त्यात अनुदान मंजूर करण्यात येते आणि संबंधित सहकारी बँकेमध्ये ते वेतन व वेतनेतर खाल्यांमध्ये ८५.१५ च्या प्रमाणात जमा करण्यात येते. अनुदान प्राप्त मान्य खाजगी प्राथमिक शाळांनी विहित केलेल्या प्रमाणित दराने फी आकारणे आवश्यक आहे आणि ही फीची रक्कम नियमानुसार बँकेत भरणे करण्याबाबत दक्षता घ्यावयाची आहे. जिल्हा परिषदेच्या कार्यक्षेत्रातील खाजगी प्राथमिक शाळांना जिल्हा परिषद जे अनुदान देते, त्यांची १०० टक्के परिपूर्ती केली जाते. ज्या खाजगी दिलेली असेल अशा सर्व शाळांच्या प्राथमिक शाळांना १९७३-७४ च्या अखेरपर्यंत विनाअनुदान तत्वावर मान्यता (इंग्रजी माध्यमाच्या शाळा व्यतिरिक्त) १९८०-८१ पासून १९७९-८० मध्ये त्यांनी केलेल्या मान्य खर्चाच्या आधारे अनुदान देण्यात यावे असे शासनाने आदेश काढले आहेत.

सन १९७३-७४ नंतर सुरू केलेल्या मान्यता प्राप्त विनाअनुदानित खाजगी प्राथमिक शाळांना (इंग्रजी माध्यमाच्या वगळून) अनुदानास पात्र ठरणाऱ्या प्राथमिक शाळांना (इंग्रजी माध्यमाव्यतिरिक्त) पुढील सूत्रानुसार टप्प्याटप्प्याने दिनांक १-१०-१९८८ पासून अनुदान मंजूर करण्यात येते.

(अ) (१) मान्यता दिल्यापासून वा प्राधिकृत केल्यापासून पहिली ३ वर्षे	..	अनुदान नाही.
(२) चौथ्या वर्षी	..	एकूण वेतन व वेतनेतर मान्य खर्चावर २५ टक्के दराने.
(३) पाचव्या वर्षी	..	एकूण वेतन व वेतनेतर मान्य खर्चावर ५० टक्के या दराने.
(४) सहाव्या वर्षी	..	एकूण वेतन व वेतनेतर मान्य खर्चावर ७५ टक्के या दराने.
(५) सातव्या वर्षी व तदनंतर	..	एकूण वेतन व वेतनेतर मान्य खर्चाच्या १०० टक्के.

जिल्हा परिषद व नगरपरिषदांच्या अखत्यारीतील प्राथमिक शाळात शिक्षक वेण्याविषयीचे निकष खाजगी प्राथमिक शाळांनासुद्धा लागू आहेत. त्याशिवाय ज्या खाजगी प्राथमिक शाळांची पट संख्या ५०० हून अधिक असेल त्यांना प्रत्येकी १ शिपाई व कनिष्ठ लिपिकावरील पगाराचा खर्च अनुदानासाठी मान्य समजण्यात येतो. अनुदानप्राप्त मान्य खाजगी प्राथमिक शाळातील पूर्ण वेळ काम करणाऱ्या सेवकांना योग्य व वेळेवर पगार व्यवस्थापकाकडून मिळण्याच्या दृष्टीने जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकांमार्फत पगार देण्याबाबतची योजना १ जुलै १९७९ पासून कार्यान्वित करण्यात आली आहे. मान्यताप्राप्त व अनुदानप्राप्त खाजगी प्राथमिक शाळांतील पूर्ण वेळ काम करणाऱ्या शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी दिनांक १ एप्रिल १९७९ रोजी अथवा त्यानंतर सेवानिवृत्त झाले असतील अथवा होतील, अशा कर्मचारींना शासनाने सेवानिवृत्ती योजना लागू केली आहे.

प्राथमिक शाळा, त्यातील विद्यार्थी, शिक्षक व दिलेले अनुदान दर्शविणारा तक्ता

The information regarding No. of Pry. School's Students Teachers and grant paid to Approved Private Primary School

तक्ता ७ TABLE VII

(रु. हजारत/Rs. in thousands)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्ह्याचे नाव Name of the District	वर्ष Year	शाळांची संख्या No. of schools	इ. १ ते ४ इ. ५ ते ७		शिक्षक संख्या No. of Teachers		दिलेले अनुदान Grant paid	मागास-वर्गातील मुलांची संख्या Total No. of B. C. Studs.	
				पर्यंतची एकूण पटसंख्या Total enrolment of I to IV	पर्यंतची एकूण पटसंख्या Total enrolment of V to VII	१ ते ४ I to IV	५ ते ७ V to VII			
१	ठाणे Thane	१९९५-९६ (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	६०८	१२६३३८	५२०९८	२१७८	२०५०	२४२५९८	५२६९०
		१९९६-९७ (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	६१३	१२९९३५	५४३८८	२३८३	२०९७	२६१४२६	५५९००
		१९९७-९८ (Estimates)	(अंदाजे) ...	६८५	१२२५२५	५६८९५	२६६७	२२८२	३४७५१३	५८२८७
२	रायगड Raigad	१९९५-९६ (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	२०	८६३६	—	१७७	—	६१७४	—
		१९९६-९७ (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	२३	८८३४	—	१९५	—	७१५६	—
		१९९७-९८ (Estimates)	(अंदाजे) ...	२६	९०६४	—	१८३	—	७५००	—
३	रत्नागिरी Ratnagiri	१९९५-९६ (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	२३	३४५७	५२६	९९	२२	४४९	४१२
		१९९६-९७ (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	२३	३५२६	५३७	९९	२२	७६५	४२५
		१९९७-९८ (Estimates)	(अंदाजे) ...	२३	३५९६	५४८	९९	२२	७६५	४२५

तबता ७—बालू TABLE VII—contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
4	सिध्दुर्ग Sindhudurg	1995-96(Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	32	3450	150	99	5	3586	1544
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	37	3678	266	113	17	3600	1580
		1997-98 (Estimates)	(अंदाजे) ...	37	3753	272	113	10	3750	1611
5	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	290	78619	25909	1354	739	207350	55487
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	284	81283	27621	1592	787	188300	61288
		1997-98 (Estimates)	(अंदाजे) ...	303	83257	29001	1701	838	148999	65956
6	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	143	16402	4564	337	276	60472	10908
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	137	15092	4304	323	163	82029	3421
		1997-98 (Estimates)	(अंदाजे) ...	145	15430	4117	326	159	103216	12040
7	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	148	26967	12419	589	379	76336	20826
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	160	28184	15665	704	386	82634	23359
		1997-98 (Estimates)	(अंदाजे) ...	164	30129	16238	713	394	89654	24205
8	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	23	9725	1609	188	49	13360	5879
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	25	9900	1700	196	49	110	5900
		1997-98 (Estimates)	(अंदाजे) ...	27	10000	1800	200	50	150	600
9	पुणे Pune	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	3300	317000	95000	7265	4065	64357	171000
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	3285	301107	137893	7465	5735	642866	181746
		1997-98 (Estimates)	(अंदाजे) ...	3366	304050	160950	7750	5750	707152	192510
10	सातारा Satara	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	34	7899	1743	193	56	3475	4288
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	34	8057	1778	198	46	6905	4571
		1997-98 (Estimates)	(अंदाजे) ...	34	8218	1814	198	46	7640	4661
11	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	39	8601	1446	160	26	5545	1235
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	39	8773	1475	160	26	4960	1260
		1997-98 (Estimates)	(अंदाजे) ...	39	8948	1504	160	26	5300	1260
12	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	49	16030	3000	315	85	9700	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	59	19200	3450	353	85	10700	—
		1997-98 (Estimates)	(अंदाजे) ...	76	21400	3540	363	85	10260	—
13	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	22	7014	684	144	23	6448	2124
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	28	7842	942	159	23	7543	1799
		1997-98 (Estimates)	(अंदाजे) ...	28	8000	961	159	23	7933	1834
14	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	225	100000	20000	1450	550	30500	36500
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	240	100000	20000	1450	550	30500	36500
		1997-98 (Estimates)	(अंदाजे) ...	240	100000	20000	1450	550	30500	36500
15	जालना Jalna	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	55	17500	7900	356	82	10700	3350
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	55	18120	8200	370	90	12000	3640
		1997-98 (Estimates)	(अंदाजे) ...	60	18700	8500	380	95	15000	3700
16	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	93	48026	8300	867	209	43443	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	114	50000	9000	947	225	48655	—
		1997-98 (Estimates)	(अंदाजे) ...	120	55000	9500	1202	300	49055	—

तक्ता ७—चालू TABLE VII—contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
17	बीड Beed	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	1641	198466	52927	5197	1836	262608	129693
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	1641	204225	52430	5297	7532	267550	140056
		1997-98 (Estimates)	(अंदाजे) ...	1641	205000	54000	5297	7532	143000	143000
18	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	348	101745	24303	1807	1000	90000	71570
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	348	102539	25024	1887	1010	100000	76717
		1997-98 (Estimates)	(अंदाजे) ...	348	102539	25024	1887	1010	100000	76717
19	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	47	21484	7947	432	86	20966	7518
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	58	21987	8449	435	112	23320	7670
		1997-98 (Estimates)	(अंदाजे) ...	61	22342	9063	480	115	34800	7700
20	लातूर Latur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	1306	237945	296097	2118	3885	18000	105453
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	1306	240000	297000	2200	4000	19400	106000
		1997-98 (Estimates)	(अंदाजे) ...	1306	240000	297000	2200	4000	19000	106000
21	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	49	13590	1060	264	39	7500	8790
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	59	14101	1230	339	56	5870	8905
		1997-98 (Estimates)	(अंदाजे) ...	67	15095	1395	375	58	2510	9520
22	अकोला Akola	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	106	21227	2595	414	51	5524	5318
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	121	21856	2670	427	55	5694	6078
		1997-98 (Estimates)	(अंदाजे) ...	137	22512	2751	439	59	5864	6225
23	अमरावती Amaravati	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	116	29892	3102	367	123	1900	15586
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	116	29994	3405	378	131	2100	15989
		1997-98 (Estimates)	(अंदाजे) ...	116	29994	3405	378	131	2100	15989
24	यवतमाळ Yeotmal	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	86	20791	3387	437	123	12004	20596
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	86	21120	3590	439	124	8582	20820
		1997-98 (Estimates)	(अंदाजे) ...	86	21120	3590	439	124	11981	20820
25	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	70	18244	2680	503	70	11426	15876
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	70	18790	2760	510	70	10380	16452
		1997-98 (Estimates)	(अंदाजे) ...	75	19353	2842	520	60	14945	16945
26	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	302	167963	18440	3291	517	121406	114978
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	312	170050	20990	3311	532	133325	115310
		1997-98 (Estimates)	(अंदाजे) ...	326	172047	21261	3506	595	133930	116040
27	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	63	13850	4370	337	140	17944	8066
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	63	13919	4335	340	145	15575	8143
		1997-98 (Estimates)	(अंदाजे) ...	64	1405	4380	348	147	42500	8213
28	चंद्रपूर Chandrapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	26	12815	418	243	6	13041	4283
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	26	12710	420	246	6	14226	4553
		1997-98 (Estimates)	(अंदाजे) ...	26	13166	436	249	7	16150	4716
29	गडचिरोली Gadchiroli	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	40	6386	1155	164	32	1962	5109
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	42	6730	1351	217	47	3925	6425
		1997-98 (Estimates)	(अंदाजे) ...	74	7030	1391	219	49	4315	6738
एकूण Total	...	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	9305	1656029	653729	31350	16424	1370774	879079
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	9404	1671612	710763	32713	24121	1994696	918140
		1997-98 (Estimates)	(अंदाजे) ...	9700	1673667	742178	33999	24517	2066077	942222

३ (६) प्राथमिक शिक्षकांना सेवानिवृत्तीवेतन

१ मे १९६० पूर्वी सेवानिवृत्त झालेल्या व तदर्थ निवृत्तीवेतन ज्यांना लागू आहे अशा प्राथमिक शिक्षकांना शा. नि., जि. व से. यो. वि. क्र. पी (ई) एन २२८७/१२८/१४३ नागरी-६, दि. १४-६-९३ अन्वये नियमित सेवानिवृत्तीवेतन योजना लागू करण्यात आलेली आहे.

जे प्राथमिक शिक्षक दिनांक १-५-१९६० ते ३१-३-१९६२ या कालावधीत सेवानिवृत्त झाले त्यांना १-४-१९६६ पासून सेवानिवृत्ती वेतनाच्या योजनेचे फायदे लागू करण्यात आले आहेत.

खालील तक्त्यात निवृत्तशिक्षक व निवृत्तीवेतन मिळणाऱ्या शिक्षकांची माहिती दाखविली आहे.

तक्ता ८ TABLE VIII

निवृत्त शिक्षक व नियमित निवृत्तीवेतन मिळणाऱ्या शिक्षकांची संख्या
No. of Teachers who have granted regular Pension

अ. क्र. Sr. No.	जिल्ह्याचे नाव Name of the District	वर्ष Year		निवृत्त झालेल्या शिक्षकांची संख्या No. of Teachers retired	नियमित निवृत्तीवेतन घेणाऱ्या शिक्षकांची संख्या Teachers who have been granted regular pension
1	2	3		4	5
1	बृहन्मुंबई Mumbai	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	71	582
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	80	662
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	80	742
2	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	130	2470
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	115	2585
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	100	2685
3	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	194	1600
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	156	1800
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	185	1850
4	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	191	2672
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	131	2803
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	164	2967
5	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	42	3022
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	141	3163
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	150	3213
6	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	156	9881
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	190	10037
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	280	10267
7	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	140	4050
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	170	4250
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	200	2450
8	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	133	6873
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	700	7040
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	210	7080
9	अहमदनगर Ahmednagar	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	173	173
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	219	219
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	262	262
10	पुणे Pune	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	205	3800
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	254	4054
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	270	4324
11	सातारा Satara	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	345	4600
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	400	5000
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	400	5400
12	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	418	4023
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	284	4307
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	282	4599
13	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	148	3371
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	168	3539
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	243	3782

लकता चालू TABLE VIII—contd.

1	2	3	4	5
14	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	222	222
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	200	200
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	210	210
15	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	178	178
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	215	215
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	227	227
16	जालना Jalna	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	50	150
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	55	150
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	60	170
17	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	71	166
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	60	22
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	125	125
18	बीड Beed	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	147	147
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	225	225
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	170	170
19	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	147	147
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	152	152
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	165	165
20	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	47	348
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	55	403
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	90	493
21	लातूर Latur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	173	373
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	120	493
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	150	643
22	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	151	151
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	166	104
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	165	—
23	अकोला Akola	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	208	2752
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	225	2985
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	217	3210
24	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	248	3114
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	205	3319
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	216	3535
25	यवतमाळ Yeotmal	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	207	2614
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	197	2811
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	196	3007
26	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	145	1270
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	132	1402
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	139	1541
27	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	190	2214
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	207	2412
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	260	2476
28	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	315	280
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	350	325
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	400	350
29	चंद्रपूर Chandrapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	101	1431
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	165	1272
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	203	1278
30	गडचिरोली Gadchiroli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	62	624
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	70	694
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	80	774
	एकूण ...	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	5008	63288
	Total	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	5178	66639
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	5859	69995

३. (७) पुस्तक पेढीची स्थापना.—मीश्राण आदिवासी व डोंगराळ भागातील पुष्कळ लोक दारिद्र्यरेषेखाली जीवन कठीण असतात. शाळेमध्ये जाणाऱ्या मुलांना ते आवश्यक ती क्रमिक पुस्तके देऊ शकत नाहीत. परिणामी शिक्षणाच्या निरनिराळ्या स्तरावर फार मोठ्या प्रमाणावर गळती होत असते. या परिस्थितीवर उपाय म्हणून जिल्हा परिषद, नगरपालिका, नगरपरिषदा, महानगरपालिकांच्या प्राथमिक शाळांतील तसेच जिल्हा परिषद, नगरपालिका, नगरपरिषदा, महानगरपालिका आणि मान्यताप्राप्त व अनुदानित अशासकीय माध्यमिक शाळांतील अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, समाजातील इतर दुर्बल घटक वर्गातील विद्यार्थ्यांना क्रमिक पुस्तकांचे संच कर्जाऊ देण्याची व्यवस्था, शाळांतून स्थापन होणाऱ्या/आलेल्या योजनेखाली पुस्तक पेढीद्वारे देण्यात येतात. शैक्षणिक वर्ष संपताच दिलेले पुस्तक संच विद्यार्थ्यांनी परत करावयाचे असतात. मात्र इ. १ ली व २ री च्या विद्यार्थ्यांकडून पुस्तकांचे संच परत घेण्यात येत नाहीत. प्रत्येक तीन वर्षांनी पेढीतील पुस्तक संच बदलण्याची तरतूद योजनेमध्ये आहे. इ. १ ली व २ री ची पाठ्यपुस्तके दरवर्षी नवीन घेण्यात येतात. लाभार्थींची संख्या एकूण पटसंख्येच्या २५ टक्के विद्यार्थी येथपर्यंत मर्यादित केलेली आहे. पात्र विद्यार्थ्यांची संख्या एकूण संख्येच्या २५ टक्के पेक्षा जास्त असल्यास स्थानिक संस्थांना त्यांच्या खर्चाने जादा होणाऱ्या पात्र विद्यार्थ्यांना पुस्तक संच पुरविण्याचे आवाहन करण्यात आलेले आहे. शासकीय अनुदानापोटी जिल्हा परिषदांनी उधारीवर खरेदी केलेल्या पुस्तकांच्या पाठ्यपुस्तक मंडळाच्या देयकाच्या रकमेपोटी निव्वळ रक्कम पाठ्यपुस्तक मंडळास परस्पर अदा करण्यात येते व खरेदीपोटी मिळालेल्या वटावाची रक्कम जिल्हा परिषदांना रोख अनुदानाच्या स्वरूपात वाहतूक व तदनुषंगीक आकस्मिक खर्चासाठी देण्यात येते. त्यातून उरलेल्या रकमेतून अतिरिक्त पुस्तक संच स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी विकत घ्यावयाचे आहेत.

ही योजना सर्व प्रथम सन १९७६-७७ मध्ये इयत्ता १ ते ४ या वर्गांना लागू करण्यात आली. त्यानंतर सन १९७७-७८ मध्ये ५ ते ७ या इयत्तांना विस्तारित करण्यात आली आणि सन १९७८-७९ मध्ये ८ ते ९ इयत्तांना लागू करण्यात आली. सन १९७९-८० मध्ये ही योजना इयत्ता १० वीला लागू करण्यात आली आहे.

पुस्तक पेढी योजनेखाली लाभार्थी व खर्चदर्शक तक्ता
No. of beneficiaries and expenditure under the book bank scheme

तक्ता ९ TABLE IX

(रुपये हजारात/Rs. in thousands)

श. क्र. Sr. No.	जिल्हाचे नाव Name of District	वर्ष Year	फायदा घ्यावयाच्या लाभार्थींची संख्या No. of Beneficiaries to be covered		लाभार्थींची संख्या No. of Beneficiaries		शासकीय अनुदान Government Grants
			इयत्ता १ ते ४ Std. I to IV	इयत्ता ५ ते ७ Std. V to VII	इयत्ता १ ते ४ Std. I to IV	इयत्ता ५ ते ७ Std. V to VII	
			4	5	6	7	
1	ठाणे Thane	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	117220 123081 129236	10368 1552 16330	117220 123081 129236	10368 15552 16330	4221 4500 4700
2	रायगड Raigad	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	152000 153000 153000	13000 14000 14000	13050 5000 10000	1725 3000 7000	189 198 200
3	रत्नागिरी Ratnagiri	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	36177 36901 37639	18265 — —	17560 11614 20130	3271 — —	502 161 450
4	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	67866 70503 71913	31666 — —	8164 7503 15222	2417 — —	304 102 450
5	नाशिक Nashik	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	46302 38547 50000	4951 4900 5000	46302 14834 17805	4951 4900 5000	1843 204 456
6	धुळे Dhule	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	200500 201500 201500	8000 8100 8200	115700 116800 117910	2600 2700 2800	1677 1800 2000

तक्ता ९—चालू TABLE IX—contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	
7	जळगाव Jalgaon	...1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	57800 52400 60000	15000 — —	46750 29352 30000	10130 — —	1451 925 1210
8	अहमदनगर Ahmednagar	...1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	337179 117388 214000	18616 — —	99294 29347 53500	4654 — —	1742 692 1041
9	पुणे Pune	...1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	66651 40682 58494	14279 15000 15000	66651 40682 58484	14279 15000 15000	30.66 37.87 35.32
10	सातारा Satara	...1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	47188 60343 61493	14078 — —	25757 30613 31929	3309 — —	617 1255 1672
11	सांगली Sangli	...1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	51356 52383 43430	13176 — —	29671 61654 77703	3323 — —	673 1255 1672
12	सोलापूर Solapur	...1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	65532 65954 66000	3273 4000 4100	65532 65954 66000	3272 4000 4100	1152 3162 3200
13	कोल्हापूर Kolhapur	...1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	25597 42125 41765	5847 — —	22930 30084 41765	7918 — —	941 619 695
14	औरंगाबाद Aurangabad	...1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	30000 103678 103830	27533 55000 60000	30000 103678 103830	27533 55000 60000	1439 2700 2900
15	जालना Jalna	...1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	45000 6114 6200	9100 — —	26119 6114 6200	2341 — —	549 85 100
16	परभणी Parbhani	...1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	38750 40525 42300	2350 2500 2700	37426 40525 42300	2425 2500 2700	1109 1300 1500
17	बीड Beed	...1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	29100 219623 34380	24400 — 27600	10500 219623 11490	4658 — 5330	5120 4941 7000
18	नांदेड Nanded	...1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	197636 265019 272935	8671 15180 17690	37699 39683 46880	8371 19570 30245	1352 2506 2780
19	उस्मानाबाद Osmanabad	...1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	13025 14045 15449	6525 7190 7908	11592 12740 14133	5984 6000 6545	585 645 855
20	लातूर Latur	...1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	63265 64000 65000	23717 24515 26000	20035 57138 58235	— 10525 11260	540 1300 1500
21	बुलढाणा Buldhana	...1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	84166 86135 81855	18910 19497 20093	25493 38940 87755	2870 — —	707 1217 1127
22	अकोला Akola	...1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	70940 34820 35600	2300 — 2400	70940 34821 35600	2300 — 2400	1518 716 720

तक्ता ९—चाळू TABLE IX—contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	
23	अमरावती Amaravati	... 1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	48450 50300 50360	9497 — —	36488 5897 27700	7497 — —	1188 091 589
24	यवतमाळ Yeotmal	... 1995-96 (Actuals) 1995-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	31579 32200 32200	9552 10100 10100	9740 5610 18000	1965 — —	314 039 300
25	वर्धा Wardha	... 1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	16394 13813 32552	2550 — —	50976 13813 32552	2350 — —	541 192 1000
26	नागपूर Nagpur	... 1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	31949 33206 33530	10124 10465 10714	25057 24895 25430	7042 7178 7377	— — —
27	भंडारा Bhandara	... 1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	231075 232150 233250	65870 66750 67335	9365 9595 9695	2385 2625 2670	529 365 800
28	चंद्रपूर Chandrapur	... 1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	73789 74462 74512	41653 — —	48153 12280 12878	14640 — —	1500 462 1000
29	गडचिरोली Gadchiroli	... 1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	67698 69052 70434	17075 17417 17766	46333 69445 70434	— — —	1529 1887 2000
	एकूण Total	... 1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	2404181 2393949 2378857	450346 290166 332936	1160697 1261314 1272909	164678 148550 178757	36898 37137 45427

३. (१) (इ) प्राथमिक शाळातील अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना विशेष सुविधा (गणवेश व लेखनसाहित्य पुरवठा).—प्राथमिक शाळात, अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, भटक्या जमाती व विमुक्त जातीच्या मुलांची विशेषतः त्यांच्यापैकी मुलांची पटसंख्या व उपस्थिती फारच कमी आणि असमाधानकारक असते. या जमातीचे गळतीचे प्रमाण तुलनात्मकरित्या पाहता फार असल्याने परिणामतः माध्यमिक शिक्षण स्तरावर त्यांची पटनोंदणी कमी असते. म्हणून प्राथमिक शाळांतील या अनुसूचित जाती, जमातीच्या मुलांची पट संख्या वाढण्यासाठी शक्यतो उपाययोजना आवश्यक आहे. तसेच कमीत कमी प्राथमिक शिक्षण चालू ठेवून, पूर्ण करण्यासाठी या मुलांना सहाय्य करणे जरूरीचे आहे. या योजनेखाली, ज्या भागात साक्षरतेचे प्रमाण शेकडा १० पेक्षा कमी आहे आणि ६-११ या वयोगटातील मुलांची पटसंख्या (शाळेतील) शेकडा ७० पेक्षा कमी आहे अशा भागातील प्राथमिक शाळांत इयत्ता १ ली ते ४ थी मध्ये शिक्षण घेत असलेल्या अनुसूचित जाती अनुसूचित जमाती, भटक्या जमाती व विमुक्त जमातीच्या मुलांना गणवेशाचे संच आणि लेखनसाहित्य मोफत पुरविण्यात येतात. पात्र विद्यार्थ्यांना (प्रत्येकी) गणवेशाचे दोन संच व लेखनसाहित्य पुरविण्यात येतात. पात्र विद्यार्थ्यांना पाट्या, पेन्सिली इत्यादी लेखनसाहित्य पुरविण्यात येते.

या योजनेतील लाभार्थी व खर्च दर्शविणारा तक्ता

No. of beneficiaries and expenditure under the scheme

तक्ता ९-अ

TABLE IX-A

(रुपये हजारात/Rs. in thousands)

अ. क्र. No.	जिल्हा District	वर्ष Year	वर्णन	खर्च Expenditure	लाभार्थी संख्या No. of Beneficiaries
1	2	3		4	5
1	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	9195	114937
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	3250	32500
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	7500	75000
2	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	550	6375
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	600	6000
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	650	6500
3	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	210	2625
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	600	6000
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	650	6500
4	सिंधुदूर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	108	1350
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	640	6400
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	700	7000
5	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	2179	27237
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	4368	43680
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	4500	45000
6	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	1550	19375
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	2400	24000
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	2500	25000
7	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	840	10500
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	1040	10400
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	1200	12000
8	अहमदनगर Ahmednagar	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	2942	36775
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	6590	65900
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	7000	70000
9	पुणे Pune	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	3300	41250
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	4100	41000
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	4300	43000
10	सातारा Satara	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	1800	22500
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	3850	3850
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	4000	40000
11	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	1300	10250
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	3200	32000
		1997-99 (Estimated)	(अंदाजे) ...	3500	35000

तक्ता ९-अ-वाल
TABLE IX--A--contd.

(रु. हजारत/Rs. in thousands)

1	2	3	4	5
12	सोलापूर Solapur	.. 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	600	7500
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1200	12000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1500	15000
13	कोल्हापूर Kolhapur	.. 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	5500	68750
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	5500	55000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	6000	60000
14	औरंगाबाद Aurangabad	.. 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	2200	27500
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	3500	35000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	3700	37000
15	जालना Jalna	.. 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1060	13250
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	2270	22700
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	2500	25000
16	परभणी Parbhani	.. 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1051	13138
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	2100	21000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	2500	25000
17	बीड Beed	.. 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	314	3925
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	2614	26140
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	3000	30000
18	नांदेड Nanded	.. 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	2160	2700
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	7867	78670
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	8000	80000
19	उस्मानाबाद Osmanabad	.. 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	300	3750
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	640	6400
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	700	600
20	लातूर Latur	.. 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	032	400
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	300	3000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	350	3500
21	बुलढाणा Buldhana	.. 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1025	12813
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	2500	25000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	3000	30000
22	अकोला Akola	.. 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	263	3288
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	4666	46660
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	5000	50000
23	अमरावती Amravati	.. 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	4290	53625
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	5921	59210
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	6000	60000
24	यवतमाळ Yotmal	.. 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	960	1200
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	2234	22340
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	2500	25000
25	वर्धा Wardha	.. 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	100	1250
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	120	12000
26	नागपूर Nagpur	.. 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1750	21875
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	2000	20000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	2500	25000

तक्ता ९-अ—चालू TABLE IX-A—contd.

1	2	3	4	5
27	भंडारा Bhandara	.. 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1635 2200 2500	20438 22000 25000
28	चंद्रपुर Chandrapur	.. 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1900 3975 4000	23750 39750 40000
29	गडचिरोली Gadchiroli	.. 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	3100 3691 4000	38750 36910 40000
	एकूण Total	.. 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	52214 83816 94370	611576 803510 954500

३ (९) योजनेचे नाव:—१०३ विकास गटातील जिल्हा परिषदेच्या प्राथमिक शाळेतील १ ते ४ थी च्या विद्यार्थ्यांना मोफत पाठ्यपुस्तके पुरविणे व इयत्ता पहिलीच्या विद्यार्थ्यांना गणवेश व लेखन सामुग्री पुरविणे.—राज्यातील स्त्री साक्षरते प्रमाण कमी असलेल्या १०३ विकास गटातील स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील शाळेतील पहिली ते चौथीच्या सर्व मुलामुलींना पाठ्यपुस्तके पुरविण्याबाबत सन १९९६-९७ मध्ये रुपये ४६१.१० इतकी तरतूद उपलब्ध करून दिली आहे. यामध्ये २११३९४८ इतक्या विद्यार्थ्यांना या योजनेचा लाभ मिळू शकेल.

त्याचप्रमाणे सन १९९६-९७ या वर्षातील स्त्री साक्षरतेचे प्रमाण कमी असलेले १०३ विकास गटातील जिल्हा परिषदेच्या पहिली ते चौथीच्या प्राथमिक शाळांमधील सर्व मुलामुलींना गणवेश व लेखन साहित्य वाटप करण्यासाठी रक्कम रुपये ६४७.५२ लक्षाची तरतूद प्रस्तावित असून त्याचा ६४७५२० मुलामुलींना लाभ अपेक्षित आहे.

३. (१०) प्राथमिक शाळा इमारतीचे बांधकाम.—एकूण ५९,२९९ प्राथमिक शाळांपैकी ४९,६४७ शाळा जिल्हा परिषदा चालवीत आहेत. प्राथमिक शाळांच्या इमारतीची स्थिती फारच असमाधानकारक आहे. पुष्कळशा शाळा मंदिरे, चावड्या, भाड्याच्या इमारतीमध्ये भरतात. प्राथमिक शाळांना इमारती उपलब्ध करून देण्याचा कार्यक्रम जिल्हा परिषदांनी हाती घेणे शक्य व्हावे हे लक्षात घेवून शासन प्राथमिक शाळा, खोली बांधकामासाठी दरवर्षी अनुदान मंजूर करीत आहे. शासन निर्णय, शिक्षण व सेवायोजन विभाग, क्रमांक प्राशाई/१०८५/३५४/(५६२९)/प्राशि.—२, दिनांक ७ नोव्हेंबर १९८५ नुसार राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार योजनेतर्गत (एन.आर.ई.पी.) शाळा खोल्यांच्या बांधकामाचा अंतर्भाव करण्यात यावा त्यानुसार नवीन शाळा खोलीच्या बांधकामासाठी करावयाची तरतूद ही राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार कार्ययंत्रमांतर्गत करण्यात येणाऱ्या तरतुदीला पूरक तरतूद म्हणून देण्यात येते आणि यासाठी यापुढे जिल्हा परिषदांना अनुदान न देता जिल्हा ग्रामीण विकास संस्थेला (DRDA) अनुदान मंजूर करण्यात येते. यासाठी प्रत्येक खोलीमागे येणाऱ्या खर्चापैकी ४० टक्के रक्कम शिक्षण विभागाकडून जिल्हा ग्रामीण विकास संस्थेला दिली जाते व ६० टक्के इतकी रक्कम नवीन जवाहर रोजगार योजनेतर्गत तरतुदीतून वापरावयाची आहे.

इमारतीचे बांधकामासाठी दिलेले अनुदान, अपेक्षित वर्ग खोल्यांची संख्या दर्शविणारा तक्ता
Grants paid for construction of School Rooms and No. of Class rooms expected to be constructed

तक्ता १० TABLE X

(रु. हजारात/Rs. in thousands)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा District:	वर्ष Year	अदा केलेले अनुदान Grants paid	बांधावयाच्या वर्ग- खोल्यांची अपेक्षित संख्या Number of class- rooms expected to be constructed
1	2	3	4	5
1	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	114	317
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	412	458
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	373	415
2	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	4096	166
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	60033	527
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	60072	600
3	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1573	55
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	4434	155
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10000	277
4	सिंधुदूर्ग Sindhudurga	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	507	20
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	2058	75
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1800	64
5	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	3870	135
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	4299	150
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	4342	163
6	धळे Dhule	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1000	10
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1200	20
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1500	30
7	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1200	33
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	5800	65
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	7100	99
8	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1500	35
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	2000	56
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	19513	143
9	पुणे Pune	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	7941	221
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	6120	166
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1168	445
10	सातारा Satara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	5000	174
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	5000	139
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	20304	564
11	सांगली Saangli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	9000	272
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10000	277
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10000	277

तक्ता १०-बालू TABLE X—contd.

1	2	3	4	5	
12	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	13040	455
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	22000	611
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	26500	700
13	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	5400	150
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	5000	139
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	13176	366
14	जालना Jalna	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	3468	44
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	2800	77
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	3000	80
15	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	2510	89
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	12024	334
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	12024	334
16	बीड Beed	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	735	26
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	3500	97
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	18072	502
17	औंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	2484	345
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	2880	80
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	253080	2812
18	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	2003	83
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	7276	225
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	8300	225
19	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	1400	49
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	2000	56
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	3000	83
20	लातूर Latur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	2200	74
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	4600	110
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	6000	165
21	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	37.00	130
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	37.87	130
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	37.80	130
22	अकोला Akola	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	75.70	265
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	78.06	272
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	80.40	280
23	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	53.64	149
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	49.70	153
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	53.64	165
24	यवतमाळ Yavatmal	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	23.98	84
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	23.40	65
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	24.84	69
25	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	—	89
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	3050	84
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	4000	90
26	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	3750	97
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	4127	107
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	9616	259
27	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	10600	269
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	5500	147
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	10500	283

तक्ता १०—चालू TABLE X—contd.

1	2		3		4	5
28	चंद्रपूर Chandrapur	••	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	••	—
			1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	••	—
			1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	••	—
29	गढचिरोली Gadchiroli	••	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	••	100
			1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	••	3253
			1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	••	1520
	एकूण Total	••	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	••	102523
			1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	••	197669
			1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	••	254628
						3838
						4856
						9660

LIBRARY & DOCUMENTATION CENTRE
National Institute of Educational
Planning and Administration.
17-B, Sri Aurobindo Marg,
New Delhi-110016
DOC, No..... D-10535
Date..... 16-09-2000

३. (१) (ग) अंशकालिक वर्ग उघडणे.—भारतीय संविधानातील निर्देशक तत्वाप्रमाणे ६ ते १४ या वयोगटातील मुलांसाठी सक्तीचे व सार्वत्रिक प्राथमिक शिक्षण अपेक्षित आहे. अद्यापपर्यंत हे निर्देशक तत्त्व अंमलात आणण्याचे प्रयत्न करण्यात आले. असे दिसून आले की, पहिल्या इयत्तेत एकेरी प्रवेश देण्याची पारंपारिक पद्धत आणि प्रत्येक वर्षानंतर परिणामतः वरच्या इयत्तेत पाठविणे हे फार खर्चचे आहे. केंद्रीय सल्लागार शिक्षण मंडळाने असे विचार व्यक्त केले आहेत की, ह्या पारंपारिक शिक्षणाच्या पद्धतीने प्राथमिक शिक्षण सार्वत्रिक करणे शक्य होणार नाही आणि म्हणून मंडळाने अनौपचारिक शिक्षणाची शिफारस केली आहे. ह्या योजनेनुसार ९ ते १४ या वयोगटातील विद्यार्थ्यांचे सकाळी किंवा संध्याकाळी, त्यांना सोयीस्कर होईल त्याप्रमाणे, अंशकालिक वर्ग चालविले जातात.

शिक्षकाला महिन्याला रु. ५० मानधन दिले जाते. ह्या वर्गाला उपस्थित राहणाऱ्या मुलांना मोफत क्रमिक पुस्तके व लेखनसामग्री दिली जाते. १ ते ४ इयत्तांचा अभ्यासक्रम या वर्गात शिकविला जातो. विद्यार्थ्यांनी २ वर्षांत हा अभ्यासक्रम पूर्ण करावा.

अंशकालिक वर्ग, विद्यार्थी संख्या व खर्च दर्शविणारा तक्ता

Table showing number of part-time classes with enrolment and expenditure incurred

तक्ता ११ TABLE XI

(रु. हजारत/Rs. in thousands)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्ह्याचे नाव Name of the District	वर्ष Year	सुरु झालेल्या वर्गांची संख्या No. of classes opened	दाखल झालेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या No. of students enrolled	जि. प. ना दिलेले सहायक अनुदान Grants paid to Zilla Parishads
1	2	3	4	5	6
1 ठाणे Thane	..	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	42	630	26
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—
2 रायगड Raigad	..	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	16	157	5
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	135	1200	10
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	150	1500	12
3 रत्नागिरी Ratnagiri	..	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	8	240	8
4 सिंधुदुर्ग Sindhudurg	..	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—
5 नाशिक Nashik	..	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—
6 धुळे Dhule	..	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	37	1500	33
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	40	1700	34
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	40	1800	35
7 जळगाव Jalgaon	..	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	9	765	7
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	9	765	7
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	9	765	7
8 अहमदनगर Ahmadnagar	..	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	86	1170	68
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	86	1175	68
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	86	1185	68
9 पुणे Pune	..	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—
10 सातारा Satara	..	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	3	98	3
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	35	1050	27
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	35	1050	27
11 सांगली Sangli	..	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	6	190	4
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	79	1200	88
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	79	1200	88

तक्ता ११—चालू TABLE XI—contd.

1	2	3	4	5	6	
12	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	88	2670	88
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	88	2670	88
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	88	2670	88
13	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	7	210	7
14	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	160	4000	140
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	160	4000	140
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	160	4000	140
15	जालना Jalna	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	8	320	8
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	8	320	8
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	8	320	8
16	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	44	1506	32
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	45	1609	53
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	48	1800	53
17	बीड Beed	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	71	2130	39
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	71	2130	73
18	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	229	4580	145
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	229	4580	145
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	229	4580	145
19	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	3	165	3
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	3	165	3
20	लातूर Latur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	25	600	45
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	15	500	41
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	20	700	45
21	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	65	1774	0.43
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	65	1950	0.65
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	65	1950	0.65
22	अकोला Akola	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	41	820	0.44
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	42	844	0.45
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	43	869	0.46
23	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	2	40	0.02
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	2	40	0.02
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	2	40	0.02
24	यवतमाळ Yavatmal	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	76	3431	0.76
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	76	3950	0.76
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	76	3950	0.76
25	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	1	20	1
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	3	40	44
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	3	60	44
26	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	56	1340	40
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	62	1386	40
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	65	1411	50
27	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	22	750	3
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	28	935	21
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	28	975	21

तक्ता ११—चालू TABLE XI—contd.

1	2	3	4	5	6		
28	चंद्रपुर Chandrapur	.. 1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	43 43 43	1749 1785 1823	55 60 60
29	गडचिरोली Gadchiroli	.. 1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	— — —	NIL — —	— — —
	एकूण Total	... 1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	1059 1324 1366	28110 33994 35393	888 1154 1175

३. (१२) बालवाड्या उघडणे.—प्राथमिक शिक्षणाच्या सार्वत्रिकरणाच्या संदर्भात आणि दूरच्या खेड्यात अधिक मुले गाळेमध्ये येण्यासाठी पाया तयार व्हावा यादृष्टीने छोट्या खेड्यातून व गलिच्छ वस्त्यातून बालवाड्या उघडण्याचे ठरविण्यात आले आहे.

योजनेची उद्दिष्टे—

- (१) मुलांना शाळेची गोडी लागावी,
- (२) मुलांना आरोग्याच्या चांगल्या सवयी लागाव्यात,
- (३) हसतखेळत व हलक्याफुलक्या पद्धतीचे मुलांना ज्ञानेंद्रियांचे शिक्षण घ्यावे,
- (४) मुलांची अर्घ्यांवर शिक्षण सोडून देण्याची वृत्ती कमी करून पैशाचा अपव्यय टाळावा.

३-५ या वयोगटातील मुले दिवसातील २-३ तास या बालवाड्यात येतील. त्याठिकाणी खेळ, गाणी आणि संवेदनात्मक शिक्षण हे मुख्य कार्यक्रम असतील. बालवाडी चालविण्याकरिता अंशकालिक स्कूल-मदरची नेमणूक करून तिला दरमहा रु. ३०० प्रमाणे १० महिने मानधन देण्यात येते. प्रत्येक नवीन बालवाडीकरिता खेळणी, तक्ते वगैरे साहित्य खरेदीसाठी अनावर्ती रु. १,००० अनुदान देण्यात येते. आता शासनाने बालवाडी तार्ईस जून १९९५ पासून रु. ३५० दरमहा मानधन देण्याचा निर्णय घेतला आहे. (शा.नि.क्र.पू.प्रागा-१०९५/ (२००२)प्राशि-२, दिनांक ८ जानेवारी १९९६.

तक्ता १२

TABLE XII

बालवाडी, संख्या व पटसंख्या व केलेल्या खर्च दर्शविणारा तक्ता

Table indicating the No. of Balwadies, enrolment and expenditure incurred (रु. हजारांत/Rs. in thousand)

अ.क्र.	जिल्ह्याचे नाव	वर्ष	बालवाड्यांची संख्या	मुलांची संख्या	केलेला खर्च
S.No.	Name of the District	Year	No. of Balwadies	No. of pupils	Expenditure incurred
1	2	3	4	5	6
1	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	725	21220	1200
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	761	21326	1300
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	799	21431	1400
2	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	548	10960	399
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	548	10960	1370
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—
3	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	414	12500	४70
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	420	13000	४३0
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	410	13500	४00
4	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	NIL	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—
5	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	920	21770	1960
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	920	22695	1960
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	920	23696	1960
6	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	990	24750	3323
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	990	25750	2773
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	990	26730	3000
7	पुणे Pune	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1217	37525	3017
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1246	38575	3738
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1277	39100	3831
8	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	837	26000	2500
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	887	26000	2597
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	887	26000	2253
9	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	693	15312	2216
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	693	15618	1854
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	693	15930	2426
10	सिध्दुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	318	9242	64
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	418	12540	1184
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	318	12540	1547
11	सातारा Satara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1191	21855	3413
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1191	21992	3467
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1839	36780	6968

तक्ता १२—चालू TABLE XII—contd.

1	2	3	4	5	6
12	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	443	15505	1283
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	443	15505	1550
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	443	15505	1600
13	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	846	32817	2818
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	846	33315	3475
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	846	33485	4710
14	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	731	20440	1464
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	731	20440	1464
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	731	20440	1464
15	जालना Jalna	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	860	24068	1900
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	860	24152	1960
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	900	24200	2100
16	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1277	36809	1698
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1052	31297	3682
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1052	32306	3690
17	बीड Beed	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	643	16190	2250
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	943	23450	3303
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	957	23975	3339
18	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	665	19650	2293
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	580	17400	2030
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	610	18300	2135
19	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	82	1502	137
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	257	1640	354
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	114	1770	398
20	लातूर Latur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	95	4778	28500
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	95	4778	28500
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	95	4778	28500
21	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	564	22087	1800
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	564	22982	1900
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	605	25394	2100
22	अकोला Akola	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	605	5650	2118
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	506	4050	1771
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	300	3000	1050
23	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	148	4168	518
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	149	4190	522
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	150	4200	525
24	यवतमाळ Yeatmal	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	141	3692	378
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	114	3420	401
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	114	3420	401
25	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	511	11608	1174
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	511	12230	1200
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	511	13350	1300
26	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	560	12045	1133
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	508	10759	1210
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	533	11127	1015
27	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	56	1835	31
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	56	1860	116
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	56	1890	760

तक्ता १२—चालू TABLE XII—contd.

1	2	3	4	5	6
28	चंद्रपुर Chandrapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	NIL	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—
29	गडचिरोली Gadchiroli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	47	452	494
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	36	347	378
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	36	367	378
	एकूण Grand Total	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1616.7	433830	71350
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1632.6	440278	74879
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1685.4	435090	81355

३. (१३) मुंबई महानगरपालिकेस प्राथमिक शिक्षणासाठी सहाय्य.—मुंबई महानगरपालिका आपल्या अधिकारक्षेत्रात प्राथमिक शिक्षणावर नियंत्रण ठेवते. १९७३-७४ पर्यंत शिक्षणाच्या मान्य खर्चासाठी त्यांना गट अनुदान दिले जात होते. वाढत्या खर्चाचा विचार करून शा. नि. क्र. पीआरई—७०७२/तेवीस, दिनांक ३ मार्च १९७६ अन्वये खर्चाच्या २० टक्के अनुदान दिले जाते. तथापी शासन निर्णय क्र. पीआरई ७०९४/७६२८/प्रशि-३, दि. १७ डिसेंबर १९९४ अन्वये सन १९९५-९६ पासून २००० ते २००१ या वर्षापर्यंत दरवर्षी ५% वाढ करण्यात आली आहे.

प्राथमिक शाळांची संख्या, पटसंख्या, शिक्षकांची संख्या दर्शविणारा तक्ता
Table showing the number of schools, enrolment, number of teachers etc.

तक्ता १३ TABLE XIII

(रु. हजारात/Rs. in thousands)

वर्ष Year	शाळांचे प्रकार Category of Schools	शाळांची संख्या No. of Schools	पट संख्या Enrolment	शिक्षकांची संख्या No. of Teachers	झालेला खर्च Expenditure incurred	सरकारने दिलेले अनुदान Grant paid by Government
1	2	3	4	5	6	7
1995-96 (Actuals)	(1) एक-शिक्षकी शाळा Single Teacher Schools	—	—	—	—	—
	(2) १ ली ते ४ थी I to IV	884	4,77,497	—	—	—
	(3) १ ली ते ७ वी I to VII	1300	7,41,215	—	—	—
	एकूण Total	2184	12,18,712	27,803	1,03,68,22	25,92,05
1996-97 (Anticipated)	(1) एक-शिक्षकी शाळा Single Teacher Schools	—	—	—	—	—
	(2) १ ली ते ४ थी I to IV	885	4,77,500	—	—	—
	(3) १ ली ते ७ वी I to VII	1300	7,41,220	—	—	—
	एकूण Total	2,185	12,18,720	27,805	110,00,00	26,04,21
1997-98 (Estimated)	(1) एक-शिक्षकी शाळा Single Teacher Schools	—	—	—	—	—
	(2) १ ली ते ४ थी I to IV	890	4,77,850	—	—	—
	(3) १ ली ते ७ वी I to VII	1310	7,41,810	—	—	—
	एकूण Total	2,200	12,19,660	27,850	1,15,00,00	26,16,37

तबता १४

TABLE XIV

अधिकृत नगरपरिषद, शिक्षण मंडळे, कटक मंडळे, शिक्षकांची संस्था, विद्यार्थ्यांची संख्या जाणवेल्या वर्षे दर्शविणारा तक्ता

तक्ता १४

अनु- क्रमांक Sr. No.	जिल्हाचे नाव Name of the District	वर्षे Years	अधिकृत नगरपालिका/नगर- परिषदांची संख्या No. of authorised Municipalities/Municipal Councils	शिक्षण मंडळाची संख्या No. of School Boards	कटक मंडळे No. of Cantonment Boards
1	2	3	4	5	6
1	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 7	7	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) .. 7	7	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) .. 7	7	—
2	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 10	10	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 10	10	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 10	10	—
3	रतनागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) .. 1	1	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) .. 1	1	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) .. 1	1	—
4	सिध्दुर्ग Sindhudurga	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... —	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... —	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... —	—	—
5	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 4	4	1
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 4	4	1
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 4	4	1
6	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 3	3	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 3	3	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 3	3	—
7	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 5	5	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 5	5	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 5	5	—
8	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 5	5	1
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 5	5	1
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 5	5	1
9	पुणे Pune	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 11	11	3
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 11	11	3
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 11	11	3
10	सातारा Satara	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 6	6	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 6	6	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 6	6	—
11	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 4	4	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 4	4	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 4	4	—
12	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 7	7	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 7	7	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 7	7	—
13	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 5	5	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 5	5	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 5	5	—
14	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) .. 2	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) .. 2	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) .. 2	—	—
15	जालना Jalna	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 1	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 1	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 1	—	—

Table showing the authorised No. of Municipalities, No. of School Boards, Cantonment Boards, Teachers and classwise enrolment

TABLE XIV

एकशिक्षकी शाळा Single Teacher Schools	शाळांची संख्या No. of Schools		इ. १ ते ४ मधील पदसंख्या Enrolment of Std. I to IV	इ. ५ ते ७ मधील पदसंख्या Enrolment of Std. V to VII	शिक्षक संख्या No. of Teachers	
	१ ते ४ I to IV	५ ते ७ V to VII	10	11	१ ते ४ I to IV	५ ते ७ V to VII
7	8	9			12	13
7	150	451	126335	52098	2778	2050
—	139	474	129935	54388	2383	2097
—	128	557	122525	56895	2667	2282
3	22	53	15442	6262	264	249
4	27	54	16802	6542	293	252
5	25	51	17928	7005	322	284
—	4	16	4076	1931	75	57
—	4	16	4157	1996	99	57
—	4	16	4240	2010	99	57
—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—
—	35	205	73619	25909	1354	739
—	80	204	81283	27621	1592	787
—	81	222	83291	29001	1701	838
—	54	89	16402	4564	338	176
—	48	89	15092	4304	323	163
—	58	97	15430	4117	326	159
—	36	112	26967	12419	589	379
—	40	120	28184	15665	704	386
—	42	122	30129	16238	713	394
—	55	84	36247	12166	710	248
—	57	86	37645	19819	758	263
—	67	94	19585	13256	823	248
—	240	319	111800	176000	2120	3812
—	241	321	120000	176500	2120	3812
—	251	329	114800	180912	2130	3820
—	36	27	12034	4797	310	83
—	36	27	12274	4893	310	83
—	36	27	12519	4991	310	83
—	33	62	23974	10694	499	330
—	33	62	24403	10908	499	330
—	33	62	24830	11110	499	330
23	164	190	60193	65939	1261	1690
23	164	192	60456	67420	1283	1717
23	164	194	60898	69640	1294	1818
—	46	107	39028	17069	802	483
—	46	107	39808	17360	802	483
—	46	107	40200	17700	802	483
7	50	40	25000	10000	500	330
7	50	40	25000	10000	500	330
10	50	45	25500	10500	500	330
3	16	3	6500	500	130	16
3	16	3	6520	510	134	20
3	16	3	6600	550	140	22

1	2	3	4	5	6	
16	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	1 1 1	— — —	— — —
17	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals) 1996-97 Anticipated 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	3 3 3	— — —	— — —
18	लातूर Latur	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	1 1 1	— — —	— — —
19	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	9 9 9	— — —	— — —
20	अकोला Akoia	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	9 9 9	— — —	— — —
21	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	10 10 10	— — —	— — —
22	यवतमाळ Yavatmal	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	8 8 8	— — —	— — —
23	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	6 6 6	— — —	— — —
24	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	11 11 11	— — —	1 1 1
25	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	5 5 5	— — —	— — —
26	चंद्रपूर Chandrapur	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	4 4 4	— — —	— — —
	एकूण Total	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	138 138 138	68 68 68	6 6 6

TABLE XIV—*con'd.*

7	8	9	10	11	12	13
—	10	5	4560	571	80	40
—	10	5	6010	554	97	45
—	10	5	6500	850	97	45
—	13	18	6893	2377	121	61
—	13	16	7074	2802	141	61
—	17	17	8000	2980	159	73
—	12	10	4880	850	84	76
—	12	10	5000	850	90	80
—	12	10	5000	850	90	80
—	70	12	33200	850	704	18
—	70	11	33500	860	706	18
—	71	12	34000	900	710	20
—	132	16	42900	950	1079	60
—	134	16	43000	1000	1080	61
—	135	17	43500	1000	1082	62
—	140	23	63700	1150	1342	97
—	140	23	63800	1160	1344	98
—	142	24	63350	1162	1345	99
—	80	24	36000	2000	681	48
—	81	24	36500	2100	683	49
—	82	25	37000	2200	684	50
—	61	2	14099	450	921	10
—	61	2	13330	275	831	9
—	61	2	14100	500	879	10
—	342	65	77068	8550	1760	212
—	344	66	77621	9766	1771	267
—	344	66	78793	10710	1793	272
—	51	12	12865	1134	321	38
—	51	12	12310	1107	317	39
—	51	12	12472	1145	308	39
—	88	8	21402	2860	468	53
—	88	8	21095	2755	455	59
—	91	8	22016	4424	482	102
43	1990	1953	895184	422090	18691	11355
37	1985	1988	920840	441328	19315	11566
38	2017	2124	903666	450646	19955	12000

३. (१५) नगरपालिका शिक्षण मंडळ आणि नगरपरिषद यांच्या प्राथमिक शाळांमध्ये पुस्तक पेढी योजना

पुस्तकपेढी योजनेखालील लाभार्थी व खर्चदर्शक तक्ता

The No. of students beneficiaries and expenditure under the scheme of Book Bank

तक्ता १५
TABLE XV

(रुपये हजारत/Rs. in thousands)

अनु- क्रमांक Sr. No.	जिल्ह्याचे नाव Name of the District	वर्ष Year	फायदा घ्यावयाच्या लाभार्थींची संख्या No. of beneficiaries		लाभार्थींची संख्या No. of beneficiaries		शासकीय अनुदान Government grants
			इ. १ ते ४ संख्या Std. I to IV	इ. ५ ते ७ संख्या Std. V to VII	इ. १ ते ४ संख्या Std. I to IV	इ. ५ ते ७ संख्या Std. V to VII	
			4	5	6	7	
1	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	50333	22781	34323	13703	125491
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	55039	25671	5165	16513	116315
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	58291	28282	37919	17912	184268
2	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	2559	2030	458	145	7
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	5542	2265	627	140	8
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	5500	2510	1095	335	34
3	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	520	175	520	175	35
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	484	—	484	—	17
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1014	—	1074	—	20
4	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—	—	—
5	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	41095	10474	3379	1100	78672
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	42242	9895	3150	1585	84500
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	42856	11212	3330	1945	108000
6	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	5772	1264	3290	335	67260
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	3595	783	1064	196	27000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	7889	2815	1800	625	105945
7	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	8737	3784	3471	1828	100352
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	8900	3995	3627	2044	83000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	9102	3130	3755	2187	122000
8	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	7258	2658	3653	852	95
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	7799	2574	2939	599	53
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	8890	2976	2500	2825	121
9	पुणे Pune	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	66651	14279	66651	14279	3066
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	67000	15000	67000	15000	3000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	68675	15375	68675	15375	3100
10	सातारा Satara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	3036	1116	1190	388	74
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	3105	—	3983	—	20
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	3170	—	3070	—	25
11	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	6245	2642	3950	1090	118
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	6369	—	4130	—	34
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	6496	—	4225	—	40
12	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	6905	2053	11285	1987	2003
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	7646	2209	13186	2457	2335
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	8964	2435	15986	2975	3000
13	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10139	5556	2925	1200	135
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10400	—	3227	—	32
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10610	—	3702	—	35
14	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	26500	9500	9000	45400	150
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	26500	9500	9000	46000	160
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	27000	10000	9500	47000	170

संख्या १५—तालू TABLE XV—contd..

1	2	3	4	5	6	7	8	
15	जाजना Jajana	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	1800	150	1700	125	70
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	1820	153	1710	126	80
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	1830	155	1720	130	100
16	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	1400	—	1400	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	2000	—	2000	—	45
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	2300	—	2000	—	50
17	बीद Beed	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	29100	24400	10500	4653	512
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	21623	—	219632	—	4941
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	34380	27600	11490	5330	700
18	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	—	—	—	—	—
19	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	6876	2414	2514	469	123
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	6897	2472	2562	758	130
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	7700	2685	2825	2500	150
20	लातूर Latur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	—	—	—	—	—
21	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	30195	852	2539	90	0.76
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	30565	875	2690	—	0.30
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	30840	905	5070	75	1.20
22	अकोला Akola	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	39535	930	1790	75	0.94
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	39660	939	1845	—	0.32
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	39810	955	3590	90	0.75
23	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	55130	1010	4950	120	1.07
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	55170	1021	5040	—	0.09
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	55250	1050	7100	100	0.80
24	यवतमाळ Yezmal	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	34171	1509	4070	310	0.65
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	34208	1520	4120	—	0.15
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	34340	1532	5910	110	0.70
25	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	4929	150	2832	130	32
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	5313	200	2807	—	34
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	5787	250	4605	50	61
26	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	61007	6789	60804	6768	3261
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	53605	7709	59334	7694	1353
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	60234	8000	60209	7975	85
27	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	3027	127	1957	137	45
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	2836	75	1946	60	39
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	3831	91	2281	176	55
28	चंद्रपूर Chandrapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	7983	156	6568	156	71
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	9445	65	9405	65	85
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	9990	680	9990	680	117
29	गडचिरोली Gadchiroli	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	—	—	—	—	—
कुल Total	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	510903	116799	245719	95120	391914	
	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	513723	86912	430673	93237	323267	
	1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	544749	122638	273366	108395	528421	

३. (१६) नगरपालिका शिक्षण मंडळाकडून मान्य खाजगी प्राथमिक शाळांना अनुदान
[या योजनेचा तपशील ३ (१) (ब) (मान्य खाजगी प्राथमिक शाळा) येथे दिलेला आहे]

अनुदानप्राप्त खाजगी प्राथमिक शाळांच्या तुकड्यांची व वर्गांची माहिती दाखविणारा तक्ता

Table showing the information regarding classes and Divisions of Approved Private Primary Schools

तक्ता १६ TABLE XVI

(र. हजारात/Rs. in thousands)

अनु- क्रमांक Sr. No.	जिल्ह्याचे नाव Name of the District	वर्ष Year	एकूण शाळा Total No. of Schools	पटसंख्या Enrolment		शिक्षकांची संख्या Total No. of Teachers		एकूण Total	दिलेले अनुदान Grants Paid	एकूण मागासवर्गीय विद्यार्थी Total No. of B. C Student
				१ ते ४ I to IV	५ ते ७ V to VII	१ ते ४ I to IV	५ ते ७ V to VII			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	203	98150	29975	1705	727	2432	280601	30333
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	215	102349	45794	1917	831	2748	259711	33528
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	239	108839	49190	1937	906	2845	285812	37114
2	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	4	1579	132	31	4	35	1280	484
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	5	2170	150	36	3	39	1589	495
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	5	2250	150	34	4	38	1800	525
3	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	3	1190	—	21	—	21	780	25
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	3	1310	—	21	—	21	1013	43
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	3	1336	—	21	—	21	1259	44
४	सिंधुदुर्ग Sindhudurga	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—	—	—	—	—	—
5	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	53	31492	7230	619	176	795	129149	16541
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	56	34829	7541	635	185	820	140750	17980
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	70	40915	8245	696	201	857	156250	20419
6	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	56	32659	3152	501	50	551	31535	15092
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	64	33445	3472	534	63	607	43462	19944
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	69	35835	3096	568	60	628	52554	21389
7	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	76	13704	6488	613	137	750	40538	8270
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	79	35307	6857	670	146	816	51175	9650
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	85	37116	7245	723	161	884	60372	10765

8	जळगाव Jalgaon	...	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	37	19537	3119	432	77	509	215156	14966
			1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	42	19509	3531	475	94	569	212600	15299
			1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	46	28710	3690	498	100	598	210652	15661
9	पुणे Pune	...	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	44	9415	2820	203	145	348	23097	976
			1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	44	9550	3000	210	150	360	25000	990
			1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	50	10000	3200	215	155	370	25000	995
10	सातारा Satara	...	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	24	10449	430	154	11	165	10281	2308
			1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	24	10657	516	154	11	165	11720	2354
			1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	24	10870	619	154	11	165	13000	2401
11	सांगली Sangli	...	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	37	17515	2973	284	59	343	15536	12635
			1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	37	17865	3033	284	59	343	17520	12887
			1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	37	18222	3093	284	59	343	20000	13144
12	सोलापूर Solapur	...	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	286	51791	63201	1010	1510	2520	225695	51090
			1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	291	53865	64285	1029	1512	2541	467529	52588
			1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	299	54865	64485	1061	1522	2583	576522	53188
13	कोल्हापूर Kolhapur	...	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	94	28331	10196	586	208	794	42149	14299
			1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	94	28897	10399	586	208	794	47000	14585
			1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	94	29475	10667	586	208	794	50000	14877
एकूण Total		...	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	917	315812	129716	6159	3104	9263	1015797	167019
		...	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	954	349753	148578	6551	3262	9823	1279069	180343
		...	1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	1021	378433	153620	6777	3387	10126	1453221	190522

३. (१७) अंशकालिक वर्ग उघडणे
3. (17) Opening of Part-time Classes

नगरपालिका/महानगरपालिकांना अनुदान योजनेचा तपशील ३ (११) येथे दिलेला आहे
Information regarding opening of Part-time Classes in Municipalities/Corporation

तक्ता १६-अ TABLE XVI-A

(रु. हजारात/Rs. in thousands)

अनु- क्रमांक S. No.	जिल्ह्याचे नाव Name of the District	वर्ष Year	सुरु झालेल्या वर्गांची संख्या No. of Classes opened	दाखल झालेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या No. of Students enrolled	नगरपालिकांना दिलेले सहायक अनुदान Grant paid to Municipalities
1	2	3	4	5	6
1	मुंबई Mumbai	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	203	5700	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	250	8500	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	250	8500	—
2	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	निरंक	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	निरंक	निरंक	निरंक
3	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	निरंक	निरंक	निरंक
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	—	—
4	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	—	निरंक	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	—	—
5	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	—	निरंक	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	—	—
6	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	25	750	1000
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	25	834	1000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	30	1000	1750
7	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	निरंक	निरंक	निरंक
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)
8	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	निरंक	निरंक	निरंक
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)
9	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	1	30	2
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	1	30	2
10	पुणे Pune	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	—	—
11	सातारा Satara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	—	निरंक	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	—	—
12	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	—	निरंक	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	—	—
13	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	288	51791	63201
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	291	53865	64285
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	291	53865	64285
14	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	निरंक	निरंक	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	—	—

संख्या १६-अ—चालू TABLE XVI-A—contd.

1	2	3	4	5	6
15	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	निरंक	निरंक	निरंक
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	"	"	"
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	"	"	"
16	जालना Jalna	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	निरंक	"	"
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	"	"	"
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	"	"	"
17	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	निरंक	"	"
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	"	"	"
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	"	"	"
18	बीड Beed	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	"	"	"
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	"	"	"
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	"	"	"
19	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	"	"	"
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	"	"	"
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	"	"	"
20	उस्मानाबाद Usmanabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	निरंक	निरंक	निरंक
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	"	"	"
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	"	"	"
21	लातूर Latur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	निरंक	निरंक	निरंक
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	"	"	"
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	"	"	"
22	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	निरंक	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	—	—
23	अकोला Akola	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	निरंक	निरंक	निरंक
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	"	"	"
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	"	"	"
24	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	निरंक	निरंक	निरंक
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	"	"	"
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	"	"	"
25	यवतमाळ Yavatmal	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	"	"	"
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	"	"	"
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	"	"	"
26	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	"	"	"
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	"	"	"
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	"	"	"
27	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	"	"	"
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	"	"	"
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	"	"	"
28	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	निरंक	निरंक	निरंक
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	"	"	"
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	"	"	"
29	चंद्रपूर Chandrapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	59	2312	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	59	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	59	—	—
30	गडचिरोली Gadchiroli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	"	"	"
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	"	"	"
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	"	"	"
एकूण Total	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	580	60553	68484	
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	626	65577	69660	
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	631	65745	70417	

३.३ (ई) प्राथमिक शाळेत शिकणाऱ्या मुलींना उपस्थिती भत्ता

प्राथमिक शाळेत जाणाऱ्या मुलींच्या गळतीचे प्रमाण कमी करण्यासाठी व उपस्थितीचे प्रमाण वाढविण्यासाठी इयत्ता १ एी ते ४ थी मधील शाळेत जाणाऱ्या आदिवासी उपयोजना क्षेत्रातील सर्व मुली तसेच आदिवासी उपयोजना क्षेत्राव्यतिरिक्त राज्यातील अन्य भागातील अनुसूचित जमातीच्या मुलींना तसेच अनुसूचित जाती, भटक्या जाती व विमुक्त जमातीतील दारिद्र्य रेषेखालील विद्यार्थीनींना नियमित शाळेत उपस्थित राहण्यासाठी प्रतिदिनी प्रत्येक मुलीमागे रुपये १ या दराने मुलींच्या पालकांना उपस्थिती भत्ता दिनांक ३ जानेवारी १९९२ या क्रांती ज्योती सावित्रीवाई फुले यांच्या जन्मदिनी सुरू करण्यास शासनाने शिक्षण व सेवायोजन विभागाच्या शासन निर्णय क्रमांक पीआरई-१०९१/(१९९४)/प्राशि-१, दिनांक १० जानेवारी १९९२ अन्वये अनुमती दिली आहे. या योजनेतर्गत सन १९९४-९५ करिता रुपये ११ कोटी २५ लाख ८४ हजार विंगड आदिवासी क्षेत्राकरिता मंजूर करण्यात आले आहेत.

(४) निरीक्षण

शाळा निरीक्षणासाठी जिल्हा परिषदांना शासनाने सहाय्य.—महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम, १९६१ अन्वये जिल्हा परिषदांकडे प्राथमिक शाळांचे निरीक्षण, संवेक्षण, प्रशासन आणि तपासणी ही कामे देण्यात आली आहेत. त्याचप्रमाणे जिल्हा परिषदांच्या नियंत्रणाखालील त्या त्या जिल्ह्यातील महानगरपालिका, नगरपालिका व नगरपरिषदा, शिक्षण मंडळे यांच्या अखत्यारीत असलेल्या सर्व प्राथमिक शाळांच्या तपासणीची जबाबदारीही देण्यात आलेली आहे. याखेरीज जिल्हा परिषदांकडे असलेल्या शिक्षण विस्तार अधिकाऱ्यांना शाळा तपासणी व शिक्षणविषयक कामाव्यतिरिक्त चौकशी प्रकरणाचीही कामे करावी लागतात. तसेच विकासात्मक कामात सहभाग द्यावा लागतो.

निरीक्षण अधिकाऱ्यांच्या जागा निर्माण करण्याचे अधिकार शासनाकडून जिल्हा परिषदांना सुपूर्द करण्यात येतात. अशा जागांचे प्रमाण म्हणून प्रत्येक विस्तार अधिकाऱ्याकडे किमान २०० शिक्षक किंवा ४० शाळा हे ठरविण्यात आलेले आहे. मात्र आदिवासी विभागात शाळांचे प्रमाण १५ ते २० इतके ठेवण्यात आलेले आहे. दुर्गम व डोंगराळ भौगोलिक परिस्थिती घ्यातात घेऊन इतर विभागातील शाळा तपासणीचे प्रमाणात सुधारणा करण्याचा प्रश्न शासनाने विचाराधीन आहे.

निरीक्षण व तपासणीचे कार्यक्रम ही कायद्याअन्वये जिल्हा परिषदांकडे वर्ग जाणेचो कार्य असल्याने, जिल्हा परिषदांना मूलतः याबाबतीत जबाबदार धरण्यात येते आणि त्यानुसार या शाळांच्या तपासण्या योग्य वेळी व योग्य प्रकारे होतील याची काळजी जिल्हा परिषदांनी घ्यावयाची आहे. निरीक्षक संलग्न बळकट करण्यासाठी जिल्हानिहाय आकस्मिक तपासणी पथके स्थापन करण्यात आली आहेत.

३ (१९) शालेय पोषण आहार योजना :—प्राथमिक शिक्षणाचे सार्वजनिकरूप करण्याचे दृष्टीने तसेच प्राथमिक शाळातील विद्यार्थ्यांच्या पेट नोंदणीचे, उपस्थितीचे प्रमाण वाढविण्याचे दृष्टीने केंद्र शासनाने देशात सर्वत्र शालेय पोषण आहार योजना टप्प्याटप्प्याने तीन वर्षांचे कालावधीत सन १९९५-९६ पासून सुरू केली आहे.

या योजनेअंतर्गत प्राथमिक शाळांतील इयत्ता पहिली ते पाचवीतील किमान ८० टक्के उपस्थिती असलेल्या विद्यार्थ्यांना दरमहा तीन किलो धान्य (तांदूळ) देण्यात येते. शिजविलेले अन्न देण्याची सुविधा (स्वयंपाक, घर, भांडीकुंडी इत्यादी) शाळेत उपलब्ध झाल्यावर अशा पात्र विद्यार्थ्यांना दररोज १०० ग्रॅम शिजविलेले अन्न शाळेतच मिळेल.

महाराष्ट्र राज्यातील वर्ष १९९५-९६ मध्ये १५ ऑगस्ट १९९५ पासून ही योजना शासन निर्णय, शालेय शिक्षण विभाग, क्रमांक प्रप्राशा/१०९५/२१३४/प्राशि-२, दिनांक २२ नोव्हेंबर १९९५ अन्वये २५ जिल्ह्यातील सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेच्या पुनर्रचित १७१ गटानील गावीग भागातील विद्यार्थ्यांना लागू करण्यात आली आहे. वर्ष १९९६-९७ मध्ये योजना राष्ट्रीय स्त्री साक्षरतेच्या प्रमाणापेक्षा स्त्री साक्षरतेचे प्रमाण कमी असलेल्या शादा २९ गटान सुरू करण्यात आली आहे. वर्ष १९९७-९८ मध्ये ही योजना राज्यातील सर्व शासकीय, स्थानिक स्वराज्य संस्थांकडे चालविलेल्या प्राथमिक शाळा व खाजगी अनुदानित प्राथमिक शाळांतील इयत्ता पहिली ते पाचवीतील विद्यार्थ्यांना लागू करण्यात येणार आहे.

या योजनेसाठी केंद्र शासनाकडून मोफत धान्य (तांदूळ) मिळते.

शालेय पोषण आहार योजना

धान्य वाटप व पटसंख्या (लाभार्थी) इयत्ता १ ते ५

अ. क्र.	जिल्हा	१९९५-९६ (प्रत्यक्ष)		१९९६-९७ (अपेक्षित)		१९९७-९८ (अंदाजे)	
		धान्य वाटप (क्विंटलमध्ये)	इ. १ ते ५ पट संख्या (लाभार्थी)	धान्य वाटप (क्विंटलमध्ये)	इ. १ ते ५ पट संख्या (लाभार्थी)	धान्य वाटप (क्विंटलमध्ये)	इ. १ ते ५ पट संख्या (लाभार्थी)
१	२	३	४	५	६	७	८
१	मुंबई ..	—	—	—	—	३१७५८४.८	१०५८६१६
२	ठाणे ..	१५५६२.६६	१७८७१२	६९८६७.०	२३२८९०	२२१४०२.१	७३८००७
३	रायगड ..	२३६२.८५	१७१७१	७८४७.७	२६१५९	७१७२०.४	२३९०६८
४	रत्नागिरी ..	—	—	—	—	५७४४८.२	१९१४९४
५	सिंधुदूर्ग ..	—	—	—	—	२६३५१.७	८७८३९
६	नाशिक ..	१७२३४.०३	२५१३९८	८८०२३.०	२९३४१०	१५३५४२.१	५११८०७
७	धुळे ..	२१५००.५०	१९६५३७	७३७२६.२	२४५७५४	९१८००.०	३०६०००
८	जळगाव ..	१९८९२.००	२०७६५०	६६३३०.६	२२११०२	११८५१६.५	३९५०५५
९	अहमदनगर ..	२४८६३.१३	२०८१७९	६९३५३.७	२३११७९	१२९९०६.०	४३३०२०
१०	पुणे ..	१३९८८.१०	१४५३३१	५३६१३.६	१७८७१२	१८९६०६.३	६३२०२१
११	सातारा ..	११२८६.६१	८५५४६	२७५३७.०	९१७९०	८६६६३.४	२८८८७८
१२	सांगली ..	३५२३.३१	१२४५६३	३९०१३.८	१३००४६	८७४३१.७	२९१६३९
१३	सोलापूर ..	२११४८.९२	२२५७५८	७२७३५.६	२४२४५२	१३०५२७.६	४३५०९२
१४	कोल्हापूर ..	—	—	११५१४.६	३८३८२	१०४४३१.२	३४८१०४
१५	औरंगाबाद ..	—	९६१२७	६२२६४.१	२०७५४७	११०९७५.७	३६९९१९
१६	जालना ..	८४३२.८०	६२५२५	४७३९६.७	१५७९८९	५७२४३.३	१९०८११
१७	परभणी ..	—	१५७६४५	५९२७५.५	१९७५८५	९२४९९.०	३०८३३०
१८	बीड ..	—	१४६३७४	५७३७४.१	१९१२४७	७५५०५.२	२५१६८४
१९	नांदेड ..	—	१००६९४	५४३९८.१	१८१३२७	१०९९५६.९	३६६५२३
२०	उस्मानाबाद ..	—	—	२९४२९७२	९८३२४	५३८७८.२	१७९५९४
२१	लातूर ..	—	११९७७०	५१२९९.४	१७०९९८	७७५७६.७	२५८५८९
२२	बुलढाणा ..	१०७५७.६१	८१९३६	४८३९१.८	१६१३०६	७६७०१.३	२५५६७१
२३	अकोला ..	७२६८.४६	२१६८८३	६६२५०.८	२२०८३६	८६७७५.९	२८९२५३
२४	अमरावती ..	९८४९.९२	१५१२२२	४६९६४.१	१५६५४७	९४४०१.०	३१४६७०
२५	यवतमाळ ..	१५००६.०७	२३११०८	७०३७९.४	२३४५९८	८४१४४.९	२८०४८३
२६	वधा ..	१८४८.९८	१९४९४	५८९९.२-	१९६६४	३८७७९.५	१२९२६५
२७	नागपूर ..	६१५१.५३	४९५४३	१५८०९.४	५२६९८	११८१०५.२	३९३६८४
२८	भंडारा ..	५००९.८५	४५३८८	१३६१६.४	४५३८८	७८३९८.१	२६१३२७
२९	चंद्रपूर ..	१८३०७.३५	१६१२१०	५१३५६.१	१७११८७	६७८२३.१	२२६०७७
३०	गडाचरोली ..	—	९७०२६	२९५८०.३	९८६०१	२९४६०.९	९८२०३
एकूण ..		२३३९९८.६८	३३७७७९०	१२८९३१५.४	४२९७७१८	३०३९१५६.९	१०१३०५२३

TABLE XVII

तपासणी अधिकार्यांचा कार्यभार दर्शविणारा तक्का
Table indicating the work-load of the Inspecting Officers

क्र. नं. Sr. No.	जिल्ह्याचे नाव Name of the District	वर्ष Year	प्रत्यक्ष (प्रत्यक्ष) अपेक्षित (अपेक्षित) अंदाजे (अंदाजे)	प्राथमिक शाळा Primary Schools	शिक्षक Teachers	निरीक्षण अधिकार्यांची संख्या No. of Inspecting Officers	एकूण प्राथमिक शाळांपैकी प्रत्यक्षात पूर्ण केलेली तपासणी Inspections Actually carried out from the total No. of Primary Schools
1	2	3		4	5	6	7
1	बृहन्मुंबई Mumbai	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	—	—	—	—
2	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	3876	15300	115	3853
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	4070	16065	120	4043
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	4273	16868	125	4248
3	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	2509	8438	60	2480
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	2580	8520	60	2550
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	2630	8570	65	2615
4	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	2675	10106	68	2655
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	2676	10118	68	2676
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	2676	10118	68	2676
5	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	1496	5015	41	1496
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	1501	5015	41	1501
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	1501	5015	41	1501
6	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	2597	10127	125	2597
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	2620	10147	128	2610
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	2620	10167	130	2620
7	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	2000	6645	86	2000
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	2020	6675	86	2020
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	2040	7010	70	2040
8	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	1994	70695	79	1994
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	1918	70700	79	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	2000	10705	79	—
9	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	2695	11146	76	2695
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	2695	12048	76	2695
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	2711	12524	76	2711
10	पुणे Pune	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	1325	11600	97	3303
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	3764	15840	97	3385
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	4140	16480	106	4000
11	सातारा Satara	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	2223	10040	78	2223
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	2318	10183	78	2318
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	2320	10323	78	2320
12	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	1453	8049	54	1453
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	1501	8277	54	1501
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	1501	8277	54	1501
13	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	2274	9724	60	2274
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	2301	10123	60	2301
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	2350	10400	60	2350
14	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	2036	11422	68	2036
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	2054	11459	68	2054
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	2054	11459	68	2054

वक्ता १७—मालू
TABLE XVII—contd.

1	2	3	4	5	6	7
15	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1700	3900	140	1570
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1600	7235	140	1570
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1600	7735	140	1600
16	जालना Jalna	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1119	4113	31	1180
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1112	4193	31	1884
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1125	4749	31	1220
17	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1670	7490	44	1670
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1739	7690	45	1739
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	17500	7730	48	1750
18	बीड Beed	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1641	7033	57	1776
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1641	7533	57	1776
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1641	7532	57	1776
19	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1216	9657	70	2133
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	2220	9680	70	2133
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	2225	9690	70	2219
20	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	984	5289	57	921
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1053	5346	57	1053
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1063	5420	58	1063
21	लातूर Latur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1306	6003	11	932
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1306	6003	11	932
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1306	6003	11	932
22	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1459	7472	44	1279
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1484	7500	57	1484
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1518	7527	57	1511
23	अकोला Akola	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1570	6680	32	1505
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1612	6880	50	1550
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1659	7086	63	1596
24	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1533	6448	43	1256
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1533	6648	45	1259
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1533	6648	45	1260
25	यवतमाळ Yeotmal	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1813	6952	74	1813
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1813	6952	68	1813
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1871	7295	74	1871
26	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	969	3671	32	969
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	969	3789	32	969
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	977	4012	45	977
27	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	2404	14934	55	2210
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	2455	14995	58	2325
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	2465	15100	60	2400
28	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	2248	9497	77	2034
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	2289	9540	81	2084
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	2349	9620	85	2137
29	चंद्रपूर Chandrapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1634	6198	79	1634
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1649	6220	79	1649
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1664	6242	79	1664
30	गडचिरोली Gadchiroli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1170	3546	42	1144
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1211	3603	50	1200
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1260	3920	52	1250
एकूण Total	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	53589	237190	1895	55088	
	1996-97 (Anticipate) (अपेक्षित) ...	57704	248977	1946	59074	
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	74571	254225	1995	55862	

(५) शिक्षक प्रशिक्षण

५. (१) शासकीय त्रिनिष्ठ अध्यापक विद्यालय (प्राथमिक).—सेवानिवृत्ती, मृत्यू इ. कारणांमुळे सध्याच्या प्राथमिक शिक्षक संख्येच्या ३ टक्के प्रशिक्षित प्राथमिक शिक्षकांची प्रतिवर्षी गरज भासते. प्राथमिक शिक्षक म्हणून नियुक्ती होण्यासाठी उमेदवारांची कमीतकमी शैक्षणिक पात्रता उच्च माध्यमिक शाळा परीक्षा व शिक्षणशास्त्र पदविका परीक्षा उत्तीर्ण असणे आवश्यक आहे. सध्या राज्यात असलेल्या शासकीय अध्यापक विद्यालयांची एकूण संख्या ४६ आहे व प्रशिक्षण काल दोन वर्षांचा आहे. प्राथमिक शिक्षकांसाठी शिक्षणशास्त्र पदविकेचे प्राथ. व पूर्वं प्राथ. असे दोन प्रकारचे अभ्यासक्रम १९८१-८२ पर्यंत अस्तित्वात होते. १९८२-८३ या शैक्षणिक वर्षापासून पूर्वं प्राथमिक व प्राथमिकचा एकत्रित

शासकीय अध्यापक विद्यालये, तुकड्यांची संख्या प्रवेशक्षमता व डो. एड. परीक्षा उत्तीर्ण झालेल्या उमेदवारांची संख्या दरडोई खच आणि सेवांतर्गत प्रशिक्षण पूर्ण केलेल्या शिक्षकांची संख्या दर्शविणारा तक्ता

तक्ता १८

अ. क्र. Sr. No.	जिल्ह्याचे नाव Name of the District	वर्ष Year	शासकीय अध्यापक विद्यालयांची संख्या No. of Government Jr. Colleges of Education	तुकड्यांची संख्या No. of Divisions		प्रत्येक तुकडीची ४० प्रमाणे प्रवेश-क्षमता Total intake capacity at the rate of 40 students per Division	परीक्षेसाठी बसलेल्या उमेदवारांची संख्या (द्वितीय वर्ष) No. of students appeared for the Exam. (II year)
				प्रथम वर्ष I Year	द्वितीय वर्ष II Year		
1	2	3	4	5	6	7	8
1	मुंबई Mumbai	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 1	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 1	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 1	—	—	—	—
2	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 1	1	1	81	41
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 1	1	1	81	40
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 1	1	1	80	40
3	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 3	5	5	400	182
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 3	5	5	400	200
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 3	5	5	400	200
4	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 1	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 1	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 1	—	—	—	—
5	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 2	1	1	80	40
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 2	1	1	80	40
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 2	1	1	80	40
6	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 1	2	3	200	116
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 1	3	2	200	80
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 1	2	3	200	120
7	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 1	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 1	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 1	—	—	—	—
8	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 1	—	1	40	40
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 1	1	—	40	40
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 1	—	1	40	40
9	पुणे Pune	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 3	3	2	200	80
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 3	3	3	240	120
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 3	3	3	240	120
10	सातारा Satara	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 1	1	1	80	40
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 1	1	1	80	40
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 1	1	1	80	40

अभ्यासक्रम प्रथम वर्षासाठी राबविण्यात आला आहे. १९८३-८४ पासून संपूर्णपणे हा अभ्यासक्रम द्वितीय वर्षासाठी राबविण्यात येत आहे. त्रिहून्याची प्राथमिक शिक्षकांची वार्षिक गरज विचारात घेऊन बरील अभ्यासक्रमाच्या सेवापूर्व तुकड्या अध्यापक विद्यालयात पुढे चालू ठेवण्यात येतात. अध्यापक विद्यालयातील काही तुकड्या सेवेतील प्राथमिक शिक्षकांना सेवांतर्गत प्रशिक्षण देण्यासाठी उपयोगात आणल्या जातात. त्याचे कारण सेवेतील प्राथमिक शिक्षकांना सुधारित अभ्यासक्रमाप्रमाणे शिकविण्याच्या नवीन तंत्राचे प्रशिक्षण देणे व त्यांचे ज्ञान अद्यावत करणे हे होय. सेवांतर्गत प्रशिक्षणासाठी महाराष्ट्रातील शासकीय अध्यापक विद्यालयामध्ये एकूण ४९ तुकड्या आहेत. त्यापैकी ४ सेवांतर्गत तुकड्या शासकीय अध्यापक (बी. एड.) महाविद्यालयांना जोडलेल्या आहेत. प्रत्येक तुकडीची प्रवेशक्षमता ४० आहे.

Table shows the No. of Junior Colleges of Education, No. of Division and intake Capacity, No. of Student passed D. Ed. Exam., No. of Teachers completing in service Training, total expenditure and per capita expenditures

TABLE XVIII

(रु. हजारत/Rs. in thousands)

उत्तीर्ण उमेदवारांची संख्या (द्वितीय वर्ष) (No. of students passed (II year))	वसूल केलेल्या शिक्षण फीची रक्कम (Amt. of tuition fees collected)	वार्षिक खर्च (Total Expendr. incurred during year)	प्रवेश क्षमतेनुसार प्रत्येक उमेदवारामागे होणारा खर्च (११+७) (Per capita cost with ref. to intake capacity (11+7))	उत्तीर्ण होणाऱ्या प्रत्येक विद्यार्थ्यावर होणारा खर्च (११+९) (Per capita cost with ref. to student passing the Trg. Exam (11+9))	सेवांतर्गत प्रशिक्षण वर्ग (No. of Inservice training classes)	सेवांतर्गत प्रशिक्षणाचा लाभ मिळालेल्या शिक्षकांची संख्या (No. of teacher benefitted by inservice training)	विद्यार्थे व सादिलवार अनुदानासाठी झालेला खर्च (Expendr. on stipend and contingency of Inservice training)
9	10	11	12	13	14	15	16
—	—	—	—	—	2	—	—
—	—	—	—	—	2	—	—
—	—	—	—	—	2	—	—
40	1440	—	—	—	—	—	—
39	1440	—	—	—	—	—	—
39	1440	—	—	—	—	—	—
144	220	1750	9	12	2	160	55
200	250	1800	9	9	2	200	60
200	260	1850	9	9	2	200	60
—	—	—	—	—	1	—	—
—	—	—	—	—	1	—	—
—	—	—	—	—	1	—	—
38	3	765	9	20	3	197	21
40	4	800	10	20	3	200	21
40	5	900	11	22	3	200	21
116	2	1874	9	16	1	550	93
—	6	1775	10	23	1	1000	322
—	10	1917	15	16	1	1360	322
—	—	—	—	—	2	287	40
—	—	—	—	—	2	696	114
—	—	—	—	—	2	696	114
40	15	300	7	7	1	640	6
40	15	350	9	8	1	360	55
40	15	400	10	10	1	360	55
70	14	3360	16	48	2	360	80
105	18	3500	14	33	2	400	190
110	18	2050	15	33	2	400	120
40	3	953	12	24	2	402	59
40	3	1905	13	26	2	720	80
40	3	1025	13	26	2	720	80

1	2	3	4	5	6	7	8
11	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1	1	—	40	40
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1	1	1	80	40
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1	1	1	80	40
12	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	4	6	5	440	240
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	4	6	6	480	240
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	4	6	6	480	240
13	जालना Jalna	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1	1	1	80	215
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1	1	1	80	160
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1	1	1	80	160
14	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	3	4	4	320	160
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	3	4	4	320	160
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	3	4	4	320	160
15	बीड Beed	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	2	3	3	240	105
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	2	3	3	243	117
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	2	3	3	243	1-3
16	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	3	5	5	400	260
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	3	5	5	400	560
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	3	5	5	400	200
17	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1	1	1	80	64
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1	1	1	80	80
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1	1	1	80	80
18	लातूर Latur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	2	3	3	240	120
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	2	3	3	240	120
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	2	3	3	240	120
19	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1	2	3	200	110
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1	3	2	200	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1	2	3	200	—
20	अकोला Akole	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	4	5	6	440	273
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	4	6	5	440	240
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	4	5	5	400	280
21	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	3	5	4	360	280
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	3	4	5	360	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	3	5	4	360	—
22	यवतमाळ Yavatmal	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1	2	2	160	78
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1	2	2	160	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1	2	2	160	—
23	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1	—	—	—	—
24	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1	1	2	120	72
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1	2	1	120	73
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1	1	2	120	73
25	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1	1	2	120	40
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1	2	1	120	80
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1	1	2	120	75
26	चंद्रपूर Chandrapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	2	1	2	120	75
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	2	2	1	120	66
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	2	1	2	120	—
कुल Total	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	46	55	56	4441	2971	
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	46	59	55	4564	2136	
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	46	55	58	4523	2071	

TABLE XVIII—*contd.*

(₹. हजारत/Rs. in thousands)

9	10	11	12	13	14	15	16
37	5	842	21	22	2	371	450
40	6	910	23	24	2	360	740
40	6	100	25	27	2	360	800
110	1	1523	8	8	2	359	54
--	1	1528	9	15	2	500	90
--	1	1564	9	15	2	600	90
180	31	2073	30	53	4	580	58
162	29	3123	33	38	4	1280	118
160	26	3408	42	53	4	1330	120
--	19	3600	8	10	2	500	95
--	19	3600	8	11	2	500	95
--	19	3600	9	11	2	500	95
51	20	1279	8	25	--	--	--
--	20	1430	9	25	--	--	--
--	20	1500	9	25	--	--	--
--	--	--	--	--	3	340	54
--	--	--	--	--	3	400	51
--	--	--	--	--	3	400	51
--	4	17	--	--	1	240	26
--	5	18	--	--	1	240	31
--	6	18	--	--	1	240	31
--	9	800	7	23	1	240	15
--	9	900	8	14	1	240	17
--	9	1000	8	16	1	240	19
--	3	--	--	--	3	447	73
--	6	--	--	--	3	470	103
--	9	--	--	--	3	470	168
37	3	20	1	--	1	320	50
40	4	40	1	--	1	320	52
40	4	40	1	--	1	320	52
185	36	2489	22	57	3	62	13
200	36	5114	56	57	3	80	20
200	36	5645	56	67	3	80	22
92	35	1320	8	1	1	217	32
160	28	1400	9	1	1	270	40
160	30	1420	10	1	1	270	40
160	16	1170	20	18	3	640	105
160	16	1170	20	18	3	640	105
160	16	1170	20	18	3	640	105
39	14	874	13	17	2	188	28
40	17	1660	15	18	2	360	54
40	22	1750	15	18	2	350	54
160	20	3500	8	18	3	--	--
100	17	3800	7	15	3	--	--
140	17	4200	8	14	3	--	--
63	5	800	20	13	2	1280	192
80	3	850	21	15	2	1444	216
80	3	900	25	20	2	1446	216
1662	1918	30209	236	402	49	7586	1599
1445	3615	34772	520	370	49	18366	2484
489	1575	36057	310	401	49	14966	3880

५. (२) (१) अशासकीय कनिष्ठ अध्यापक विद्यालयांना प्रवृत्त (प्राथमिक शिक्षण).—शासकीय अध्यापक विद्यालयांशिवाय महाराष्ट्र तत्त्वावर चालविण्यात येत आहेत. तूर्त डी. एड. प्रशिक्षित शिक्षक जास्त संख्येने उपलब्ध असल्याने अशासकीय अध्यापक विद्यालयातील काही प्रत्येक तुकडीची प्रवेशक्षमता ४० प्रमाणे आहे.

(१) पगार/भत्ते --- १०० टक्के (वजा) शैक्षणिक शुल्क

(२) इमारत भाडे ... १०० टक्के

(३) इतर खर्च ... मान्य खर्चाच्या १५ टक्के

१ नोव्हेंबर १९७७ पासून अशासकीय अध्यापक विद्यालयातील काम करणाऱ्या कर्मचाऱ्यांना सहकारी बँकेमार्फत पगार देण्यात येतो.

अशासकीय अध्यापक विद्यालयातील सध्या अस्तित्वात असलेल्या तुकड्या/सिवातर्गत प्रशिक्षणासाठी असलेल्या

Table shows the number of regular division, No. of Inservice

तक्ता १९

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हाचे नाव Name of the District	वर्ष Year	अशासकीय अध्यापक विद्यालयांची संख्या No. of Non-Govt. Jr. Colleges of Edn.	तुकड्यांची संख्या No. of Divisions		प्रत्येक तुकडीची ४० प्रमाणे प्रवेशक्षमता Total intake capacity at the rate of 40 students per division
				प्रथम वर्ष I year	द्वितीय वर्ष II year	
1	2	3	4	5	6	7
1	मुंबई Mumbai	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 15	29	31	2400
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 15	31	29	2400
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 15	29	31	2400
2	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 14	15	15	1200
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 14	15	15	1200
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 14	15	15	1200
3	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 4	4	4	320
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 4	4	4	320
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 4	4	4	320
4	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 6	10	10	800
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 6	10	10	800
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 6	10	10	800
5	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 5	5	5	400
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 5	5	5	400
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 5	5	5	400
6	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 9	10	10	800
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 9	10	10	800
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 9	10	10	800
7	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 8	10	10	800
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 8	10	10	800
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 8	10	10	800
8	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 5	7	7	560
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 5	7	7	560
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 5	7	7	560
9	अहमदनगर Ahmednagar	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 8	11	11	880
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 8	11	11	880
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 8	11	11	880
10	पुणे Pune	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 13	22	21	1720
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 13	22	22	1760
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 13	23	22	1800
11	सातारा Satara	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 10	12	12	960
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 10	12	12	960
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 10	12	12	960

राज्यात अनुदानित ९८ अशासकीय अध्यापक विद्यालये आहेत. सन १९९६-९७ पासून १२१ अध्यापक विद्यालये विना-अनुदान तुकड्या गरजेनुसार सेवांतर्गत प्रशिक्षणासाठी राखून ठेवल्या आहेत. अशासकीय अध्यापक विद्यालयांना खालीलप्रमाणे अनुदान देण्यात येते.

तुकड्या व उत्तीर्ण झालेले शिक्षक/विद्यार्थी आणि एकूण खर्च दर्शविणारा तक्ता

Training classes and the Student/Teachers passed and total expenditure.

TABLE XIX

(रुपये हजारात/Rs. in thousands)

प्रत्यक्ष प्रवेश दिलेल्या उमेदवारांची संख्या (प्रथम वर्ष)	द्वितीय वर्षा- साठी परीक्षेस बसलेल्या उमेदवारांची संख्या (द्वि. वर्ष)	उत्तीर्ण विद्यार्थ्यांची संख्या (द्वि. वर्ष)	उत्तीर्ण उमेदवारांची टक्केवारी (द्वि. वर्ष)	वसूल केलेल्या शुल्काची रक्कम	वर्षात एकूण झालेला खर्च Total Expenditure incurred during the year	दिलेले अनुदान Grant Paid	सेवांतर्गत प्रशिक्षणाचे वर्ग No. of Inservice training class	सेवांतर्गत प्रशिक्षणाचा लाभ मिळालेल्या शिक्षकांची संख्या No. of teachers benefitted by in-service Training
8	9	10	11	12	13	14	15	16
1160	1240	1178	95%	259	14050	13532	3	28
2400	1160	1200	—	260	14750	14250	3	28
1600	1240	1178	—	259	15500	15250	3	28
600	600	590	98%	4009	4500	285	4	900
605	600	590	99%	4009	4700	300	4	900
605	600	595	99%	4009	5000	300	4	900
160	156	154	99%	96	96	—	—	—
160	156	154	—	96	96	—	—	—
160	156	154	—	96	96	—	—	—
400	384	—	—	—	2055	2055	4	445
400	400	—	—	—	2200	2200	4	880
400	400	—	—	—	2300	2300	4	800
200	194	193	97%	275	2662	2360	1	290
200	200	200	100%	289	2985	2653	1	360
200	200	200	100%	304	3188	2864	1	360
400	372	338	91%	1244	5905	4060	3	427
400	396	394	91%	1878	6639	5821	3	647
400	400	400	100%	1885	6050	4954	3	700
400	418	418	—	663	3085	160	1	9
400	418	418	100%	654	1250	185	1	—
400	418	418	—	1000	3000	195	1	—
280	276	259	93%	398	1470	535	2	679
280	—	—	—	398	1550	550	2	708
280	—	—	—	398	1630	560	2	700
440	440	395	89%	1000	300	300	5	400
440	440	400	91%	1000	310	310	5	800
440	440	390	88%	1000	315	315	5	800
880	826	800	97%	1432	5190	5100	2	316
920	900	900	100%	1053	5300	5300	2	400
880	826	800	98%	1058	5400	5400	2	400
480	474	474	100%	2100	6468	4188	4	931
480	—	—	—	2700	7230	4975	4	1440
480	—	—	—	3000	7475	5100	4	1520

1	2	3	4	5	6	7
12	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	11	11	880
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	11	11	880
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	11	11	880
13	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	16	23	23	1840
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	16	23	23	1840
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	16	23	23	1840
14	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	9	10	10	800
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	9	10	10	800
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	9	10	10	800
15	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	4	5	5	400
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	4	5	5	400
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	4	5	5	400
16	जालना Jalna	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	4	4	4	320
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	4	4	4	320
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	4	4	4	320
17	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1	1	1	80
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1	1	1	80
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1	1	1	80
18	बीड Beed	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	5	7	7	560
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	5	7	7	560
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	5	7	7	560
19	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	4	5	5	400
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	4	5	5	400
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	4	5	5	400
20	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	7	8	8	640
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	7	8	8	640
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	7	8	8	640
21	लातूर Latur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	9	13	13	1040
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	8	13	13	1000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	8	18	13	1040
22	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	5	5	5	400
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	5	5	5	400
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	5	5	5	400
23	अकोला Akola	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	4	4	4	320
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	4	4	4	320
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	4	4	4	320
24	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	5	5	5	400
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	5	5	5	400
		1996-97 (Estimated) (अंदाजे) ...	5	5	5	400
25	यवतमाळ Yavatmal	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	5	5	6	440
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	5	6	5	440
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	5	6	6	480
26	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	5	5	5	400
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	5	5	5	400
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	5	5	5	400
27	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	18	18	18	1440
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	18	18	18	1440
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	18	18	18	1440

8	9	10	11	12	13	14	15	16
440	428	411	96%	506	5324	5342	3	559
440	440	440	100%	506	6547	6547	3	550
440	440	440	100%	506	6725	6725	3	550
1840	898	817	91%	155	4675	4575	4	80
1840	920	—	—	160	4908	4708	4	85
1840	920	—	—	165	4941	4841	4	90
398	399	358	90%	915	6129	346	5	687
398	396	351	89%	1417	6805	5500	5	781
400	400	400	100%	1429	7121	6300	5	60
200	200	142	71%	1866	1066	20	—	—
200	200	200	—	2000	1495	50	—	—
200	200	200	—	2000	2012	50	—	—
160	180	155	87%	1920	1920	—	—	—
160	190	190	—	1920	1920	—	—	—
240	250	250	—	2880	2880	—	—	—
40	40	40	85%	85	120	—	—	—
40	40	40	—	85	120	—	—	—
40	40	40	—	85	120	—	—	—
256	269	106	57%	9497	22036	92	1	40
886	1167	—	—	1603	27009	95	1	40
360	240	—	—	5761	28569	137	1	45
200	200	165	82%	12	8000	—	—	—
200	200	170	—	12	1600	—	—	—
200	200	160	—	12	2000	—	—	—
320	282	246	77%	1053	3601	979	2	333
320	320	100	—	1914	3892	997	2	352
320	320	100	—	1914	4695	1157	2	640
600	600	390	65%	1097	517	—	—	—
600	600	—	—	1425	675	—	—	—
670	670	—	—	1460	740	—	—	—
200	194	162	81%	978	2296	2296	1	237
200	189	189	95%	1117	2564	2564	1	240
200	200	196	98%	1139	3520	3520	1	240
160	119	66	55%	1237	1280	1280	—	—
160	118	75	64%	1493	1484	1484	—	—
160	120	75	63%	1342	1566	1566	—	—
200	180	140	85%	1115	700	700	2	503
200	180	140	—	1120	750	750	2	504
200	180	140	—	1120	750	800	2	504
440	280	176	63%	976	2240	2240	1	320
440	240	—	—	1000	2360	2360	1	360
480	280	—	—	1000	2530	2530	1	360
199	182	—	—	246	2445	2114	—	—
200	200	—	—	254	2708	2268	—	—
200	200	—	—	259	2814	2421	—	—
720	720	—	—	25	2592	1964	4	1135
720	720	—	—	26	2600	1696	4	1140
720	720	—	—	26	2600	1696	4	1140

1	2	3	4	5	6	7	
28	भंडारा ...	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	4	4	4	320
	Bhandara	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	4	4	4	320
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	4	4	4	320
29	चंद्रपुर ...	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	4	4	4	320
	Chandrapur	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	4	4	4	320
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	4	4	4	320
30	गडचिरोली ...	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	4	4	4	320
	Gadchiroli	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	4	4	4	320
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	4	4	4	320
	एकूण ...	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	220	276	278	22160
	Total	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	219	278	276	22160
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	219	278	279	22280

TABLE XIX—contd.

8	9	10	11	12	13	14	15	16
150	180	—	—	26	2400	1900	1	450
160	180	—	—	27	2000	1950	1	450
160	190	—	—	28	2200	1950	1	450
160	149	—	—	11	1620	1500	—	—
160	—	—	—	12	1710	1710	—	—
160	—	—	—	13	1725	1725	—	—
160	139	—	—	941	—	—	—	—
160	160	—	—	1536	—	—	—	—
160	160	—	—	1536	—	—	—	—
12353	11019	8173	—	34136	76357	61003	53	8869
14169	10341	6256	—	30033	132617	69223	53	10665
13885	10410	6136	—	35688	120737	72656	53	11187

पूर्व प्राथमिक शाळांना अनुदान.— पूर्व प्राथमिक शाळांना त्यांच्या मान्य खर्चावर २५ टक्के अगार प्रत्यक्ष तूट यापैकी कमी पणारी रक्कम अनुदान म्हणून उपलब्ध तरतुदीनुसार दिली जाते.

तक्ता २०
TABLE XX

पूर्व प्राथमिक शाळांची संख्या, विद्यार्थ्यांची संख्या, शिक्षक संख्या व दिलेले अनुदान दर्शविणारा तक्ता
Statement showing No. of per-Pry. Schools, Students, Teacher's and grants paid to Pre-Primary Schools
(रु. हजाराला/Rs. in thousands)

क्र. सं. Sr. No.	जिल्ह्याचे नाव Name of the District	वर्ष Year	शाळांची संख्या No. of Schools	विद्यार्थ्यांची संख्या No. of Students	शिक्षकांची संख्या No. of Teachers	दिलेले अनुदान Grant paid
1	2	3	4	5	6	7
1	बृहन्मुंबई Mumbai	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	5	650	17	26
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	5	700	17	48
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	5	700	18	50
2	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	51	19304	410	45
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	54	20269	431	47
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	57	21282	453	50
3	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	—	—	—	—
4	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	5	495	17	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	5	505	15	9
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	5	315	15	9
5	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	1	112	3	3
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	1	114	3	3
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	1	124	3	3
6	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	11	550	37	89
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	11	575	37	90
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	11	600	37	91
7	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	6	620	14	25
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	6	630	16	30
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	6	640	18	35
8	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	7	1670	37	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	7	1680	37	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	7	1700	40	—
9	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	2	370	7	3
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	2	380	7	3
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	2	380	7	3
10	पुणे Pune	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	9	985	27	88
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	9	1000	27	90
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	9	1200	27	91
11	सातारा Satara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	17	2609	62	12
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	20	2659	62	15
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	24	2705	62	17
12	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	36	3614	117	21
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	36	5538	117	21
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	36	5338	117	22
13	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	3	1161	22	30
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	3	1161	22	35
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	3	1161	22	40
14	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	98	6314	98	105
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	98	7140	98	105
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	98	7345	98	107
15	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	100	6000	225	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	100	6000	225	11
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	100	6000	230	17

तक्ता २०—चालू TABLE XX—contd.

1	2	3	4	5	6	7
16	जालना Jalna	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1	160	2	14
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1	175	2	15
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1	200	2	15
17	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1	150	1	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1	150	1	3
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	2	200	2	3
18	बीड Beed	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	6	200	6	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—	—
19	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	17	720	17	40
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	17	720	17	41
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	17	720	17	43
20	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	2	365	10	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	2	370	11	35
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	2	375	12	40
21	लातूर Latur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	84	2520	84	55
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	84	2609	84	57
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	84	2650	84	60
22	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1	66	2	3
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1	70	2	4
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1	75	2	4
23	अकोला Akola	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	3	259	6	12
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	3	265	7	13
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	3	272	4	13
24	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	6	198	6	18
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	6	200	6	18
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	6	200	6	18
25	यवतमाळ Yavatmal	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	8	405	8	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	8	320	8	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	8	320	8	20
26	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	3	728	21	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	3	785	21	12
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	3	840	21	15
27	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	58	1750	58	24
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	58	1800	58	26
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	58	182	58	30
28	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	5	760	9	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	5	770	9	10
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	5	780	9	12
29	चंद्रपूर Chandrapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—	—
30	गडचिरोली Gadchiroli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—	—
एकूण Total	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	546	52735	1321	607	
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	546	56535	1340	740	
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	554	58922	1372	810	

६. भूतपूर्व जिल्हा शाळा मंडळाच्या प्राथमिक शिक्षकांच्या व कर्मचाऱ्यांच्या भविष्य निर्वाह निधीवरील व्याज

६. माजी स्कूल बोर्डाच्या प्राथमिक शिक्षक व कर्मचाऱ्यांचा भविष्य निर्वाह निधी.—पश्चिम महाराष्ट्रातील माजी जिल्हा बोर्डाच्या प्राथमिक शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांचा भविष्य निर्वाह निधी शासनाने १-४-१९५३ पासून ताब्यात घेतला. संबंधित कर्मचाऱ्यांच्या भविष्य निर्वाह निधी खात्यावरील व्याज शासनाने देण्याचे आहे आणि म्हणून हा खर्च शासनावर बंधनकारक आहे. ह्या कर्मचाऱ्यांच्या भविष्य निर्वाह निधीचा हिशेब जिल्हा परिषदांचे शिक्षण अधिकारी ठेवतात.

तक्ता २१ TABLE XXI

निधीमध्ये व्याजासह जमा झालेली रक्कम
Total credits in the fund with interest

(र. हजारत/Rs. in thousand)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा Name of District	वर्ष Year	१ एप्रिल रोजीची मुखातीची शिल्लक Opening balance as on 1st April	वर्षातील एकूण जमा Total credits during the year	वर्षात काढलेली रक्कम Withdrawals during the year	दिलेले व्याज Interest paid	३१ मार्च रोजीची शिल्लक Balance as 31st March
1	2	3	4	5	6	7	8
1	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	30370	1471	5709	778	25354
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	25354	1050	5395	736	20273
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	20273	9000	5010	690	18246
2	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	3948	258	2268	721	2649
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	2649	344	1002	297	2248
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	2248	559	800	274	2281
3	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	12831	1224	5472	1722	10305
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	10305	1411	4090	1392	9018
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	9018	1432	4320	1187	7337
4	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	20140	1602	5820	2122	18044
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	18044	1648	6317	1833	15208
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	15208	1500	6000	1258	11966
5	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	6508	3040	6829	490	3209
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	3209	3281	4484	100	2106
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	2106	5500	6000	100	1706
6	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	6768	528	2549	652	5399
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	5399	220	1743	560	4436
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	4436	1500	1500	555	4991
7	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	29764	1442	5782	3891	36315
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	36315	6000	7500	4178	38993
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	38993	7000	8000	4559	42552
8	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	186	16	84	14	132
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	132	13	40	8	113
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	113	12	30	9	104
9	पुणे Pune	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	113546	26695	30680	15530	125090
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	125090	30600	24600	18260	149350
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	149350	32200	29500	19320	200870
10	सातारा Satara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	373	17	67	32	355
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	355	16	125	24	270
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	270	16	125	24	185
11	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	9149	7	455	23	8724
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	8724	5	300	14	8443
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	8443	4	200	10	8257
12	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	—	—	—	—	—
13	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	49453	2994	13964	5376	43859
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	43859	2631	12459	4569	38600
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	38600	2000	15000	3070	82570
एकूण Total	..	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	283036	46294	79679	31351	279435
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	279435	47219	68055	31971	289058
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	279058	60743	76485	31056	327165

७. अनुदानप्राप्त मान्य खाजगी प्राथमिक शाळांच्या कर्मचाऱ्यांना मिळणारे निवृत्ती वेतन इतर सेवानिवृत्ती साम. — जिल्हा परिषदा व नगरपालिका, महानगरपालिका, शिक्षण मंडळे (बृहन्मुंबई महापालिका सोडून) यांचे कार्यक्षेत्रातील अनुदानप्राप्त मान्य खाजगी प्राथमिक शाळातील पूर्ण वेळ काम करणारे जे मान्य शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी, दिनांक १ एप्रिल १९७९ रोजी वा त्यानंतर सेवानिवृत्त झाले असतील अथवा होतील अशा कर्मचाऱ्यांना राज्य शासकीय कर्मचाऱ्यांना लागू असलेली सेवानिवृत्ती वेतन योजना व कुटुंब वेतन योजना लागू करण्यात आली आहे.

* अनुदानप्राप्त व मान्य खाजगी प्राथमिक शाळातील शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी यांना तदर्थ निवृत्ती वेतन ऐवजी नियमित सेवा निवृत्ती वेतन व त्यांच्या कुटुंबियांना कुटुंब निवृत्ती वेतन योजना शासनाच्या शि. व से. यो. वि. च्या क्र. व्ही. एस. एस. १०९१ (१७२२) प्रशि-१ दि. १५ जुलै ९२ अन्वये लागू करण्यात आलेली आहे.

८. आदिवासी बोलीभाषातून पुस्तक निर्मिती. — आदिवासी मुलांच्या मातृभाषेचा अध्यापनप्रक्रियेन उायोग करून त्या माध्यमातून आदिवासी मुलांना सुलभरूपे मराठी या प्रादेशिक भाषेकडे वळविण्याच्या हेतूने आदिवासी बोली भाषातून पुस्तक निर्मिती करण्याचे काम आदिवासी बोलीभाषा प्रकल्पातर्फे केले जाते. या प्रकल्पातर्फे १९८६-८७ या वर्षात (१) बालवाडी, (२) आदिभारती व (३) शिक्षकांसाठी हस्तपुस्तिका. या तीन हस्तपुस्तिकांचे पुनर्मुद्रण करण्यात आले. तसेच गडचिरोली जिल्ह्यातील २०० प्राथमिक शिक्षकांना प्रशिक्षण देण्यात आले. १९८७-८८ या वर्षातही २०० शिक्षकांना प्रशिक्षण देण्यात आले आहे आणि १९८८-८९ मध्ये ४० शिक्षक प्रशिक्षकांचा प्रशिक्षण कार्यक्रम घेण्यात आला. सन १९८९-९० मध्ये माडिया भाषेतून इयत्ता २ री.साठी पुस्तक तयार करण्यात येऊन त्याची छपाई करण्यात आलेली आहे. सन १९९२-९३ या वर्षात भिल्ली भाषेतून पुस्तक निर्मिती करण्याचे प्रस्तावित आहे.

९. ठेव संलग्न विमा योजना. — सामान्य भविष्य निर्वाह निधी भरणाऱ्या सेवकांच्या कुटुंबियांना अधिक सामाजिक सुरक्षितता लाभवी आणि सेवकांना अधिक बचत करण्यास प्रोत्साहन मिळावे म्हणून शासकीय सेवकांना शासनाने जी योजना प्रस्थापित केली आहे ती योजना सततपूर्व जिल्हा शिक्षण मंडळातील प्राथमिक शाळांमधील शिक्षकांना व इतर कर्मचारी हे राज्य भविष्य निर्वाह निधीचे वगणीदार आहेत. म्हणून शासनाने दिनांक ३० मार्च १९८४ पासून ठेव संलग्न विमा योजना लागू केलेली आहे. काही अटीच्या अधीन राहून या योजनेसाठी सेवकांना नास्तीत जास्त रूपये १०,००० पर्यंत मिळू शकतील. मात्र मृत्युसमयी त्यांची कमीतकमी पाच वर्षे सेवा झाली असली पाहिजे व राज्य भविष्य निर्वाह निधीत कमीतकमी सेवटच्या तीन वर्षांकरिता झालेल्याप्रमाणे सरासरी रक्कम मिळू शकली पाहिजे.

वर्ग-१	..	रु. ४,०००
वर्ग-२	..	रु. २,५००
वर्ग-३	..	रु. १,५००
वर्ग-४	..	रु. १,०००

भूतपूर्व जिल्हा शिक्षण मंडळातील प्राथमिक शाळांमधील शिक्षकांना व इतर कर्मचाऱ्यांना राज्य भविष्य निर्वाह निधी
ठेव संलग्न विमा योजनेखाली लाभ मिळालेल्या लाभार्थ्यांची संख्या व प्रत्यक्ष खर्च दशविचारा तक्ता

Statement showing the No. of beneficiaries and actual expenditure under Deposit Linked Insurance Scheme

तक्ता २२
TABLE XXII

(रु. हजारत/Rs. in thousands)

क्र. क्र. Sr. No.	जिल्ह्याचे नाव Name of the District	वर्ष Year	लाभार्थ्यांची संख्या No. of Beneficiaries	एकूण खर्च Total Expenditure
1	2	3	4	5
1	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	4	1064
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	3	4070
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	2	4000
2	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1	26
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	4	100
3	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	3	44
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	2	52
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	3	90
4	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	6	266
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	6	110
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	5	150
5	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	2	42
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	5	150
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	7	200
6	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	4	36
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	5	40
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	6	50
7	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1	10
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1	10
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1	10
8	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1	19
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	5	150
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	300
9	पुणे Pune	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1	30
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1	30
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1	30
10	सातारा Satara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1	30
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1	30
11	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—
12	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	2	59
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	3	90
13	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	4	104
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	3	90
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	3	90
एकूण Total	..	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	26	1615
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	35	4817
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	46	5140

२. माध्यमिक शिक्षण

(एक) प्रस्तावना

माध्यमिक शिक्षणाचा विस्तार प्राथमिक शिक्षणावर अवलंबून असतो. प्राथमिक शिक्षणाचा प्रसार अतिशय वेगाने झाल्यामुळे त्याचा परिणाम माध्यमिक शिक्षणावरही झाला असून माध्यमिक शिक्षणाचा विस्तार मोठ्या प्रमाणात झालेला आहे.

महाराष्ट्रात माध्यमिक शिक्षणाचे कार्य प्रामुख्याने खाजगी संस्थांकडून केले जाते. त्यांना शासन, अनुदानाच्या स्वरूपात सहाय्य करते. महानगरपालिका, नगरपालिका इत्यादी स्थानिक स्वराज्य संस्थांही आपल्या कार्यक्षेत्रात माध्यमिक शाळा चालवितात. माजी संस्थानात ज्या शाळा त्या त्या संस्थानात चालविल्या जात होत्या, त्यापैकी काही शासनाने खाजगी व्यवस्थापनाकडे दिल्या आहेत. विदर्भात माध्यमिक शाळा खाजगी व्यवस्थापन, शासन व जनपदसभा यांच्याकडून चालविल्या जात होत्या. मात्र मराठवाडा विभागाने म्हणजे भूतपूर्व हैद्राबादमध्ये बहुसंख्य शाळा शासनाकडून चालविल्या जात होत्या. हे विभाग राज्य पुनर्रचनेनंतर मुंबई राज्यात विलीन झाले. तरीही भूतपूर्व शासकीय शाळा शासनच चालवित होते. महाराष्ट्र राज्याच्या स्थापनेनंतर मे १९६२ मध्ये सर्व विभागातील शासकीय शाळा जिल्हा परिषदेकडे हस्तांतरित करण्यात आल्या. सध्या खाजगी संस्था, जिल्हा परिषदा, महानगरपालिका, नगरपरिषदा व कटक मंडळे या व्यवस्थापनाकडून माध्यमिक शाळा चालविण्यात येतात. अशा शाळांच्या कर्मचाऱ्यांच्या वेतनावर १०० टक्के अनुदान दिले जाते व वेतनेतर अनुदान मा. शा. स. नुसार दिले जाते. सन १९९६-९७ मध्ये राज्यातील माध्यमिक शाळांची संख्या १२८३५ असून माध्यमिक शिक्षकांची संख्या २१३००० आहे.

स्वातंत्र्योत्तर काळात माध्यमिक शिक्षणाकडे प्रवेश घेणाऱ्यांचा ओघ वाढू लागला, त्यामुळे नवीन शाळा सुरु करणे अस्तित्वात असलेल्या शाळांचा विस्तार करणे क्रमप्राप्त झाले. अस्तित्वात असलेल्या माध्यमिक शाळांचा विस्तार तिथे जादा तुकड्या मंजूर करून करण्यात येतो.

शासनाने निर्णय क्रमांक एसएसएन-१०८८/(१६६९-एन)/माशि-१, दिनांक १० फेब्रुवारी १९८९ अन्वये शासनमान्य विना अनुदानित माध्यमिक शाळांना (इंग्रजी माध्यमाव्यतिरिक्त) अनुदान मंजूर करण्याबाबत निर्णय घेतला व विहित निकषानुसार अनुदान पात्र ठरणाऱ्या शाळांना टप्पाटप्पात अनुदान देण्याबाबतचे आदेश निर्गमित केले.

शासकीय विद्यानिकेतने

राज्यात माध्यमिक शाळांच्या झालेल्या विकासांमुळे व विस्तारामुळे माध्यमिक शिक्षणाच्या सोयी उपलब्ध झालेल्या आहेत. असे असले तरी ग्रामीण भागातील प्रतिकूल शैक्षणिक, सामाजिक आणि आर्थिक परिस्थितीमुळे बुद्धिमान, गुणवान मुलांचा सर्वांगीण विकास व्हावा म्हणून सन १९६६ मध्ये शासकीय विद्यानिकेतने सुरु करण्यात आली. ही विद्यानिकेतने पुसेगांव (सातारा) अमरावती, धुळे व औरंगाबाद येथे कार्यरत आहेत. विद्यानिकेतनामध्ये इयत्ता ५ वी पासून प्रवेश दिला जातो. त्यासाठी स्पर्धात्मक परीक्षा घेतल्या जातात व गुणवत्त्या निकषावर विद्यार्थ्यांची निवड केली जाते. आदिवासी विद्यार्थ्यांसाठी यदतमाळ येथे विद्यानिकेतन सुरु करण्यात आलेले आहे. अशी राज्यामध्ये ५ शासकीय विद्यानिकेतन कार्यरत आहेत.

१. सातारा सैनिक स्कूल, सातारा सुरु झाल्याचे वर्ष.—२३ जून १९६१ रोजी महाराष्ट्रात सातारा येथे सैनिक शाळा उघडण्यात आली. सदर सैनिक शाळा एकमेव मान्यता प्राप्त शाळा आहे.

२. सैनिक शाळेचे प्रयोजन.—भारतीय सेनादल, नौदल व वायुदल यासाठी अधिकारी तयार करण्याचे प्रशिक्षण खडकवासला येथील राष्ट्रीय संरक्षण प्रबोधिनी येथे दिले जाते. त्या संस्थेला योग्य विद्यार्थी पुरविणे हे या शाळेचे प्रधान उद्दिष्ट आहे.

३. व्यवस्थापनाबाबत.—बोर्ड ऑफ गव्हर्नर्स नवी दिल्ली हे स्वायत्त मंडळ, देशातील सर्व सैनिक शाळांचे प्रशासन करते. केंद्रीय संरक्षण मंत्री या मंडळाचे अध्यक्ष असतात ज्या राज्यात सैनिक शाळा असेल त्या राज्याचे मुख्यमंत्री किंवा शिक्षणमंत्री या मंडळाचे सदस्य असतात. याशिवाय स्थानिक प्रशासन मंडळ, त्या त्या शाळेच्या सर्वसाधारण प्रशासनावर नियंत्रण ठेवते.

४. प्रवेश परीक्षा अटी व शर्ती.—सैनिक शाळेत प्रवेश घेण्यापूर्वी अखिल भारतीय स्वरूपाची प्रवेश परीक्षा दरवर्षी फेब्रुवारीमध्ये घ्याता येते. व निवड झालेल्या मुलांना जुलैमध्ये प्रवेश दिला जातो. सदर परिक्षेमध्ये गणित भाषिक क्षमता, बुद्धीमापन व आकलन क्षमता या कसोट्यांचा अंतर्भाव असतो परीक्षेसाठी इयत्ता ५ वी पर्यंतचा अभ्यासक्रम गृहीत धरून प्रश्नपत्रिका तयार केल्या जातात. या परीक्षेत उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांची मुलाखत व वैयक्तिक तपासणी घेऊन शाळेच्या इयत्ता ६ वी साठी सुमारे १०० विद्यार्थ्यांची अंतिम निवड केली जाते. त्यापैकी संरक्षण दलातील कर्मचाऱ्यांच्या पाल्यांसाठी २५ टक्के अनुसूचित जाती जमाती २२.५ टक्के जागा राखीव आहेत. या शाळेचे माध्यम इंग्रजी असून इयत्ता ६ वी ते १२ वी पर्यंतचे वर्ग आहेत. शाळेतील विद्यार्थ्यांची एकूण संख्या ६०० आहे.

५. सैनिक शाळा.—शासन निर्णय क्रमांक एसएसए १०९५/(२७८)/९५ माशि-८ दिनांक २६ सप्टेंबर १९९५ अन्वये राज्यातील प्रत्येक जिल्ह्यात एक सैनिक शाळा सुरु करण्यास सक्षम स्वयंसेवी संस्थांना सन १९९६-९७ या शैक्षणिक वर्षात परवानगी देण्याचे प्रस्तावित आहे.

नवोदय विद्यालये :

नवोदय विद्यालय समिती, नवी दिल्ली यांचे तर्फे राबविली जाणारी नवोदय विद्यालयांची केंद्रीय योजना सन १९८५-८६ पासून महाराष्ट्रात लागू केली असून आता पर्यंत २८ जिल्ह्यात २८ नवोदय विद्यालय सुरु आहेत.

(१) ठाणे, (२) नाशिक, (३) धुळे, (४) जळगाव, (५) अहमदनगर, (६) जालना, (७) परभणी, (८) बीड, (९) नांदेड, (१०) उस्मानाबाद, (११) लातूर, (१२) बुलढाणा, (१३) अमरावती, (१४) यदतमाळ, (१५) वर्धा (१६) नागपूर, (१७) भंडारा, (१८) चंद्रपूर, (१९) गडचिरोली, (२०) सांगली, (२१) सिधुदुर्ग, (२२) सोलापूर, (२३) सातारा, (२४) कोल्हापूर, (२५) रत्नागिरी, (२६) औरंगाबाद, (२७) अकोला, (२८) रायगड.

नवोदय विद्यालयात प्रवेश मिळण्यासाठी ग्रामीण भागातील इयत्ता ५ वीत शिकत असणाऱ्या विद्यार्थ्यांला स्पर्धात्मक परीक्षेला बसावे लागते. ही परीक्षा उत्तीर्ण झाल्यावर नवोदय विद्यालयात प्रवेश दिला जातो.

२. वित्तीय आवश्यकता
(ii) Financial requirements

तबता १

बाब	प्रत्यक्ष खर्च Actuals for 1995-96			अर्थसंकल्प Budget Estimates for 1996-97		
	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	एकूण Total	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	एकूण Total
	1	2	3	4	5	6
ए. कायचे वर्गीकरण—						
माध्यमिक शिक्षण—						
(१) संचालन व प्रशासन—						
महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ.	37,27	—	37,27	32,35	—	32,35
(२) निरीक्षण—						
माध्यमिक शाळांचे निरीक्षण	8,05,32	12,79	8,19,05	7,45,42	2187	7,67,29
(३) शिक्षक प्रशिक्षण	—	—	—	—	—	—
(४) शिष्यवृत्त्या—						
माध्यमिक शाळांमधील शिष्यवृत्त्या	86,29	—	86,29	1,11,53	—	1,11,53
(५) शासकीय माध्यमिक शाळा—						
मुलांसाठी व मुलींसाठी माध्यमिक शाळा	2,84,78	40	2,85,18	3,67,05	10,00	3,77,05
(६) अशासकीय माध्यमिक शाळांना सहाय्य	19,95,10,25	87,56,89	12,82,67,14	11,11,80,38	105,10,13	12,16,,9051
(७) माध्यमिक शिक्षणासाठी स्थानिक संस्थांना सहाय्य	106,04,05	2,08,31	108,12,36	105,20,89	1,55,24	106,76,13
* (८) इतर खर्च	53,02	26	53,28	46,47	1,75	48,22
(९) निवृत्ती वेतने व इतर सेवानिवृत्ती लाभ	—	—	—	—	—	—
(१०) भविष्य निर्वाह निधीवरील व्याज :— अर्थसहाय्यित अशासकीय माध्यमिक व विशेष शाळा यामधील कर्मचाऱ्यांचा भविष्यनिर्वाह निधी.	—	73,65,37	73,65,37	77,12,38	—	77,12,38
(११) अशासकीय माध्यमिक शाळेतील शिक्षक-प्रशिक्षक-केसर कर्मचाऱ्यांना ठेव संलग्न विमा योजना.	—	1,05,27	1,05,27	13,50	—	13,50
एकूण ए स्थूल	13,13,81,98	89,78,59	14,63,60,57	12,30,03,09	106,98,99	13,37,03,08
वजा—वसुली	—	—	—	1,00	—	(—) 1,00
एकूण ए निव्वळ	13,13,81,98	89,78,59	14,63,60,57	12,30,03,09	106,98,99	13,37,02,08

बी. उद्दिष्टवार वर्गीकरण—

(१) संचालन व प्रशासन, महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ—

०१ वेतन	33,02	—	33,02	30,50	—	30,50
इतर उद्दिष्टावरील खर्च	4,25	—	4,25	1,85	—	1,85
एकूण (१)	37,27	—	37,27	32,35	—	32,35

(२) निरीक्षण—

माध्यमिक शाळांचे निरीक्षण

०१ वेतन	—	57,07	57,07	5,23,42	—	5,23,42
---------	---	-------	-------	---------	---	---------

* सन १९९५-९६ अर्थसंकल्पीय अंदाज जी वित्तविभागात समाविष्ट केली आहे.

TABLE 1

(रुपये हजारों / Rs. in thousands)

सुधारित अंदाज Revised Estimates for 1996-97			अर्थसंकल्प Budget Estimates for 1997-98			Item
योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	एकूण Total	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	एकूण Total	
8	9	10	11	12	13	1
A—Activity classification—						
<i>Secondary Education—</i>						
(1) Direction and Administration—						
34,63	—	34,63	36,75	—	36,75	State Board of Secondary and Higher Secondary Education.
8,48,92	—	8,48,92	8,68,39	—	8,68,39	(2) Inspection— Inspection of Secondary Schools
—	—	—	—	—	—	(3) Teachers Training—
1,19,87	—	1,19,87	1,11,53	—	1,11,53	(4) Scholarships— Scholarships in Secondary Schools
4,08,74	10,00	4,11,74	4,19,79	5,00	4,19,79	Government Secondary Schools— (5) Government Secondary Schools for Boys and Girls
13,27,13,27	1,37,99,11	14,65,12,38	13,96,27,06	14,42,51	14,10,69,57	(6) Assistance to Non-Government Secondary Schools
1,21,76,53	20,40	1,21,96,93	1,17,41,63	1,76,15	1,19,17,78	(7) Assistance to Local Bodies for Secondary Education
48,04	175	49,79	50,60	—	50,60	(8) Other Expenditure
—	—	—	—	—	—	(9) Pension and other retirement benefits
—	78,63,87	78,63,87	—	93,58,81	93,58,81	(10) Interest on Provident Fund of aided Non-Government secondary and special school staff provident Fund.
72,61	—	72,61	15,50	—	15,50	(11) Deposit linked Insurance Scheme for teaching and nonteaching staff in aided Non-Government Secondary Schools.
14,63,50,00	1,39,59,83	16,02,09,83	15,28,55,75	16,23,66	15,44,79,41	Total (A) Gross
—	—	—	—	—	—	Deduct—Recoveries
14,63,50,00	1,39,59,83	16,02,09,83	15,28,55,75	16,23,66	15,44,79,41	Total (A) Net
B—Objectwise classification—						
(1) Direction and Administration State Board of Secondary and Higher Secondary Education—						
32,48	—	32,48	34,75	—	34,75	01 Salaries
2,15	—	2,15	2,00	—	2,00	Expenditure on other Objects
34,63	—	34,63	36,75	—	36,75	Total (1)
(2) Inspection— Inspection of Secondary Schools						
—	6,04,22	6,04,22	6,14,94	—	6,14,94	01 Salaries

	1	2	3	4	5	6	7
(२) निरीक्षण—चालू							
०५ कार्यालयीन खर्च	...	—	73,35	73,35	12,00	—	12,00
१२ व्यावसायिक व विशेष सेवांसाठी प्रदाने	...	—	60,65	60,65	1,85,00	—	1,85,00
इतर उद्दिष्टावरील खर्च	...	—	1,00,95	1,00,95	25,00	2187	7,67,29
एकूण (२)	...	8,06,92	1279	8,19,05	7,45,42	2187	7,73,29
(३) शिक्षक प्रशिक्षण—							
(१) शासकीय शिक्षण शास्त्र महाविद्यालय—							
०१ वेतन	...	—	—	—	—	—	—
०३ प्रवास खर्च	...	—	—	—	—	—	—
०५ कार्यालयीन खर्च	...	—	—	—	—	—	—
इतर उद्दिष्टावरील खर्च	...	—	—	—	—	—	—
एकूण ३ (१)	...	—	—	—	—	—	—
(२) अशासकीय शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयांना सहाय्य							
(१) सर्वसामान्य परिक्षण अनुदाने	...	—	—	—	—	—	—
(२) वेतनमानात सुधारणा	...	—	—	—	—	—	—
एकूण (३) (२)	...	—	—	—	—	—	—
एकूण (३)	...	—	—	—	—	—	—
(४) शिष्यवृत्त्या—							
माध्यमिक शाळांमधील शिष्यवृत्त्या—							
(१) ग्रामीण भागातील हुशार विद्यार्थ्यांना राष्ट्रीय शिष्यवृत्त्या.	...	—	27,59	27,59	46,40	—	46,40
(१) खुली गुणवत्ता शिष्यवृत्ती	...	3,73	—	3,73	3,07	—	3,07
(३) जिल्हा परिषदांना अनुदान	...	—	49,21	49,21	55,06	—	55,06
(४.१) कनिष्ठ महाविद्यालयातील शिष्यवृत्ती	...	—	5,60	5,60	600	—	600
(४.२) गुणवत्तापूर्ण विद्यार्थ्यांना सहाय्य	...	—	16	16	1,00	—	1,00
एकूण (४)	...	86,29	—	86,29	1,11,53	—	1,11,53

TABLE I—contd.

(रुपये हजारत /Rs. in thousands)

8	9	10	11	12	13	1
(2) Inspection—contd.						
12,00	—	12,00	13,20	—	13,20	05 Office expenses
2,00,00	—	2,00,00	2,10,00	—	2,10,00	12 Payment for Professional & Spl. Services
37,00	—	37,00	24,75	—	24,75	Expenditure on other objects
8,48,92	—	8,48,92	8,68,39	—	8,68,39	Total (2)
(3) Teachers Training—						
(1) Government Colleges of Education :—						
—	—	—	—	—	—	01 Salaries
—	—	—	—	—	—	03 Travel Expenses
—	—	—	—	—	—	05 Office Expenses
—	—	—	—	—	—	Expenditure on other objects
—	—	—	—	—	—	Total (3) (1)
(3) (2) Assistance to Non Government Colleges of Education—						
—	—	—	—	—	—	(1) Ordinary Maintenance Grant
—	—	—	—	—	—	(2) Improvement of salary scales
—	—	—	—	—	—	Total (3) (2)
—	—	—	—	—	—	Total (3)
(4) Scholarships—						
Scholarships in Secondary Schools—						
32,00	—	32,00	32,00	—	32,00	(1) National Scholarships at Secondary Stage in rural areas.
3,99	—	3,99	3,07	—	3,07	(1) Open Merit Scholarships
62,48	—	62,48	55,06	—	55,06	(3) Grants to Zilla Parishads
6,00	—	6,00	20,40	—	20,40	(4.1) Scholarships in Junior College
20,40	—	20,40	1,00	—	1,00	(4.2) Assistance to Meritwise students
1,19,87	—	1,19,87	97,13	—	97,13	Total (4)

	1	2	3	4	5	6	7
(५) शासकीय माध्यमिक शाळा—							
मुलांमुलींसाठी—शासकीय माध्यमिक शाळा ..							
०१ वेतन ..	—	2,52,55	2,52,55	3,37,75	—	3,37,75	
०५ कार्यालयीन खर्च ..	—	7,85	7,85	4,00	—	4,00	
४१ सहाय्यक अनुदाने ..	—	—	—	—	—	—	
इतर उद्दिष्टांवरील खर्च ..	—	32,23	32,23	25,30	10,00	35,30	
एकूण (५) ..	2,84,78	40	2,85,18	3,67,05	10,00	3,77,05	
(६) भाषासकीय माध्यमिक शाळांना सहाय्य—							
(१) सर्वसाधारण माध्यमिक शाळांना सहाय्यक अनुदान.	10,31,80,86	—	10,31,80,86	9,7,793,00	—	8,546,960	
(२) इतर खर्च (जि. प. ना. अधिकरण आकार)	39,20	—	39,20	1,02,00	...	1,02,00	
(३) पूर्वाध्ययन सैनिकी शाळांना सहाय्यक अनुदान.	11,14,71	—	11,14,71	75,38	1,20,14	1,95,52	
(४) बिन सरकारी कनिष्ठ महाविद्यालयांना सहाय्यक अनुदान.	1,51,77,48	87,56,89	2,39,34,37	13,210,00	10,389,99	2,359,99	
एकूण (६) ..	11,95,10,25	87,56,89	12,82,67,14	111,180,38	10,51,013	12,16,90,51	
(७) माध्यमिक शिक्षणासाठी स्थानिक संस्थांना सहाय्य							
(१) भूतपूर्व शासकीय माध्यमिक शाळाकरिता जि. प. ला सप्रयोजन अनुदाने.	45,87,66	—	45,87,66	47,37,05	1276	47,49,81	
(२) भूतपूर्व शासकीय कनिष्ठ महाविद्यालयाकरिता जि. प. सप्रयोजन अनुदाने.	1,76,95	—	1,76,95	16,0,50	13201	2,93,11	
(३) माध्यमिक शिक्षणाकरिता इतर स्थानिक संस्थांना सहाय्य	56,49,94	—	56,49,94	54,5,800	—	54,5,080	
(३) (१) इतर खर्च (जि. प. ना अधिकरण आकार)	7,93	—	7,93	8,04	—	8,04	
(४) कनिष्ठ महाविद्यालयीन शिक्षणाकरिता इतर स्थानिक संस्थांना सहाय्य.	1,81,57	2,08,31	1,81,57	1,57,30	—	1,57,30	
(५) जि. प. ना योजनांतर्गत अनुदाने (अनुसूचित जातीसाठी विशेष घटक योजना)	—	—	—	—	787	787	
(६) इतर स्थानिक संस्थांना माध्यमिक शिक्षणासाठी सहाय्यक अनुदाने. (अनुसूचित जातीसाठी विशेष घटक योजना)	—	—	—	—	200	200	
एकूण (७) ..	1,06,04,05	2,08,31	1,08,12,36	105,20,89	1,55,24	106,76,13	
(८) इतर खर्च—							
(१) व्यवसाय मार्गदर्शन व माहिती केंद्र—							
०१ वेतन ..	—	37,62	37,62	34,00	—	34,00	
०५ कार्यालयीन खर्च ..	—	10,16	10,16	6,00	—	600	
इतर उद्दिष्टांवरील खर्च ..	—	4,36	4,36	5,57	—	5,57	
एकूण (८) (१) ..	—	52,15	52,15	45,57	—	45,57	
(२) भाषासकीय विशेष संस्थांना सहाय्य— अनुदान	—	26	26	90	175	265	
एकूण (८) (२) ..	—	26	26	90	175	265	
एकूण (८) ..	53,02	26	53,26	46,47	175	48,22	

TABLE I —contd.

8	9	10	11	12	13	1
						(5) Government Secondary Schools— Government Secondary Schools for Boys and Girls—
—	3,78,85	3,78,85	3,88,95	—	3,88,95	01 Salaries
—	4,30	4,30	4,40	—	4,40	05 Office Expenses
—	—	—	—	—	—	41 Grant in-aid
—	25,59	35,59	22,39	—	—	Expenditure on other objects
—	4,08,74	4,08,74	4,19,79	—	4,19,79	Total (5)
						(6) Assistance to Non-Government Secondary Schools—
11,54,33,01	—	11,54,33,01	10,99,72,01	—	22,63,48,23	(1) Grant-in-aid to ordinary Secondary Schools
,108,00	—	1,08,00	1,08,00	—	1,08,00	(2) Other Charges (Agency charges to Z. Ps.)
99,95	—	99,95	1,32,75	—	1,32,75	(3) Grant-in-aid to Préparatory Military Schools
1,70,72,32	—	1,70,72,32	1,88,85,00	—	1,88,85,00	(4) G. I. A. to Non-Govt. Junior College
13,27,13,27	—	13,27,13,27	13,55,11,97	—	13,55,11,97	Total (6)
						(7) Assistance to Local Bodies for Secondary Education—
53,74,36	—	53,74,36	52,31,03	—	52,31,03	(1) Purposive grants to Zilla Parishads to E Government Secondary Schools.
1,99,30	—	1,99,30	1,81,50	—	1,81,50	(2) Purposive grants to Zilla Parishads for Ex-Government Junior Colleges.
63,96,00	—	63,96,00	48,40,00	—	48,40,00	(3) Grant-in-aid to Other Local Bodies for Secondary Education.
8,88	—	8,88	3,46	—	3,46	(3) (1) Other charges—(Agency charges to Zilla Parishad).
19,99	—	19,99	1,78,64	—	1,78,64	(4) Grant-in-aid to Other Local Bodies for Junior Colleges.
—	—	—	—	—	—	(5) Plan grants to Zilla Parishad (Special Component Plan for Scheduled Castes).
—	—	—	—	—	—	(6) Grant-in-aid to Other Local Bodies for Secondary Education. (Special Component Plan of Scheduled Castes).
1,21,76,53	—	1,21,76,53	1,17,41,63	—	1,17,41,63	Total (7)
						(8) Other Expenditure—
						(1) Vocational Guidance and Information Bureau—
35,61	—	35,61	36,08	—	35,08	01 Salaries
780	—	780	8,70	—	8,70	05 Office Expenses
125	—	125	3,73	—	3,73	Expenditure on other objects
4714	—	4714	49,70	—	49,70	Total (8) (1)
						(2) Assistance to non-Government Special Institutions—
90	—	90	90	—	90	Grant-in-aid
90	—	90	90	—	90	Total (8) (2)
4804	—	4804	50,60	—	50,60	Total (8)

1	2	3	4	5	6	7
(९) निवृत्तीवेतन व इतर सेवानिवृत्ती लाभ—						
(१) राज्य सहाय्यित अशासकीय माध्यमिक [शाळां- मधील भविष्य निर्वाह निधीला अंशदाने.	—	..	—	—	..	—
(२) राज्य सहाय्यित अशासकीय माध्यमिक शाळांच्या कर्मचाऱ्यांना निवृत्तीवेतन व इतर सेवानिवृत्ती लाभ.	—	—	—	—	..	—
एकूण (९) ...	—	—	—	—	..	—
(१०) भविष्य निर्वाह निधीवरील व्याज—						
अर्धे सहाय्यित अशासकीय माध्यमिक व विशेष शाळा या मधील कर्मचाऱ्यांचा भविष्य निर्वाह निधी.	—	73,65,37	73,65,37	77,12,38	..	71,12,38
(११) अशासकीय माध्यमिक शाळेतील शिक्षक शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांसाठी ठेव संलग्न योजना.	—	1,05,27	1,05,27	1350	..	1350
एकूण-बी-स्थूल	13,13,81,98	89,78,59	14636057	1,23,00,409	10,69,899	13,37,03,08
वजा—वसुली	—	—	—	(—)100	—	(—)100
एकूण-बी-निव्वळ	13,13,81,98	89,78,59	14636057	1,23,00,309	10,69,899	13,37,02,08

TABLE 1—contd.

8	9	10	11	12	13	14
—	—	—	—	—	—	(9) Pension and other retirement benefits—
—	—	—	—	—	—	(1) Contribution to Provident Fund—State Aided Non-Government Secondary Schools.
—	—	—	—	—	—	(2) Pension to employees of State Aided Secondary Schools.
—	—	—	—	—	—	Total (9) *
—	78,63.87	78,63.87	—	93,58.81	93,58.81	(10) Interest on Provident Fund.—
						Aided Non-Government Secondary and Special Schools Staff Provident Fund.
72,61	—	72,61	1550	—	1550	(11) Deposit Linked Insurance Scheme for teaching and non-teaching Staff in aided non-Government Secondary Schools.
1,46,35,00	1,39,59.83	16,02,09.83	15,28,55.75	16,23,66	15,44,79.41	Total (B) Gross
(—) 100	—	(—) 100	(—) 100	—	(—) 100	Deduct—Recoveries
1,46,34,00	1,39,59.83	16,02,09.83	15,28,55.75	16,23,66	15,44,79.41	Total (B) Net

* सन १९९५-९६ के अर्थसंकल्पीय अंदाज जी-वित्त विभागामध्ये समाविष्ट केले आहेत.

(तीन) कार्यक्रमाच्या कार्यभाराचा गोबदारा व वित्तीय आवड्यकतांचे स्पष्टीकरण

१. संचालन व प्रशासन

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, १९६५ च्या कायद्यानुसार स्थापन झाले आहे. मंडळातर्फे माध्यमिक शालान्त प्रमाणपत्र परीक्षा व उच्च माध्यमिक शालान्त प्रमाणपत्र परीक्षा, मुंबई, पुणे, नागपूर, औरंगाबाद, अमरावती, कोल्हापूर व ताशिक या सात विभागीय मंडळातर्फे घेतल्या जातात. तसेच मंडळातर्फे माध्यमिक स्तरावर अभ्यासक्रम तयार करणे, पाठ्यपुस्तक निर्धारित करणे, मूल्यमापन करणे, शिक्षणाचा किमान व सभान दर्जा राखणे इत्यादी कामे केली जातात.

सदर मंडळाच्या अधिकांची व सचिवांची नेमणूक प्रिनियुक्तीने आसन करते. त्याशिवाय पदमिठद सभासद व नियुक्त सभासदांची नियुक्ती आसन करते.

आपले काम मुलभ व उतमरीतीने पार पाडण्याकरिता सदर मंडळाचा कार्यकारी समिती, विद्वत समिती, अर्थ समिती, अभ्यास मंडळ इतर आवश्यक समितीची तरतूद अपुन त्यांचे घडन करण्याचे अधिकार मंडळास देण्यात आले आहेत.

मंडळाचे परीक्षाविषयक काम सुरळीतपणे व इतर कामे मुकरतेने पार पाडता यावीत यासाठी शासनाने राज्यस्तरीय व विभागीय मंडळातर्फे अध्यक्ष, सचिव, सहसचिव व सहायक सचिवांची एकूण ३० पदे निर्माण केली आहेत. या अधिकाऱ्यांचे वेतन व भत्ते यावरोल सचिवांची प्रतिपूर्ती राज्यमंडळाकडून केली जाते.

तबला २
TABLE II

माध्यमिक आणि उच्च माध्यमिक शालांत परीक्षा मंडळाचे वार्षिक उत्पन्न व खर्च
The Annual Receipt and Expenditure of Maharashtra State Board of Secondary and Higher Secondary Education
(रुपये हजारत/ Rs. in thousands)

अ. क्र. Sr. No.	मंडळाचे नाव Name of the Board	एकूण वार्षिक उत्पन्न Annual Total Receipt			एकूण वार्षिक खर्च Total Annual Expenditure		
		प्रत्यक्षात 1995-96 (Actuals) 3	अपेक्षित 1996-97 (Anticipated) 4	अंदाजे 1997-98 (Estimates) 5	प्रत्यक्षात 1995-96 (Actuals) 6	अपेक्षित 1996-97 (Anticipated) 7	अंदाजे 1997-98 (Estimates) 8
1	राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे State Board of Secondary and Higher Secondary Education, Pune.	526.39	542.10	596.31	461.88	1338.90	1472.76
2	विभागीय माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे (कोल्हापूर व नाशिक उपकार्यालय यांचेसह) Divisional Board of Secondary and Higher Secondary Education, Pune (Kolhapur and Nasik sub-office).	435.94 (पुणे व नाशिक मिळून)	428.02 (नाशिक मंडळ सोडून)	470.82 (नाशिक मंडळ सोडून)	378.82 (पुणे व नाशिक मिळून)	455.63	501.9
3	विभागीय माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, मुंबई. Divisional Board of Secondary and Higher Secondary Education, Mumbai	597.97	785.28	863.81	493.72	622.47	684.72
4	विभागीय माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, नागपूर (अमरावती उपकार्यालय यांचेसह) Divisional Board of Secondary and Higher Secondary Education, Nagpur (Amravati sub-office).	533.73	559.48	615.43	464.07	524.92	577.42
5	विभागीय माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, औरंगाबाद. Divisional Board of Secondary and Higher Secondary Education, Aurangabad.	501.80	539.75	593.73	441.83	525.41	577.95
6	विभागीय माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, कोल्हापूर. Divisional Board of Secondary and Higher Secondary Education Kolhapur,	377.78	392.52	431.77	309.64	344.13	378.54
7	विभागीय माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, अमरावती. Divisional Board of Secondary and Higher Secondary Education, Amravati,	375.14	390.33	429.36	296.66	361.92	398.11
8	विभागीय माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, नाशिक. Divisional Board of Secondary and Higher Secondary Education, Nashik.	364.48	424.87	467.36	354.38	400.09	440.10
एकूण Total		2989.77	3832.24	4215.47	2246.59	3932.72	4325.99

मंडळाचे १९९७-९८ वर्षाकरीताचे वार्षिक अंदाजपत्रक बघाव तयार व्हावयाचे आहे व त्यास मान्यताही प्राप्त
माध्यमिक शाळांत प्रमाणपत्र आणि उच्च माध्यमिक प्रमाणपत्र परीक्षेम बसलेल्या व उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या
तक्ता ३

अ.क्र. Sr. No.	मंडळाचे नाव Name of the Board	इ. १० बी/इ. १२ वी Std. Xth/XIIth	(प्रत्यक्षात) विद्यार्थ्यांची संख्या १९९५-९६ (Actuals) No. of Students 1995-96			
			बसलेले Appeared		उत्तीर्ण झालेले Passed	
			मार्च March 1995	ऑक्टोबर October 1994	मार्च March 1995	ऑक्टोबर October 1994
1	2	3	4	5	6	7
1	विभागीय माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे विभाग, पुणे. Divisional Board of Secondary and Higher Secondary Education, Pune Division, Pune.	Xth	N—1,34,407	53,385	75,136	11,079
			O— 34,410		9,292	
		XIIth	N— 74,016	23,048	44,783	4,275
			O— 18,303		3,345	
2	विभागीय माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, मुंबई विभाग, मुंबई. Divisional Board of Secondary and Higher Secondary Education, Mumbai Division, Mumbai	Xth	N—1,92,147	71,900	1,19,284	13,432
			O— 43,808		9,967	
		XIIth	N—1,14,876	24,598	80,079	5,896
			O— 19,809		5,830	
3	विभागीय माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, नागपूर विभाग, नागपूर. Divisional Board of Secondary and Higher Secondary Education, Nagpur Division, Nagpur.	Xth	N—1,28,032	83,872	42,162	11,684
			O— 76,666		20,816	
		XIIth	N—69,626	47,118	25,017	5,358
			O— 50,633		12,029	
4	विभागीय माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, औरंगाबाद विभाग, औरंगाबाद. Divisional Board of Secondary and Higher Secondary Education, Aurangabad Division, Aurangabad.	Xth	N—1,31,102	66,144	59,53	13,946
			O— 58,315		22,38	
		XIIth	N— 74,862	33,054	29.0	6,346
			O— 39,095		12,017	
5	विभागीय माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, कोल्हापूर विभाग, कोल्हापूर. Divisional Board of Secondary and Higher Secondary Education Kolhapur.	Xth	N—1,16,536	51,638	56,126	10,435
			O— 35,429		9,121	
		XIIth	N— 58,464	23,723	30,361	3,081
			O— 18,846		3,699	
6	विभागीय माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, अमरावती विभाग, अमरावती. Divisional Board of Secondary and Higher Secondary Education, Amravati,	Xth	N— 99,461	52,789	34,342	6,877
			O— 51,778		12,459	
		XIIth	N— 52,329	25,412	19,520	3,582
			O— 30,616		5,928	
7	विभागीय माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, नाशिक विभाग, नाशिक. Divisional Board of Secondary and Higher Secondary Education, Nashik.	Xth	N—1,06,300	43,953	52,671	9,758
			O— 38,039		13,192	
		XIIth	N— 61,929	22,878	27,228	4,398
			O— 25,582		6,134	
एकूण Total		Xth	N—12,46,430	6,23,512	5,36,490	1,10,140
		XIIth	O— 7,08,986		3,05,029	

व्हावयाची आहे. म्हणून १९९७-९८ चे अकड्यात बदल होऊ शकतील.

Number of candidates appeared and passed at S. S. C. and H. S. C. Examinations

TABLE III

(अपेक्षित) विद्यार्थ्यांची संख्या १९९६-९७ (Anticipated) No. of Students 1996-97				(अंदाजित) विद्यार्थ्यांची संख्या १९९७-९८ (Estimates) No. of Students 1997-98	
शेकडा प्रमाण Percentage		बसलेले Appeared		बसणारे To be Appeared	
मार्च March 1995	ऑक्टोबर October 1994	मार्च March 1996	ऑक्टोबर October 1995	मार्च March 1997	ऑक्टोबर October 1996
8	9	10	11	12	13
55.87 27.00	20.75	1,47,925	56,612	1,62,700	58,900
60.50 18.28	18.55	81,417	24,240	89,500	26,600
62.07 22.75	18.28	2,11,361	24,644	2,32,400	27,100
69.71 29.43	23.97	1,26,363	24,644	1,39,000	27,100
32.93 27.15	13.93	1,40,835	67,404	1,55,000	74,100
35.93 23.76	11.37	76,588	40,133	84,200	44,100
45.41 38.38	21.08	1,44,212	69,107	1,58,600	76,000
38.82 30.74	19.20	82,348	37,357	90,600	41,000
48.16 25.74	20.20	1,28,190	45,958	1,41,000	50,500
51.93 19.63	12.99	64,310	21,948	70,000	24,100
34.52 24.06	13.02	1,09,407	47,835	1,20,300	52,600
37.30 19.36	14.10	57,561	21,785	63,300	23,900
49.54 34.68	22.20	1,16,930	42,743	1,28,600	47,000
43.97 23.98	19.22	68,122	21,907	74,900	24,000
75.47 71.90	35.60	15,55,569	5,43,307	17,10,800	5,97,000

२. निरीक्षण

२. (१) माध्यमिक शाळांचे निरीक्षण

राज्यातील माध्यमिक शाळांच्या निरीक्षणाकरिता २९ जिल्हा परिषदांमाठी २९ राजपत्रित वर्ग-१ चे अधिकारी व बृहन्मुंबईकरिता वर्ग-१ चे तीन अधिकारी आहेत. तसेच वर्ग-२ चे १७३ राजपत्रित अधिकारी आहेत. उपनिरीक्षकांनी/उपनिरीक्षकाने एका वर्षात ४० माध्यमिक शाळांची व शिक्षणाधिकारी व शिक्षण निरीक्षक यांनी २० माध्यमिक शाळांचो तपासणी करणे अपेक्षित आहे. माध्यमिक शाळांच्या निरीक्षणाव्यतिरिक्त वरील अधिकाऱ्यांना इतर निरनिराळ्या प्रकारची प्रशासकीय कामे करावी लागतात. (खाजगी माध्यमिक शाळांचे प्रशासकीय नियंत्रण, अनुदानविषयक बाबी यांचा त्यात समावेश होतो).

तपासणी अधिकारी आणि त्यांनी तपासणी केलेल्या शाळांची संख्या
Inspecting Officers and the number of inspections carried out by them

तक्ता ४ TABLE IV

अनु- क्रमांक Sr. No.	जिल्हाचे नाव Name of the District	वर्ष Year	माध्यमिक शाळांची संख्या		प्रत्यक्ष केलेले निरीक्षण Inspection actually done		विद्याविषयक Academic		लेखा निरीक्षण अनु- दानाची आकारणी Accounts Inspec- tion Assessment of Grants	
			तपासणी अधिकाऱ्यांची संख्या No. of Inspecting Officers	शासकीय/ माजी शासकीय Government/ Ex- Govt.	अशास- कीय Non- Govern- ment.	शासकीय/ माजी शासकीय Govt./ Ex- Govt.	अशास- कीय Non- Govt.	शासकीय/ माजी शासकीय Govt./ Ex- Govt.	अशास- कीय Non- Govt.	
										शासकीय/ माजी शासकीय Govt./ Ex- Govt.
1	बृहन्मुंबई Mumbai	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	17 17 17	2 2 2	1140 1169 1150	— — —	1140 1169 1150	722 725 750
2	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	25 27 27	2 2 2	362 362 391	2 2 2	320 269 350	2 2 2	315 269 350
3	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	16 16 16	180 185 190	70 75 80	170 175 175
4	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	11 11 11	— — —	282 284 289	89 289 289	— — —	122 349 235
5	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	10 10 10	181 185 185	114 181 185	134 194 164
6	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	21 21 21	2 2 2	600 650 700	2 2 2	600 650 700	2 2 2	422 435 450
7	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	16 16 16	1 1 1	396 400 405	1 1 1	332 340 350	1 1 1	320 325 330
8	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	19 19 19	455 455 470	265 285 300
9	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	20 20 20	545 573 588	367 405 450	348 444 450
10	पुणे Pune	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	20 20 20	— — —	827 866 900	314 107 150	372 450 500

तक्ता ४—नालू TABLE - contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	सातारा Satara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	16	3	469	3	365	—	369
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	16	3	485	3	485	—	345
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	16	3	489	3	489	—	349
12	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	15	1	412	..	208	..	310
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	15	1	420	1	420	..	325
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	15	1	425	1	425	..	350
13	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	15	2	541	2	433	2	282
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	15	2	570	2	502	2	375
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	15	2	575	2	517	2	384
14	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	17	5	554	2	343	..	542
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	17	5	558	5	558	..	544
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	17	5	558	5	558	..	392
15	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	18	55	250	55	250	55	160
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	18	55	328	55	328	55	160
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	18	55	328	55	328	55	160
16	जालना Jalna	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	32	149	32	149	32	85
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	32	149	32	149	32	90
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	32	149	32	150	32	95
17	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	12	71	141	71	141	71	141
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	12	71	143	71	143	71	143
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	12	71	145	71	145	71	145
18	बीड Beed	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	13	7	313	23	286	23	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	13	7	317	23	286	23	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	13	7	350	23	286	23	—
19	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	14	71	285	30	160	30	140
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	15	71	294	41	225	41	165
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	20	7	350	41	225	41	165
20	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	12	50	224	50	224	50	97
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	12	50	235	50	235	50	97
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	12	50	250	50	250	50	97
21	लातूर Latur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	11	50	239	45	295	45	297
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	11	50	379	50	325	50	325
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	11	50	429	50	370	50	370
22	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	16	8	263	8	230	..	150
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	16	8	280	8	235	..	175
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	16	8	290	8	250	..	190
23	अकोला Akola	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	16	9	420	7	290	..	270
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	16	9	420	7	300	..	320
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	16	9	430	7	350	..	300
24	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	18	10	526	5	250	..	231
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	18	10	526	10	350	..	270
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	18	10	569	5	275	..	280
25	यवतमाळ Yavatmal	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	18	8	386	8	309	..	145
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	18	8	386	8	312	..	150
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	18	8	400	8	315	..	152

तक्ता ४—चालू TABLE IV—contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10				
26	वर्धा Wardha	...	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	..	24	4	215	4	110	4	180	
			1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	..	24	4	215	4	115	4	200	
			1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	..	24	4	225	4	125	4	150	
27	नागपूर Nagpur	...	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	..	18	5	660	5	420	5	—	
			1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	..	18	5	675	5	510	5	—	
			1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	..	18	5	675	5	522	5	—	
28	भंडारा Bhandara	...	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	..	19	3	414	2	336	3	150	
			1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	..	19	3	435	2	345	3	160	
			1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	..	19	3	456	2	357	3	165	
29	चंद्रपूर Chandrapur	...	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	..	10	5	302	5	271	—	—	
			1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	..	10	5	302	5	293	—	—	
			1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	..	10	5	302	5	298	—	—	
30	गडचिरोली Gadchiroli	...	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	..	10	25	149	14	83	—	61	
			1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	..	10	27	149	26	149	—	101	
			1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	..	10	29	149	29	149	—	129	
एकूण			...	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	..	477	831	11,880	376	8785	326	6520
Total			...	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	..	482	433	12,400	414	10550	341	7586
			...	1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	..	496	435	12,882	414	10088	341	7464

संज्ञा ५
TABLE V

वेतन पत्रकाचे कक्षेत येणाऱ्या माध्यमिक शाळा; त्यातील कर्मचारी व वेतन अनुदानावरील एकूण खर्च
No. of Schools under Pay Units, No. of Employees and Total Expenditure on Salary grants

(रुपये हजारात/Rs. in thousands)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हाचे नाव Name of the District	वर्ष Year	माध्यमिक शाळांची संख्या (आश्रमशाळा सोडून) Total No. of Secondary Schools (Excluding Ashram Schools)	शाळांतील कर्मचाऱ्यांची एकूण संख्या (आश्रमशाळा सोडून) No. of Employees in Schools (Excluding Ashram Schools)			वेतन अनुदानावरील एकूण खर्च (आश्रमशाळांचा खर्च सोडून) Total Expenditure incurred on salary grants (Excluding Ashram Schools)
				शिक्षक Teaching	शिक्षकेतर Non-Teaching	एकूण Total	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	बृहन्मुंबई Mumbai	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 880	19912	6193	26105	1453333
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 885	21390	6901	28291	1598666
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 890	21377	6959	28536	1743999
2	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 333	7828	3075	10903	500000
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 350	7880	3155	11015	520000
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 362	8100	3160	11260	546000
3	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) .. 210	3990	1450	5440	258800
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 221	4049	1483	5532	260900
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 230	4099	1513	5612	268900
4	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 235	3200	1223	4423	201696
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 236	3210	1230	4440	212404
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 236	3210	1230	4440	222290
5	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 154	2078	1033	3111	157438
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 157	2093	1072	3165	165512
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 161	2113	1096	3209	177190
6	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 396	9300	3392	12692	577300
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 396	9300	3392	12692	661100
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 413	9405	3457	12862	750000
7	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 276	5624	2214	7838	386700
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 340	6000	2300	8300	42000
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 350	6500	2400	8900	45000
8	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 304	6206	2249	8455	460623
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 310	6236	2274	8510	510190
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 330	6340	2301	8641	525150
9	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 369	8383	2968	11351	496154
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) .. 404	8302	3116	11918	521154
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 424	9242	3271	12513	560000
10	पुणे Pune	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 414	10680	3432	14112	758000
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 418	10600	3440	14040	780000
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 425	10628	3461	14089	830000
11	सातारा Satara	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 353	6261	2868	9129	424663
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 366	6326	2907	9233	437542
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 380	6396	2949	9345	446500
12	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 363	5007	1979	6986	365408
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 363	5007	1979	6986	357178
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 363	5007	1979	6986	390855
13	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 365	6125	2325	8450	442942
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 387	6300	2450	8750	554000
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 432	6550	2700	9250	688300

तक्ता ५—चालू TABLE V—contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	
14	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	391	6523	2579	9102	460475
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	412	6523	6523	9102	462665
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	468	6778	2885	9663	564750
15	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	160	2500	920	3420	140000
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	221	2500	920	3420	140000
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	240	2660	930	3590	150000
16	जालना Jalna	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	97	1400	608	2008	80860
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	115	1535	617	2152	92765
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	125	1710	632	2342	102040
17	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	136	1764	1046	2810	199475
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	150	1834	1088	2922	132915
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	107	1884	1118	3002	145915
18	बीड Beed	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	224	3100	1150	4250	189097
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	270	3250	1225	4475	200000
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	300	3500	1300	4800	205000
19	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	214	2610	1130	3740	188160
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	240	2740	1208	3948	206976
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	270	2890	1298	4188	226773
20	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	169	1988	766	2754	128910
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	174	2048	789	2837	132210
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	185	2112	815	2927	136910
21	लातूर Latur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	282	4411	1579	5990	2452
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	282	4986	1851	6837	2559
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	300	5200	1950	7150	3000
22	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	235	3245	1355	4600	254156
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	238	3255	1370	4625	280000
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	240	3280	1420	4700	300000
23	अकोला Akola	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	353	4722	1613	7335	321671
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	353	4722	2613	7335	321671
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	363	4863	2691	7554	331321
24	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	378	7654	2089	9743	374600
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	408	7834	2289	10123	396000
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	408	8014	3329	11343	417500
25	यवतमाळ Yeotmal	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	186	2906	1154	4060	209855
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	224	3096	1268	4364	226007
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	234	3146	1298	4444	227800
26	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	254	3606	1509	5115	239982
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	254	3620	1532	5152	273053
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	268	3695	1584	5279	300000
27	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	427	8190	3177	11307	538000
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	439	8317	3168	11485	539700
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	468	8313	3310	11623	540100
28	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	226	3610	1520	5130	313527
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	285	3749	1538	5287	325000
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	297	3800	1550	5350	335000
29	चंद्रपूर Chandrapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	183	4140	1706	5846	234900
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	183	4140	1706	5846	254100
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	204	4570	1734	6304	304500
30	गडचिरोली Gadchiroli	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	93	1363	674	2037	62500
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	101	1415	694	2109	80000
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	121	1460	715	2175	90000
एकूण Total	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	8660	158326	59916	218242	9850150	
	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	9182	162757	62134	224891	9060857	
	1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	9609	167042	65035	232077	10832293	
STATE OF MAHARASHTRA			...	27451	488125	187085	675210	29743300

३. शिष्यवृत्त्या

माध्यमिक/उच्च माध्यमिक शाळांतील शिष्यवृत्त्या

३. (१) ग्रामीण भागातील हुशार (प्रज्ञावान) विद्यार्थ्यांसाठी राष्ट्रीय शिष्यवृत्ती योजना.—ग्रामीण भागातील हुशार व पात्र विद्यार्थ्यांना माध्यमिक शाळांत परीक्षेनंतरचे शिक्षण घेता यावे म्हणून भारत सरकारने सन १९७१-७२ पासून राष्ट्रीय शिष्यवृत्ती योजना अंमलात आणली आहे. सन १९८१-८२ या शैक्षणिक वर्षापासून भारत सरकारने ही शिष्यवृत्ती योजना उच्च माध्यमिक स्तर इयत्ता ११ वी, १२ वी पर्यंत वाढविली असून शिष्यवृत्ती संच आणि दर यामध्येही वृद्धी केली आहे. त्यांची रूपरेखा पुढीलप्रमाणे :—

प्रत्येक सामुहिक विकास गटास ३ प्रमाणे एकूण ४२५ सामुहिक विकास गटास १,२७५ शिष्यवृत्त्या, याव्यतिरिक्त प्रत्येक सामुहिक विकास गटातील भूमिहीन शेत मजुरांच्या मुलास १ प्रमाणे एकूण ४२५ शिष्यवृत्त्या, प्रत्येक सामुहिक विकास गटातील अनुसूचित जातीतील १ प्रमाणे ४२५ शिष्यवृत्त्या, तसेच महाराष्ट्रातील एकूण १३ जिल्ह्यातील ४८ जनजाती विकास-गटाला प्रत्येकी ३ प्रमाणे एकूण १४४ शिष्यवृत्त्या संच मंजूर केले आहेत.

शिष्यवृत्तीचे सुधारित दर पुढीलप्रमाणे आहेत :—

(अ) द. म. रु. १०० प्रमाणे (१० महिन्याकरिता) माध्यमिक/उच्च माध्यमिक इ. ८ वी ते १२ वीतील कोणत्याही माध्यमिक शाळेतील निवासी शिष्यवृत्तिधारकास;

(ब) द. म. रु. ६० प्रमाणे (१० महिन्याकरिता) इ. ११ वी, १२ वीतील अनिवासी शिष्यवृत्तिधारकास, आणि

(क) द. म. रु. ३० (१० महिन्याकरिता) अधिक मान्य शुल्काची प्रतिपूर्ति अनिवासी शिष्यवृत्तिधारकास (जर ते शुल्क आकारणाऱ्या शाळेत शिकत असतील तर) इ. ८ वी ते १० वी करिता शिष्यवृत्त्या आयुक्त, शासकीय परीक्षा मंडळ, पुणे यांचेमार्फत इ. ७ वीत घेण्यात येणाऱ्या माध्यमिक शिष्यवृत्तीच्या स्पर्धात्मक परीक्षेच्या गुणांच्या आधारे इ. ८ वी पासून प्रदान केल्या जातात. इ. ७ वीत शिकत असलेल्या व ज्यांचे वय १५ वर्षांपेक्षा अधिक नाही, अशा विद्यार्थ्यांना या परीक्षेसाठी बसता येते. ही शिष्यवृत्ती आता इ. ८ वी पासून मंजूर करण्यात येऊन ती इ. १२ वीपर्यंत म्हणजे एकूण ५ वर्षे चालू राहिल. या शिष्यवृत्तीस पात्र ठरण्यासाठी किमान गुणवत्तेचा निकष म्हणजे प्रत्येक विषयात किमान ३० गुण व एकूण ४० टक्के गुण ठरविण्यात आले आहेत. ही शिष्यवृत्ती विद्यार्थ्यांची समाधानकारक प्रगती व चांगली वर्तणूक असल्यास पुढील वर्षी चालू राहते.

३.—(१) ग्रामीण भागातील माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शाळांतील प्रभावान विद्यार्थ्यांसाठी देण्यात येणाऱ्या राष्ट्रीय शिष्यवृत्ता
National Scholarships for Talented students in High School/Higher Secondary Schools from Rural Areas

तक्ता ६ TABLE VI

(रु. हजारोंत / Rs. in Thousands)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्ह्याचे नाव Name of the District	वर्ष Year	शिष्यवृत्ती संचांची संख्या No. of Scholarships sets	नवीन व पुढे चालू राहिलेल्या स्त्राभार्यांची संख्या No. of fresh and continued beneficiaries	खर्च Expenditure
2		3	4	5	6
1	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 140	200	240
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 140	200	250
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 140	200	250
2	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 90	111	42
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 90	125	63
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 90	125	63
3	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 93	362	115
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 93	327	115
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 93	259	100
4	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 46	225	80
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 46	208	95
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 46	228	80
5	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 200	300	120
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 200	325	140
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 200	350	160
6	डुळे Dhule	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 126	610	192
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 126	630	225
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 126	650	250
7	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 125	266	410
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 125	270	415
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 125	280	419
8	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 121	295	115
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 121	334	120
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 121	334	120
9	पुणे Pune	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 142	270	162
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 142	300	180
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 142	300	198
10	सातारा Satara	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 89	374	135
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 89	209	100
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 89	323	130
11	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 65	325	130
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 65	315	110
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 65	290	130
12	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 108	353	124
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 108	388	130
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 108	388	130
13	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 92	244	90
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 92	376	130
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 92	319	140
14	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 195	195	64
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 190	190	64
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 190	190	64
15	जालना Jalna	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 54	70	21
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 54	70	21
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 54	70	21

तक्ता ६—चाळू TABLE VI—contd.

1	2	3	4	5	6	
16	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	118	138	48
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	118	160	49
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	118	162	49
17	बीड Beed	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	74	135	50
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	74	225	82
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	74	254	93
18	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	56	191	74
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	56	199	77
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	68	199	77
19	हस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	230	230	51
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	235	235	53
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	240	240	55
20	लातूर Latur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	175	275	42
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	180	180	45
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	200	200	50
21	बुलढावा Buldhana	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	74	327	183
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	74	350	185
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	74	355	186
22	अकोला Akola	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	81	346	180
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	90	425	290
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	90	425	300
23	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	83	605	272
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	83	605	272
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	83	605	274
24	यवतमाळ Yavatmal	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	94	335	125
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	94	357	130
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	94	375	135
25	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	78	318	128
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	78	360	147
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	78	370	153
26	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	50	177	78
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	50	211	92
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	50	214	83
27	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	90	309	138
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	90	315	141
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	90	320	144
28	चंद्रपूर Chandrapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	92	255	108
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	92	350	143
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	92	350	143
29	गडचिरोली Gadchiroli	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	54	107	45
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	54	295	104
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	54	215	84
रूप Total	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	3035	7868	3532	
	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	3049	8532	3968	
	1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	3086	8590	4078	

३. (२) पूर्वमाध्यमिक व माध्यमिक शाळांतील विद्यार्थ्यांसाठी खुली गुणवत्ता शिष्यवृत्ती

गुणवान विद्यार्थ्यांना प्रोत्साहन देण्यासाठी पूर्व-माध्यमिक व माध्यमिक शाळांतील विद्यार्थ्यांसाठी खुल्या गुणवत्ता शिष्यवृत्त्या देण्याची योजना सुरू केली आहे. पुणे येथील शासकीय परीक्षा मंडळ दरवर्षी घेत असलेल्या स्पर्धात्मक परीक्षांच्या निकालावर प्रामुख्याने या शिष्यवृत्त्या दिल्या जातात. ही शिष्यवृत्ती समाधानकारक प्रगती व चांगली वर्तणुकीच्या आधारे चालू राहते. शासन निर्णय क्रमांक एससीएम १०९/(८२२५/९६)/माशि-८, दिनांक ३० मार्च १९९४ अन्वये सन १९९५-९६ या शैक्षणिक वर्षापासून पूर्व माध्यमिक व माध्यमिक शिष्यवृत्तीचे दर खालील प्रमाणे ठरविण्यात आले आहेत. पूर्व माध्यमिक शिष्यवृत्ती (इयत्ता ५ वी ते ७ वी) सुधारित दर रुपये २५ द. म. माध्यमिक शिष्यवृत्ती (इयत्ता ८ वी ते १०) सुधारित दर रुपये ४० द. म. प्रत्येक टप्प्यात शिष्यवृत्तीचा नियत कालावधी तीन (३) वर्षांचा आहे. ही शिष्यवृत्ती फक्त शैक्षणिक वर्षातच १० महिन्यांसाठी देण्यात येते.

शासन निर्णय शालेय शिक्षण विभाग क्र. एससीएच/१०९५/(५१/९५) माशि ८, दिनांक २ ऑगस्ट ९५ अन्वये पूर्व माध्यमिक/माध्यमिक शिष्यवृत्तीच्या सध्याच्या मंजूर संचात सन १९९५-९६ या शैक्षणिक वर्षापासून ३० टक्के वाढ करण्यास शासनाकडून मान्यता देण्यात आली आहे या संच वाढीमुळे ग्रामीण/शहरी विभाग विचारात घेता एकूण १७९३ अतिरिक्त संचाचा लाभ या शैक्षणिक वर्षापासून विद्यार्थ्यांना मिळणार आहे.

शिष्यवृत्त्याच्या प्रामाण्य व नागरी क्षेत्रासाठी शिष्यवृत्त्यांचे निरनिराळे व ठराविक संच वाटून दिलेले आहेत.

स्पर्धात्मक परीक्षेस बसणाऱ्या विद्यार्थ्यांची संख्या, शिष्यवृत्ती लाभधारकांची संख्या दर्शविणारा तक्ता

(३) (२) पूर्वं माध्यमिक शिष्यवृत्त्या (५ वी ते ७ वी)

The following table shows the number of students appearing for the Competitive Examination and the award made during the year

MIDDLE SCHOOL SCHOLARSHIPS (V to VII)

तक्ता ७ TABLE VII

(रुपये हजारात/Rs. in thousands)

अनु- क्रमांक Sr. No.	जिल्ह्याचे नाव Name of the District	वर्ष Year	शिष्यवृत्ती संचाची एकूण संख्या No. of Scholar- ships sets	परीक्षेस बसणाऱ्या विद्यार्थ्यांची संख्या Total No. of students appearing at Examination		नवीन व पुढे चालू ठेव- लेल्या शिष्यवृत्त्यांची संख्या (लाभार्थी) No. of fresh and continued scholarships (Beneficiaries)		एकूण खर्च Total Expenditure
				ग्रामीण Rural	शहरी Urban	ग्रामीण Rural	शहरी Urban	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	मुंबई Mumbai	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 388	—	22675	—	622	156
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 369	—	24055	—	804	201
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 369	—	25155	—	804	201
2	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 189	5683	7562	218	60	85
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 189	5853	7789	122	62	109
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 189	6029	8023	126	64	133
3	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 80	3100	800	500	150	240
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 80	3162	816	455	180	250
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 80	3162	816	455	180	250
4	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 117	2898	3553	132	172	76
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 117	2955	3623	146	192	84
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 117	3015	3698	146	192	84
5	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 367	11699	7467	283	84	214
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 367	12869	8213	283	84	236
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 367	14156	9034	283	84	260
6	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 65	3510	1379	115	47	41
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 65	3214	1135	140	47	47
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 65	3284	1165	135	62	49
7	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 386	2676	5352	386	255	500
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 380	3000	5400	400	270	550
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 380	4000	5500	450	300	600
8	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 122	7660	3700	280	240	185
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 140	7750	4200	300	250	220
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 145	7780	4500	320	260	232
9	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 172	9220	3124	140	160	75
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 172	11000	5000	246	270	129
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 172	12000	6000	246	270	129
10	पुणे Pune	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 252	16328	7400	271	130	100
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 252	17000	8000	350	288	160
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 252	17850	8600	259	245	126
11	सातारा Satara	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 144	8484	1160	160	162	81
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 144	8673	1148	161	163	81
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 144	8818	1178	162	164	82
12	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 115	4595	1880	200	95	62
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 115	4797	1990	210	100	70
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 115	4890	2095	220	115	84
13	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 174	8750	2800	283	58	81
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 174	9000	9000	283	58	81
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 174	9000	9000	283	58	81

तस्मा ७—बाळ TABLE VII—contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	
14	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	150	8556	2774	253	125	70
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	150	8728	2830	280	116	90
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	150	8902	2886	285	140	90
15	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	119	3000	2000	213	100	89
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	120	3500	2000	200	40	69
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	120	3500	2500	300	100	70
16	जाळना Jalna	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	76	1806	4063	40	43	16
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	76	1810	1470	40	43	32
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	76	1825	1500	40	43	32
17	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	133	3102	2083	78	60	124
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	133	3107	2088	80	62	337
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	133	3112	2093	82	64	350
18	बीड Beed	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	75	3456	1499	110	93	16
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	38	3625	1625	225	114	85
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	113	3825	1765	225	114	85
19	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	136	1980	3261	147	129	71
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	136	2010	3300	166	148	72
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	136	2010	3300	166	148	75
20	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	159	3350	1950	99	50	17
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	145	2480	1800	105	55	40
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	150	2500	1900	110	60	43
21	लातूर Latur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	60	890	674	20	18	12
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	60	900	700	25	23	10
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	60	960	730	40	30	17
22	बुलडाणा Buldhana	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	150	3403	1745	85	65	0.51
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	150	3533	1800	85	65	0.51
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	150	3663	1855	85	65	0.51
23	अकोला Akola	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	160	3360	2246	144	96	0.32
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	160	3400	2313	248	98	0.33
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	160	3474	2382	252	100	0.34
24	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	146	2750	1200	245	250	0.90
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	146	2750	1200	245	250	0.90
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	146	2760	1225	245	250	0.90
25	यवतमाळ Yavatmal	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	99	4809	2264	158	74	0.69
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	99	4450	2400	189	88	0.82
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	99	4850	2400	190	90	6.83
26	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	53	3638	965	105	47	38
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	53	3764	992	110	50	40
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	53	3840	1022	120	55	43
27	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	137	4795	6310	97	147	61
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	137	4900	6500	115	165	70
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	137	5100	6700	120	170	73
28	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	64	4013	945	327	111	110
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	64	4980	750	339	111	115
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	64	5200	1108	340	112	113
29	चंद्रपूर Chandrapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	62	4350	2239	70	34	26
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	62	4420	2312	210	100	78
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	62	4620	2410	210	100	78
30	गडचिरोली Gadchiroli	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	65	1933	327	91	23	29
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	65	2100	400	95	25	30
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	65	2150	450	110	30	33
एकूण Total	1995-96 (Actuals)	प्रत्यक्ष) ...	4405	143796	105397	5150	3700	3055	
	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	4358	150130	114851	7553	4341	3542	
	1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	4443	156375	120990	3900	4469	3673	

३. (३) जिल्हा परिषदांना अनुदान

ग्रामीण भागातील हुशार आणि पात्र विद्यार्थ्यांसाठी शिष्यवृत्त्या.—ग्रामीण भागातील हुशार आणि पात्र विद्यार्थ्यांना राज्य शासनाकडून शिष्यवृत्त्या प्रदान केल्या जातात. शासकीय परीक्षा मंडळाने घेतलेल्या पूर्व माध्यमिक व माध्यमिक शाळा शिष्यवृत्ती स्पर्धा परीक्षेच्या निकालावरून या शिष्यवृत्त्या दिल्या जातात. शिष्यवृत्तिधारकाच्या संपादनकारक प्रगतीला अनुसरून शिष्यवृत्तीचे प्रत्येक वर्षी नूतनीकरण करण्यात येते आणि वार्षिक परीक्षेत किंवा शालांत परीक्षेत किंवा पुढे येणाऱ्या पदवी पाठ्यक्रमापर्यंतच्या सर्व परीक्षांना ६५ टक्के मुण-मिळालेल्या शिष्यवृत्तिधारकांना शिष्यवृत्ती देण्यात येते.

शासन निर्णय क्रमांक एससीएच/१०९५/(८४/९५)/माशि-८ दि. २ ऑगस्ट १९९५ अन्वये सदर शिष्यवृत्तीसंचात व दरात १९९५-९६ या वर्षापासून खालीलप्रमाणे सुधारणा करण्यात आली आहे. बृहन्मुंबई वगळून राज्यातील प्रत्येक जिल्हासाठी (अ) वरिष्ठ प्राथमिक (ब) माध्यमिक (क) उच्च माध्यमिक या प्रत्येक श. स्तरावर सध्याचे ३ संच एवजी १० संच करण्यात आले आहेत. शिष्य वृत्त्यांचे सध्याचे प्रचलित दर व सन १९९५-९६ पासून मंजूर करण्यात आलेले सुधारित दर खालीलप्रमाणे.

शैक्षणिकस्तर	इयत्ता	सध्याचे प्रचलित दर (रुपये)	१९९५-९६ पासून मंजूर करण्यात आलेले सुधारित दर (रुपये)
१	२	३	४
(अ) वरिष्ठ प्राथमिक	५ ते ७ वी	१५ द. म.	५० द. म.
(ब) माध्यमिक	८ ते १० वी	२५ द. म.	७५ द. म.
(क) उच्च माध्यमिक	११ ते १२ वी	५० द. म.	१०० द. म.

लाभधारक शालेय स्तरापासून महाविद्यालयीन स्तरापर्यंत पूर्ण काळ शिक्षण चालू ठेवत नसल्यामुळे महाविद्यालयीन स्तरावर लाभधारकांची संख्या बरीच कमी होते आणि म्हणून सन १९७७-७८ सालापासून या योजनेची ४ (चार) वेगवेगळ्या स्तरांमध्ये विभागणी केली आहे :—

- (१) पूर्व माध्यमिक शाळा-स्तर .. इयत्ता ५ वी ते ७ वी
- (२) माध्यमिक शाळा-स्तर .. इयत्ता ८ वी ते १० वी
- (३) कनिष्ठ महाविद्यालयीन-स्तर .. इयत्ता ११ वी ते १२ वी
- (४) महाविद्यालयीन-स्तर .. ३ वर्षे

प्रत्येक जिल्हासाठी प्रत्येक शैक्षणिक स्तरासाठी तीन शिष्यवृत्त्यांचे संच मंजूर केले आहेत.

बरील निरनिराळ्या ४ टप्प्यातील पहिली शिष्यवृत्ती सन १९७७-७८ पासून देण्यात आली. जुन्या नियमाप्रमाणे ज्यांना शिष्यवृत्त्या मिळाल्या आहेत, त्यांना त्या ११ (अकरा) वर्षांचा कालावधी पूर्ण होईपर्यंत चालू राहतील. शैक्षणिक स्तरासाठी मंजूर केलेल्या शिष्यवृत्तीचे नूतनीकरण तो अभ्यासक्रम पूर्ण होईपर्यंत प्रतिवर्षी केले जाते. प्रत्येक स्तराबाबतची माहिती स्वतंत्र तक्त्यामध्ये दर्शविली आहे.

३ (३) अ माध्यमिक शाळा शिष्यवृत्त्या (इयत्ता ८ वी ते १० वी) High School Scholarships (VIII to X)
स्पर्धा परीक्षांना बसणाऱ्या विद्यार्थ्यांची; लाभधारकांची संख्या दर्शविणारा तक्ता
The statement of No. of students and beneficiaries appearing for Competitive Examinations

तक्ता ८ TABLE VII

(रु. हजारत/Rs. in thousands)

अ. क्र. S. No.	जिल्ह्याचे नाव Name of the District	वर्ष Year	शिष्यवृत्ती संचाची एकूण संख्या No. of Scholarship sets	परीक्षेत बसणाऱ्या विद्यार्थ्यांची संख्या No. of students appearing for exams.		नवीन व पुढे चालू ठेवलेल्या शिष्यवृत्तींची संख्या (लाभार्थी) No. of fresh and continued scholarships (Beneficiaries)		एकूण खर्च Total Expenditure
				ग्रामीण Rural	शहरी Urban	ग्रामीण Rural	शहरी Urban	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	बुधन मुंबई Mumbai	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 472	—	16612	—	608	243
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 454	—	19277	—	1247	499
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 454	—	20377	—	1247	499
2	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 165	3387	5478	281	138	116
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 165	3726	6026	307	150	157
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 165	4099	6629	333	162	398
3	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 90	1650	500	270	240	102
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 90	1750	600	270	290	117
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 90	1750	600	295	290	117
4	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 103	1357	2915	100	130	87
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 103	1384	2915	100	130	87
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 103	1412	3032	113	149	105
5	सिंधुदुर्ग Sindhudurga	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 54	2543	827	95	46	54
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 54	270	840	104	50	62
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 54	2597	853	113	54	67
6	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 71	3600	1050	275	150	230
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 85	4000	1100	300	200	235
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 80	4500	1200	400	300	240
7	धळे Dhule	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 100	2890	1330	100	40	60
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 130	3000	1500	120	60	65
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 140	3500	1600	150	80	70
8	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 70	3850	2255	285	260	106
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 80	3950	2370	370	280	115
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 90	4010	2395	320	290	122
9	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 150	3825	1789	162	138	120
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 150	4500	2000	200	180	152
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 150	5000	3000	200	180	152
10	पुणे Pune	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 252	16328	7400	331	168	200
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 252	17000	8000	450	266	286
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 252	17850	8600	500	281	312
11	सातारा Satara	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 138	5469	945	241	112	141
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 138	5585	960	261	120	152
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 138	5695	980	276	128	162
12	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 120	2970	1050	195	92	88
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 120	3150	1150	230	97	110
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 120	3250	1270	255	97	140
13	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 152	3650	1645	228	127	61
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 152	3650	1645	228	127	61
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 152	3650	1645	228	127	61
14	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 147	5859	1925	253	122	100
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 147	5977	1965	255	125	122
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 147	6099	2004	280	130	122
15	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 102	3000	1500	204	102	122
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 108	3000	1500	105	219	170
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 108	3000	1500	105	219	170

तक्ता ८—चालू
TABLE VIII—contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	
16	जालना Jalna	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	66	1150	1024	49	43	342
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	66	1200	1100	49	43	342
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	66	1230	1100	49	43	342
17	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	101	1915	1337	74	66	506
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	191	1920	1642	65	68	542
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	191	1925	1647	78	70	558
18	बीड Beed	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	57	2335	1097	97	81	49
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	27	2475	1200	141	81	89
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	24	2620	1330	171	81	100
19	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	106	2525	1716	174	128	101
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	106	2435	1740	119	131	104
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	110	2605	1780	119	131	104
20	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	145	1628	1628	1629	1628	91
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	150	1630	1631	1631	1630	95
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	155	1635	1635	1635	1630	—
21	लातूर Latur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	27	502	358	13	08	84
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	27	510	660	17	12	116
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	27	520	380	25	15	160
22	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	204	2657	1284	80	115	95
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	204	2827	1394	90	120	100
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	204	2957	1341	90	120	100
23	अकोला Akola	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	56	2844	1876	118	110	40
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	166	2929	1932	121	113	70
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	166	3016	1989	124	116	90
24	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	68	1674	1880	195	115	74
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	68	1690	1890	195	115	76
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	68	1690	1890	195	115	76
25	यवतमाल Yotmal	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	76	1492	2572	75	128	81
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	76	1600	2700	78	132	82
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	76	1700	2800	35	140	90
26	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	50	2082	670	82	28	44
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	50	2140	688	132	63	78
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	50	2219	707	132	63	78
27	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	165	3400	2300	150	65	86
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	165	3500	2600	155	70	90
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	165	3600	3500	160	75	94
28	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	75	2040	1018	530	105	254
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	75	3540	932	519	120	256
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	75	4100	1167	520	120	256
29	चंद्रपूर Chandrapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	82	2850	1327	55	23	31
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	82	2905	1425	200	125	130
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	82	1975	1475	200	125	130
30	गडचिरोली Gadchiroli	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	110	1310	243	88	31	29
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	110	1320	280	95	35	52
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	110	1340	310	110	40	60
एकूण... Total..	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	3574	90782	67751	6429	5147	3737	
	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	3791	95908	73419	6920	6418	4630	
	1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	3872	99544	78816	7261	6618	4975	

३(३) व पूर्व माध्यमिक शाळा स्तरावर शिष्यवृत्त्या व लाभधारकांची संख्या दर्शविणारा तक्ता
The following table shows the number of beneficiaries and expenditure under the scholarships at Middle School stage

तक्ता ८
TABLE VIII

(रु. हजारत/Rs. in thousands)

अनु. क्रमांक Sr. No.	जिल्ह्याचे नाव Name of the District	वर्ष Year	मंजूर संच	नवीन व पुढे चालू ठेवलेल्या शिष्यवृत्त्यांची संख्या (लाभार्थी) No. of Scholarship awards/continua- tion of Scholarships (Beneficiaries)			एकूण खर्च Total Expendi- ture
				नवीन संच Fresh Sets	नूतनीकरण केलेले संच Renewal Sets	एकूण संच Total Sets (5+6)	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	ठाणे Thane	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	10	30	10	8
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	10	30	10	8
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	10	30	10	8
2	रायगड Raigad	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	10	30	30	10
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	10	30	30	10
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	10	30	30	10
3	रत्नागिरी Ratnagiri	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	10	30	30	10
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	10	30	30	10
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	10	30	30	10
4	सिंधुदुर्ग Sindhudurga	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	10	30	30	10
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	10	30	30	10
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	10	30	30	10
5	नाशिक Nashik	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	10	30	10	10
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	10	30	10	10
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	10	30	10	10
6	धुळे Dhule	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	10	30	30	10
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	10	30	30	10
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	10	30	30	10
7	जळगाव Jalgaon	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	10	30	10	5
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	10	30	10	5
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	10	30	10	5
8	अहमदनगर Ahmednagar	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	10	30	30	10
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	10	30	30	10
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	10	30	30	10
9	पुणे Pune	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	10	30	30	10
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	10	30	30	10
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	10	30	30	10
10	सातारा Satara	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	10	30	30	10
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	10	30	30	10
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	10	30	30	10
11	सांगली Sangli	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	10	30	30	10
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	10	30	30	10
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	10	30	30	10
12	सोलापूर Solapur	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	10	30	30	10
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	10	30	30	10
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	10	30	30	10
13	कोल्हापूर Kolhapur	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	10	30	30	10
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	10	30	30	10
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	10	30	30	10

तक्ता ८—चालू
TABLE VIII—contd.

1	2	3	4	5	6	7	8
14	औरंगाबाद Aurangabad	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	5	5	10	5
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	5	5	10	5
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	5	5	10	5
15	जालना Jalna	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	10	10	10	10
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	10	10	10	10
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	10	10	10	10
16	परभणी Parbhani	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	5	5	10	10
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	5	5	10	10
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	5	5	10	10
17	बीड Beed	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	10	10	10	10
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	10	10	10	10
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	10	10	10	10
18	नांदेड Nanded	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	5	5	10	10
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	5	10	10	10
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	5	10	10	10
19	उस्मानाबाद Osmanabad	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	3	5	5	10	1
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	5	5	10	5
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	5	5	10	5
20	लातूर Latur	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	10	5	10	10
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	10	5	10	10
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	10	5	—	10
21	बुलढाणा Buldhana	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	9	9	30	30	8
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	10	30	30	8
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	10	30	30	8
22	अकोला Akola	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	9	9	30	30	8
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	10	30	30	8
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	10	30	30	8
23	अमरावती Amravati	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	9	10	30	30	8
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	10	30	30	8
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	10	30	30	8
24	यवतमाळ Yeotmal	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	9	10	30	30	8
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	10	30	30	8
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	10	30	30	8
25	वर्धा Wardha	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	—	10	10	5
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	20	20	20	10
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	30	30	30	15
26	नागपूर Nagpur	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	—	10	10	5
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	20	20	20	10
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	30	30	30	15
27	भंडारा Bhandara	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	—	10	10	5
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	20	20	20	10
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	30	30	30	15
28	चंद्रपूर Chandrapur	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	—	10	10	5
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	20	20	20	10
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	30	30	30	15
29	गडचिरोली Gadchiroli	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	—	10	10	5
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	20	20	20	10
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	30	30	30	15
	एकूण	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	278	215	605	570	236
	Total	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	289	315	655	620	265
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	289	370	670	670	290

३ (३) ब माध्यमिक स्तरावर शिष्यवृत्त्या इयत्ता ८ वी ते १० वी लाभधारक आणि शाळा शिष्यवृत्त्या यांची संख्या दर्शविणारा तक्ता

High School Scholarships VIII to X Statement showing No. of Beneficiaries, expenditure and No. of Scholarships in Secondary Schools

तक्ता १०
TABLE X

(६. हजारत/Rs. in thousands)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हाचे नाव Name of the District	वर्ष Year	नवीन/पुढे चालू ठेवलेल्या शिष्यवृत्त्यांची संख्या No. of Scholarship Awards/ continuance of Scholarships			एकूण संच Total Expenditure	
			मंजूर संच Sanction Sets	नवीन संच Fresh Sets	नूतनीकरण केलेले संच Renewal Sets		
1	2	3	4	5	6	7	8
1	मुंबई Mumbai	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—	—	—
2	ठाणे Thane	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	9	10	10	8
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	9	10	10	8
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	9	10	10	8
3	रायगड Raigad	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	5	5	10	4
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	9	9	10	8
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	9	9	10	8
4	रत्नागिरी Ratnagiri	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	6	16	22	12
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	13	23	36	15
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	20	30	50	22
5	सिंधुदुर्ग Sindhudurga	... 1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ...	10	6	16	22	12
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	13	23	36	15
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	20	30	50	23
6	नाशिक Nashik	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	9	7	16	8
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	9	7	16	8
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	9	7	16	8
7	धुळे Dhule	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	9	7	16	8
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	9	7	16	8
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	9	7	16	8
8	जळगाव Jalgaon	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	1	1	2	1
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	9	7	16	8
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	9	7	16	8
9	अहमदनगर Ahmadnagar	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	9	7	16	8
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	9	7	16	8
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	9	7	16	8
10	पुणे Pune	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	9	7	16	8
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	9	7	16	8
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	9	7	16	8
11	सातारा Satara	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	6	4	10	12
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	13	10	23	17
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	20	10	30	22
12	सांगली Sangli	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	6	4	10	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	13	10	23	1
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	20	20	30	23
13	सोलापूर Solapur	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	5	2	7	6
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	9	7	16	8
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	9	7	16	8
14	कोल्हापूर Kolhapur	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	10	6	16	9
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	10	13	23	11
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	10	20	30	11
15	औरंगाबाद Aurangabad	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	10	10	20	15
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	10	10	20	15
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	10	10	20	15

तक्ता १०—जाल
TABLE X—contd.

1	2	3	4	5	6	7	8
16	जालना Jalna	... 1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 10	10	10	20	15
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 10	10	10	20	15
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 10	10	10	20	15
17	परभणी Parbhani	... 1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 10	10	10	20	15
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 10	10	10	20	15
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 10	10	10	20	15
18	बीड Beed	... 1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 20	10	10	20	15
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 10	10	10	20	15
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 10	10	10	20	15
19	नांदेड Nanded	... 1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 10	10	10	20	15
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 10	10	10	20	15
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 10	10	10	20	15
20	उस्मानाबाद Osmanabad	... 1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 10	10	10	20	15
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 10	10	10	20	15
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 10	10	10	20	15
21	लातूर Latur	... 1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 10	10	10	20	15
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 10	10	10	20	15
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 10	10	10	20	15
22	बुलढाणा Buldhana	... 1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 9	5	4	9	4
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 9	5	4	9	4
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 9	5	4	9	4
23	अकोला Akola	... 1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 9	9	8	17	13
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 10	10	9	19	14
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 10	10	10	20	45
24	अमरावती Amravati	... 1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 9	4	2	6	3
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 9	4	2	6	3
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 9	4	2	6	3
25	यवतमाळ Yeotmal	... 1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 10	9	7	16	8
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 10	9	7	16	8
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 10	9	7	16	8
26	वर्धा Wardha	... 1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 10	9	7	16	8
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 10	10	8	18	15
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 10	20	15	35	23
27	नागपूर Nagpur	... 1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 10	9	7	16	8
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 10	10	8	18	15
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 10	20	15	35	23
28	भंडारा Bhandara	... 1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 10	9	7	16	8
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 10	10	8	18	15
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 10	20	15	35	23
29	चंद्रपूर Chandrapur	... 1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 10	9	7	16	8
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 10	10	8	18	15
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 10	20	15	31	23
30	गडचिरोली Gadchiroli	... 1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 10	7	3	10	8
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 10	7	13	20	15
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 10	7	15	22	23
एकूण Total	...	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 87	230	214	435	269
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 288	279	277	539	339
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 289	349	339	659	415

रियायती शिष्यवृत्ती
Riyayati Scholarship

३. (३) (क) भूतपूर्व हैद्राबाद राज्यातील रियायती शिष्यवृत्त्या मराठवाडा विभागात अजून चालू आहेत. पूर्वे माध्यमिक-माध्यमिक शाळेंतील वर्गात गुणानुक्रमे प्रथम किंवा द्वितीय क्रमांकांने येणाऱ्या विद्यार्थ्यांना दिली जाते.

रियायती शिष्यवृत्ती विहित केलेल्या दराप्रमाणे देण्यात येतात.

(१) पूर्वे माध्यमिक ३ रु. दरमहा

(२) माध्यमिक वर्ग ४ रु. दरमहा

अनुदानाच्या उपलब्धतेप्रमाणे शिष्यवृत्त्या प्रदान केल्या जातात.

तक्ता ११
TABLE XI

(रु. हजाराने/Rs. in thousands)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्ह्याचे नाव Name of District	वर्ष Year		लाभार्थी संख्या No. of Beneficiaries			एकूण खर्च Total Expenditure
				प्राथमिक Primary	पूर्वे माध्यमिक Middle	माध्यमिक Secondary	
1	2	3	4	5	6	7	
1	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	693	287	11	11
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	693	287	11	11
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	693	287	11	11
2	जालना Jalna	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	300	200	100	12
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	300	200	100	12
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	300	200	100	12
3	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	12	196	153	15
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	14	200	157	15
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	16	204	161	15
4	बीड Beed	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	71	145	147	11
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	74	145	147	11
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	75	145	147	11
5	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	150	148	164	8
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	150	148	164	8
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	150	148	164	8
6	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	36	113	105	7
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	40	153	144	7
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	42	165	158	7
7	लातूर Latur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	47	123	88	6
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	47	123	88	7
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	47	123	88	8
	एकूण Total	...		1309	1212	768	70
		1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	1309	1212	768	70
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	1318	1256	811	71
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	1323	1272	829	72

तरगिबी शिष्यवृत्त्या
Targibi Scholarships

३ (३) उ भूतपूर्व हैद्राबाद राज्यातील तरगिबी शिष्यवृत्त्या मराठवाडा विभागात अजून चालू आहेत. ज्यांच्या पालकांचे उत्पन्न दरमहा ६. २२५ पेक्षा कमी आहे अशा पालकांच्या गरीब व होतकरू पाल्यांना या शिष्यवृत्त्या दिल्या जातात.

(१) प्राथमिक	३ रु. दरमहा
(२) पूर्वमाध्यमिक	४ रु. दरमहा
(३) माध्यमिक	६ रु. दरमहा
(४) महाविद्यालय	८ रु. दरमहा

या शिष्यवृत्त्या फक्त एका वर्षासाठी दिल्या जातात.

तक्ता १२
TABLE XII

(रु. हजारात/Rs. in thousands)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हाचे नाव Name of District	वर्ष Year	लाभार्थी संख्या No. of Beneficiaries		एकूण खर्च Total Expenditure
			पूर्व माध्यमिक Middle	माध्यमिक Secondary	
1	2	3	4	5	6
1	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	120	110	8
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	120	110	8
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	120	110	8
2	जालना Jalna	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	84	87	6
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	84	87	6
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	84	87	6
3	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	49	50	3
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	51	52	3
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	53	54	3
4	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	—	—
5	बीड Beed	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	28	22	2
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	32	32	2
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	49	50	3
6	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	148	161	11
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	176	190	12
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	195	121	13
7	लातूर Latur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	157	147	12
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	157	147	12
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	157	147	12
एकूण ...		1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	586	577	42
Total		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	614	618	43
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	658	660	45

४. शासकीय माध्यमिक शाळा

४ (१) शासकीय विद्यानिकेतन

ग्रामीण विभागातील विद्यार्थ्यांना माध्यमिक शिक्षणाच्या चांगल्या सुविधा उपलब्ध व्हाव्यात आणि हुषार व गुणी विद्यार्थ्यांना चांगल्या दर्जाचे शिक्षण मिळावे यासाठी पुणेगाव, घुळे, औरंगाबाद, अमरावती आणि यवतमाळ ही पाच शासकीय वसतिगृहात्मक विद्यानिकेतने आहेत. त्यामध्ये १०,००० पेक्षा कमी लोकवस्ती असलेल्या गावातील विद्यार्थ्यांना गुणवत्तेच्या निकषावर प्रवेश दिला जातो. यामागे त्यांना पूर्व प्राथ/माध्य शिष्यवृत्ती स्पर्धात्मक परीक्षा उत्तीर्ण व्हावी लागते व गुणानुक्रमे प्रत्येक वर्गात दरवर्षी इयत्ता ५ वी मध्ये ४० विद्यार्थ्यांना प्रवेश दिला जातो. यवतमाळ येथील विद्यानिकेतनात प्रत्येक इयत्तेच्या दोन तुकड्या असून त्यामध्ये प्रत्येकी ३० आदिवासी व ३० विंगर आदिवासी विद्यार्थ्यांना प्रवेश दिला जातो. इतर विद्यानिकेतनात ३४ टक्के जागा मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांसाठी राखून ठेवल्या आहेत. येथील विद्यार्थ्यांची राहण्याची व जेवणाची व्यवस्था वसतिगृहात केली जाते त्यांच्या शिक्षणावर होणारा खर्च उत्पन्नाच्या निकषानुसार शासन करते. सन १९८५-८६ पासून खाली दर्शविल्याप्रमाणे पालकांच्या उत्पन्नाच्या आधारावर विद्यार्थ्यांकडून फी आकारली जाते:—

- (१) मासिक रु. ८३५ उत्पन्न मर्यादित ठीक सवलतीचा दर—पूर्ण सवलतीची रक्कम रु. २,९००.
- (२) मासिक रु. ८३६ ते १००० उत्पन्न मर्यादित ठीक सवलतीचा दर—८० टक्के सवलतीची रक्कम रु. २,३२०.
- (३) मासिक रु. १,००१ ते १,१७० उत्पन्न मर्यादित ठीक सवलतीचा दर—६० टक्के सवलतीची रक्कम रु. १,७४०.
- (४) मासिक रु. १,१७१ ते १,३४० उत्पन्न मर्यादित ठीक सवलतीचा दर—४० टक्के सवलतीची रक्कम रु. १,१६०.
- (५) ज्यांच्या पालकांचे उत्पन्न दरमहा रु. १,३४१ पेक्षा जास्त आहे अशा मुलांना फीमध्ये कोणतीही सवलत मिळत नाही.

शासकीय विद्यानिकेतन यवतमाळ यांचे सामान्य विद्यानिकेतनात रूपांतर करण्यात आले असून त्याची अंमलबजावणी १९९६-९७ पासून सुरु झालेली आहे.

तबला १३
TABLE XIII

शासकीय विद्यानिकेतनामधील विद्यार्थी संख्या
Number of students admitted in Government

तक्ता १३

ज. क्र. Sr. No.	शासकीय विद्यानिकेतनाचे नाव Name of the Government Public School	वर्ष Year	प्रवेश क्षमता Intake capacity	विद्यार्थी संख्या Number of Students		एकूण Total	
				५ ते ७ V to VII	८ ते १० VIII to X		
1	2	3	4	5	6	7	
1	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	180	69	61	130
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	171	70	60	130
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	162	67	62	129
2	पुसेगाव Pusegaon	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	180	81	68	149
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	173	76	72	148
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	166	69	77	146
3	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	180	55	55	110
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	173	82	83	165
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	166	101	55	156
4	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	180	72	81	153
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	173	72	77	149
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	166	70	74	145
5	यवतमाळ Yeotmal	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	30	30	—	30
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	60	60	—	120
एकूण Grand Total		1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	720	277	265	542
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	720	330	292	622
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	720	367	268	696

१ विद्याशुल्कातील सवलत

Public Schools and Fee Concessions

TABLE XIII

फी देणारे / फी सवलतीचे विद्यार्थी No. of students fee paying/Concession holders					इ. १० वी उत्तीर्ण झालेले विद्यार्थी No. of students passed in Std. X examination	कर्मचारी वर्ग No. of Employees			एकूण मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांची संख्या Total No. of B. C. Students
पूर्ण फी देणारे Full Fees paying	पूर्ण फी सवलत Full Free Ships	८० टक्के फी सवलत 80% Fee Concessions	६० टक्के फी सवलत 60% Fee Concessions	४० टक्के फी सवलत 40% Fee Concessions		शिक्षक Teaching	शिक्षकेतर Non- Teaching	एकूण Total	
8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
19	111	—	—	—	—	17	43	60	60
25	105	—	—	—	—	17	43	60	69
25	104	—	—	—	—	17	43	60	78
46	100	2	1	—	20	15	52	67	52
50	87	2	2	—	—	15	52	67	60
48	82	1	1	—	—	15	52	67	61
18	—	—	—	—	25	15	41	56	47
—	—	—	—	—	—	15	41	56	54
—	—	—	—	—	—	15	41	56	61
8	—	—	—	1	15	15	41	56	24
10	—	—	—	—	—	15	41	56	24
10	—	—	—	—	—	15	41	56	24
—	—	—	—	—	—	12	39	51	04
—	—	—	—	—	—	12	39	51	04
3	—	—	—	—	—	12	39	51	08
91	211	2	1	1	77	74	216	290	187
85	192	2	2	—	—	74	216	290	211
86	186	1	1	—	—	74	216	290	232

४ (२) नवोदय विद्यालये

नवोदय विद्यालय समिती, नवी दिल्ली यांच्यातर्फे राववली जाणारी नवोदय विद्यालयाची केंद्र योजना १९८५-८६ पासून सुरू केलेली आहे. त्यावर्षी अमरावती येथे पहिले नवोदय विद्यालय उघडण्यात आले. त्यानंतर १९८६-८७ मध्ये नागपूर, नांदेड, गडचिरोली, लातूर, उस्मानाबाद आणि बुलढाणा येथे साहा नवोदय विद्यालये उघडण्यात आली. त्यापुढील वर्षीत अहमदनगर, बीड, परभणी, धुळे, चंद्रपूर, वर्धा, मंडारा, नाशिक, जळगाव, जालना, ठाणे आणि यवतमाळ या ठिकाणी आणखी १२ नवोदय विद्यालये उघडण्यात आली. सन १९९१-९२ मध्ये पळूस, चिखळा, सांगली, सातारा व सोलापूर येथे एकेक नवोदय विद्यालये उघडण्यात आली आहेत. सन १९९२-९३ मध्ये सिधुदुर्ग, बीरंगाबाद, रायगड, अकोला व रत्नागिरी येथे व सन १९९४-९५ मध्ये कोल्हापूर येथे एक अशी एकूण २८ नवोदय विद्यालये उघडण्यात आली आहेत. उर्वरित जिल्ह्यांमधून नवोदय विद्यालय उघडण्याचे प्रस्तावित आहे.

एकूण २८ नवोदय विद्यालये राज्य शासनाने प्रस्तावित केलेल्या तात्पुरत्या इमारतीत चालू झालेली आहेत. त्यासाठी पायाभूत सुविधा प्रवण्यात आलेल्या आहेत. नवोदय विद्यालय समिती, केंद्र शासन नवी दिल्ली यांच्यातर्फे नवोदय विद्यालयासाठी नवी इमारत बांधण्याचे काम जिल्ह्यात हाती घेण्यात येत आहे ज्या ठिकाणी उपलब्ध झालेली जमीन नवोदय विद्यालयाकडे हस्तांतरित करण्यात आली आहे, त्या ठिकाणी मागतीचे बांधकाम सुरू झालेले आहे. ज्या ठिकाणी जमीन उपलब्ध झालेली नाही, त्या ठिकाणी जमीन संपादित करण्याचे प्रयत्न चालू आहेत.

राज्य शासनाने नवोदय विद्यालयांच्या खर्चासाठी सन १९८७-८८ मध्ये रु. ६० लाख सन १९८८-८९ मध्ये रु. ३५ लाख सन १९८९-९० मध्ये रु. २० लाख व सन १९९०-९१ पासून ते (१४-१५) पर्यंत दरवर्षी रुपये ५ लाख व सन १९९६-९७ करित पुढे १० लाख सन ९७-९८ मध्ये ५ लाख व तरतूद मंजूर करण्यात आलेली आहे. ही रक्कम नवोदय विद्यालयांच्या तात्पुरत्या इमारतीच्या दुरुस्तीवरील राज्य शासनाचा निष्ठा हिस्सा व जमीन संपादन करणे यासाठी खर्च करण्यात येते.

नवोदय विद्यालयाची माहिती
Information of Navodaya Vidyalaya

नक्सा १४

TABLE XIV

(रु. हजारत/Rs. in thousands)

अनु- क्रमांक Sr. No.	जिल्हा District	वर्ष Year	विद्यार्थ्यांची संख्या No. of Students			एकूण मागासवर्गीय मुलांची संख्या Total No. of B. C. Students	शिक्षक/ शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांची संख्या No. of Teaching and Non-Teaching Staff	खर्च Expenditure	
			इ.६वी ते ७वी Std. VI to VII	इ.८वी ते १० वी Std. VIII to X	इ.११वी ते १२वी Std. XI to XII			राज्य शासनाचा State Government	केंद्र शासनाचा Central Government
1		2	4	5	6	7	8	9	10
1	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 135	181	88	130	20	—	2590
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 135	181	88	130	20	—	2590
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 135	181	88	130	20	—	2590
2	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 95	125	90	124	24	—	3552
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 160	145	92	100	24	—	4000
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 160	187	95	110	30	—	4500
3	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 100	160	70	140	30	—	2485
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 120	170	75	150	35	—	2500
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 140	180	80	160	40	—	2600
4	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 107	150	10	173	29	—	3132
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 187	211	11	205	31	—	3446
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 267	257	51	231	33	—	3790
5	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 80	050	80	40	35	—	2800
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 80	150	100	40	35	—	2800
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 80	150	100	40	35	—	3500
6	जालना Jalna	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 182	208	130	130	41	—	4500
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 182	208	130	130	42	—	5200
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 182	208	130	130	43	—	6000
7	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 140	160	—	84	35	—	3230
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 140	160	—	84	35	—	3300
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 140	160	—	84	35	—	3300
8	बीड Beed	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 83	156	—	56	35	—	5248
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 111	123	—	67	34	—	3339
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 119	205	—	57	34	—	5000

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
9	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 146	157	—	172	38	—	3440
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 130	175	—	174	35	—	4153
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 130	180	—	175	36	—	3645
10	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 143	137	44	86	37	—	3316
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 145	140	45	88	38	—	4319
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 150	140	50	90	39	—	4818
11	लातूर Latur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 135	156	86	129	34	—	3915
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 153	158	57	109	34	—	4092
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 151	186	65	130	41	—	4500
12	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 136	130	53	124	15	—	3035
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 132	125	39	80	15	—	4300
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 155	150	45	90	15	—	4600
13	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 130	102	89	152	44	—	4598
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 116	184	85	148	43	—	4900
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 120	186	80	156	43	—	5000
14	यवतमाळ Yavatmal	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 95	146	—	71	21	—	1962
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 135	175	—	85	25	—	2465
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 135	175	—	88	25	—	2615
15	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 111	139	34	153	33	—	3430
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 124	161	47	163	33	—	3600
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 148	182	55	180	37	—	3800
16	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 150	200	75	172	31	—	4035
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 152	205	78	175	32	—	4035
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 153	210	79	178	32	—	4510
17	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 65	111	—	91	32	—	4000
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 69	131	—	93	33	—	4500
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 85	139	—	95	35	—	4500
18	चंद्रपूर Chandrapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 130	153	45	171	35	—	4074
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 135	160	49	176	38	—	4435
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 150	184	75	194	40	—	4885
19	गडचिरोली Gadchiroli	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 133	179	103	309	37	—	4709
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 145	195	120	340	37	—	4300
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 160	210	145	380	37	—	4900
20	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 76	106	—	54	26	—	2100
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 80	142	—	114	36	—	3000
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 80	133	—	131	35	—	3500
	सांगली Sagali	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 108	139	—	66	22	—	2486
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 99	124	21	54	24	—	2880
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 120	162	57	64	30	—	4863
22	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 40	—	—	38	9	—	200
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 80	40	—	38	9	—	200
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 80	40	40	38	9	—	200
23	सातारा Satara	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 155	—	—	69	10	—	1327
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 119	66	—	77	11	—	1700
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 159	139	—	80	13	—	2100
24	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 143	70	—	55	20	—	1600
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 144	140	—	55	22	—	1700
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 144	206	—	55	24	—	1800
25	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 96	104	—	58	24	—	2142
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 130	150	—	88	31	—	3013
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 120	120	40	100	38	—	4000

तक्ता १४-चालू TABLE XIV—contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
26	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष) ...	80	80	80	20	7	—	2000
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	80	80	80	20	7	—	2200
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	80	80	80	20	7	—	2500
27	अकोला Akola	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष) ...	143	—	—	100	15	..	1497
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	160	63	—	105	15	—	1571
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	170	73	—	115	15	—	1649
28	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	—	—	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	—	—	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	—	—	—	—	—	—	—
	एकूण ...	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	3137	3419	1078	2967	739	—	81402
	Total	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	3443	3972	1117	3088	768	—	89238
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	3733	4423	1355	3306	821	—	99665

५. खाजगी संस्थामार्फत चालविलेल्या जाणाऱ्या अशासकीय माध्यमिक शाळांना सहाय्य.

५. (१) (अ) खाजगी संस्थांनी चालविलेल्या अशासकीय माध्यमिक शाळांना अनुदान.—

राज्यामध्ये खाजगी संस्थांनी चालविलेल्या एकूण १२८३५ माध्यमिक शाळा आहेत. विद्यार्थ्यांच्या वाढत्या संख्येच्या प्रमाणात माध्यमिक शाळांना जादा लुकड्या उघडण्यासाठी परवानगी दिली जाते. अशासकीय माध्यमिक शाळांमधील शिक्षक व शिक्षकेतरांचे वेतन व भत्ते शासनाने स्थापन केलेल्या वेतन व भविष्य निर्वाह निधी पथकाद्वारे सहकारी बँकामार्फत देण्याची जबाबदारीही शासनाने स्वीकारली आहे. अशासकीय माध्यमिक शाळांना खालील सूत्रानुसार अनुदान देण्यात येते :—

(अ) (१) माध्यमिक शाळांतील मान्य शिक्षक व शिक्षकेतर सेवक यांना विहित वेतनश्रेणीनुसार दिले जाणारे वेतन व इतर भत्ते यावरील खर्च.

अधिक

(२) गतवर्षीचा शाळा इमारतीचे भाड्यावरील मान्य खर्च

अधिक

(३) गतवर्षीचा शिक्षक व शिक्षकेतरांच्या वेतनावरील व इमारत भाड्यावरील खर्च वगळता इतर मान्य बाबींवर झालेला प्रत्यक्ष खर्च अथवा विकसनशिल्लेच्या निर्देशांकानुसार येणारी रक्कम/गायको जी कमी असेल तो रक्कम.

वजा

(ब) फी भरणाऱ्या विद्यार्थ्यांकडून वसूल झालेली फीची रक्कम.

अनुदान पात्र खाजगी माध्यमिक शाळांमधील शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांच्या सेवाशर्ती विहित करून, भविष्य निर्वाह निधी निवृत्तीवेतन, अंशदान व इतर फायदे शासनाने या कर्मचाऱ्यांना दिले आहेत.

सध्या बिना अनुदान तत्वावर चालू असलेल्या माध्यमिक शाळांमधील अनुदानाकरिता पात्र ठरणाऱ्या माध्यमिक शाळांना खालीलप्रमाणे अनुदान मंजूर केले जाते.—

(१) पहिली तीन वर्षे ..	अनुदान नाही
(२) चौथ्या वर्षी ..	एकूण वेतन/वेतनेतर मान्य खर्चावर २५% दराने अनुदान
(३) पाचव्या वर्षी ..	५०% दराने अनुदान
(४) सहाव्या वर्षी ..	७५% दराने अनुदान
(५) सातव्या वर्षी ..	१००% दराने अनुदान

मुलींच्या व आदिवासी भागातील पात्र शाळांना ३ वर्षांनंतर १००% अनुदान दिले जाते.

५-१- अ खाजगी संस्थांमार्फत चालविल्या जाणाऱ्या अशासकीय माध्यमिक शाळांतील विद्यार्थी व शिक्षकांची संख्या व दिलेले अनुदान दर्शविणारा तक्ता :-

Statement showing No. of students & teachers grant paid to Non-Govt. secondary school run by private institutions

तक्ता १५

अ.क्र. Sr. No.	जिल्ह्याचे नाव Name of the District	वर्ष Year	एकूण शाळांची संख्या Total No. of Schools	विद्यार्थी संख्या No. of Students		फी देणाऱ्या संख्या व No. of fee paying income from fee
				५ वी ते ७ वी Vth to VIIth	८ वी ते १० वी VIIIth to Xth	विद्यार्थी संख्या No. of Students
1	2	3	4	5	6	7
1	मुंबई Mumbai	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	708	333399	362352	247809
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	725	317778	345156	254121
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	743	339555	369671	114533
2	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	560	382242	243213	116010
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	570	401354	255374	117990
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	590	426100	255590	181120
3	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	210	48000	72750	24100
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	221	49500	73900	25000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	230	54050	74700	26500
4	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	281	31819	57356	10645
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	288	32455	58503	10858
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	288	33104	59673	11075
5	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	181	20293	38743	2952
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	185	20699	39518	3011
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	185	21113	40388	3071
6	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	340	155500	104800	80125
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	352	171000	115280	80200
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	360	188000	126800	80300
7	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	276	117500	70000	17000
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	300	118000	80000	18000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	320	120000	90000	26000
8	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	455	114560	125894	6250
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	455	115000	127500	6300
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	470	121000	130000	6350
9	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	540	135688	124523	36000
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	552	149256	136975	38000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	572	164181	150672	38500
10	पुणे Pune	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	641	218034	275000	114886
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	656	223000	279000	119897
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	667	228000	283000	124000
11	सातारा Satara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	489	94487	126920	1095
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	499	96591	123054	1116
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	499	98108	125033	1137
12	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	414	80337	99545	7045
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	421	81914	101536	2349
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	421	83583	103567	2349

TABLE XV

(रु. हजारत/Rs. in thousands)

विद्यार्थ्यांचे मिळणारे शुल्क Students and paying Students	कर्मचारी वर्ग No. of employees		१० वी उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या No. of students passed in Std. X	दिलेले अनुदान Gants Paid			मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांची संख्या No. of B. C. Students	
	शिक्षक Teaching	शिक्षकेतर Non-Teaching		वेतन अनुदान Salary Grant	वेतनेतर अनुदान Non-Salary Grant	एकूण Total		
उत्पन्न (रु. हजारत) Income (Rs. in thousands)	8	9	10	11	12	13	14	15
25247	19849	6705	76644	1178210	90579	1268789	112074	
25427	19912	6608	—	1208200	91580	1299780	113615	
25500	19950	6760	—	1237900	92751	1330651	115900	
11700	7828	3075	10903	512842	30000	542842	53500	
12000	7880	3135	—	520000	40000	560000	54000	
12200	8100	3160	—	546000	35000	581000	54500	
880	3990	1450	7208	258800	31500	290300	40270	
900	4049	1483	—	260900	22000	282900	41200	
950	4049	1513	—	268900	25000	293900	42500	
692	3430	1453	6065	200015	14000	214715	11062	
706	3465	1490	—	211404	11000	222404	11283	
720	3465	1490	—	221190	8000	229190	11509	
246	2195	1123	4693	157438	9500	166938	5488	
251	2239	1145	—	165512	7500	173012	5598	
256	2284	1168	—	177190	8000	185190	5710	
3750	6600	2300	31966	300000	74500	374500	56600	
3760	6650	2350	—	350000	30000	380000	57000	
3770	6700	2400	—	351000	35000	386000	57100	
1800	5620	2200	25015	386000	65000	451000	12010	
2000	5800	2300	—	400000	85000	485000	12150	
2200	6000	2400	—	410000	90000	500000	12500	
3800	6506	2549	22538	460623	37500	498123	12010	
3800	6506	2549	—	490680	40000	530680	12150	
3900	6656	2701	—	495000	40140	535150	12500	
1560	8441	988	19101	574328	48061	622389	19828	
2000	9285	1086	—	470000	36000	506000	21810	
2500	10213	1194	—	570000	38000	608000	23991	
97300	7343	2788	39430	758000	113000	871000	66235	
102100	7650	2790	—	780000	112000	892000	69500	
102600	8200	2795	—	830000	112000	942000	73000	
90	7118	3003	14570	423500	39266	462766	63535	
92	7166	3003	—	436200	35000	471200	64806	
93	7166	3033	—	445000	30000	475000	65348	
465	5262	2204	12467	355408	25939	391347	57433	
199	5297	2229	—	357178	12000	369178	58582	
199	5297	2229	—	390855	13000	403855	59754	

1	2	3	4	5	6	7		
13	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	546	152000	12900	4000
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	570	153500	15350	4000
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	575	160000	16000	3000
14	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	391	73330	103041	8246
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	412	75732	107026	1230
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	468	79274	110215	1290
15	भोरगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	340	60000	66000	7000
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	340	60000	60000	7000
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	340	60000	60000	7000
16	जालना Jalna	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	145	20900	26300	945
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	149	21120	26500	945
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	190	22000	26700	945
17	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	134	48200	55700	500
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	150	49500	58800	600
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	175	50200	61000	6500
18	बीड Beed	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	379	40020	60430	9415
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	385	41200	62400	9415
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	394	42300	65000	9415
19	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	214	45003	63008	10000
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	240	46207	64155	15000
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	260	47109	65256	17000
20	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	128	26890	34975	1250
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	140	31085	39472	1260
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	152	33215	41940	1270
21	लातूर Latur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	370	41500	42000	4150
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	379	42000	42500	4250
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	380	42500	43000	4300
22	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	197	64243	53573	4333
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	201	65527	65043	4418
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	205	66181	65491	4433
23	अकोला Akola	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	418	75844	97427	8633
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	430	78119	100349	8891
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	442	80462	103359	9157
24	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	400	52005	61173	1240
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	400	54005	63101	1530
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	400	54005	63101	1530
25	यवतमाळ Yeotmal	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	186	40800	51300	1750
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	224	43500	54500	1800
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	234	45500	57500	1900
26	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	209	43036	52380	3460
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	209	44310	53949	3560
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	220	45633	55562	3665

TABLE XV—*contd.*

8	9	10	11	12	13	14	15
4000	5954	2400	14505	351545	32900	384445	79520
400	6593	2640	—	371550	35000	406550	80340
390	7256	2904	—	400000	40000	440800	80600
498	6523	2579	18259	460475	41500	501975	42536
50	6523	2579	—	462665	33000	495665	43106
60	6778	2885	—	564750	40000	604750	44691
50	3500	1300	10345	140000	12000	152000	40000
50	3500	1300	—	140000	12000	152000	40000
50	3500	1400	—	140000	12000	152000	45000
38	1607	678	7973	59800	4170	63970	23500
38	1620	685	—	60000	4190	64190	23720
38	1700	700	—	70000	4200	74200	24000
12	4020	2010	15000	800000	4000	840000	24700
14	4470	2150	—	1050000	1700	107700	25200
15	4920	2625	—	1150000	1400	116400	26000
10	3300	1220	12520	160000	1290	161290	40000
10	3000	1500	—	220000	1500	122500	41200
10	3000	1700	—	270000	2000	272000	42500
70	2610	1130	18922	188160	19992	208152	71893
70	2710	1208	—	206976	20000	226976	75522
70	2890	1298	—	227673	21000	248673	73640
19	2122	823	4268	128910	6378	135288	25915
19	2335	939	—	132210	6500	138710	28339
20	2540	1045	—	136910	7000	133910	30186
44	3346	1651	12083	160000	9000	169000	14000
48	4400	1700	—	170000	6000	176000	15000
50	4556	1750	—	180000	9000	189000	16000
533	3384	1423	11252	335010	4200	335430	94440
641	3455	1450	—	342500	4700	342970	96327
746	3519	1464	—	334500	4900	364990	97388
727	5587	2572	954	265135	13500	265270	90897
748	5754	2649	—	273089	13900	273228	93623
770	5926	2728	—	281281	14300	281424	96431
109	3347	1529	5291	280000	3360	283360	59329
110	3347	1578	—	290000	3470	293470	59555
111	3347	1578	—	290000	3470	293470	59555
120	2906	1154	14600	209855	8000	217855	61000
122	3096	1268	—	226007	8000	234007	63780
128	3146	1298	—	227800	10000	237800	65200
227	3312	1388	3974	193739	13500	207239	87326
234	3358	1404	—	199539	17500	217039	89942
243	3405	1459	—	204000	18000	222000	92675

1	2	3	4	5	6	7
27	नागपुर Nagpur	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	427	170209	135910	19970
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	440	173311	137397	20890
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	457	175817	140517	21000
28	भंडारा Bhandara	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	431	53907	85531	1542
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	463	55149	86089	1484
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	490	56185	86650	1432
29	चंद्रपूर Chandrapur	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	183	90192	90525	5210
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	203	19140	91525	5600
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	220	92125	92150	6150
30	गडचिरोली Gadchiroli	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	129	16372	23080	513
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	144	17300	24300	515
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	154	18000	25000	540
	एकूण Total	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10322	2558782	3334214	800334
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10697	2765482	2887951	764638
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	11102	2792640	2987445	709492

TABLE XV—*contd.*

8	9	10	11	12	13	14	15
1920	8190	3117	26256	650000	43500	693500	235190
2030	8217	3198	—	670000	51000	721000	237810
2110	8240	3210	—	670000	54000	221000	237810
104	1864	1952	8102	73646	11461	85107	115370
103	4119	1990	—	74877	11599	86176	116890
102	5022	2014	—	76665	11943	88608	117897
450	7250	5000	6842	22830	7500	9783	13000
500	7525	6150	—	28850	6500	9085	14500
650	7750	6500	—	26800	8000	10680	16500
51	1363	674	2223	62500	5600	68100	27583
52	1415	694	—	80000	4200	84200	28500
54	1460	715	—	90000	5000	95000	29100
165366	157404	61838	462658	9769621	839011	17800674	1675526
1737880	162736	65231	—	10645407	927648	20734420	1710618
167807	167081	68116	—	11313414	930207	33545421	1756875

५. (१) (ब) खाजगी संस्थाभार्फत चालविल्या जाणाऱ्या अशासकीय माध्यमिक शाळांमध्ये पुस्तकपेढ्या स्थापन करणे.—या योजनेची विस्तार माहिती प्राथमिक शिक्षण विभागातील "स्थानिक स्वराज्य संस्थांना सहाय्य (जिल्हा परिषदांस अनुदान)" या योजनेत दिलेली आहे.

खालील तक्त्यात विद्यार्थ्यांची संख्या, लाभधारकांची संख्या व योजनेवरील खर्च इत्यादींची माहिती दर्शविणारा तक्ता :—
Table shows the No. of students, beneficiaries and expenditure incurred :—

तक्ता १६
TABLE XVI

(रु. हजारत/Rs. in Thousands)

ब. क्र. Sr. No.	जिल्हा District	वर्ष Year	ज्यांना लाभ घ्यावयाचा आहे अशा इ. ५ वी ते १० वी च्या विद्यार्थ्यांची संख्या No. of Beneficiaries to be covered in Std. V to X	इ. ५ ते १० वी च्या लाभार्थी विद्यार्थ्यांची संख्या No. of Beneficiaries in Std. V to X	शासकीय अनुदान Government grants
1	2	3	4	5	6
1	मुंबई Mumbai	...1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	74143	24143	1863
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	74598	12593	1859
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	74900	22000	1859
2	ठाणे Thane	...1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	25671	25671	2021
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	19172	19172	2434
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	25000	25000	2850
3	रायगड Raigad	...1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	380	380	27
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1086	1004	139
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1200	1100	150
4	रत्नागिरी Ratnagiri	...1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	22294	2272	133
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	22740	7409	899
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	23194	5500	538
5	सिंधुदुर्ग Sindhudurga	...1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	14759	1726	136
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	15054	5710	700
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	15355	5469	593
6	नाशिक Nashik	...1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	21725	7850	612
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	21725	9910	1233
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	21725	21725	2475
7	धुळे Dhule	...1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	69830	19000	4100
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	75000	50000	9000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	85000	90000	20000
8	जळगाव Jalgaon	...1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	8000	6000	447
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	11000	11000	550
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	13000	12000	600
9	अहमदनगर Ahmednagar	...1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	7750	7750	610
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	12974	12974	1350
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	13000	13000	15000
10	पुणे Pune	...1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	32803	32803	1229
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	41535	41535	2858
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	45000	45000	3000
11	सातारा Satara	...1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	53860	10741	846
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	54936	30806	4000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	56035	23164	4100
12	सांगली Sangli	...1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	44970	12450	996
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	45870	18477	2318
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	46787	26967	2481
13	सोलापूर Solapur	...1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	40352	14660	900
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	42550	15700	1200
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	45000	16000	1500

तक्ता १६—चालू
TABLE XVI—contd.

1	2	3	4	5	6
14	कोल्हापूर Kolhapur	...1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	44092	8763	706
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	44974	7914	1000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	45874	5000	1000
15	औरंगाबाद Aurangabad	...1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	17500	5500	300
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	18500	6000	300
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	19000	7000	350
16	जालना Jalna	...1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	6500	3100	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	7000	3212	315
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	7500	3500	400
17	परभणी Parbhani	...1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1955	1095	88
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1195	1195	110
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1235	1235	125
18	बीड Beed	...1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1690	3627	239
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	9930	2425	369
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10460	2770	322
19	नांदेड Nanded	...1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	10780	4736	210
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	13437	2320	180
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	17040	3060	240
20	उस्मानाबाद Osmanabad	...1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	7700	6874	540
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	8470	7560	594
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	9317	8312	654
21	लातूर Latur	...1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	21632	6403	507
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	22362	4848	750
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	22434	6000	900
22	बुलढाणा Buldhana	...1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—
23	अकोला Akola	...1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—
24	अमरावती Amravati	...1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	4329	417	0.37
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	4364	738	0.92
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	4400	400	0.50
25	यवतभाळ Yeatmal	...1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	4775	700	0.84
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	4975	750	0.85
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	5100	900	1.00
26	वर्धा Wardha	...1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	3774	3405	268
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	3310	3418	427
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	7116	7116	625
27	नागपूर Nagpur	...1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	46211	43460	1155
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	46900	44000	1297
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	74200	45000	1300
28	भंडारा Bhandara	...1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	42685	11362	372
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	42840	11365	750
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	43050	11365	750
29	चंद्रपूर Chandrapur	...1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	27000	350	40
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	27600	333	43
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	27700	375	50
30	गडचिरोली Gadchiroli	...1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	25642	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	26740	80	10
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	28390	200	25
	एकूण Total	...1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	689942	264100	18516
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	720837	335148	34802
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	761012	409188	62037

(५)(२) सातारा सैनिक शाळेस अनुदान.—सैनिकी शिक्षणाची जोड असलेली उच्च माध्यमिक स्तरापर्यंत शिक्षण देणारी व राष्ट्रीय संरक्षण प्रबोधिनीच्या प्रवेश परीक्षेची तयारी करून घेणारी सातार्याची सैनिक शाळा ही राज्यातील एकमेव शासकीय सैनिक शाळा आहे. या शाळेतील अंदाजे २/३ जागा म्हणजे ६७ टक्के जागा महाराष्ट्रातील विद्यार्थ्यांसाठी राखून ठेवल्या आहेत. शाळेतील विद्यार्थ्यांच्या शिष्यवृत्तीच्या स्वरूपात राज्य शासन शाळेला अनुदान देते. विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्तीची रक्कम परस्पर दिली जात नाही. शाळेतील विद्यार्थ्यांना यांच्या पालकांच्या उत्पन्नाच्या प्रमाणात पूर्ण, तीन चतुर्थांश, अर्धी व एक चतुर्थांश शिष्यवृत्ती गुणवत्तेच्या निकषानुसार मंजूर करण्यात येते. या शाळेत प्रवेश देण्यासाठी नियामक मंडळ, सैनिकी शाळा सोसायटीच्या स्वायत्त मंडळामार्फत (न्यू दिल्ली) यांचेमार्फत राष्ट्रीय स्तरावर प्रवेश परीक्षा घेतली जाते. साहित्य खरेदी, फर्निचर व इमारत सुस्थितीत ठेवणे इत्यादीसाठी राज्य शासन विशेष अनावर्ती अनुदान देते. शिष्यवृत्तीचा सध्याचा दर रु. ११,००० (पूर्ण शिष्यवृत्ती धारकाकरिता) (प्रथमवर्षी रु. १०,४०० फी व रु. ६०० कपड्याकरिता भत्ता आणि पुढील प्रत्येक वर्षीकरिता रु. ३०० कपड्यांसाठी भत्ता) रु. ८,२५० (तीन चतुर्थांश शिष्यवृत्ती धारकाकरिता) (प्रथम वर्षी रु. ७,६५० फी अधिक रु. ६०० कपड्याकरिता भत्ता व पुढील प्रत्येक वर्षी कपड्याकरिता रु. ३०० भत्ता) अर्धशिष्यवृत्ती धारकांना प्रतिवर्षी रु. ५,५०० आणि एक-चतुर्थांश शिष्यवृत्ती धारकासाठी प्रतिवर्षी रु. २,७५० याप्रमाणे आहे. शासन निर्णय क्रमांक सासेशा-१५९३/(२४८/९३)/माशि-८, दिनांक ३ ऑगस्ट १९९४ नुसार सन १९९२-९३ पासून बरोलप्रमाणे सुधारित शिष्यवृत्ती दरास शासनाने मंजूरी दिलेली आहे.

बरोल शासकीय सैनिकी शाळेव्यतिरिक्त राज्यात नाशिक व पुणे येथे सैनिकी संस्थांमार्फत दोन निवारी सैनिकी शाळा चालविल्या जातात. भोसला मिलिटरी स्कूल, नाशिक व श्री शिवाजी प्रिपरेटरी मिलिटरी स्कूल पुणे या खाजगी संस्थांमार्फत दोन निवासी सैनिकी शाळा चालविल्या जातात. या शाळांमधून सैनिकी शिक्षण दिले जाते व राष्ट्रीय संरक्षण प्रबोधिनीच्या प्रवेश परीक्षेस वसविण्यासाठी विद्यार्थ्यांची पूर्वतयारी करून घेतली जाते. सदर शाळांना अनुदानात अशासकीय मान्यता प्राप्त शाळांप्रमाणे अनुदान दिले जाते. तसेच भोसला मिलिटरी स्कूल, नाशिक या शाळेला सैनिकी शिक्षणाकरिता नेमलेल्या अतिरिक्त कर्मचाऱ्यांच्या वेतनावर जादा अनुदान दिले जाते:

पुढील तक्ता सैनिकी शाळेतील विद्यार्थ्यांची वर्गवार संख्या दर्शवितो.

प्रत्येक जिल्ह्यात सैनिकी शाळा सुरू करणे

५.२ (अ).—शासनाच्या शालेय शिक्षण विभागाकडील निर्णय क्रमांक इसेशा/१०९५/(२७८/९५)/माशि-८, दिनांक २६ सप्टेंबर १९९५ अन्वये राज्यात प्रत्येक जिल्ह्यात एक याप्रमाणे ३० सैनिकी शाळा १९९६-९७ मध्ये सुरू करण्यास सक्षम, स्वयंसेवी संस्थांना परवानगी देण्याचा निर्णय शासनाने घेतला आहे. विद्यार्थ्यांमध्ये सांघिक वृत्ती, शिस्त, नेतृत्व, आत्मविश्वास, शौर्य व देशभक्ती इत्यादी गुणांची जोपासना व्हावी व मानसिक संतुलन राखून आत्मिक विकास साधावा हा या योजनेचा प्रमुख उद्देश आहेत.

सन १९९६-९७ मध्ये शासनाने धुळे, नागपूर, चंद्रपूर, नांदेड, उस्मानाबाद, अमरावती या सहा जिल्ह्यात जून १९९६ पासून सैनिकी शाळा सुरू करण्यास परवानगी दिलेली आहे. त्यानुसार संबंधित जिल्ह्यात सैनिकी शाळा सुरू करण्यात आलेल्या आहे.

सदर शाळांना ११ शिक्षक/शिक्षकेतर पदे मंजूर करण्यात आलेली आहेत. त्यांच्या वेतन भत्त्याबरोल खर्च व वेतनेतर अनुदान अनुज्ञेय आहे. तसेच तीस एकर जमीन शासनातर्फे उपलब्ध करून देण्यात येणार आहे.

तक्ता १७
TABLE XVII

सैनिकी शाळातील विद्यार्थ्यांची संख्या, फ्री माफी देण्यात आलेल्या विद्यार्थ्यांची व अनुदानाची माहिती
No. of Students, reeship Holders and grants paid to Sainik Schools.

(रुपये हजारत/Rs. in thousands)

अ. क्र. S. No.	शाळेचे नाव Name of the School	वर्ष Year	विद्यार्थी संख्या No. of Students			एकूण फ्री माफी धारकांची संख्या Total No. of Freeship holder	महाराष्ट्र राज्यातील विद्यार्थी संख्या No. of Student from Mharashtra State	मिळणारे अनुदान Grants received	राष्ट्रीय संरक्षण प्रबोधनीत प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या No. of Students admitted to National Defence Academy	मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांची संख्या No. of B. C. Students
			६ वी ते १० पर्यंत Std. VIth to Xth	११ वी XIth	१२ वी XIIth					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	सातारा सैनिक स्कूल, सातारा. Satara Sainik School, Satara.	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	486	57	56	573	599	6730	9	114
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	447	97	55	557	599	10416	15	125
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	445	85	70	573	600	10585	20	130
2	शिवाजी प्रिपरेटरी मिलिटरी स्कूल, पुणे. Shivaji Preparatory Military School, Pune.	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	437	106	90	—	613	20.50	—	81
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	450	110	95	—	630	14.00	—	85
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	460	115	100	—	650	14.00	—	90
3	भोसला मिलिटरी स्कूल, नाशिक. Bhosla Military School, Nashik.	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	401	71	55	40	480	1945	—	89
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	423	59	60	41	485	2340	—	99
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	436	68	51	37	505	2450	—	110
एकूण Total	...	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1324	234	201	613	1692	10725	9	284
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1320	266	210	598	1714	14156	15	309
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1341	268	221	610	1755	14435	20	330

.TABLE XVII-A

No. of New Sainik School, No. of Students, Freeship Holders and grants pain to New Sainik Schools.

Sr. No.	District	Name of the New Sainik School	Year	No. of Students			Total No. of Freeship Holders	Grants received	No. of Student admitted to National Defence Academy	No. of B. C. Students
				Std. Xth	Vth to XIth	XIIth				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Dhule	Ruie Sambhaji Military School Morane Pra. Nor, Dhule.	1995-96 (Actual)	—	—	—	—	—	—	—
			1996-97 (Anticipated)	38	—	—	10	4-05	—	24
			1997-98 (Estimated)	78	—	—	20	10-00	—	40
2	Nanded	Rajarshi Shri Chhatrapati Shahu Sainik Vidyaiaaya,Sagroli Dist. Nanded.	1995-96 (Actual)	—	—	—	—	—	—	—
			1996-97 (Anticipated)	40	—	—	8	4-05	—	18
			1997-98 (Estimated)	80	—	—	10	10-00	—	20
3	Osmanabad	Shri Tuljabhavanani Sainik Tuljapur, Dist. Osmanabad	1995-96 (Actual)	—	—	—	—	—	—	—
			1996-97 (Anticipated)	40	—	—	10	4-05	—	10
			1997-98 (Estimated)	80	—	—	20	10-00	—	20
4	Nagpur	Central Hindi Educa tion Society, Nasik Sanchalit Sainik School Nagpur Branch.	1995-96 (Actual)	—	—	—	—	—	—	—
			1996-97 (Anticipated)	43	—	—	10	4-05	—	31
			1997-98 (Estimated)	83	—	—	20	10-00	—	30
5	Chandrapnr	Sanmitra Sainik Vidya- laya, Sanmitra Chowk Nagaji ward Chandrapur	1995-96 (Actual)	—	—	—	—	—	—	—
			1996-97 (Anticipated)	22	—	—	8	4-05	—	12
			1997-98 (Estimated)	62	—	—	16	10-00	—	24
6	Amravati	Sainik School Deep- shikha Chikhandara Dist Amravati.	1995-96 (Actual)	—	—	—	—	—	—	—
			1996-97 (Anticipated)	35	—	—	5	4-05	—	27
			1997-98 (Estimated)	75	—	—	7	10-00	—	28
Grand Total			1995-96 (Actual)	—	—	—	—	—	—	—
			1996-97 (Anticipated)	218	—	—	51	24-30	—	122
			1997-98 (Estimated)	458	—	—	93	60-00	—	162

१. माध्यमिक शाळांसाठी स्थानिक संस्थांना सहाय्य

६. "अहिल्याबाई होळकर" मुलींना मोफत प्रवास योजना.—स्त्री शिक्षण हे प्रगतीचे महत्त्वाचे सूत्र मानून महाराष्ट्र शासन मुलींच्या शिक्षणाकरिता प्रयत्न करित आहे. ग्रामीण भागातील ज्या मुली गावात शाळा नसल्यामुळे शिक्षण घेऊ शकत नाहीत. त्यांचे-करिता जून १९९६ या शैक्षणिक वर्षापासून इयत्ता ५ वी ते १० वी पर्यंतच्या ग्रामीण भागातील मुलींना शाळेत जाण्यासाठी एस.टी. ने मोफत प्रवास करण्याची सवलत देण्याचा निर्णय दिनांक १३ फेब्रुवारी १९९६ अन्वये शासनाने घेतला. या योजनेस "अहिल्याबाई होळकर मुलींना मोफत प्रवास योजना" असे संबोधण्याचा शासनाने निर्णय घेतला आहे. ही सवलत फक्त ग्रामीण भागातील मुलीं-साठीच आहे. ग्रामीण भागातील स्थानिक ठिकाणी माध्यमिक शिक्षणाची सोय असल्यास दुसऱ्या गावात अथवा शहरात जावून माध्यमिक शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थीनींना ही सवलत घेता येणार नाही.

ही योजना राबविण्याकरिता रुपये ३२ कोटींपैकी शासनास रुपये ५० टक्के म्हणजे रुपये १६००.०० लक्षा इतका खर्च येणार आहे. व ५० टक्के भार एस. टी. महामंडळाने सोसावयाचा आहे.

६. (१)(अ) माजी शासकीय शाळांसाठी स्थानिक संस्थांना सहाय्य—(जिल्हा परिषदांना अनुदान).—स्वातंत्र्यपूर्व काळात मराठवाडा व विदर्भ विभागात अनुक्रमे पूर्वीच्या हैद्राबाद व मध्यप्रदेश शासनाद्वारे माध्यमिक शिक्षण देण्यात येत होते. शासन आदर्श शाळा म्हणून चालवित आलेल्या काही शाळा पश्चिम महाराष्ट्रातही होत्या. महाराष्ट्र जिल्हा परिषद आणि पंचायत समिती अधिनियम, १९६१ अन्वये जिल्हा परिषदांची स्थापना झाल्यावर या शाळांचे व्यवस्थापन जिल्हा परिषदांकडे हस्तांतरित करण्यात आले. या शाळांच्या नव्याने बांधावयाच्या इमारतीसाठी शासनामार्फत पूर्ण अर्थ सहाय्य दिले जाते. म. जि. प. व पं. स. अधिनियम, १९६१ च्या कलम १८७ अन्वये नियोगन अनुदान देण्यात येते.

उच्च माध्यमिक प्रशाला, उच्च प्रशाला, भूतपूर्व बहुउद्देशीय प्रशाला आणि भूतपूर्व व्यावसायिक प्रशाला या शाळांवर राजपत्रित (वर्ग २) मुद्रयाध्यापकांच्या नेमणुका केल्या जातात. अशा राजपत्रित मुद्रयाध्यापकांचे पगार व भत्ते राज्यांच्या एकत्रित निधीतून देण्यात येतात

७. "महाराष्ट्र छात्रसेना योजना"—शालेय विद्यार्थ्यांमध्ये नेतृत्व, चारित्र्य संवर्धन, बंधुत्व, खेळाडूवृत्ती, सेवाभाव इत्यादी गुण निर्माण होण्यासाठी राज्यातील इयत्ता ९ वी मध्ये शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांना राष्ट्रीय छात्रसेनेच्या धर्तीवर प्रशिक्षण देण्याचा धोरणात्मक निर्णय राज्य शासनाने घेतलेला आहे. ही योजना महाराष्ट्रापुरतीच मर्यादित असल्याने या योजनेस "महाराष्ट्र छात्रसेना योजना" असे संबोधण्यात आले आहे.

सन १९९६-९७ मध्ये राज्यातील प्रत्येक जिल्ह्यातील १० माध्यमिक शाळा निवडण्यात आल्या. या सर्व ३०० माध्यमिक शाळा-मधील २९८ शारीरिक शिक्षण शिक्षकांची छात्रसेना प्रशिक्षणासाठी निवड करून त्यांना अमरावती येथे एक महिन्याचे प्रशिक्षण देण्यात आले.

या योजनेचा शुभारंभ दिनांक १५ ऑगस्ट १९९६ या स्वातंत्र्यादिनी सर्व जिल्ह्यातून करण्यात आला. विद्यार्थ्यांना गणवेश व इतर साहित्य पुरविण्यात आले.

महाराष्ट्र छात्रसेना योजना राबविण्यासाठी राज्यस्तर व जिल्हास्तर व तालुका स्तरावर कार्यालयीन यंत्रणा व भौतिक सुविधा उपलब्ध करून देणे आवश्यक आहे. त्यासाठी शासनाने रुपये ७,९४,६४,००० इतकी तरतूद मंजूर करण्यात आली.

सन १९९७-९८ या शैक्षणिक वर्षापासून राज्यातील सर्व जिल्ह्यातील इयत्ता ९ वीच्या विद्यार्थ्यांना महाराष्ट्र छात्रसेना योजनेचे प्रशिक्षण सक्तीचे करण्याचा शासनाने निर्णय घेतलेला आहे.

माजी शासकीय (जि. व.) माध्यमिक शाळा
Statement shows No. of students, teachers and schools
तद्वत्ता १८

क्र. नं. Sr. No.	जिल्हाचे नाव Name of the District	वर्ष Year	शाळांची संख्या No. of Schools	विद्यार्थी संख्या No. of students		
				१ली ते ४थी Std. I to IV	५वी ते ७वी Std. V to VII	८वी ते १०वी Std. VIII to X
1	2	3	4	5	6	7
1	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	2	—	146	533
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	2	200	200	600
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	2	—	250	650
2	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1	—	400	660
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1	—	500	700
		1997-98 (Estimated) (अंदाज) ...	1	—	600	750
3	सातारा Satara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1	—	109	245
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1	—	90	280
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1	—	92	283
4	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	4	—	661	1139
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	4	—	692	1155
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	4	—	712	1100
5	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	55	—	30114	38000
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	55	—	30114	38000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	55	—	32400	40000
6	जालना Jalna	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	32	—	1500	10600
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	32	—	15050	10620
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	32	—	15200	10700
7	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	71	25110	29960	41125
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	71	27120	31887	43130
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	71	29135	32890	45120
8	बीड Beed	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	50	9997	11278	8609
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	50	9047	12223	10465
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	50	9976	13442	11593
9	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	61	19446	12867	15519
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	61	20216	13240	16020
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	61	21477	14120	17128
10	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	50	—	10112	9295
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	50	—	10430	9627
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	50	—	10697	9870
11	लातूर Latur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	50	159000	125600	4400
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	50	160000	127000	45000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	50	165000	130000	46000

बटसंख्या, कर्मचारी व दिलेले अनुदान दर्शविणारा तक्ता
and grant paid to Ex-Government (Z. P.) Secondary Schools.
TABLE XVIII

(रु. हजारात/Rs. in thousands)

मागासवर्गीय विद्यार्थी संख्या No. of B. C. Students	इ. १०वी उत्तीर्ण विद्यार्थी संख्या No. of Students Passed in Std. X	फी देणाऱ्या विद्यार्थ्यांची संख्या व मिळणारे शुल्क No. of fee paying Students and income		कर्मचारी वर्ग No. of Employees		दिलेले अनुदान (रुपये हजारात) Grants Paid	
		संख्या Number	शुल्क Income	शिक्षक Teaching	शिक्षकेतर Non-teaching	वेतन Salary	वेतनेतर Non-Salary
8	9	10	11	12	13	14	15
237	53	106	1200	23	12	1550	
275	79	130	1230	24	12	2000	200
300	90	135	1400	24	2	2200	200
300	—	275	20	26	15	900	310
350	—	300	30	30	25	100	320
400	—	350	40	35	35	1500	380
69	16	67	6	29	23	1558	161
72	—	50	5	29	23	1825	200
75	—	45	4	29	23	3000	300
341	203	420	41	57	27	3692	404
354	—	64	7	57	25	3878	413
369	—	49	6	57	25	3907	422
19000	1673	9280	125	1800	700	300	4700
19000	1700	9280	125	1800	700	300	4700
20000	1800	9800	130	1900	800	300	5000
9200	7973	4133	219	447	177	1600	1700
9220	8120	—	—	447	177	2000	1800
9300	8200	—	—	450	180	2400	1900
7200	5528	5770	1100	703	372	49033	2000
9800	5870	5980	1230	703	372	56384	2000
11800	6000	6100	1350	703	374	57677	2000
13105	1415	1190	68	1197	173	47311	5717
12263	2870	1265	68	2207	173	49015	2518
11905	3170	1350	68	1207	173	49400	2885
1756	1756	12000	700	1221	233	74779	5428
2044	2044	2000	100	1240	240	80700	5000
2100	2100	2000	100	1260	250	85700	5000
8206	733	1987	155	902	186	42087	1768
8458	—	2000	160	935	225	45290	2000
8709	—	2500	165	966	265	45370	2200
1300	16000	7500	900	3050	909	260000	2250
14200	26500	8500	1000	3100	925	250000	2250
14900	27000	9000	1100	3150	930	320000	11300

1	2	3	4	5	6	7
12	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	8	..	1032	10430
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	8	..	11252	10638
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	8	..	11364	10744
13	अकोला Akola	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	9	..	4575	3436
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	9	..	4611	4083
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	9	..	4780	4195
14	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	10	..	2092	2246
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	10	..	2098	2248
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	10	..	2098	2248
15	यवतमाळ Yeotmal	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	8	..	3470	3620
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	8	..	3500	3710
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	8	..	3650	3800
16	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	2	..	754	794
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	2	..	776	817
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	2	..	800	942
17	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	5	..	1170	1879
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	5	..	1800	2000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	5	..	1900	2100
18	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	2	..	1030	1165
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	2	..	1075	1185
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	2	..	1105	1200
19	चंद्रपूर Chandrapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	5	..	1118	1186
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	5	..	1093	1124
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	5	..	1221	1292
20	गडचिरोली Gadchiroli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	2	..	310	339
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	2	..	331	370
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	2	..	350	390
एकूण Total		1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	428	213553	238898	155240
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	428	1656383	267962	201772
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	428	225588	277671	210105

TABLE XVIII—*contd.*

8	9	10	11	12	13	14	15
14899	690	944	75	547	217	2300	250
15195	—	965	77	555	223	2300	280
15346	—	977	78	565	229	2300	300
3348	400	212	13	216	80	1500	807
2993	—	73	10	233	84	1750	1167
2970	—	88	12	237	85	1900	1325
1085	320	71	9	88	34	5266	612
1090	—	67	10	92	37	5300	620
1090	—	67	10	92	37	5300	620
5640	496	480	48	263	104	13730	710
5690	—	482	48	263	104	13970	720
5720	—	485	48	263	104	14320	730
1380	295	19	1	47	25	3895	236
1421	—	22	1	47	25	4885	305
1464	—	25	2	47	25	5000	330
3117	267	290	21	110	32	9615	585
3200	—	300	23	110	32	9700	600
3300	—	320	25	110	32	9800	700
1385	230	300	5	54	24	3803	—
1400	—	305	5	54	24	4301	—
1420	—	310	5	54	24	5000	—
617	134	161	13	65	52	6071	221
517	—	144	10	64	49	6049	251
631	—	153	11	64	49	6065	253
310	47	85	9	24	15	1773	—
320	—	95	10	24	15	1800	—
330	—	110	11	24	15	1850	—
95495	38209	45290	4728	10869	3310	530763	27994
107862	47183	32022	4149	12014	3410	541547	25244
112119	48360	33864	4565	21237	3657	622989	35805

६.१. (ब) जिल्हा परिषदांच्या (माजी शासकीय) माध्यमिक शाळांमध्ये पुस्तक वेढ्या स्थापन करणे

Establishment of Book Banks in Zilla Parishad (Ex-Government) Secondary Schools

या योजनेची सविस्तर माहिती प्राथमिक शिक्षण या विभागातील "स्थानिक स्वराज्य संस्थांना सहाय्य (जिल्हा परिषदांना अनुदान)" या योजनेत दिलेली आहे.

पत्र विद्यार्थ्यांची संख्या, लाभधारकांची संख्या व योजनेतील खर्च बगैरे माहिती दर्शविणारा तक्ता

Statement showing No. of students, beneficiaries and grant Paid

तक्ता १९

TABLE XIX

(रुपय हजारात/ Rs. in thousands)

क्र. नं. Sr. No.	जिल्हाचे नाव Name of the District	वर्ष Year	ज्यांना लाभ घ्यावयाचा आहे अशा इ. ५ वी ते १० वी च्या विद्यार्थ्यांची संख्या No. of beneficiaries to be covered in Std. V to X	इ. ५ वी ते १० वी च्या लाभार्थी विद्यार्थ्यांची संख्या No. of Beneficiaries in Standard V to X	शासकीय अनुदान Government Grants
1	2	3	4	5	6
1	मुहम्बई Mumbai	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—
2	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	114	114	0.09
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	78	78	0.10
3	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	125	125	0.15
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—
4	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—
5	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—
6	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	70	24	0.02
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	70	24	0.03
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	70	70	0.09
7	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—
8	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—
9	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—
10	पुणे Pune	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—
11	सातारा Satara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	39	42	3
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	92	47	3
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	95	50	7
12	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—
13	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—
14	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	450	95	07
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	454	80	10
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	462	80	10

सकता १९—चालू
TABLE XIX—contd.

1	2	3	4	5	6
15	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	9050	9050	7.15
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	54119	52120	1912
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	55225	53230	1979
16	जालना Jalna	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	7000	1317	104
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	7200	1065	1.06
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	7400	1120	1.60
17	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1120	1120	99
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1200	1200	120
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1250	1250	135
18	बीड Beed	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	3120	1055	91
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	3280	720	91
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	7400	1040	150
19	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	4941	1221	180
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	7376	3334	2413
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	9560	5315	2780
20	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	4600	3620	284
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	5290	4375	344
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	5852	4844	381
21	लातूर Latur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	13000	1600	129
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	14000	2500	250
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	15500	3500	325
22	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1010	68	0.45
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1190	70	0.48
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1370	465	0.50
23	अकोला Akola	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	211	211	6.71
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	300	300	7.00
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	390	390	7.70
24	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	675	675	0.54
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	495	495	0.62
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1540	1546	1.34
25	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	42	570	3
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	39	1020	5
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	48	1050	8
26	यवतमाळ Yeotmal	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	754	520	1.00
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1510	520	1.50
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1850	450	1.50
27	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	746	710	16
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	750	725	18
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	800	700	20
28	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1900	75	1
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1925	75	2
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1950	75	2
29	चंद्रपूर Chandrapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	2750	45	1
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	2780	50	1
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	2810	65	2
30	गडचिरोली Gadchiroli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	712	130	9
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	750	75	9
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	800	150	19
	एकूण Total	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	52354	21869	2522
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	102898	69406	6006
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	110647	75509	7106

६. (२)(अ) स्थानिक स्वराज्य संस्थांमार्फत चालविल्या जाणाऱ्या माध्यमिक शाळांना सहाय्य.—राज्यातील बहुसंख्य माध्यमिक शाळा जरी खाजगी क्षेत्रात असल्या तरी जिल्हा परिषदा, महानगरपालिका, नगरपालिका, कटक मंडळे इत्यादी संस्थाही माध्यमिक शाळा चालवितात. महाराष्ट्र खाजगी शाळातील कर्मचारी "सेवा शर्ती, नियम-१९८१" नुसार माध्यमिक शिक्षकांच्या सेवेच्या शर्ती ठरवून दिलेल्या आहेत. शासन या शाळांना सहाय्यक अनुदान देते. अशासकीय माध्यमिक शाळांना ज्या अनुदान सूत्रानुसार अनुदान दिले जाते. तेच सूत्र या शाळांनाही लागू करण्यात आले आहे. या सर्व माध्यमिक शाळांना "माध्यमिक शाळा अनुदान संहितेतील नियमानुसार मान्यता दिली जाते. प्राथमिक शिक्षणाच्या विस्तारामुळे माध्यमिक शिक्षणाच्या स्तरावरही वाढेत जाणाऱ्या मुलांच्या संख्येत वाढ झाली आहे. तसेच शासनाने कमी उत्पन्नाच्या गटाला विविध शैक्षणिक सवलती दिल्या आहेत त्याचप्रमाणे इयत्ता १२ वी पर्यंतचे शिक्षणासाठी मुलींना शिक्षण शुल्क माफ आहे आणि म्हणून माध्यमिक शिक्षणाच्या स्तरावर विद्यार्थ्यांची संख्या मोठ्या प्रमाणावर वाढली आहे. याचा परिणाम म्हणून माध्यमिक शिक्षणाचा विस्तार होण्यात आला आहे. माध्यमिक शिक्षणातील सर्व विकासात्मक बाबींवरील खर्च" योजना खर्चाखाली घेतला आहे; आणि माध्यमिक शिक्षणाच्या नैसर्गिक विस्ताराचा भाग म्हणून माध्यमिक शाळांना गरजेनुसार जादा तुकड्या उघडण्यास प्रतिवर्षी परवानगी दिली आहे.

शासकीय कर्मचाऱ्यांना दिले जाणारे निवृत्तीवेतनांचे व सेवानिवृत्तीचे इतर लाभ अनुदानप्राप्त खाजगी माध्यमिक शाळामधील कर्मचारी व स्थानिक संस्थांच्या माध्यमिक शाळातील कर्मचारी वर्गालाही दिले जातात.

तस्त २०

TABLE XX

स्थानिक स्वराज्य संस्थामार्फत चालविल्या जाणाऱ्या
Statement shows No. of secondary schools No. of students to secondary
तक्ता २०

अ. क्र. No.	जिल्ह्याचे नाव Name of the District	वर्ष Year	शाळांची संख्या No. of schools				विद्यार्थी संख्या No. of Students	
			अ A	ब B	क C	ड D	५ ते ७ V to VII	८ ते १० VIII to X
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	मुंबई Mumbai	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—	51	57334	24601
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—	51	55781	74358
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—	51	57041	75679
2	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	1	1	4	382	520
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	1	1	4	401	525
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	1	1	4	426	530
3	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—	—	—	—
4	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—	—	—	—
5	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	3	—	—	2330	2280
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	3	—	—	2350	2450
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	3	—	—	2400	2500
6	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	4	—	—	4990	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	4	—	—	5000	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	4	—	—	5400	—
7	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	8	—	—	9935	11000
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	8	—	—	10150	11500
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	8	—	—	11250	11500
8	पुणे Pune	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	42	—	—	—	8700	12100
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	45	—	—	—	8370	12215
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	47	—	—	—	8975	12330
9	सातारा Satara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	1	—	396	322
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	1	—	386	314
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	1	—	395	322
10	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	1	—	436	1397
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	1	—	496	1425
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	1	—	506	1453
11	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	6	3	—	3100	4501
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	6	3	—	3300	4800
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	6	3	—	3500	5100
12	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	2	—	1	—	1049	1982
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	2	—	1	—	1065	2015
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	2	—	1	—	1100	2060
13	औरंगा- बाद Aurangabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—	—	—	—
14	जालना Jalna	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—	—	—	—
15	बीड Beed	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	7	—	—	842
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	7	—	—	1137
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	7	—	—	1173

माध्यमिक शाळा, पटसंख्या, कर्मचारी व दिलेले अनुदान दर्शविणारा तक्ता
schools run by Local bodies No. of employees and grant paid

TABLE XX

(रुपये हजारान/Rs. in thousands)

भागासवर्गीय त्रिदार्थी संख्या No. of B. C. Students	इ. १० वी उत्तीर्ण संख्या No. of Students Passed in Std. X	फी देणाऱ्या विद्यार्थ्यांची संख्या व मिळणारे शुल्क No. of fee paying students and income from fee		कर्मचारी वर्ग No. of employees		दिलेले अनुदान Grants paid	
		संख्या Number	शुल्क Fees	शिक्षक Teaching	शिक्षकेतर Non-Teaching	वेतन Salary	वेतनेतर Non-Salary
10	11	12	13	14	15	16	17
24,601	3619	10,609	5231	2,895	618	1,07,400	3,583
22,332	—	50,16	5316	5,300	624	1,60,000	1,000
29,913	—	49,97	5400	2,547	643	2,1,0000	5,055
325	109	116	32	71	20	38,000	43
330	—	117	32	71	23	39,000	45
335	—	181	33	71	23	41,000	46
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
410	72	310	22	185	50	5000	150
430	—	325	23	190	55	5200	152
450	—	335	23	195	60	5500	153
445	1200	1500	200	145	46	9,000	220
446	—	2000	300	150	50	9,200	235
447	—	2500	500	155	50	9,400	240
1,200	890	250	180	322	100	21,555	800
1,260	—	300	210	322	100	22,500	850
1,300	—	3,50	260	322	100	24,000	900
4,750	1705	8,517	370	841	218	10200	230
4,817	—	8,687	375	880	244	10400	300
4,850	—	8,751	378	880	245	11000	320
162	42	184	12	18	7	1142	392
164	—	64	4	18	9	1342	290
168	—	65	5	18	9	1500	300
486	31	379	25	51	14	3,220	260
404	—	3,94	26	51	14	3,300	200
422	—	3,94	26	51	14	3,700	100
1200	271	52	20	107	39	5,823	898
1,108	—	—	—	107	39	6,400	899
1,200	—	—	—	107	39	6,200	900
1,135	323	180	9	110	41	5582	798
1,152	—	60	6	110	41	5,710	758
1,170	—	40	4	110	41	6,370	758
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
649	141	30	3	46	21	3573	09
506	—	35	3	46	21	3860	140
618	—	35	3	49	21	4100	200

1	2	3	4	5	6	7	8	9	
16	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	*** *** ***	
17	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	*** *** ***	10 10 10	211 240 270	
18	उस्माना- बाद Osmana- bad	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	*** *** ***	
19	लातूर Latur	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	*** *** ***	
20	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	*** *** ***	27 27 27	11032 11252 11364	
21	अकोला Akola	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	*** *** ***	7 7 7	6 6 6	
22	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	*** *** ***	25 25 25	4533 4573 4573	
23	यवतमाळ Ycotmal	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	*** *** ***	27 27 27	5390 5430 5500	
24	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	*** *** ***	7 7 7	
25	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	*** *** ***	10 10 10	11 11 11	6 6 6	
26	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	*** *** ***	15 16 16	
27	चंद्रपूर Chandra- pur	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	*** *** ***	3 3 3	
28	गडचिरोली Gadchiroli	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	*** *** ***	8 8 8	
29	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	*** *** ***	1 1 1	
30	अहमदनगर Ahmad- nagar	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	*** *** ***	1 1 1	
	एकूण Total	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	*** *** ***	133 136 138	128 128 128	60 61 62	62 62 62	297445 300258 306124
									335865 342033 348222

TABLE XX—contd.

10	11	12	13	14	15	16	17
..
..
..
648	64	124	40	22	6	1450	50
732	..	130	40	25	8	1950	50
815	..	130	40	28	10	1950	50
..
..
..
..
..
14899	6908	944	75	547	217	700	250
15195	..	965	77	555	223	700	280
15346	..	977	78	565	229	700	300
887	433	298	22	300	70	9500	1999
912	..	306	23	300	70	9500	2462
938	..	316	23	309	72	9785	2575
4879	1079	98	15	240	87	15600	1800
4920	..	102	16	244	89	15800	1900
4920	..	102	16	244	89	15800	1900
9100	685	1760	14	363	126	23378	1300
9200	..	1540	13	363	126	28300	1700
9300	..	1630	14	363	126	30700	1800
6213	74	15	2	226	76	16200	5030
6396	..	20	2	227	76	16400	6000
6586	..	27	2	227	76	17500	7000
105719	18700	735	69	877	79	38090	3260
137000	..	800	75	885	80	32200	3500
149000	..	850	80	900	82	40700	4000
40811	8102	813	54	1635	585	77647	6445
41752	..	767	53	1695	610	87450	6669
42205	..	721	52	1765	647	92500	6938
725	105	105	21	265	115	95000	7000
750	..	115	22	285	125	100000	10000
775	..	125	22	300	150	115000	15000
1370	94	45	5	109	52	6934	2500
1400	..	59	6	109	52	7010	3000
1450	..	60	6	109	52	7050	3500
159	18	17	1	14	7	981	30
162	..	18	1	14	7	1000	90
165	..	18	1	14	7	1100	70
709	60	90	63	18	7	1125	120
779	20	10	1000	140
856	22	12	1200	150
233479	45395	35319	6485	9406	2604	507200	30608
251989	—	20915	6606	9730	2696	676222	40930
267129	..	20354	7037	9916	2799	684540	41462

६ (२) (ब) स्थानिक स्वराज्य संस्थांमार्फत चालविल्या जाणाऱ्या माध्यमिक शाळांमध्ये पुस्तकपेढ्या स्थापन करणे
6 (2) (B) Establishment of Book Banks in Non-Government Secondary Schools run by Local Bodies

तक्ता २१ TABLE XXI

(रु. हजारात/Rs. in thousands)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हाचे नाव Name of the District	वर्ष Year	ज्यांना लाभ द्यावयाचा आहे अशा इ. ५ वी ते १० वीच्या विद्यार्थ्यांची संख्या No. of beneficiaries to be covered Std. V to X	इ. ५ वी ते १० वी च्या लाभार्थी No. of beneficiaries in Std. V to X	शासकीय अनुदान Government grant
1	2	3	4	5	6
1	मुंबई Mumbai	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 2773	2070	147
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 2900	1093	141
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 3000	2400	141
2	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 25671	25671	2021
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 19172	19172	2434
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 25000	25000	2850
3	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)
4	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)
5	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)
6	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 213	76	600
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 213	112	1200
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 213	213	2400
7	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)
8	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 800	600	13
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 1100	1000	15
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 1200	1200	16
9	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 45	45	4
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 50	50	6
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 60	60	7
10	पुणे Pune	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 9500	1050	81
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 9700	1100	95
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 9750	1230	100
11	सातारा Satara	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 179	42	3
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 182	47	7
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 186	47	9
12	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ... 470	50	4
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ... 480	56	7
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ... 490	67	0
13	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)

तक्ता २१—चालू TABLE XXI—contd.

1	2	3	4	5	6
14	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	600	114	9
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	612	64	8
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	624	60	8
15	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—
16	जालना Jalna	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—
17	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1120	1120	99
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1200	1200	120
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1250	1250	135
18	बीड Beed	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	3120	1055	91
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1200	720	91
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1250	1040	150
19	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	750	750	50
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	2566	2566	3172
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	3041	3041	5760
20	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—
21	लातूर Latur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—
22	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	395	395	0.19
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	658	658	0.19
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	2320	2390	0.19
23	अकोला Akola	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	133	133	0.07
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	332	332	0.25
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	145	145	0.15
24	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	843	848	0.68
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	541	541	0.68
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	970	970	0.54
25	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	155	139	11
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	140	144	18
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	161	161	27
26	यवतमाळ Yavatmal	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1432	738	0.68
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	3300	1000	1.20
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	3600	1000	1.20
27	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	3830	3600	52
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	3830	3600	53
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	3830	3600	53
28	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	7730	2260	24000
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	7805	2315	43000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	7825	1850	50000
29	चंद्रपूर Chandrapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	2150	1850	80
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1165	1165	146
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1350	1350	150
30	गडचिरोली Gadchiroli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	3613	644	46
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	3710	364	46
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	3850	500	63
	एकूण ..	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	64527	13532	3722
	Total ..	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	60856	37299	7033
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	73115	47574	13208

७. इतर खर्च

७. (१) महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, विभागीय कार्यालय व व्यवसाय मार्गदर्शन व निवड संस्था, मुंबई.

व्यवसाय मार्गदर्शन व निवड संस्था, मुंबई आणि व्यवसाय मार्गदर्शन उपकेंद्र, पुणे, नागपूर, औरंगाबाद, अमरावती, नाशिक व कोल्हापूर या संस्था प्रशिक्षणाच्या सोयी, व्यवसायासंबंधी तसेच उमेदवारी प्रशिक्षण योजना इत्यादी संज्ञेची माहिती संकलीत करतात. संकलीत माहितीचे वर्गीकरण करून वितरण केले जाते. त्याचप्रमाणे या संस्था मार्गदर्शनेच्छुंच्या मानसशास्त्रीय चाचण्या घेऊन योग्य ते समुपदेशन करून विद्यार्थ्यांना त्यांच्या व्यवसायासंबंधी योग्य मार्गदर्शन करतात. निरनिराळ्या औद्योगिक संस्थांना योग्य उमेदवारांची निवड करण्यासाठी मदत करणे, मानसशास्त्रीय चाचण्यांवर संशोधन करणे, इत्यादी कामे पण करतात. संस्थेतर्फे अनेक व्यवसायासंबंधीची प्रकाशनेही प्रसिद्ध करण्यात आली आहेत. संस्थेत आणि इतर ठिकाणीही संस्थेतर्फे व्यवसाय मार्गदर्शन व्याख्यानमालाही आयोजित करण्यात येतात. संस्थेतील अधिकारी इतर संस्थास व्याख्याने देऊन विद्यार्थ्यांना व्यवसाय आणि निरनिराळ्या ठिकाणी शैक्षणिक सोयी कशा उपलब्ध होऊ शकतील यांचे मार्गदर्शनही करतात. संस्थेतर्फे तीन आठवड्यांचा व्यवसायविषयक अभ्यासक्रम पुणे नागपूर, औरंगाबाद, अमरावती, नाशिक व कोल्हापूर येथील विभागीय संस्थेमध्ये चालविला जातो. तर बारा महिन्यांचा पदव्युत्तर पदविका अभ्यासक्रम मुंबई येथे चालविला जातो. सन १९८२ मध्ये नागपूर व औरंगाबाद व १९८५ मध्ये नाशिक, अमरावती व कोल्हापूर येथे विभागीय कार्यालये उघडली गेली.

सक्ता २१-अ TABLE XXI-A

कामाचे स्वरूप (Description)	(प्रत्यक्ष) 1995-96 (Actuals)	(अपेक्षित) 1996-97 (Anticipated)	(संकल्पित) 1997-98 (Estimated)
1	2	3	4
(१) (अ) माहिती विभाग—			
(A) Occupational Information--			
(अ) प्रत्यक्ष	20000	22000	27660
(a) In person			
(ब) पत्राद्वारे	7000	9003	12000
(b) Through Correspondence.			
(ब) व्यवसाय मार्गदर्शन परिषदा			
(B) Career Conferences			
(अ) संपूर्ण महाराष्ट्रात एकूण	310	400	460
(A) Total No. in all over Maharashtra			
(ब) लाभार्थींची संख्या	25000	40000	50000
(b) No. of persons benefited			
(क) व्यावसायिक प्रकाशने			
(C) Career Publications			
(अ) प्रकाशनाची संख्या (विनामूल्य)	79	80	80
(a) No. of publications (free)			
(ब) वाटपाच्या प्रती	42000	45000	50000
(b) No. of copies expected to be distributed			
(क) मूल्यांकित प्रकाशनांची संख्या	12	19	19
(c) No. of priced publication			
(ड) मासिक ज्ञेवार्तापत्र—			
(d) Quarterly News Letters—			
(इ) वाटपाच्या प्रती	—	—	—
(e) No. of copies expected to be distributed			
(फ) लाभार्थींची संख्या	—	—	—
(f) No. of persons benefited			

तक्ता २१-अ—जालू TABLE XXI-A—contd.

कामाचे स्वरूप (Description)	(प्रत्यक्ष) 1995-1996 (Actuals)	(अपेक्षित) 1996-1997 (Anticipated)	(संकल्पित) 1997-1998 (Estimated)
1	2	3	4
(२) मानसशास्त्र विभाग			
(II) Psychological Section			
(१) चाचणी कार्यक्रम			
(1) Testing Programme			
(अ) चाचण्या देऊन मार्गदर्शन केलेल्या व्यक्तींची संख्या ...	4500	5000 (Approx.)	6000 (Approx.)
(a) No. of person expected to be tested and counsellors			
(ब) मानसशास्त्रीय तंत्राच्या सहाय्याने निवडीच्या कार्यात मदत घेतलेल्या संस्थांची संख्या.	17	17	17
(b) No. of Organizations likely to be assisted in selection work with the help of psychological tools.			
(२) संशोधनात्मक कार्य ...			
(2) Research Work			
(अ) संशोधन प्रकल्पांची संख्या ...	28	30	30
(a) No. of Research Projects			
(३) स्वयंसेवी शिक्षक समुपदेशकांमार्फत समुपदेशन ...	200	2000	2500
(3) Counselling programme on District level by coun sellers			
(३) प्रशिक्षण			
(III) Training			
(१) १२ महिन्यांचा पूर्णकालीन व्य. मा. पदविका अभ्यासक्रम	29	30	30
(1) Full time Diploma course in Vocational Guidance of 12 months			
(अ) प्रशिक्षणार्थी ...			
(a) No. of Participants			
(२) ३ आठवड्यांचा पूर्णकालीन व्यवसायविज्ञानाचा अभ्यासक्रम	7	7	7
(2) Full time Career Master's Course of 3 week's duration.			
(अ) प्रशिक्षणार्थी ...	490	550	600
(a) No. of participants			
(३) प्रशिक्षण महाविद्यालयातील अल्पमुदतीचे अभ्यासक्रम			
(3) Short duration Orientation Course in Colleges of Education			
(अ) अभ्यासक्रम ...	6	7	7
(a) No. of courses			
(ब) प्रशिक्षणार्थी ...	300	350	500
(b) No. of participants.			
(४) विशेष व्यवसायविज्ञान अभ्यासक्रम	2	2	2
(4) Special Career Master's Course			
(५) शास. अधिकारी/कर्मचारी व्यव. मार्ग. उदबोधन वर्ग (६)	1/120	7/125	7/150
(5) Orientatron Programme for the Inspecting Staff (6)			
(६) मुख्याध्यापक उदबोधन शिबीर	14	14	14
(6) Orientation Programme for Headmasters			
(७) लाभार्थी ...	545	560	600
(7) No. of Participants			

सन १९९६-९७ मध्ये प्रस्तावित नविन योजना :

(१) विभागीय कार्यालयाचे बळकटीकरण करणे :

सहा शैक्षणिक विभागामध्ये विभागीय कार्यालयाचे काम अधिक प्रभावी होण्यासाठी नवव्या पंचवार्षिक योजनेत विस्तार करण्याची योजना मा. संचालक, महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, पुणे यांच्या मार्फत शासन स्तरावर प्रस्तावित करण्यात आलेली आहे. विभागीय कार्यालये बळकट करणे या योजनेसाठी पुढील पदे निर्माण करावी लागतील व त्यासाठी १२.२४ लाख खर्च अपेक्षित आहे. या योजनेस सन १९९६-९७ या वर्षी रु. १.०० लाख निवृत्तधन मंजूर आहे.

अ. क्र.	पदांचे नाव	पद संख्या	वेतनश्रेणी
१)	सहा. व्य. मा. अधिकारी	१	२०००-३५००
२)	समुपदेशक (वर्ग-३)	१	१६४०-२९००
३)	वरीष्ठ लिपिक (वर्ग-३)	१	१२००-२०४०
४)	चपराशी	२	७५०-९४०

(ब) व्यवसाय मार्गदर्शन पदविका अभ्यासक्रम.—विभागीय व्यवसाय मार्गदर्शन व निवृत्त संस्था नागपूर, औरंगाबाद, अमरावती, नाशिक व कोल्हापूर यांचा विस्तार करणेबाबतच्या योजनेअंतर्गत प्रथम नागपूर येथील विभागीय कार्यालयाचा विस्तार करून येथे व्यवसाय मार्गदर्शन पदविका अभ्यासक्रम सुरु करणे आवश्यक आहे. विदर्भासारख्या दूरवरच्या विभागातील प्रशिक्षणार्थींना सदर अभ्यासक्रमाचा लाभ घेता येईल. विदर्भातील माध्यमिक शाळांना व्यवसाय मार्गदर्शन सुविधा अधिक प्रमाणात उपलब्ध होवू शकेल. तसेच पदवीधारक शिक्षक व अधिकाऱ्यांची संख्या वाढल्यामुळे या विषयाची अर्हता धारण करणारे अधिकारी व शिक्षक यांच्या मार्गदर्शनाचा लाभ विदर्भातील शाळांना मिळू शकेल.

(२) त्रिविधशोय मुख्याध्यापकांचे उद्बोधन शिबिर :

व्यवसाय मार्गदर्शनाची जाणीव तसेच समुपदेशक व व्यवसाय किंवा शिक्षकांना त्यांच्या कामास योग्य सहकार्य मिळण्याच्या दृष्टीने तीन दिवसांचे मुख्याध्यापकांचे उद्बोधन शिबिर विभागीय स्तरावर प्रत्येकी एक जादा घेण्याची योजना सन १९९६-९७ साठी प्रस्तावित केली आहे.

७ (२) अशासकीय विशेष संस्थांना सहाय्य

योगकेंद्र, कीर्तन संस्था आणि सामाजिक सेवा या सारख्या विशेष संस्थांना त्यांच्या एकूण खर्चाच्या ३३ टक्के किंवा तुटीच्या मर्यादेपर्यंत यापैकी जी रक्कम कमी असेल तेवढे अनुदान निधीच्या उपलब्धतेनुसार दिले जाते.

विशेष संस्था, शिक्षणाचा संवर्ग व त्यांना दिलेले अनुदान

The name of the Special Institutions, category of Education and grants paid etc.

तक्ता २२ TABLE XXII

(रुपये हजारात/Rs. in thousands)

अ. क्र. Sr. No.	संस्थेचे नाव व पत्ता Name and Address of the Institutions	संस्थेचा संवर्ग Category of the Institution	संस्थेने केलेला खर्च Expenditure incurred by the Institutions			दिलेले अनुदान Grants paid			विद्यार्थी संख्या No. of Students	कर्मचाऱ्यांची संख्या No. of Employees
			प्रत्यक्ष 1995-96 (Actuals)	अपेक्षित 1996-97 (Antici- pated)	अंदाजे 1997-98 (Estimates)	प्रत्यक्ष 1995-96 (Actuals)	अपेक्षित 1996-97 (Antici- pated)	अंदाजे 1997-98 (Estimates)		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
१	मुंबई विभाग 1 Mumbai Region									
१	आय. सी. योगिक हेल्थ सेंटर, मुंबई 1 I. C. Yogic Health Centre, Mumbai-4.	Yog	280	300	315	10	12	15	900	45
२	सोशल सर्व्हिस लिग. एन. एम. जे. अस. वर्क्स ट्रेनिंग क्लास, मुंबई 2 Social Service lea- gue N. M. J. S. Wor- ker Training Class, Mumbai-4.	Social Work	15	20	25	5	7	9	35	4
३	दाउदभाय फाजलभाय होम सायन्स, मुंबई 3 Dawoodbhoy Fazal- bhoy Home Science, Mumbai-9	गृहशास्त्र Home Science	—	—	—	—	—	—	—	—
४	अखिल भारतीय कीर्तन संस्था, मुंबई 4 Akhil Bhartiya Kirtan Sanstha, Mumbai-26.	कीर्तन Kirtan	45	50	55	7	9	10	—	—
५	बॉम्बे अॅस्ट्रॉलॉजिकल सोसायटी, मुंबई 5 Bombay Astrologi- cal Society, Mumbai-7.	ज्योतिर्विद्या Jyotirvidya	—	—	—	—	—	—	—	—
६	साने गुरुजी कथामाला मध्य- वर्ती मुंबई साहित्य परिषद 6 Sane Guruji Katha- mala Madhyawarthi Samittee, Mumbai-28	साहित्य Sahitya Parishad	60	65	70	5	7	9	—	—
२	नाशिक विभाग 2 Nashik Region									
१	संस्कृत पाठशाला, ठाणे. 1 Sanskrit Pathshala, Thane.	संस्कृत पाठशाला Sanskrit Pathshala	—	—	—	—	—	—	—	—
२	अरेबिक पाठशाला, नाशिक 2 Arabic Pathshala, Nashik.	अरेबियन Arabian	—	—	—	—	—	—	—	—
३	संस्कृत पाठशाला, नाशिक 3 Sanskrit Pathshala, Nashik.	संस्कृत Sanskrit	3	3	3	—	2	2	2	—

तबता २२—चालू TABLE XXII—contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
३	पुणे विभाग									
3	Pune Region									
१	जी. एम. कॉलेज ऑफ योग, लोणावळा	योग								
1	G. M. College of Yog, Lonawala.	Yog	2	2	2	2	2	2	—	—
४	कोल्हापूर विभाग									
4	Kolhapur Region									
१	श्री शाहु वैदिक स्कुल, कोल्हापूर	वैदिक स्कुल								
1	Shri Shahu Vaidic. School, Kolhapur.	Vaidic School	1	1	1	1	2	2	—	—
१	प्रिन्स शिवाजी मराठा बोर्डिंग हाऊस, कोल्हापूर	वसतिगृह								
2	Prince Shivaji Ma- ratha Boarding House, Kolhapur.	Hostels	1	1	1	1	1	1	—	—
३	एम. व्ही. सी. गृहिणी महाविद्यालय, कोल्हापूर	गृहशास्त्र								
3	M. V. C. Grabini Mahavidyalaya, Kolhapur.	Home Science	8	8	8	8	8	8	—	—
५	औरंगाबाद विभाग									
5	Aurangabad Region									
१	मराठवाडा साहित्य परिषद, औरंगाबाद	साहित्य परिषद								
1	Marathwada Sahi- tya Parishad, Aurangabad.	Sahitya Parishad	—	—	—	—	—	—	—	—
	एकूण Total	..	415	454	480	39	48	56	—	—

८. निवृत्तिवेतन व इतर सेवानिवृत्ति लाभ

८.१. शासन मदतीच्या अशासकीय माध्यमिक शाळांमधील कर्मचाऱ्यांना भविष्यनिर्वाह निधीसाठी अंशदान.—

शासन मदतीच्या अशासकीय माध्यमिक शाळांमध्ये काम करणाऱ्या सर्व कर्मचाऱ्यांचा भविष्यनिर्वाह निधी दिनांक १-६-१९७३ पासून शासनाने आपल्या नियंत्रणा खाली घेतला असून दि. १-४-१९६६ पासून या कर्मचाऱ्यांना निवृत्तिवेतन योजना लागू करण्यात आलेली आहे. दिनांक १-४-१९६६ पूर्वी कामावर असणाऱ्या कर्मचाऱ्यांनी सेवानिवृत्तिवेतनासाठी विकल्प दिलेला असल्यास ते या योजनेखाली अंतर्भूत होतात.

या शाळांतील कर्मचाऱ्यांना, शासकीय कर्मचाऱ्यांना देण्यात येत असलेल्या स्वेच्छा निवृत्तीचा लाभही मिळतो.

८.२. अनुदानित अशासकीय माध्यमिक शाळांमधील कर्मचाऱ्यांना निवृत्ती वेतन व इतर सेवा निवृत्ती विषयक लाभ.—

शासनमान्य व अनुदान प्राप्त अशासकीय माध्यमिक, शाळा नगरपालिका व महानगरपालिका यांनी चालविलेल्या माध्यमिक शाळेतील पूर्ण वेळ काम करणारे जे शिक्षक दिनांक १५-८-१९४७ ते दिनांक ३१-३-१९६६ या दरम्यान सेवा निवृत्त झाले त्यांना शासनाने तदर्थ निवृत्ती वेतन मंजूर केले होते. अशा कर्मचाऱ्यांना शासन निर्णय शिक्षण व सेवायोजन विभाग, क्रमांक पीईएन-२२८७/१२८ (४३) माशि-६ दिनांक १४-६-१९९१ नुसार तदर्थ निवृत्तीवेतनाऐवजी निवृत्ती वेतन दिनांक १-४-१९६६ पासून व त्यांच्या पश्चात त्यांच्या कुटुंबियांना कुटुंबनिवृत्तीवेतन मंजूर केले आहे.

शासनमान्य अनुदानित अशासकीय माध्यमिक शाळा, उच्च माध्यमिक वर्ग आणि अध्यापक विद्यालये यातील शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांना २० वर्षांच्या अहंताकारी सेवेनंतर शासन निर्णय शिक्षण व सेवायोजन विभाग, क्रमांक पीईएन-१०७८/१००५/(२६०५) माशि-६, दिनांक ९-९-१९८८ नुसार स्वेच्छा निवृत्ती योजना लागू केली आहे.

निवृत्त झालेल्या आणि सेवानिवृत्ती लाभ मिळालेल्या कर्मचाऱ्यांची संख्या
Number of employees who retired and who have been granted retirement benefits

तक्ता २३ TABLE XXIII

अनु- क्रमांक Sr. No.	जिल्ह्याचे नाव Name of the District	वर्ष Year	निवृत्त होणाऱ्या कर्मचाऱ्यांची संख्या No. of Employees to be retired	निकालात काढलेल्या सेवानिवृत्ती प्रकरणांची संख्या No. of Pension Cases finalised	एका वर्षापेक्षा जास्त काळ प्रलंबित राहिलेल्या प्रकरणांची संख्या No. of pending cases more than one year
1	2	3	4	5	6
1	बुध्मंबई Mumbai	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ---	637	631	1
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	760	760	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	840	840	—
2	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ---	107	107	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ---	150	30	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	150	—	—
3	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ---	11	3	8
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	11	3	6
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	14	3	3
4	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	50	55	4
		(Anticipated) (अपेक्षित) ...	45	45	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	40	40	—
5	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	27	22	5
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	43	43	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	37	37	—
6	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	164	164	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	210	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	220	—	—
7	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	48	47	2
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	60	60	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	70	70	—
8	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	154	154	4
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	180	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	185	—	—

तक्ता २३—ब/कू TABLE XXIII—Contd.

1	2	3	4	5	6
9	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	80	75	5
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	90	90	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	95	95	—
10	पुणे Pune	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	179	146	4
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	197	139	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	207	10	—
11	सातारा Satara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	97	96	1
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	100	100	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	92	92	—
12	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	111	117	36
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	73	75	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	78	78	—
13	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	90	90	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	110	110	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	125	125	—
14	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	98	90	6
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	110	110	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	120	120	—
15	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	178	178	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	215	215	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	227	227	—
16	जालना Jalna	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	14	14	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	22	22	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	24	24	—
17	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	171	166	18
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	60	60	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	125	125	—
18	बीड Beed	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	35	18	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	23	23	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	17	17	—
19	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	147	147	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	152	152	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	165	165	—
20	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	32	32	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	40	40	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	45	42	—
21	लातूर Latur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	124	122	2
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	163	115	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	202	202	—
22	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	278	273	5
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	55	21	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	50	—	—
23	अकोला Akola	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	70	56	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	76	19	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	70	—	—
24	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	105	31	74
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	110	25	85
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	125	75	50
25	यवतमाळ Yavatmal	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	66	60	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	71	67	1
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	60	58	1

तबला २३—चालू TABLE XXIII—contd.

1	2	3	4	5	6
26	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	102 81 73	26 60 55	3 5 2
27	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	247 273 357	200 250 302	21 23 25
28	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	23 21 19	15 14 13	7 6 5
29	चंद्रपूर Chandrapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) .. 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) .. 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	157 168 140	151 161 97	1 3 5
30	गडचिरोली Gadchiroli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	5 10 12	4 — —	1 — —
	एकूण Total	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	3607 3683 3982	3290 2829 2912	204 131 96

९. शासन भवतीच्या अशासकीय माध्यमिक व विशेष शाळांमध्ये कर्मचाऱ्यांच्या भविष्य निर्वाह निधीच्या रकमेवरील व्याज

अनुदानप्राप्त अशासकीय माध्यमिक आणि विशेष शाळांमध्ये असलेल्या कर्मचाऱ्यांची भविष्य निर्वाह निधीची खाती शासनाने दिनांक १ जून १९७३ पासून आपल्या नियंत्रणाखाली आणली आहेत. त्यांच्या भविष्य निर्वाह निधीवर व्याज देण्याचे शासनावर बंधन आहे. या कर्मचाऱ्यांच्या भविष्य निर्वाह निधीचा हिशोब ठेवण्यासाठी धेतन व भविष्य निर्वाह निधी पथके स्थापन करण्यात आलेली आहेत. ही पथके शिक्षणाधिकारी (माध्यमिक)/शिक्षण निरीक्षक, बृहन्मुंबई यांच्या कार्यालयास जोडण्यात आली आहेत.

भविष्य निर्वाह निधीची व्याजासह रक्कम
Provident Fund amount with interest

तक्ता २४/ TABLE XXIV

(रुपये हजारत / Rs. in thousands)

अ. क्र. Serial No.	जिल्ह्याचे नाव Name of the District	वर्ष Year	खातेदारांची संख्या No. of Depositors	१ एप्रिल रोजीची शिल्लक Balance as on 1st April	वर्षात जमा Credits in the year	वर्षातील एकूण जमा (रकाना ५+६) Total credits in the years (Col. 5+6)	वर्षात काढलेली रक्कम Withdrawals in the year	निव्वळ जमा (रकाना ७+८) Net Balance (7+8)	शिल्लक रकमेवर दिलेले व्याज Interest paid on Balance Amount	३१ मार्च रोजीची शिल्लक रक्कम Balance as on 31st March (9+10)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	बृहन्मुंबई Mumbai	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	29850	920765	100726	1021491	69130	952361	113891	1066252
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	30981	1066252	110202	1176454	74210	1102244	131183	1233427
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	31500	1233427	121941	1355368	79889	1275479	151565	1427044
2	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	11500	348221	101332	449553	30972	418581	50229	468810
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	12000	468810	61293	530103	38954	496149	59537	555686
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	12500	555686	67422	623108	40745	582363	69883	652246
3	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	5700	141664	15726	157390	11280	146110	20295	166395
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	5700	166395	20700	187095	10700	176395	21200	197595
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	5700	197595	24000	221595	10700	210895	23300	234195
4	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	4150	128812	18433	147245	10279	136966	11010	147976
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	4200	147976	21820	169796	12593	157203	30090	187293
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	4250	187293	25400	212693	15000	197693	22390	220083
5	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	3750	128813	17625	146438	10172	136266	15901	152167
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	3825	152167	20865	173032	10311	162721	18814	181535
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	3850	181535	21083	202618	10800	191818	22459	214277
6	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	14427	295595	47937	343532	22269	321263	38551	359814
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	14783	359814	59482	419296	39116	389180	45621	425801
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	15183	425801	461300	487101	43028	444073	101280	495353

7	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	800	2294	473	2767	352	2415	289	2704
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	8500	2704	587	3291	3361	2930	352	3282
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	9000	3282	600	3882	400	3482	400	3882
8	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	10600	307945	52993	360938	39041	321897	37964	359861
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	11500	359861	62539	422400	51757	370643	44000	414643
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	13000	414643	50997	465640	56933	408707	43500	456207
9	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	14500	385928	45812	431740	28603	403137	48376	451513
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	15000	451513	58881	510394	32042	478352	57402	535754
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	15500	535754	64769	600523	35246	565277	67833	633110
10	पुणे Pune	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	15000	555650	65444	621094	44031	577063	804884	651947
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	16000	656147	80715	736862	44354	692508	80572	773080
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	16000	768880	88786	857666	48900	808766	90800	899566
11	सातारा Satara	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	15310	340831	48403	389234	33386	355848	42548	398396
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	15500	398396	67463	465859	34122	431647	51798	483445
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	15700	483445	74209	557654	37633	520021	64403	584424
12	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	7500	253790	33839	287629	24242	263387	33190	296577
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	8000	296577	40914	337491	29781	307710	38758	346468
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	8500	346468	52033	398501	34400	364101	45864	409965
13	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	10500	293138	48134	341272	35578	305694	36683	342377
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	11000	342377	40803	383180	40000	343180	41181	384361
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	11200	384361	41200	425561	45000	380561	45667	426228
14	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	10018	298044	48894	346938	37313	309625	36225	345850
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	10150	345850	56522	402372	37500	364872	42642	407514
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	10150	407514	60000	467514	40000	427514	48500	476014
15	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	6000	94394	18000	112394	16000	96394	11567	107961
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	7000	107961	19000	126961	17000	109961	13195	123156
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	7000	107961	19000	126961	17000	109961	13195	123156
16	जालना Jalna	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	1800	30799	9891	40690	8442	32248	3735	35983
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	1850	35983	10611	46594	8900	37694	4500	42194
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	1900	42194	9980	52174	9000	43174	5180	48354
17	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	2200	45463	15283	60746	9320	51426	5748	57114
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	2300	57174	16000	73174	9500	63674	7640	71314
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	2366	71314	17500	88814	10000	78814	9457	88271
18	बीड Beed	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	3450	79703	20950	100633	15317	85336	10233	95569
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	3900	95509	24963	120472	17500	102972	12357	115329
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	4520	115320	28000	143320	18900	124420	14931	139351

तक्ता २४—चानू TABLE XXIV—contd.

(रुपये हजारत/Rs. in thousands)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
19	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	4045	71400	18413	89813	10140	79673	9495	89168
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	4800	89168	21600	110768	11000	99768	9651	109419
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	5000	109419	22800	132219	13000	119219	12147	131366
20	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	3250	70224	16092	86316	10652	75664	8844	84508
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	3500	84508	20364	104872	14256	90616	10874	101490
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	3600	101490	20400	121890	14300	107590	10885	118475
21	लातूर Latur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	4750	121946	22045	143991	17850	126141	19190	145331
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	5136	122651	30607	173258	21010	152248	18270	170518
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	5200	170518	20068	190586	23111	167475	20097	187572
22	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	4015	119401	21622	141023	16713	124310	14707	129017
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	4030	139017	23388	162405	17551	144854	18000	162854
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	4040	162854	25000	187854	17500	170354	19000	189354
23	अकोला Akola	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	6300	169016	54346	223362	41390	181972	21836	203808
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	6500	203808	70593	274401	53013	221388	26566	247954
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	7150	221388	80453	301841	58314	243527	29223	272750
24	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	7900	203699	39882	243581	32845	210736	21177	231942
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	8000	235912	40000	275912	35000	240912	28909	269822
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	8150	239822	45000	284822	37500	247522	33279	280601
25	यवतमाळ Yeotmal	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	5071	145429	23846	169275	17600	151675	17900	169575
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	5300	169575	24085	193660	17760	175900	21100	197000
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	5700	197000	24330	221330	17900	203430	24400	227830
26	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	3900	117060	20103	137163	14581	122582	14346	136928
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	4000	136928	21643	158571	18089	140481	16657	157138
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	4500	157138	21862	179000	19000	160000	18623	178623
27	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	12500	476404	78590	554994	63790	491204	54500	545704
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	12550	545704	81700	627404	18960	608504	50000	658504
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	12670	658504	86000	744504	30000	714504	60000	774504
28	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	5000	124183	19569	143752	10003	133749	15468	149217
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	5000	149217	24475	173692	17575	156117	19975	174092
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	6000	174093	27855	201948	20095	181893	20969	202862

29	चंद्रपुर Chandrapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	6200	191000	38000	229000	16000	213000	17000	230000
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	6500	230000	40000	270000	18000	252000	18000	270000
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	6600	258000	60000	318000	28000	290000	30000	320000
30	गडचिरोली Gadchiroli	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	..	1378	31676	5837	37513	2321	35192	3933	39125
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	1344	39125	7503	46628	54397	42231	4505	46736
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	1400	46735	47000	93736	5000	88736	8338	97074
एकूण Total	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	..	231364	6493287	1068240	7561527	699612	6861915	809704	7671619	
	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	248849	7677079	1179318	8856397	750342	8106055	941349	9047404	
	1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	257919	8959434	1708988	10668422	837254	9831168	1131567	10962735	

१०. ठेव संलग्न विमा योजना

भविष्य निर्वाह निधी अरणाऱ्या कर्मचाऱ्यांच्या कुटुंबियांना अधिक सामाजिक सुरक्षितता लाभावी व त्यांना अधिक बचत करण्यास प्रोत्साहन मिळावे म्हणून शासकीय सेवकांनाठी शासनाने ठेव संलग्न विमा योजना सुरू केली आहे. ती योजना थोड्या फरकाने मान्यता-प्राप्त व अनुदानित अशासकीय माध्यमिक शाळांतील भविष्य निर्वाह निधी योजनेचे जे वर्गणीदार असतील अशा कर्मचाऱ्यांना शासन निर्णय क्र. एम.एस. १२३३७९/६९१६१/तिहतीस/२२४२/दि. ६-८-८० अन्वये लागू केली आहे. या योजनेखाली कर्मचाऱ्याला जास्तीत जास्त रु. ३०,००० मिळू शकतात मात्र मृत्युसमयी त्याची किमान पाच वर्षे सेवा झाली असली पाहिजे व भविष्य निर्वाह निधी खात्यात भोवट्याची तीन वर्षांत किमान सरासरी शिल्लक खालीलप्रमाणे असली पाहिजे :-

वेतन श्रेणी		सरासरी शिल्लक रक्कम	
(१)	वेतनश्रेणीची कमाल मर्यादा रु. ४,००० पर्यंत	१)	रु. १२००० पेक्षा कमी नसावी
(२)	" " " " रु. २,९०० ते रु. ३९९९ पर्यंत	२)	रु. ७५०० " "
(३)	" " " " रु. ११५१ ते रु. २८९९ पर्यंत	३)	रु. ४५०० " "
(४)	" " " " रु. १,१५० पर्यंत	४)	रु. ३००० " "

या योजनांतर्गत २७६ कुटुंबियांना १९९३-९४ मध्ये प्रत्यक्ष लाभ देण्यात आला असून त्यासाठी रु. २५,०५,००० खर्च झाला आहे.

११. अशासकीय माध्यमिक शाळांना प्रोत्साहनपर अनुदान—

अशासकीय माध्यमिक शाळांना प्रोत्साहनपर अनुदान देण्याची योजना १९७७-७८ पासून सुरू करण्यात आली आहे. प्रतिवर्षी योजनेनुसार विहित अटी पूर्ण करणाऱ्या निवडक माध्यमिक शाळांना प्रत्येकी रु. १०,००० (रु. ५,००० शास्त्र, साहित्य व दूक श्रवण साहित्य . ५,००० वाचनालयाची पुस्तके, नकाशे, वगैरे विकत देण्यासाठी) अनुदान देण्यात येते. या योजनेचा दरवर्षी सुमारे १०० शाळांना लाभ होतो.

प्रोत्साहनपर अनुदान मिळणाऱ्या माध्यमिक शाळांची संख्या व अनुदानाची रक्कम दर्शविणारा तक्ता.

Statement Showing No of Secondary Schools who received Incentive grants and grant Paid.

तक्ता २५ TABLE XXV

(रु. हजारात/ Rs. in thousands)

अ. क्र. Sr. No	जिल्ह्याचे नाव Name of the District	वर्ष Year	प्रोत्साहनपर अनुदान मिळणाऱ्या माध्यमिक शाळा Number of Secondary Schools who received Incentive Grants	अनुदानाची रक्कम Grant paid
2		3	4	5
1	मुंबई Mumbai	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	26	260
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	15	150
2	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	13	130
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	8	80
3	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	6	60
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	3	30
4	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	7	70
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	4	40
5	सिंधुदुर्ग Sindhudurga	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	6	60
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	3	30
6	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	16	160
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	6	60
7	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	9	90
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	6	60
8	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	9	90
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	6	60
9	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	12	120
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	6	60
10	पुणे Pune	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	14	140
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	7	70

तक्ता २५—चालू
TABLE XXV—contd.

1	2	3	4	5	
11	सातारा	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	—	—
	Satara	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	13	130
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	7	70
12	सांगली	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	—	—
	Sangli	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	13	130
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	7	70
13	सोलापूर	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	—	—
	Solapur	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	12	120
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	6	60
14	कोल्हापूर	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	—	—
	Kolhapur	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	12	120
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	7	70
15	औरंगाबाद	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	—	—
	Aurangabad	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	4	40
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	2	20
16	जालना	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	—	—
	Jalna	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	4	40
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	2	20
17	परभणी	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	—	—
	Parbhani	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	4	40
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	2	20
18	बीड	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	—	—
	Beed	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	4	40
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	2	20
19	नांदेड	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	—	—
	Nanded	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	4	40
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	2	20
20	उस्मानाबाद	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	—	—
	Osmanabad	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	4	40
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	2	20
21	लातूर	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	—	—
	Latur	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	4	40
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	2	20
22	बुलढाणा	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	—	—
	Buldhana	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	6	60
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	3	30
23	अकोला	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	—	—
	Akola	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	12	120
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	6	60
24	अमरावती	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	—	—
	Amravati	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	12	120
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	6	60
25	यवतमाल	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	—	—
	Yeatmal	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	8	80
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	4	40
26	वर्धा	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	—	—
	Wardha	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	7	70
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	4	40

तक्ता २५—चालू
TABLE XXV—contd.

1	2	3	4	5	
27	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)...	17	170
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	7	70
28	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	10	100
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	5	50
29	चंद्रपूर Chandrapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	6	60
		1997-98 (Estimated)	(अपेक्षित) ...	3	30
30	गडचिरोली Gadchiroli	1995-96 (Actuals)	(अंदाजे) ...	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(प्रत्यक्ष) ...	4	40
		1997-98 (Estimated)	(अपेक्षित) ...	2	20
	एकूण ...	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	—	—
	Total	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	269	2690
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	145	1450

२-अ. उच्च माध्यमिक शिक्षण

(एक) प्रस्तावना

महाराष्ट्र राज्यात सन १९७२-७३ च्या शैक्षणिक वर्षापासून १०+२+३ हा नवीन शैक्षणिक आकृतिबंध क्रमाक्रमाने सुरू करण्यात आला. त्यानुसार १९७५-७६ या शालेय वर्षापासून अधिक २ स्तरावरील वर्ग सुरू झाले. अधिक २ स्तरास कनिष्ठ महाविद्यालय असे संबोधण्यात येते. कनिष्ठ महाविद्यालयाचे प्रथम व द्वितीय वर्षांचे वर्ग आवश्यकतेनुसार महाविद्यालयांना व उच्च माध्यमिक अभ्यासक्रम शिक्षाविषयामे सक्षम अशा परिपूर्ण माध्यमिक शाळांना जोडण्यात आले आहेत. आकृतिबंधात इयत्ता १० वी पर्यंत सामान्य शिक्षणाच्या अभ्यासक्रमाचा अंतर्भाव करण्यात आला आहे. या स्तरावर प्रथमतः दोन प्रकारच्या अभ्यासक्रमांची तरतूद अपेक्षित होती. एका शाखेतील विद्यार्थी विद्यापीठीय (विद्याविषयक अथवा उद्योगविषयक) व्यावसायिक (प्रोफेशनल) शिक्षणाकडे वळतील तर दुसऱ्या शाखेतील विद्यार्थी २ वर्षांचा व्यावसायिक अभ्यासक्रम पूर्ण केल्यानंतर जीवनेव्यवसायाकडे वळतील. १९७८-७९ च्या शैक्षणिक वर्षापासून शासनाने काही जिल्ह्यातील निवडक संस्थातील कनिष्ठ महाविद्यालयांच्या वर्गातून व्यावसायिक अभ्यासक्रम सुरू केले. ही योजना प्रयोग म्हणून सुरू केली आहे. हा अभ्यासक्रम घेतलेल्या विद्यार्थ्यांस इच्छेनुसार वर नमूद केल्याप्रमाणे विद्यापीठीय शिक्षणाकडे वळणे, नोकरी स्वीकारणे किंवा स्वतःचा व्यवसाय सुरू करता येणे असे तीन पर्याय उपलब्ध व्हावेत हा या योजनेचा हेतू आहे.

१९८४-८५ या शैक्षणिक वर्षापासून माध्यमिक शाळांत प्रमाणपत्र परीक्षा व उच्च माध्यमिक प्रमाणपत्र परीक्षा यामध्ये गुणवत्ता यादीत वरच्या क्रमांकाने स्थान मिळविणाऱ्या (मार्च १९८४ मध्ये झालेल्या व त्यानंतर यापुढे दरवर्षी मार्चमध्ये होणाऱ्या वरील दोन परीक्षातील) वरील सर्व विभागीय मंडळातील एकूण ७८ विद्यार्थ्यांना पुढील शिक्षणासाठी आर्थिक सहाय्य देण्याची योजना सुरू करण्यात आली आहे. सन १९८५-८६ या शैक्षणिक वर्षापासून मुलींना इयत्ता १२ वी पर्यंत मोफत शिक्षण देण्याचा निर्णय शासनाने घेतला आहे. तसेच १९९४-९५ या शैक्षणिक वर्षापासून इ. ११ वी जादा/अतिरिक्त वर्ग फक्त माध्यमिक शाळांना जोडून मंजूर करण्याचा निर्णय शासनाने घेतला आहे.

कनिष्ठ महाविद्यालयांच्या प्रथम व द्वितीय वर्षांचे वर्ग जोडलेल्या माध्यमिक शाळा व महाविद्यालये यांची व्यवस्थापनानुसार विभागणी :—

तक्ता १ TABLE I

प्रकार Category	प्रथम व द्वितीय वर्षांचे वर्ग जोडलेल्या संस्थांची संख्या Yearwise No. of institutions of First and Second years of Jr. Colleges		
	1995-96 प्रत्यक्ष Actuals 2	1996-97 अपेक्षित Anticipated 3	1997-98 अंदाजे Estimated 4
1. शासकीय माध्यमिक शाळा Government Secondary Schools
2. जि. प. माजी शासकीय माध्यमिक शाळा Ex. Government Secondary Schools (Z. P.)	84	90	96
3. मान्य अशासकीय माध्यमिक शाळा (खाजगी संस्था) Non-Government Secondary Schools (Private Bodies)	2348	2658	2960
4. अशासकीय माध्यमिक शाळा (स्थानिक स्वराज्य संस्था) Non-Government Secondary Schools (Local Bodies)	80	81	82
5. शासकीय महाविद्यालये Government Colleges	7	7	7
6. खाजगी महाविद्यालये Non-Government Colleges	582	582	582
7. खाजगी स्वतंत्र कनिष्ठ महाविद्यालये Non-Government Independent Jr. Colleges	48	48	48
एकूण Total ...	3,149	3,466	3,775

(३) कार्यक्रमाच्या कार्यमाराचा गोवधारा आणि वित्तीय आवश्यकतांचे स्पष्टीकरण

१. कनिष्ठ महाविद्यालये

१. (१) शासकीय संस्था.—कनिष्ठ महाविद्यालयाचे वर्ग, शासकीय माध्यमिक शाळा व शासकीय महाविद्यालय यांनाही खालील तक्त्यात शासकीय माध्यमिक शाळा व शासकीय महाविद्यालये यांना जोडलेल्या कनिष्ठ महाविद्यालयांच्या नुकड्यांची संख्या

शासकीय माध्यमिक शाळा व शासकीय महाविद्यालये यांना जोडलेल्या

Statement showing the particulars of the No. of Divisions, No. of Students, enrolment etc. in the

तक्ता २

क्र. नं. Sr. No.	जिल्ह्याचे नाव Name of the District	वर्ष Year	संलग्न असलेल्या कनिष्ठ महाविद्यालयांची संख्या No. of Junior Colleges attached to	प्रवेश क्षमता Intake capacity of Junior Colleges attached to
1	2	3	4	5
1	मुंबई Mumbai	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	3	4320
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	3	4320
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	3	4320
2	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1	800
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1	800
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1	800
3	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1	600
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1	600
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1	1480
4	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1	720
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1	720
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1	720
5	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1	300
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1	300
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1	310
एकूण Total		1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	7	6740
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	7	6740
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	7	6720

२. अशासकीय संस्थांना सहाय्य—

२ (१) शासन मान्य अनुदानित अशासकीय माध्यमिक शाळा व महाविद्यालये यांना जोडलेल्या अशासकीय कनिष्ठ महाविद्यालयांना माध्यमिक शाळा अनुदान संहितेत दिलेल्या सूत्रानुसार अनुदान दिले जाते. अशा कनिष्ठ महाविद्यालयांच्या वर्गासाठी मान्य केलेल्या कर्मचारी वर्गाचे पगार व भत्ते तसेच भविष्य निर्वाह निधी योजना यावर शासन मान्य दराने झोगान्या खर्चावर १०० टक्के अनुदान दिले जाते. अशा वर्गासाठी स्वतंत्ररित्या इमारत भाडे आकारले जात नाही. मात्र मूळ इमारतीस जोडून वर्ग खोल्या बांधल्या तर त्यास माध्यमिक शाळा अनुदान संहितेनुसार भाडे खर्चावर पूर्ण अनुदान दिले जाते.

जोडलेले आहेत.

विद्यार्थी संख्या, शिक्षक वर्ग इत्यादी माहिती दिली आहे.

कनिष्ठ महाविद्यालयांच्या तुकड्यांची संख्या, विद्यार्थी संख्या इत्यादी

Junior College Classes which are attached to the Government Secondary Schools and Colleges.

TABLE II

विद्याशाखाप्रमाणे वर्गवार नाव नोंदणी तुकड्या
Facultywise/classwise Enrolment and divisions

११ वी XIth			१२ वी XIIth			फी भरणाऱ्या विद्यार्थ्यांची संख्या No. of fee paying students	मागासवर्गीय विद्यार्थी संख्या No. of B. C. Students
कला Arts	विज्ञान Science	वाणिज्य Commerce	कला Arts	विज्ञान Science	वाणिज्य Commerce		
6	7	8	9	10	11	12	13
44/4	560/6	964/8	420/4	644/6	897/8	2297	1100
319/3	571/6	817/8	264/3	527/6	927/8	1847	1164
230/3	580/6	830/8	277/3	545/6	954/8	1890	1178
85/1	235/2	27/1	62/1	200/2	31/1	197	76
95/1	245/2	35/1	75/1	250/2	50/1	200	77
100/1	260/2	45/1	90/1	275/2	70/1	202	79
240/2	240/2	..	236/2	240/2	..	350	100
240/2	240/2	..	236/2	240/2	..	350	100
240/2	240/2	..	236/2	600/2	..	375	110
190/2	150/2	..	170/2	125/2	..	90	125
190/2	150/2	..	200/2	130/2	..	92	135
200/2	150/2	..	135/2	135/2	..	93	135
338/3	301/3	254	385
258/3	290/3	211	260
360/3	350/3	275	435
1279/12	1185/12	991/9	1189/9	1209/12	928/8	3188	1786
1152/11	1208/12	852/9	1065/8	1147/12	977/8	2740	1736
1230/11	1230/12	875/9	1088/8	1255/12	1024/8	2835	1927

माध्यमिक शाळास जोडून मंजूर केलेल्या उच्च माध्यमिक शाळेच्या शास्त्र शाखेच्या वर्गासाठी २ प्रयोगशाळा सहाय्यक व १ प्रयोगशाळा सेवक नेमण्यास माध्यमिक शाळा संहिता जोडपत्र ७० मधील भाग १८ मधील तरतुदीनुसार परवानगी आहे.

माध्यमिक शाळांना जोडलेल्या कनिष्ठ महाविद्यालयातील ग्रंथपालास कनिष्ठ महाविद्यालयाकडील जादा कामाबद्दल दरमहा रुपये १० देण्यात येतो.

कनिष्ठ महाविद्यालयांची तरासणी तज्ञांच्या पथकामार्फत करण्यात येते.

अशासकीय शाळा व महाविद्यालयांना जोडलेल्या (खाजगी संस्था) कनिष्ठ महाविद्यालयासंबंधी माहिती दर्शविणारा तक्ता

तक्ता :

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हाचे नाव Name of the District	वर्ष Year	कनिष्ठ महाविद्यालयांची संख्या No. of Jr. Colleges			
			शाळांशी संलग्न Attached to Schools	महाविद्यालयांशी संलग्न Attached to Colleges	स्वतंत्र Independent	
1	2	3	4	5	6	
1	मुंबई Mumbai	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	182	68	1
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	185	68	1
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	190	68	1
2	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	78	15	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	78	15	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	78	16	—
3	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	61	4	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	62	4	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	63	4	—
4	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	53	4	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	55	4	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	55	4	—
5	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	36	5	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	36	5	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	36	5	—
6	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	117	24	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	125	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	130	—	—
7	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	141	14	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	145	14	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	145	14	—
8	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	99	18	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	100	18	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	111	20	—
9	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	116	19	1
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	126	19	1
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	128	19	1
10	पुणे Pune	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	210	39	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	215	54	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	220	54	—
11	सातारा Satara	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	90	17	1
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	111	17	1
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	120	17	1
12	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	88	22	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	92	22	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	22	22	—
13	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	100	18	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	106	18	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	115	20	—
14	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	87	27	1
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	106	29	1
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	116	29	1

Statement showing information regarding Non-Government Junior Colleges, attached to the Secondary Schools and Colleges (private bodies).

TABLE III

कनिष्ठ महाविद्यालयांची क्षमता Intake capacity of Jr. Colleges			विद्याशाखाप्रमाणे वर्गवार विद्यार्थी नोंद संख्या तुकड्यांसह (पुढे तुकड्यांची संख्या) Facultywise classes/enrolment with Divisions in brackets		
शाळांशी संलग्न Attached to Schools	महाविद्यालयांशी संलग्न Attached to Colleges	स्वतंत्र Independent	इ. ११ वी Std. XI		
7	8	9	कला Arts	विज्ञान Science	वाणिज्य Commerce
7	8	9	10	11	12
25300	34000	—	12000/175	5200/70	1950/35
25700	24500	—	12400/180	5600/75	2000/35
29000	24000	—	13200/185	6100/78	2200/36
29840	23880	160	19463/174	10961/3	3213/40
32640	23880	160	19800/185	11000/85	3300/42
33200	23880	160	19900/187	11500/87	3300/42
33750	43200	—	12000/135	12350/160	16000/220
35000	45000	—	13000/150	14000/170	19000/220
36000	46000	—	14000/165	16000/160	17000/230
11640	15200	100	10612/135	5182/66	3053/48
20380	15200	100	11676/160	5835/68	3173/48
21580	15200	100	12065/169	5860/68	3375/48
21440	18600	—	8192/119	4505/62	2455/34
22210	19040	—	8296/121	4630/64	2560/36
22210	19040	—	8296/121	4630/64	2560/36
18412	15840	—	11200/125	4700/68	2500/38
19000	16000	—	11200/125	4700/68	2500/38
19500	17200	—	11700/125	5000/62	2500/38
26720	27120	640	4724/52	14217/164	5240/60
27360	28360	800	6324/66	15504/183	6647/74
29030	29960	900	7679/84	17302/210	7870/94
79200	13222	840	16248/182	22104/264	58472/645
79440	13329	840	16200/182	21625/260	56792/635
79440	13222	840	16200/182	22100/265	59672/655
22600	14500	—	4197/38	4530/35	7100/63
22900	15000	—	4600/43	4730/38	7500/68
24045	15750	—	5258/48	5030/43	8505/73
13380	3600	—	4058/63	2693/37	2608/32
13440	3700	—	4138/66	2813/39	2668/33
13500	3800	—	4258/68	2873/40	2728/34
10950	4800	—	3534/53	1321/18	955/13
11320	4800	—	3702/55	1452/19	955/13
11320	4800	—	3702/55	1454/18	955/13
8960	3120	—	3068/41	955/16	745/12
8960	3120	—	3130/41	973/16	756/12
8960	3120	—	3991/41	993/16	776/12
27440	26060	—	17367/200	6369/70	5093/52
28000	26060	—	17927/210	6369/70	5093/55
28700	26060	—	18620/250	6369/70	5093/55
32145	8330	55	14093/210	4313/5	2230/33
32500	8400	60	14500/213	4355/60	2200/21
33000	8400	60	15216/213	4400/65	15500/21

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हाचे नाव Name of the District	वर्ष Year	विद्याशाखाप्रमाणे वर्गवार विद्यार्थी नोंद संख्या तुकड्यांसह (पुढे तुकड्यांची संख्या) Facultywise classes/enrolment with Divisions			फी भरणाच्या विद्यार्थ्यांची संख्या No. of fee Paying Students	मागासवर्गीय विद्यार्थी संख्या No. of B. C. Students
			इ. १२ वी Std. XII				
			कला Arts	विज्ञान Science	वाणिज्य Commerce		
1	2	3	13	14	15	16	17
1	मुंबई Mumbai	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	13213/134	19482/254	48279/591	59110	40905
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	13200/164	19400/254	48150/591	59190	40921
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	13305/167	19525/254	48350/593	59280	40950
2	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	3300/33	4200/44	6460/61	20790	26100
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	3900/40	4600/49	7420/73	22860	2971
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	4005/45	8430/56	7655/82	24000	3014
3	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	3281/60	2121/37	1948/30	3950	1570
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	3461/63	2181/38	2048/31	4160	1600
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	3541/46	2241/39	2168/33	4270	1640
4	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	3221/49	1257/18	987/13	2460	3110
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	3241/49	1317/19	987/13	2500	1351
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	3241/49	1317/19	987/13	2500	1351
5	सिंधुदुर्ग Sindhudurga	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	2643/40	961/16	768/13	2460	3110
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	2695/40	980/16	786/13	2500	1351
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	2750/40	1000/16	799/13	2500	1351
6	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	13355/170	5798/90	4142/60	15000	21510
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	13775/170	5798/90	4142/60	16000	22000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	14335/180	6078/110	4142/60	17500	22500
7	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	14282/201	3500/58	2051/33	2044	14300
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	15000/210	4000/59	2000/33	2040	14400
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	15000/215	4100/60	2020/33	2100	14500
8	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	16000/168	5500/70	22190/34	5450	4100
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	16000/170	5600/72	22300/35	5455	4150
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	14000/182	6000/78	5500/36	4440	5660
9	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	13086/168	5049/78	1037/31	3400	4010
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	13400/185	9000/78	3000/35	3420	4015
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	14500/185	9100/80	3025/36	3440	4020
10	पुणे Pune	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	8730/102	10500/136	11300/184	49500	1700
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	9000/107	11000/140	11000/180	51500	1800
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	9590/110	11400/140	11200/181	53400	1900
11	सातारा Satara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	9660/134	4848/65	2529/47	6111	6256
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	12582/157	5636/66	3870/50	6223	6382
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	12810/164	5636/66	3870/50	6304	6587
12	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	7836/113	3942/61	1934/34	2029	3150
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	7940/115	4060/63	2130/36	2058	3200
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	7940/115	4060/63	2130/36	2058	3200
13	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	3281/60	2121/37	1948/30	3950	1570
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	3461/63	2181/38	2048/31	4160	1600
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	3541/66	2241/39	2168/33	4270	1640
14	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	12015/162	4197/53	4201/61	4304	3787
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	13240/179	4850/61	4867/68	4547	3952
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	14403/196	5370/66	5338/72	4787	4210

TABLE III—contd.

शिक्षक संख्या No. of teachers		संस्थेचा एकूण खर्च (कनिष्ठ महाविद्यालय गट) Total expenditure of the institute (Jr. College Unit)	फी व इतर उत्पन्न Fees and other income	शासकीय शाळांना अनुदानाच्या सहायक स्वरूपात देण्यात येणाऱ्या शैक्षणिक फीची प्रतीपूर्ति करण्यासाठी येणारा अंदाजे खर्च Estimated expenditure on reimbursement of tuition fees to Non-Government Institutions in the form of grant-in-aid	खर्चावरील शासकीय अनुदान Government grant on expenditure
पूर्ण वेळ Full time	अंश वेळ Part time				
18	19	20	21	22	23
3700	1275	265380	18951	605	247719
3672	1200	275380	18958	607	256303
3720	1225	279380	19520	610	259765
1907	126	550	3250	—	5250
1927	130	650	3500	—	5320
2010	133	700	3700	—	5500
480	150	9800	195	6700	2209
510	160	10000	215	7000	2300
520	170	10200	235	7200	2400
232	34	16106	190	1396	14900
240	34	18527	293	1450	17370
245	34	19180	300	1480	18000
232	15	16106	190	1396	14900
240	15	18527	293	1450	17370
245	20	19180	300	1480	1800
1100	500	65018	1410	460	2500
1150	550	65050	1420	465	2500
1200	600	65080	1435	450	2600
915	80	63700	899	—	60300
920	85	67000	900	—	70100
930	90	71000	1000	—	71000
745	23	420	919	725	56320
750	25	425	1000	730	60000
892	32	428	1200	750	88000
800	125	4000	950	950	4000
850	140	4200	1000	1000	4200
900	150	4500	1100	1100	4500
1350	220	24000	2700	10800	24000
1450	240	24500	2750	11000	26000
1500	250	25000	2800	11200	28000
852	95	50431	697	43000	50654
886	112	49538	700	43400	54935
935	137	51946	700	43400	58750
724	124	53449	414	2000	55449
750	128	60000	420	2050	62050
750	128	60000	420	2000	62054
560	90	6180	1750	3185	5671
570	90	6798	500	4450	5700
580	90	7477	550	4240	5890
3787	52092	70714	981	1250	75211
3952	532945	73300	1590	1445	75880
958	544	75300	2175	1640	76495

1	2	3	4	5	6	
15	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) .. (अपेक्षित) .. (अंदाजे) ..	36 36 40	19 19 22
16	जालना Jalna	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) .. (अपेक्षित) .. (अंदाजे) ..	29 29 32	3 3 3	1 .. 1
17	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) .. (अपेक्षित) .. (अंदाजे) ..	37 42 48	10 10 10
18	बीड Beed	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) .. (अपेक्षित) .. (अंदाजे) ..	58 65 70	19 20 20
19	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) .. (अपेक्षित) .. (अंदाजे) ..	73 74 73	14 14 16	7 7 10
20	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) .. (अपेक्षित) .. (अंदाजे) ..	34 37 39	9 9 9	2 2 2
21	लातूर Latur	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) .. (अपेक्षित) .. (अंदाजे) ..	99 110 120	12 12 12	1 1 1
22	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) .. (अपेक्षित) .. (अंदाजे) ..	57 65 65	12 12 12
23	अकोला Akola	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) .. (अपेक्षित) .. (अंदाजे) ..	119 119 119	19 9 19	4 4 4
24	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) .. (अपेक्षित) .. (अंदाजे) ..	140 142 142	39 40 40	9 9 9
25	यवतमाळ Yavatmal	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) .. (अपेक्षित) .. (अंदाजे) ..	58 58 58	15 15 15	1 .. 1
26	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) .. (अपेक्षित) .. (अंदाजे) ..	53 54 55	53 10 10	2 2 2
27	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) .. (अपेक्षित) .. (अंदाजे) ..	187 193 204	36 46 58	4 8 10
28	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) .. (अपेक्षित) .. (अंदाजे) ..	123 123 124	10 10 10	14 14 14
29	चंद्रपूर Chandrapur	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) .. (अपेक्षित) .. (अंदाजे) ..	57 68 74	10 13 14	1 1 1
30	गडचिरोली Gadchiroli	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) .. (अपेक्षित) .. (अंदाजे) ..	46 50 55	5 5 5	2 2 2
	एकूण Total	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) .. (अपेक्षित) .. (अंदाजे) ..	2664 2821 2928	579 544 561	52 56 61

TABLE III—contd.

7	8	9	10	11	12
6000	18000	..	1000/100	5000/45	4500/40
6000	18000	..	11000/100	5000/45	4500/40
7000	20000	..	12500/110	6200/50	5000/50
7047	3034	638	3485/36	593/08	837/13
7280	2830	480	3633/42	536/09	826/12
8030	2300	520	5156/44	692/10	692/14
7760	12000	..	6922/63	2308/23	1126/20
8560	12000	..	7000/68	2400/23	1200/17
9680	12000	..	7300/76	2499/23	1235/18
12100	18580	..	8080/96	2533/39	970/21
13000	24700	..	8505/105	2969/44	1012/22
14340	30000	..	8885/112	3268/49	1055/25
24500	16800	1250	14895/162	5635/64	2130/30
26865	18200	1425	15140/166	5875/68	2165/30
2890	19200	1550	16250/132	3970/70	2275/32
8880	9310	2040	2693/39	1067/16	150/5
8960	9360	1700	2800/41	1100/17	500/5
9020	9360	1700	2900/44	1200/17	500/5
28400	12400	800	12984/147	6008/68	1399/35
31520	12400	800	13164/175	9142/72	1288/34
32220	12400	800	13724/181	9142/72	1288/34
10320	5460	..	7182/75	1800/24	1031/23
11040	5460	..	7632/75	1863/25	1067/13
11040	5460	..	7690/79	1911/26	1104/23
21180	11380	1340	13914/142	3939/54	1960/35
31900	11430	1340	13012/143	3785/57	1817/35
13940	11480	1340	14837/145	4170/60	2080/36
22714	11309	1893	14438/156	3301/50	1661/32
22850	11510	1910	14550/167	3850/50	1670/32
22750	11510	1950	14550/158	3850/50	1670/32
1179	11375	2088	14305/89	3355/30	1105/18
21600	11400	2100	14342/93	3380/31	1090/18
22000	11500	2100	15500/100	3410/32	1040/18
18340	32300	1080	8003/107	1541/22	960/8
18340	7680	1080	8237/107	1585/22	986/8
18340	7680	1080	8480/107	1629/22	1012/8
30274	28756	1009	15985/189	8494/105	8448/85
32900	30800	1100	16900/192	9000/110	8700/90
34300	32300	1300	18900/210	9700/123	9300/100
25540	7035	5085	10431/164	3636/51	2103/44
25825	7150	5150	10796/173	3843/62	2215/46
26675	7334	5200	11195/184	4389/70	2490/15
8630	2614	1387	9990/121	9435/109	120/2
9268	2579	1315	10565/105	9485/111	120/2
9893	9485	521	11235/154	9690/123	120/2
3600	600	200	3591/60	513/12	136/3
4000	600	200	3900/64	600/12	140/3
4400	600	200	4300/69	620/12	150/3
629251	452625	20550	297654/3665	159208/1892	140250/1754
639208	431877	20500	308269/3139	16799/1990	144440/1714
643945	446123	20221	326296/3832	177147/2077	163123/1851

1	2	3	13	14	15	16	17	
15	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	7865/90	3528/40	4500/40	975	600
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	7865/94	3528/40	2367/36	900	600
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	8000/100	4000/45	5400/40	975	600
16	जालना Jalna	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	3993/39	490/7	626/13	1120	460
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	4090/39	607/7	740/12	1324	750
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	5184/44	750/7	900/13	1459	850
17	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	5282/58	1662/22	429/17	1007	3435
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	6842/67	2213/22	971/17	1032	3625
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	7234/76	2213/22	971/17	1097	3792
18	बीड Beed	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	8459/96	2296/37	990/17	2360	7620
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	8828/76	2417/45	939/19	2415	7710
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	9232/111	2647/53	963/23	2470	7800
19	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	13886/137	4209/56	1997/27	1125	5257
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	15287/163	5790/61	2850/27	1470	6890
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	17890/175	6280/65	2925/30	1680	7270
20	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	2113/35	808/11	165/5	545	1686
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	2415/36	960/12	400/5	600	1800
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	2550/36	1000/12	400/5	695	1810
21	लातूर Latur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	12733/154	5170/69	1065/33	3550	7000
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	14059/175	5302/71	1065/33	3625	7050
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	14599/181	5465/75	1065/33	3700	8000
22	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	5755/85	1501/24	628/10	4500	13397
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	7410/76	1800/25	1001/12	5178	15577
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	7411/75	1828/26	1029/14	5265	15792
23	अकोला Akola	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	12678/140	3274/20	1560/20	193	13709
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	13709/145	3595/22	1717/22	919	18810
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	12991/150	3700/23	1780/24	945	18893
24	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	6284/50	3322/21	1317/20	310	7915
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	6290/50	3335/23	1415/21	112	7995
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	6290/50	3355/23	1555/23	112	7995
25	यवतमाळ Yavatmal	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	11045/82	2410/18	930/10	1309	21300
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	12300/84	2540/20	940/12	1400	22000
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	12900/86	2590/20	920/14	1500	23000
26	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	6906/100	1821/22	883/9	317	9960
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	7110/100	1320/22	905/9	332	10203
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	7319/101	1353/22	928/9	350	10492
27	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	12502/179	8186/101	7769/86	3700	10200
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	13700/197	9200/114	8200/99	3800	11300
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	14800/210	10300/124	9700/110	3890	11500
28	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	9410/115	3446/62	2436/41	2064	5529
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	9881/160	3706/68	2585/44	2111	5618
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	10021/170	3991/70	2781/51	2161	5775
29	चंद्रपूर Chandrapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	7058/90	2559/36	1239/21	1359	6620
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	8060/101	2638/38	1230/19	1369	6630
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	8143/102	2805/39	1181/19	—	—
30	गडचिरोली Gadchiroli	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	4171/58	510/12	206/3	45	6373
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	4300/60	535/12	140/3	510	6450
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	4500/64	560/12	150/3	560	6500
एकूण Total	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	253989/3112	119055/1585	136500/1594	205542	260657	
	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	273041/3862	130209/1645	143113/1639	212060	242701	
	1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	282435/3511	135675/1758	131105/1399	217084	242889	

TABLE III—contd.

18	19	20	21	22	23
—	36	650	650	—	440
—	36	650	650	—	330
—	36	650	650	—	440
155	79	380	260	250	7020
160	80	400	290	260	7060
165	81	425	320	270	7080
297	65	12000	615	1120	2040
317	68	12300	626	1170	2040
326	72	12700	632	1180	2050
507	17	16145	1410	1250	239
539	23	16495	1585	1330	281
537	26	16845	1760	1410	323
850	60	422	898	29528	3350
855	75	485	105	32470	31971
870	90	582	118	35235	32810
365	60	500	22	1243	1743
370	98	800	24	1305	2105
372	105	810	25	1350	2300
611	18	425	600	—	11000
628	24	450	650	—	11500
646	30	500	700	—	12500
368	—	19770	361	5300	19060
373	—	19900	379	5660	19900
373	—	20400	396	5696	20040
805	40	6887	81	46887	46887
818	50	45000	84	45000	45000
848	58	39500	86	39500	39500
1106	118	40800	80	40800	3200
1108	118	45900	82	45900	3210
1108	118	45900	82	45900	3210
517	20	33700	266	4370	23300
526	20	35800	266	4370	23300
538	20	40100	280	4400	24200
386	06	29235	62	3851	29235
386	06	32000	65	2960	32000
388	06	35000	66	4673	35000
1200	375	33900	1240	13417	35900
1270	390	34800	1310	15023	38700
1290	400	35000	1400	15523	39000
451	247	8542	2198	1128	2547
491	275	8745	2256	1170	2595
536	305	9055	2330	1255	2070
376	61	6015	338	—	—
443	101	6172	345	—	—
452	110	6220	348	—	—
268	28	7543	40	215	7543
285	28	7600	50	218	7600
300	28	7650	60	220	7650
22787	4588	869927	41037	181826	84527
23429	4815	941392	42309	233060	887628
24134	5075	970348	44688	241937	1205017

२. (२) जिल्हा परिषद (भूतपूर्व शासकीय) माध्यमिक शाळांना

जिल्हा परिषद (भूतपूर्व शासकीय) माध्यमिक शाळांना जोडलेल्या कनिष्ठ महाविद्यालयाच्या वर्गावरील खर्चावर १०० टक्के अनुदान
जिल्हा परिषद (भूतपूर्व शासकीय) माध्यमिक शाळांतील कनिष्ठ
Statement showing No. of Jr. Colleges attached to

तक्ता ४

अ. क्र. Sr. No.	जिल्ह्याचे नाव व वर्ष Name of the District and Year	शाळांची संलग्न कनिष्ठ महाविद्या- लयांची संख्या No of Junior Colleges attached to schools	प्रवेश- क्षमता Intake capacity	विद्याशाखाप्रमाणे/वर्गावार Facultywise/Classwise		
				इ. ११ वी XI th	कला Arts	विज्ञान Sc.
1	3	4	5	6	7	8
1	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	
2	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) .. 2	960	..	256/4	89/1
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 2	960	..	300/4	100/1	
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ... 2	960	..	350/4	850/1	
3	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 19	2000	2000/30	80/1	..
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 19	2000	2000/30	80/1	..	
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ... 20	2500	2500/30	80/1	..	
4	जालना Jalna	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) .. 3	240	201/3	20/1	..
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) .. 3	240	137/3	
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) .. 4	340	200/4	80/1	80/1	
5	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 3	560	255/2	..	37/2
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 3	560	255/2	..	37/2	
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ... 4	640	160/2	..	1600/2	
6	बीड Beed	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	
7	नांदेड Nanded	1995-95 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 7	..	235/7
	1996-96 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 8	360/8
	1997-97 (Estimated) (अंदाजे) ... 10	435/9
8	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 5	2350	715/11	194/3	10/3
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 5	2560	815/11	200/3	15/3	
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ... 5	2570	915/11	225/3	25/3	
9	लातूर Latur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	
10	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 4	480	222	55	45
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 4	480	232	60	50	
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ... 4	480	242	65	55	

मोडलेल्या कनिष्ठ महाविद्यालयाच्या वर्गासाठी छात्रांची अनुदान पद्धती

महाराष्ट्र जिल्हा परिषद आणि पंचायत समिती कायदा, १९६१ च्या नियम १८७ प्रमाणे जिल्हा परिषदांना देण्यात येते.

महाविद्यालयासंबंधी माहिती दर्शविणारा तक्ता

Z. P. (Ex. Govt.) Secondary Schools.

TABLE IV

(र. हजारात/ Rs. in thousands)

तुकड्यासह नोंदसंख्या (तुकड्यांची संख्या) Enrolment and divisions in brackets			फी भरणाऱ्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांची संख्या No. of Paying students		शिक्कांची संख्या No. of Teachers		संस्थेचा एकूण खर्च (कनिष्ठ महाविद्यालय गट) Total expenditure of the Institute (Jr. College Unit)		फी व इतर उत्पन्नाच्या उत्पन्नातून Fee and Other Income		शैक्षणिक फी या उत्पन्नातून Loss in Fee income with reference to non-fee paying students		शासकीय अनुदान Government grant of expenditure
कला Arts	इ. १२ वी XII th	वाणिज्य Com.	संख्या No. of Paying students	संख्या No. of B. C. students	पूर्ण वेळ Full Time	अंश वेळ Part Time	16	17	18	19			
..
..
..
..	284/4	39/1	69	43	15	4	1540	56	
..	245/4	50/1	38	55	15	4	1544	56	
..	260/4	70/1	105	69	15	4	1547	56	
2060/28	75/1	..	1500	500	15	20	250	60	55	..	45	..	
2060/28	76/1	..	1500	500	15	20	250	60	55	..	45	..	
2060/28	78/1	..	2000	600	20	25	300	70	60	..	60	..	
175/3	20/1	..	80	45	9	..	30	
314/3	100	65	9	..	40	
380/3	80/1	..	120	85	11	..	60	
150/2	..	6/1	105	350	2	10	..	62	32	..	475	..	
150/2	..	6/1	125	335	2	10	..	75	32	..	475	..	
160/2	..	100/2	135	365	2	10	..	80	32	..	480	..	
..	
..	
..	
219/7	155	..	35	150	1150	750	..	
255/8	185	..	25	165	1230	850	..	
475/10	270	..	65	185	1450	1035	..	
555/11	168/2	17/2	10	166	24	17	2160	60	90	..	1836	..	
600/11	200/2	20/2	12	170	24	17	2400	62	92	..	1900	..	
614/11	210/2	22/2	15	175	24	17	3090	65	90	..	1950	..	
..	
..	
74	25	26	110	337	12	..	727	92	64	..	542	..	
232	60	50	170	514	12	..	740	99	69	..	554	..	
242	65	55	179	545	12	..	555	105	74	..	566	..	

1	2	3	4	5	6	7	8	
11	अकोला Akola	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	5	720	146	128	24
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	5	720	155	142	20
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	5	720	165	160	25
12	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	6	460	125	125	8
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	6	470	125	128	9
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	6	470	125	128	9
13	यवतमाळ Yavatmal	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	4	720	152	135	36
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	4	720	154	138	42
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	4	720	160	138	42
14	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	2	480	83/1	77/1	22/1
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	2	480	85/1	79/1	71/1
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	2	480	87/1	81/1	24/1
15	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	1	70	—	71/1	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	1	70	—	71/1	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	1	70	—	71/1	—
16	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	2	440	85/2	175/3	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	2	450	85/2	180/3	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	2	460	90/2	185/3	—
17	चंद्रपूर Chandrapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	2	440	60/1	120/2	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	2	400	60/1	120/2	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	2	400	60/1	120/2	—
18	गडचिरोली Gadchiroli	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	2	240	—	77/2	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	2	240	—	85/2	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	2	240	—	100/2	—
एकूण ... Total	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	67	10120	4277/57	1531/18	474/8	
	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	68	10350	4463/58	1583/17	296/7	
	1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	73	11030	5139/60	1783/19	517/10	

TABLE IV—contd.

9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
93	112	24	25	179	18	—	727	20	183	525
140	123	22	29	197	18	—	740	21	188	540
153	135	20	33	235	18	—	555	22	194	556
133	130	16	30	110	28	6	525	11	132	800
135	132	16	32	115	30	7	540	12	133	900
135	132	17	32	115	30	7	556	12	133	900
141	128	35	72	490	29	2	800	12	175	1350
142	130	41	75	510	29	3	900	12	175	1400
147	131	41	80	520	29	3	900	12	175	1400
60/1	49/1	29/1	13	276	8	..	619	3	33	620
71/1	50/1	30/1	15	283	8	..	622	3	33	622
73/1	52/1	31/1	16	290	8	..	625	3	33	625
—	73/1	..	31	45	4	..	412	10	—	412
—	73/1	..	28	48	4	..	427	12	—	427
—	73/1	..	28	58	4	..	440	15	—	440
80/2	140/3	21/1	80	140	11	4	950	25	66	800
85/2	145/3	21/1	85	145	11	4	970	25	66	900
90/2	150/3	25/1	90	150	11	4	990	25	66	900
60/1	120/2	..	16	109	14	..	1190	4	4	635
60/1	120/2	..	6	104	14	..	1195	5	4	645
60/1	120/2	..	5	93	14	..	1195	5	4	645
..	81/2	..	12	123	8	..	961	3	3	961
..	95/2	..	15	138	8	..	970	3	3	970
..	115/2	..	18	145	8	..	975	3	3	975
3809/55	1405/12	213/6	2153	2823	197	98	10991	1568	837	9761
5144/50	1449/16	256/6	2280	3033	199	90	11513	1675	850	10228
4590/59	1601/17	447/7	2856	3655	206	135	11973	1920	864	10532

२ (३) कनिष्ठ महाविद्यालयाकरिता इतर स्थानिक स्वराज्य संस्थांना अनुदान

स्थानिक स्वराज्य संस्था, नगरपालिका, कटक मंडळे यांनी चालविलेल्या माध्यमिक शाळांना जोडलेल्या कनिष्ठ महाविद्यालयांची माहिती दर्शविणारा तक्ता—

तक्ता ५

ब. क्र. Sl. No.	जिल्ह्याचे नाव Name of the District	वर्ष Year	शाळांना जोडलेल्या कनिष्ठ महा- विद्यालयांची संख्या No. of Junior Colleges attached to Secondary Schools	प्रवेश क्षमता Intake capacity	विद्याशाखाप्रमाणे वर्गवार (तुकड्यांच्या Facultywise/Classwise)			
					इयत्ता ११ वी Std. XIth	कला Arts	विज्ञान Science	वाणिज्य Commerce
1	धुळे	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	2	800	245/3	57/1	30/1
	Dhule	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	2	850	250/3	60/1	32/1
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	2	900	300/4	120/2	34/1
2	जळगाव	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	5	2100	660/1	380/7	230/5
	Jalgaon	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	5	2150	630/8	450/8	250/5
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	5	2250	650/8	500/8	280/5
3	पुणे	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	3	1910	—	215/3	490/6
	Pune	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	5	2000	—	250/4	500/6
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	6	2100	—	300/4	510/6
4	सोलापूर	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	1	240	—	145/1	—
	Solapur	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	1	240	—	140/1	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	1	240	—	135/1	—
5	कोल्हापूर	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	1	800	313/3	—	168/2
	Kolha pur	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	1	800	355/3	—	180/2
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	1	800	370/3	—	200/2
6	बुलढाणा	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	3	1080	455/4	114/2	144/2
	Buldhana	1995-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	3	1080	465/4	121/2	148/2
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	3	1080	475/4	152/2	152/2
7	अकोला	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	9	1440	436/6	190/4	—
	Akola	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	9	1440	460/6	206/4	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	9	1440	495/6	220/4	—
8	अमरावती	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	5	460	50/1	180/3	—
	Amravati	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	2	465	55/1	182/3	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	6	465	55/1	182/3	—
9	वर्धा	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	7	1600	538/7	174/2	69/1
	Wardha	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	7	1600	555/7	179/2	70/1
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	7	1600	568/7	184/2	72/1
10	नागपूर	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	6	697	483/6	71/1	—
	Nagpur	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	6	700	483/6	71/1	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	6	700	483/6	71/1	—
11	भंडारा	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	27	4945	1740/33	1084/22	475/8
	Bhandara	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	27	4645	1779/33	1123/22	500/10
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	27	5090	1863/38	1216/26	562/11
12	गडचिरोली	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	4	400	122/3	42/1	—
	Gadchiroli	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	4	400	160/3	55/1	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	4	400	180/3	65/1	—
	एकूण ...	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	73	16472	5012/74	2652/47	1606/25
	Grand Total	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	72	16670	5192/74	3023/49	1680/28
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	77	16815	5439/80	3145/54	1810/28

2. (3) Grants to other Local Bodies for Junior Colleges

Table showing Information regarding number of Jr. Colleges attached to Sec. Schools run by other Local Bodies Municipalities/Cantonment Boards etc.

TABLE V (रु. हजारत/Rs. in thousands)

विद्यार्थी नोंदसंख्या संख्यासह) Enrollment (with divisions)			फी भरणान्या विद्यार्थ्यांची संख्या No. of Fee Paying students		मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांची संख्या No. of B. C. Students		शिक्षकांची संख्या No. of Teachers		संस्थेचा एकूण खर्च (कनिष्ठ महा- विद्यालयीन गट) Expenditure of the Institute (Junior College Unit)		फी व इतर उत्पन्न Fee and other Income		बिनसरकारी शाळांना अनुदान रुपाने देण्यात येणाऱ्या शैक्षणिक फीची प्रतिपूर्ति करण्यासाठी येणारा अंदाजे खर्च Estimated expenditure on reimbursement of Tuition Fees to Non-Govern- ment Institu- tion in the form of Grant-in-aid		खर्चवरील शासकीय अनुदान Government grant on expenditure	
कला Arts	विज्ञान Science	वाणिज्य Commerce	9	10	11	12	13	अंश वेळ Part Time	पूर्ण वेळ Full Time	14	15	16	17	18	19	
275/3	71/1	35/1	25	158	10	13	1070	45	—	11						
306/3	60/1	40/1	30	180	10	14	1200	45	—	12						
320/3	65/1	45/1	35	200	10	15	1400	50	—	14						
575/8	260/4	110/2	220	200	4	41	3220	92	24	40						
600/9	290/5	120/2	225	215	4	41	3225	95	30	50						
670/9	310/5	160/2	225	211	4	41	3250	98	32	55						
—	200/3	500/7	1040	345	18	12	4800	21	72	66						
—	250/3	450/6	1120	350	20	14	5000	24	74	69						
—	300/4	450/6	1150	365	22	16	5200	26	76	71						
—	84/2	—	50	—	2	10	75	4	12	70						
—	90/2	—	5	—	2	10	77	1	13	72						
—	95/2	—	5	—	2	10	80	1	14	75						
257/3	—	83/1	36	105	15	—	1235	17	—	1235						
270/3	—	90/1	45	150	20	—	1237	17	—	1237						
280/3	—	100/1	60	160	25	—	1240	18	—	1240						
274/3	83/2	151/2	304	917	29	—	780	265	205	780						
465/4	121/2	148/2	365	1103	29	—	805	280	215	805						
475/4	127/2	152/2	376	1103	29	—	830	295	225	830						
381/5	83/1	—	35	392	—	—	—	—	—	—						
423/5	185/4	—	29	400	—	—	—	—	—	—						
449/5	2/4	—	33	408	—	—	—	—	—	—						
45/1	50/1	—	22	80	—	—	—	—	—	—						
50/1	55/1	—	23	82	—	—	—	—	—	—						
50/1	55/1	—	23	82	—	—	—	—	—	—						
392/7	171/2	61/1	56	871	—	38	2253	11	263	2253						
404/7	176/2	62/1	66	894	—	32	2400	14	275	2400						
416/7	181/1	64/1	75	916	—	32	2500	15	282	2500						
470/6	73/1	—	110	157	—	50	97	25	165	90						
470/6	73/1	—	120	165	—	50	98	30	170	95						
470/6	73/1	—	130	170	—	50	100	35	175	100						
1767/33	1044/20	449/8	507	2961	180	363	—	2	—	—						
1835/33	1126/25	485/9	561	3056	183	368	—	2	—	—						
1945/37	1945/37	510/11	614	3166	183	368	—	2	—	—						
167/3	22/1	—	8	289	12	—	7	—	3	7						
175/3	30/1	—	10	300	12	—	8	—	3	8						
185/3	35/1	—	12	315	12	—	9	—	3	9						
4473/71	2332/39	1321/22	2250	5862	270	521	13517	482	749	4552						
4675/73	2800/49	1368/22	6382	6157	268	529	14050	508	768	4748						
4967/76	3373/62	1456/24	2514	6369	287	532	14609	540	807	4894						

शिष्यवृत्त्या

३.१ कनिष्ठ महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांना देण्यात येणाऱ्या शासकीय स्तुत्या गुणवत्ता शिष्यवृत्त्या.—नवीन आकृतीबंधानुसार कनिष्ठ महाविद्यालयीन स्तरावर दरमहा रु. २५ प्रमाणे शिष्यवृत्त्यांचे एकूण १,२०० संच मंजूर केले आहेत. ही शिष्यवृत्ती १९७६-७७ च्या शैक्षणिक वर्षापासून कनिष्ठ महाविद्यालयांमध्ये सुरू करण्यात आली. या सर्व शिष्यवृत्त्या माध्यमिक शाळांत परीक्षेमध्ये कमीत कमी ६० टक्के गुण मिळविणाऱ्या विद्यार्थ्यांना उपलब्ध आहेत. समाधानकारक प्रगती आणि कनिष्ठ महाविद्यालयांच्या १ त्या वर्षाच्या अखेरीस कमीत कमी ४५ टक्के गुण मिळविणाऱ्या विद्यार्थ्यांना या शिष्यवृत्त्या चालू राहतील.

शिष्यवृत्त्यांची संख्या व दिलेल्या शिष्यवृत्त्या दर्शविणारा तक्ता—

तक्ता ९

TABLE VI

(रु. हजारात /Rs. in thousands)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्ह्याचे नाव Name of the District	वर्ष Year	प्रत्यक्ष (अपेक्षित) (अंदाजे)	मंजूर शिष्यवृत्ती संच Total No. of Sets	एकूण लाभार्थी Total Beneficiaries	एकूण खर्च Total expenditure
1	2	3		4	5	6
1	मुंबई Mumbai	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	142	284	77
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	142	292	80
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	142	292	80
2	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	55	110	20
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	55	110	20
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	55	110	20
3	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	31	31	9
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	62	93	55
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	93	155	93
4	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	48	52	13
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	48	54	10
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	48	55	15
5	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	—	31	8
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	—	34	10
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	—	37	10
6	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	58	230	58
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	58	230	58
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	58	230	58
7	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	55	110	28
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	55	110	28
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	55	110	28
8	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	150	190	85
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	160	165	90
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	170	170	95
9	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	55	53	11
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	110	163	98
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	165	275	165
10	पुणे Pune	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	77	72	22
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	154	216	136
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	231	385	231
11	सातारा Satara	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	41	66	17
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	41	81	17
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	41	84	22

तक्ता ६—चालू
TABLE VI—contd.

1	2	3	4	5	6	
12	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	36	52	13
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	36	66	16
		1997-98 (Estimates)	(अंदाजे) ..	36	68	18
13	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	53	51	15
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	106	159	95
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	159	266	160
14	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	48	81	21
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	48	88	22
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	48	89	25
15	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	74	148	43
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	148	296	86
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	148	296	86
16	जालना Jalna	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	48	96	28
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	96	192	56
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	96	192	56
17	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	36	72	31
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	72	144	62
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	72	144	62
18	बीड Beed	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	31	62	18
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	62	124	36
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	62	124	36
19	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	61	122	36
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	122	244	72
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	122	244	72
20	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	74	148	18
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	148	296	36
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	148	296	36
21	लातूर Latur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	61	122	36
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	122	244	72
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	122	244	72
22	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	31	51	16
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) .	31	62	23
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	31	62	23
23	अकोला Akola	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	36	51	15
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	36	72	25
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	36	72	25
24	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	36	56	17
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	36	72	25
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	36	72	25
25	यवतमाळ Yavatmal	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	34	49	15
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	34	68	23
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	34	68	23

तक्ता ६—चालू
TABLE VI—contd.

1	2	3	4	5	6	
26	बर्धा Wardha	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	19	29	10
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	38	58	20
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	57	87	44
27	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	46	48	17
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	92	96	48
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	138	144	72
28	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	64	61	21
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	128	122	61
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	192	183	92
29	चंद्रपूर Chandrapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	40	61	21
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	80	122	61
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	120	183	92
30	गडचिरोली Gadchiroli	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	38	38	13
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	76	76	38
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	112	112	56
एकूण Total						
	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	1578	2627	752	
	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	2396	4159	1488	
	1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	2827	4849	1882	

३.२ माध्यमिक शालान्त प्रमाणपत्र परीक्षेत वरवे स्थान मिळविणाऱ्या विद्यार्थ्यांना पुढील शिक्षणासाठी आर्थिक सहाय्य योजना:—माध्यमिक प्रमाणपत्र परीक्षा यामध्ये वरचा क्रमांक मिळविणाऱ्या गुणवान विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक गुणवत्तेत आर्थिक अडचणीमुळे बाधा येऊ नये म्हणून आणि त्यांचे गुणवत्ता वाढविणे शक्य व्हावे व त्यायोगे त्यांच्या बुद्धीमत्तेचा फायदा समाजास व राज्यास करून घेता यावा या उद्देशाने अशा विद्यार्थ्यांना पुढील शिक्षणासाठी आर्थिक सहाय्य देण्याची योजना शासनाने १९८४-८५ ह्या वर्षी सुरु केली. सदरहू शिष्यवृत्तीसाठी पुणे अमरावती, कोल्हापूर, नाशिक, नागपूर, औरंगाबाद, मुंबई ह्या सात विभागातील गुणवान विद्यार्थ्यांची खालीलप्रमाणे निवड करण्यात येत आहे. सन १९८६-८७ पासून मुंबई विभागीय मंडळाची नव्याने स्थापना झाली आहे. त्यामुळे ह्या विभागातील विद्यार्थ्यांची निवडसुद्धा खालीलप्रमाणे करण्यात येत आहे:—

माध्यमिक शाळा प्रमाणपत्र परीक्षा

(१) सर्वसाधारण गुणवत्ता यादामधून पहिले पाच विद्यार्थी	..	५
(२) गुणवत्तानुसार पहिल्या तीन मुली	..	३
(३) गुणवत्तेनुसार मागासवर्गातील विद्यार्थ्यांमधून पहिले तीन विद्यार्थी	..	३
		<hr/>
	प्रत्येक विभागात एकूण	.. ११
		<hr/>
	सात विभागीय मंडळातील एकूण विद्यार्थी संख्या	.. ७७
		<hr/>

या योजनेखाली शासनमान्य व अनुदानित कनिष्ठ/वरिष्ठ महाविद्यालये यामध्ये शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांना मान्य दराने आकारल्या जाणाऱ्या प्रवेश फी, घत्र फी, शिक्षण फी, ग्रंथालय फी, त्रिमखाना फी व परीक्षा फी यांची प्रतिपूर्ती केली जाते.

तसेच विद्यार्थी वसतिगृहात राहात असेल तर वसतिगृह फी प्रत्येक सत्रासाठी रु. ३०० भोजन खर्च, दरमहा रु. १५० व सर्व विद्यार्थ्यांसाठी वैद्यकीय खर्च प्रत्यक्ष खर्च किंवा वार्षिक रु. १२० यापैकी जो रक्कम कमी असेल तेवढी रक्कम तसेच पुस्तकांसाठी आर्थिक सहाय्य दिले जाते.

३ (३) प्रामाण्य भागातील दुधार व पात्र विद्यार्थ्यांसाठी शिष्यवृत्त्या.—या योजनेची संपूर्ण माहिती “माध्यमिक शिक्षण (३) (३)—शिष्यवृत्त्या” मध्ये देण्यात आली आहे.

खालील तक्ता कनिष्ठ महाविद्यालय व महाविद्यालयीन स्तरापर्यंतची लाभधारकांची संख्या, झालेला खर्च इत्यादी दर्शवितो.

The following table shows the number of beneficiaries, expenditure incurred, etc. at the Junior college and Collegiate stage.

तक्ता ७ TABLE VII

क्र.सं. S. No.	जिल्हाचे नाव	एकूण संचाची संख्या No. of Sets	नवीन शिष्यवृत्त्यांची संख्या पुढे चालू ठेवलेल्या शिष्यवृत्त्या Actual No. of Awards made and continuation of Scholarship			प्रथम शिष्यवृत्तीधारकाने मिळविलेल्या गुणांची टक्केवारी Percentage of marks of first awarded		अंतिम शिष्यवृत्तीधारकाने मिळविलेल्या गुणांची टक्केवारी Percentage of marks of last awarded		Name of the District
			1995-96 (प्रत्यक्ष) (Actuals)	1996-97 (अपेक्षित) (Anticipated)	1997-98 (अंदाजे) (Estimates)	1995-96 (प्रत्यक्ष) (Actuals)	1996-97 (अपेक्षित) (Anticipated)	1995-96 (प्रत्यक्ष) (Actuals)	1996-97 (अपेक्षित) (Anticipated)	
			4	5	6	7	8	9	10	
1	ठाणे	6	3	3	3	90	91	60	61	Thane
2	रायगड	11	9	11	11	81	—	—	50	Raigad
3	रत्नागिरी	13	3	8	10	88	86	87	79	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	13	10	13	12	88	86	87	79	Sindhudurg
5	नाशिक	6	3	3	3	96	98	96	98	Nashik
6	धुळे	6	6	6	6	78	80	48	51	Dhule
7	जळगाव	6	—	—	—	68	75	53	67	Jalgaon
8	अहमदनगर	11	10	11	11	83	—	—	74	Ahmadnagar
9	पुणे	11	11	11	11	79	—	57	—	Pune
10	सातारा	13	6	19	30	85	85	83	76	Satara
11	सांगली	13	10	20	30	86	86	87	87	Sangli
12	सोलापूर	11	10	11	11	79	—	—	72	Solapur
13	कोल्हापूर	13	12	23	30	89	88	89	84	Kolhapur
14	औरंगाबाद	10	06	13	20	83	85	82	85	Aurangabad
15	जालना	10	6	13	20	84	85	85	90	Jalna
16	परभणी	10	6	13	20	78	80	85	90	Parbhani
17	बीड	10	6	13	20	75	80	85	90	Beed
18	नांदेड	10	6	13	20	68	70	80	85	Nanded
19	उस्मानाबाद	10	6	13	20	85	90	90	95	Osmanabad
20	लातूर	10	6	13	20	75	80	85	90	Latur
21	बुलढाणा	10	5	10	10	77	79	71	79	Buldhana
22	अकोला	10	—	10	10	75	78	81	83	Akola
23	अमरावती	10	2	10	10	78	80	72	80	Amravati
24	यवतमाळ	10	3	10	10	77	80	73	79	Yavatmal
25	वर्धा	6	6	6	6	6	60	55	60	Wardha
26	नागपूर	6	6	5	6	79	81	75	79	Nagpur
27	भंडारा	6	6	6	6	70	70	55	55	Bhandara
28	चंद्रपूर	6	4	4	4	86	71	49	51	Chandrapur
29	गडचिरोली	6	6	6	6	63	65	55	56	Gadchiroli
एकूण	...	273	173	297	376	2301	2007	1925	2109	.. Total

३. प्रौढ शिक्षण

(१) प्रस्तावना

संपूर्ण साक्षरता अभियान—

देशातील कार्यप्रवण वयोगटातील (१५ ते ३५) निरक्षरतेचे पूर्णतः निर्मूलन करण्यासाठी ५ मे १९८८ राज्या राष्ट्रिय साक्षरता मिशनचा शुभारंभ झाला.

राष्ट्रीय साक्षरता मिशनच्या मार्गदर्शक तत्वानुसार महाराष्ट्रात राज्य साक्षरता मिशनचा शुभारंभ २ जून १९८८ रोजी झाला.

साक्षरता मिशनची उद्दिष्टे :—

राज्यातील १५ ते ३५ या कार्यप्रवण वयोगटातील निरक्षर स्त्री-पुरुषांना निश्चित कालावधीमध्ये कार्यात्मक साक्षर करणे, त्यादृष्टीने त्यांना—

साक्षरता व अंकज्ञान प्राप्त करून घेण्यासाठी मदत करणे.

त्यांना स्वतःच्या परिस्थितीची जाणीव होऊन ते विकासाच्या प्रक्रियेत सहभागी होण्यासाठी उद्युक्त करणे.

आर्थिक आणि सर्वसाधारण जीवनमान सुधारण्यासाठी विविध कौशल्ये आत्मसात करण्यासाठी प्रेरित करणे.

राष्ट्रीय एकात्मता, पर्यावरणाचे रक्षण, स्त्री-पुरुष समानता आणि छोट्या कुटुंबाचा आदर्श या विषयी निकोप जाणीव निर्माण करून त्यातील प्रत्येकात त्यांचा सक्रिय सहभाग मिळविणे.

कार्यपद्धती :—

राज्यातील सिधुदुर्ग व वर्धा या दोन जिल्ह्यांमध्ये संपूर्ण साक्षरतेचे अभियान जन आंदोलनाच्या स्वरूपात सुरु करून हे दोन्ही जिल्हे सन १९९१-९२ वर्षात संपूर्ण साक्षर म्हणून घोषित करण्यात आले.

संपूर्ण साक्षरता अभियान सुरु करण्यासाठी जिल्हा साक्षरता अभियान समितीला आपल्या जिल्ह्याचा प्रकल्प प्रस्ताव राज्य शासना-मार्फत राष्ट्रीय साक्षरता मिशनकडे मंजूरीसाठी पाठवावा लागतो. राष्ट्रीय साक्षरता समितीने मान्य केलेल्या एकूण प्रकल्प खर्चापैकी केंद्र शासन २/३ हिस्सा व राज्य शासन १/३ हिस्सा जिल्हा साक्षरता अभियान समित्यांना सहाय्यक अनुदान म्हणून मंजूर करते. संपूर्ण साक्षरता अभियानाचे नेतृत्व जिल्हाधिकाऱ्यांकडे/मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांच्याकडे देण्यात येते. जिल्हाधिकारी/मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांना जिल्ह्यातील साक्षरता अभियानाच्या यशस्वी अंमलबजावणीसाठी जिल्ह्यातील सर्व शासकीय, निमशासकीय अधिकारी, पदाधिकारी यांचा समावेश करून वातावरण निर्मिती, प्रशिक्षण, व्यवस्थापन, संनिवृत्त व मूल्यमापन यांकरिता विविध समित्या स्थापन करण्यासंबंधी शासनाने निर्देशित केलेले आहे.

अभियानात दाखल झालेल्या प्रौढांनी, राष्ट्रीय साक्षरता मिशनच्या मार्गदर्शक तत्वानुसार साक्षरतेची किमान पातळी गाठल्यानंतर जिल्ह्यात २ वर्षांच्या कालावधीसाठी साक्षरोत्तर कार्यक्रम कार्यान्वित करण्यात येतो. साक्षरोत्तर कार्यक्रम सुरु करण्यासाठी जिल्हा साक्षरता समितीस विहित नमुन्यात आपल्या जिल्ह्याचा प्रकल्प प्रस्ताव राष्ट्रीय साक्षरता मिशनकडे मंजूरीसाठी पाठवावा लागतो. राष्ट्रीय साक्षरता मिशनने मंजूर केलेल्या एकूण प्रकल्प खर्चापैकी केंद्र शासन २/३ हिस्सा व राज्यशासन १/३ हिस्सा जिल्हा साक्षरता अभियान समित्यांना सहाय्यक अनुदान म्हणून मंजूर करते. नवसाक्षरांनी संपादन केलेले साक्षरता कौशल्य टिकवून ठेवण्यासाठी तसेच वृद्धिंगत करण्यासाठी जिल्ह्यात अध्ययन केंद्र स्वयंसेवीवृत्तीने विविध संस्था, मंडळे आणि कार्यकर्त्यांच्या सहभागाने सुरु करण्यात येतात.

सद्यस्थिती :—

राज्यात सन १९९२-९३ मध्ये मराठवाड्यातील ७ व पश्चिम महाराष्ट्रातील पुणे, रत्नागिरी, सांगली या १० जिल्ह्यात संपूर्ण साक्षरता अभियान कार्यान्वित करण्यात आले होते. त्यापैकी जालना, परभणी, नांदेड, लातूर, औरंगाबाद, पुणे, रत्नागिरी, सांगली या जिल्ह्यातील संपूर्ण साक्षरता कार्यक्रमाचे बाह्य संस्थेमार्फत मूल्यमापन करण्यात आलेले आहे. त्यापैकी सांगली, बीड, उस्मानाबाद हे जिल्हे वगळता इतर जिल्ह्यांमध्ये सध्या साक्षरोत्तर कार्यक्रम कार्यान्वित आहे. वर्धा व सिधुदुर्ग या जिल्ह्यात साक्षरोत्तर कार्यक्रम पूर्ण झाला आहे. उस्मानाबाद या जिल्ह्यातील संपूर्ण साक्षरता कार्यक्रम बाह्यमूल्यमापन झालेले आहे.

सन १९९३-९४ मध्ये मुंबई, अमरावती, यवतमाळ, कोल्हापूर, रायगड आणि सातारा या ६ जिल्ह्यात संपूर्ण साक्षरता कार्यक्रम कार्यान्वित करण्याचे प्रस्तावित होते. यापैकी रायगड, सातारा व मुंबई (दुसरा टप्पा), या जिल्ह्यात सध्या संपूर्ण साक्षरता कार्यक्रम सुरु आहे. अमरावती, मुंबई (पहिला टप्पा) यवतमाळ या जिल्ह्यातील संपूर्ण साक्षरता कार्यक्रमाचे बाह्य मूल्यमापन झाले. अमरावती जिल्ह्यात व बृहन्मुंबईमध्ये साक्षरोत्तर कार्यक्रम लवकरच सुरु होणार आहे.

सन १९९४-९५ मध्ये नागपूर, बुलढाणा, नाशिक व अहमदनगर, अकोला व जळगाव या सहा जिल्ह्यांमध्ये संपूर्ण साक्षरता अभियान कार्यान्वित करण्याचे प्रस्तावित होते. त्याप्रमाणे नागपूर, बुलढाणा, नाशिक व अहमदनगर या जिल्ह्यांमध्ये संपूर्ण साक्षरता कार्यक्रम सुरु आहे. अकोला आणि जळगाव या जिल्ह्यात संपूर्ण साक्षरता कार्यक्रम १९९६-९७ मध्ये सुरु करण्यात येणार आहे.

सन १९९५-९६ मध्ये सोलापूर, ठाणे, चंद्रपूर, गडचिरोली, भंडारा व धुळे या सहा जिल्ह्यांमध्ये संपूर्ण साक्षरता कार्यक्रम कार्यान्वित करण्याचे प्रस्तावित होते. त्यापैकी सोलापूर, ठाणे, चंद्रपूर व गडचिरोली या जिल्ह्यांमध्ये संपूर्ण साक्षरता कार्यक्रम कार्यान्वित असून भंडारा व धुळे या जिल्ह्यांमध्ये सन १९९६-९७ मध्ये कार्यक्रम कार्यान्वित करण्यात येणार आहे.

सन १९९७-९८ मध्ये अमरावती, मुंबई (पहिला टप्पा) सांगली, यवतमाळ, कोल्हापूर, बीड, व उस्मानाबाद या जिल्ह्यांमध्ये साक्षरोत्तर कार्यक्रम कार्यान्वित होईल.

संपूर्ण साक्षरता कार्यक्रमांतून मोठ्या प्रमाणावर साक्षर झालेल्या प्रौढांसाठी साठी केंद्र शासनाने निरंतर शिक्षण योजना कार्यान्वित करण्याचे ठरविलेले आहे. त्यामुळे राज्यात केंद्र व राज्य पुरस्कृत तरतुदीमधून कार्यान्वित असलेली जनशिक्षण विनिमय केंद्रे १ एप्रिल १९९६ पासून पुढे बंद करण्यात आलेली आहेत.

राज्य प्रौढ शिक्षण कार्यक्रमांतर्गत मंजूर असलेली प्रौढ शिक्षण केंद्रे १ एप्रिल ९५ पासून बंद करण्यात आलेली आहेत.

सोबत संपूर्ण साक्षरता कार्यक्रम साक्षरोत्तर कार्यक्रम, जनशिक्षण विनिमय केंद्रे, पारितोषिक प्राप्त उत्कृष्ट महिला प्रौढ शिक्षण केंद्रे यासंबंधी राज्यातील सद्यस्थिती दर्शविणारे तक्ते सोबत जोडण्यात येत आहेत.

(बोन) वित्तीय आवश्यकता
(ii) Financial Requirements

तस्सा १ TABLE.I

(रुपये हजारत/Bs. in thousands)

तपशील Particulars 1	प्रत्यक्ष खर्च Actual Expenditure 1995-96			अर्थसंकल्प Budget Estimates 1996-97			सुधारित अंदाज Revised Estimates 1996-97			अर्थसंकल्प Budget Estimates 1997-98		
	योजनेतर Non-Plan 2	योजनांतर्गत Plan 3	एकूण Total 4	योजनेतर Non-Plan 5	योजनांतर्गत Plan 6	एकूण Total 7	योजनेतर Non-Plan 8	योजनांतर्गत Plan 9	एकूण Total 10	योजनेतर Non-Plan 11	योजनांतर्गत Plan 12	एकूण Total 13
	अ. - कार्याचे वर्गीकरण A. Activity classification											
प्रीडशिक्षण— Adult Education												
१. ग्रामीण कार्यात्मक साक्षरता कार्य- क्रम. Rural Functional Literacy Pro- gramme.	51420	—	51420	53544	—	53544	43293	—	43293	41670	—	41670
२. इतर प्रीडशिक्षण कार्यक्रम .. Other Adult Education Progra- mme.	42482	20096	62578	42961	28178	71139	31403	28178	59481	34650	—	34650
३. इतर खर्च .. Other expenditure	95	—	95	100	—	100	100	—	100	100	—	100
Grant in aid	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
एकूण (ए) स्थूल Total (A) Gross	93997	20096	114093	96605	28178	124783	74776	28178	102954	76420	—	76420
वजा वसुली Deduct—Recoveries	—	—	—	100	—	100	100	—	100	100	—	100
एकूण (ए) निव्वळ Total (A) Net	93997	20096	114093	96505	28178	121683	74676	—	74776	70320	—	70320

बी—उद्दिष्टवार वर्गीकरण—
B. Objectwise Classification—

प्रीड शिक्षण —
Adult Education—
(१) ग्रामीण कार्यात्मक साक्षरता
कार्यक्रम.
(1) Rural Functional Literacy
Programme—

वेतन Salaries	35692	—	35692	35100	—	35100	41010	—	41010	39600	—	39600
------------------	-------	---	-------	-------	---	-------	-------	---	-------	-------	---	-------

कार्यालयीन खर्च Office Expenses	...	—	1845	1845	9479	—	9479	—	1658	1658	1640	—	1640
व्यावसायिक आणि विशेष सेवा- करिता प्रदाने.		—	2957	2957	5160	—	5160	—	205	205	—	—	—
Payment of Professional and Special Services—													
इतर उद्दिष्टांवरील खर्च Expenses on other objects	...	—	10926	10926	4700	—	4700	—	400	400	430	—	430
एकूण (१) Total (1)	...	—	51420	51420	53544	—	53544	—	4,32,73	43273	41670	—	41670
२. इतर प्रौढशिक्षण कार्यक्रम Other Adult Education Pro- gramme.													
२(अ) राज्यातील प्रौढशिक्षण योजना State Adult Education Pro- gramme.													
०१ वेतन Salaries	..	18807	669	19476	18000	—	18000	—	21419	21419	20700	—	20700
०५ कार्यालयीन खर्च Office expenses	..	7798	810	8108	8792	—	8792	—	2500	2500	5500	—	5500
१२ व्यावसायिक आणि विशेष सेवांकरिता प्रदाने. Payment of profession and special services.		5158	164	5322	4822	—	4822	—	549	549	1500	—	1500
२० इतर उद्दिष्टांवरील खर्च Expenditure on other objects	..	10719	216	10933	11447	—	11447	—	4389	4389	6950	—	6950
एकूण (२अ) Total (2A)	..	42482	20096	62578	42961	28178	71139	31403	28178	59581	34650	—	34650

तक्ता १-चालू Table I-contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
२ (ब) राष्ट्रीय प्रौढशिक्षण योजना Other Adult Education Programme. (अनुसूचित जातीसाठी विशेष घटक योजना). (Special Component plan for Scheduled Castes.)												
०१ वेतन ..	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Salaries												
०५ कार्यालयीन खर्च ..	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Office expenses												
इतर उद्दिष्टांवरील खर्च ..	---	20096	20096	---	21148	21148	---	---	---	---	---	---
Expenditure on other objects												
एकूण—(२) (ब) ..	---	20096	20096	---	21148	64109	---	---	---	---	---	---
Total (2) (b)												
एकूण (२) ...	---	20096	20096	42961	21148	115290	---	---	---	---	---	---
Total (2)												
३. जिल्हा परिषदांना सप्रयोजन अनुदाने.	95	---	95	100	---	100	---	---	---	100	---	100
3. Purposive Grants to Zilla Parishads.												
एकूण (बी) स्थूल Total (B) Gross	93997	20096	114093	96605	28178	124732	74776	---	74776	76420	---	76420
वजा—वसुली Deduct—Recoveries	---	---	---	---	---	---	100	---	100	---	---	---
एकूण (बी) निव्वळ Total (B) Net	93997	20096	114093	96605	43356	124783	74676	---	74676	76420	---	76420

तक्ता २ TABLE II

२. संपूर्ण साक्षरता अभियान (निगर आदिवासी) भौतिक लक्ष्य व आर्थिक तरतुद
II Total Literacy Campaign (Non-Tribal) Physical Target and Financial Provision

(रु. हजारत/Rs. in Thousands)

अ.क्र. जिल्ह्याचे नाव Sr. Name of the No. District	वर्ष Year	निरक्षर संख्या (भौतिक) लक्ष्य No. of Illiterate Target	वयोगट Age group	निरक्षर संख्या (भौतिक) लक्ष्य No. of Illiterate Target			साध्य (साक्षर) प्रौढ संख्या (Achievement) No. of Literate Adults			प्रकल्पासाठी आवश्यक तरतुद	केंद्रशासनाचे अनुदान	राज्य शासनाचे अनुदान	एकूण (१२+१३)
				पुरुष Male	स्त्री Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्री Female	एकूण Total				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
१ बीरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	15-45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1997-98 (Estimated)	(अंदाजित)		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
२ जालना Jalna	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1997-98 (Estimated)	(अंदाजित)		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
३ परभणी Parbhani	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1997-98 (Estimated)	(अंदाजित)		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
४ उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	15-35	52893	92107	145080	—	—	—	9425	—	800	800
	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)		—	—	—	36243	73491	109734	—	—	—	—
	1997-98 (Estimated)	(अंदाजित)		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
५ बीड Beed	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	15-35	88972	162978	251950	—	—	—	16543	—	—	—
	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)		—	—	—	68219	112994	181213	—	—	—	—
	1997-98 (Estimated)	(अंदाजित)		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
६ लातूर Latur	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1997-98 (Estimated)	(अंदाजित)		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
७ पुणे Pune	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	—	73261	173441	246702	64899	166752	231651	—	—	—	—
	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1997-98 (Estimated)	(अंदाजित)		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
८ रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1997-98 (Estimated)	(अंदाजित)		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

तक्ता २-बाळू/TABLE II-contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
९	सांगली Sangli	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष) 15-45	57455	136855	194311	51730	126957	178687	12356	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	—	—	—	11370	21730	33100	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजित)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
१०	अमरावती Amravati	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष) 15-45	64139	100437	164576	57725	90393	—	12872	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	—	—	—	—	—	148118	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजित)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
११	मुंबई Mumbai	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष) 15-35	21055	65534	86639	19739	39477	59215	41448	—	2535	2535
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	—	—	—	9141	18282	27424	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजित)	4388	96312	100230	—	—	—	—	—	—	—
१२	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	57136	186689	243825	—	—	—	16290	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) 15-45	—	—	—	45708	149351	16250	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजित)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
१३	सातारा Satara	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष) 9-35	19939	77849	97788	—	—	—	13000	6500	3320	9750
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	—	—	—	16948	63052	85000	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजित)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
१४	रायगड Raigad	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष) 9-50	57437	113322	170759	—	—	—	11099	5500	2750	8250
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	—	—	—	—	—	—	—	1900	950	2850
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजित)	—	—	—	57437	113322	170759	—	—	—	—
१५	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष) 15-45	74577	139582	214159	—	—	—	14248	2100	1050	3150
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजित)	—	—	—	65888	99890	165778	—	2399	1199	3598
१६	अकोला Akola	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष) 15-35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	140000	210000	350000	—	—	—	28000	18667	9393	28060
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजित)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
१७	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष) 15-35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	121441	184100	305541	—	—	—	19860	8148	4073	12221
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजित)	—	—	—	109296	165690	274984	—	5092	2547	7639

१८	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष)	15-35	68897	186276	255173	—	—	—	16488	5214	2607	7821	
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजित)		—	—	—	51673	139707	131380	—	2778	1389	4167	—
१९	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष)	15-35	42270	109792	152062	—	—	—	11558	—	1135	1135	
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)		—	—	—	—	—	—	—	1905	953	2858	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजित)		—	—	—	42270	109792	15062	—	—	—	—	—
२०	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष)	15-35	101429	281961	383390	—	—	—	30000	15000	7500	22500	
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजित)		—	—	—	81143	25568	106711	—	5000	2500	7500	—
एकूण Total		1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष)		706199	1653443	2359632	219193	256827	386020	204937	34314	21627	55941	
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)		261441	394100	655541	201581	463911	665492	7860	33019	16568	49587	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजित)		1388	96342	100730	382385	812229	1194614	—	12870	6436	19306	—

२. संपूर्ण साक्षरता अभियान (आर्थिक तरतूद)
II. Total Literacy Campaign (Financial Provision)

तक्ता २-अ TABLE-II A

(रु. हजारत/Rs. in thousands)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हाचे नाव District	वर्ष Year	प्रत्यक्ष/अपेक्षित/अंदाजित	प्रकल्पासाठी आवश्यक तरतूद Outlay required for the project	केंद्र शासनाने उपलब्ध करून दिलेले अनुदान Central Govt. Grant	राज्य शासनाने उपलब्ध करून दिलेले अनुदान State Govt. Grant	एकूण Total
1	2	3		4	5	6	7
1	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष) ...	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजित) ...	—	—	—	—
2	जालना Jalna	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष) ...	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजित) ...	—	—	—	—
3	परभणी Parbhani	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष) ...	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजित) ...	—	—	—	—
4	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष) ...	9425.00	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजित) ...	—	—	—	—
5	बीड Beed	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष) ...	16543.00	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजित) ...	—	—	—	—
6	लातूर Latur	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष) ...	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजित) ...	—	—	—	—
7	पुणे Pune	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष) ...	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजित) ...	—	—	—	—
8	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष) ...	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजित) ...	—	—	—	—
9	संगली Sangli	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष) ...	12356.00	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजित) ...	—	—	—	—
10	अमरावती Amravati	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष) ...	12872.00	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजित) ...	—	—	—	—
11	मुंबई Mumbai	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष) ...	41148.00	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजित) ...	—	—	—	—
12	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष) ...	16250.00	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजित) ...	—	—	—	—

1	2	3	4	5	6	7
13	सातारा Satara	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ...	13000.00	6500.00	1250.00	7750.00
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	2167.00	3083.00	5250.00
		1997-98 (Estimated) (अंदाजित) ...	—	—	—	—
14	रायगड Raigad	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ...	111000.00	—	2750.00	2750.00
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	7400.00	950.00	8350.00
		1997-98 (Estimated) (अंदाजित) ...	—	—	—	—
15	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ..	14248.00	5000.00	2500.00	7500.00
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	4499.00	2249.00	6748.00
		1997-98 (Estimated) (अंदाजित) ...	—	—	—	—
16	अकोला Akola	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	22750.00	17063.00	5687.00	22750.00
		1997-98 (Estimated) (अंदाजित) ...	—	—	—	—
17	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	19860.00	13240.00	6620.00	19860.00
		1997-98 (Estimated) (अंदाजित) ...	—	—	—	—
18	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ..	16586.00	3000.00	1500.00	4500.00
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	8058.00	4028.00	12086.00
		1997-98 (Estimated) (अंदाजित) ...	—	—	—	—
19	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ...	11557.00	3852.00	1926.00	5778.00
		1996-97 (Anticipated) (अप्रत्यक्ष) ..	—	3853.00	1926.00	5779.00
		1997-98 (Estimated) (अंदाजित) ...	—	—	—	—
20	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अप्रत्यक्ष) ...	23387.00	10091.00	2457.00	12548.00
		1997-98 (Estimated) (अंदाजित) ...	—	8500.00	2339.00	10839.00
एकूण Total		1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ...	312882.00	98477.00	39992.00	138469.00
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	68277.00	81651.00	38103.00	119754.00
		1997-98 (Estimated) (अंदाजित) ...	—	11500.00	12020.00	23520.00

३. साक्षरोत्तर कार्यक्रम (भौतिक लक्ष्य व आर्थिक तरतूद)
III. Post Literacy Programme (Physical Target and Financial Provision)

तक्ता ३ TABLE III

(रु. हजारान/Rs. in thousand)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्ह्याचे नाव Name of the District	वर्ष Year	वयोगट Age group	नवसाक्षर प्रौढांची संख्या No. of Neoliterates Adults.			साक्षरोत्तर विहित अभ्यासक्रम पूर्ण करणाऱ्या नवसाक्षर प्रौढांची संख्या No. of Adults Neoliterates completing the PLC. curriculum			प्रकल्पासाठी आवश्यक तरतूद Outlay required for the project	केंद्र शासनाने उपलब्ध केलेले अनुदान Central Govt. Grant	राज्य शासनाने उपलब्ध करून दिलेले अनुदान State Govt. Grant	एकूण खर्च Total Expendi ture	
				पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total					
				5	6	7	8	9	10					
1	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actual) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजित)	13-35 36-60 —	6539 — —	26507 — —	33046 — —	4336 — —	19360 — —	23696 — —	2974 — —	— — —	— — —	
2	वर्धा Wardha	1995-96 (Actual) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजित)	15-35 — —	12900 — —	19308 — —	32208 — —	9924 — —	15328 — —	25252 — —	2573 — —	— — —	365 — —	365 — —
3	लातूर Latur	1995-96 (Actual) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	15-35 — —	50312 — —	105037 — —	155349 — —	— 48093 —	— 98037 —	— 146130 —	5361 — —	1000 — —	500 — —	1500 — —
4	पुणे Pune	1995-96 (Actual) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	15-35 — —	64899 — —	166712 — —	231611 — —	56719 — —	147370 — —	204089 — —	12249 — —	4083 — —	— — —	4083 — —
5	जालना Jalna	1995-96 (Actual) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	9-35 — —	66298 — —	124070 — —	190368 — —	— 88343 —	— 110490 —	— 198833 —	10835 — —	— — —	— — —	— — —
6	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actual) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	15-45 — —	20000 — —	10000 — —	120000 — —	— 20000 —	— 10000 —	— 120000 —	9600 — —	3200 — —	1600 — —	4800 — —
7	परभणी Parbhani	1995-96 (Actual) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजित)	15-45 — —	99490 — —	204368 — —	303858 — —	— 91561 —	— 187850 —	— 279411 —	12943 — —	— — —	— — —	— — —
8	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actual) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	15-45 — —	109464 — —	218575 — —	328039 — —	— 92838 —	— 179736 —	— 272574 —	14626 — —	— — —	3875 — —	3875 — —

9	सांगली Sangali	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ... 15-45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	50315	124685	175000	—	—	—	—	14000	4667	2333	7000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—	—	—	—	—	—	4667	2333	7000
10	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ... 15-35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	36243	73591	109734	—	—	—	—	11000	3666	1833	5499
11	बीड Bced	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ... 15-35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	68219	112994	181213	—	—	—	—	18120	6040	3020	9060
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—	—	—	—	—	—	6040	3020	9060
12	सातारा Satara	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ... 15-35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ... 15-45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	45708	149351	195059	—	—	—	—	19506	6502	3251	9753
14	रायगड Raigad	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ... 9-50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	57436	113322	170758	170758	—	—	—	17076	2846	1423	4269
15	मुंबई Mumbai	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ... 15-35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	24139	48280	72419	—	—	—	—	7242	2414	1207	3621
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—	—	—	—	—	—	2414	1207	3621
16	अमरावती Amravati	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ... 15-45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	60842	35877	156719	—	—	—	—	12538	4179	2090	6269
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—	—	—	—	—	—	4179	2090	6269
17	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ... 15-35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	42270	109792	152062	—	—	—	—	15206	5068	2535	7603
18	अकोला Akola	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

तक्ता ३—बाणू TABLE III—contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
19	अहमदनगर Ahmednagar	1995-96 (Actual) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	15-35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
				—	51673	139707	191380	—	—	19138	9000	3000	12000	
20	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actual) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	15-35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
21	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actual) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	15-45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
				—	74577	139582	214259	—	—	21416	7135	3567	10702	
22	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actual) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	15-35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
				—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	एकूण Total	1995-96 (Actual) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	...	429932	964576	1394508	70979	182058	253037	71161	5070	4783	9893
				...	203515	381836	585391	340835	676113	1016948	51900	20500	10250	30750
				...	307907	273245	1033152	—	—	—	103342	51517	24259	75776

(४) जनशिक्षण निलयम केंद्रांची स्थापना

नवसाक्षरांची साक्षरता टिकवून त्यांची लेखन, वाचन व अंकज्ञानातील कौशल्ये वृद्धिंगत करण्यासाठी ५,००० लोकसंख्येला एक किंवा ४ ते ५ गावांच्या गटासाठी एक अथवा ८ ते १० प्रौढ शिक्षण केंद्रांसाठी एक याप्रमाणे जनशिक्षण निलयम केंद्रांची स्थापना करण्यात येत होती.

जनशिक्षण निलयम केंद्रांची उद्दिष्टे

१. नवसाक्षरांनी संघादन केंद्रे व साक्षरता आणि अंकज्ञान यांमध्ये कौशल्ये अधिक भरकटवण्यासाठी दररोज किमान दोन तास वर्ग घेणे.
२. नवसाक्षरांसाठी व सुगमजित जनांसाठी वाचनकृत नुक्त झेवणे. या वाचनकृतात छोटी पुस्तके, वर्तमानपत्रे, विविध विभागांवरील पुस्तकांचा आणि नियतकालिकांचा समावेश करणे.
३. सर्वसामान्य प्रश्नांवर चर्चा करण्यासाठी चर्चा मंडळाची स्थापना करणे.
४. क्रिडा व साहस उपक्रमांचे आयोजन करणे.
५. सांस्कृतिक आणि करमणुकीचे कार्यक्रम घेणे.
६. विकास कार्यक्रमांची माहिती देण्यासाठी माहिती केंद्रे म्हणून कार्य करणे.

वरील कामे करण्यासाठी धा केंद्रांवर दरमहा रु. २०० मानधनावर एका प्रेरकाची नियुक्ती करण्यात येत होती या प्रेरकाला राज्य साधन व विभागीय साधन केंद्रामार्फत प्रशिक्षण देण्यात येते. दरवर्षी प्रत्येक जनशिक्षण निलयम केंद्राच्या आवणी खर्चासाठी रु. ७००० चा आराखडा मान्य करण्यात आला होता.

केंद्र शासनाच्या अनुदानातून २१५० जनशिक्षण निलयम केंद्रे आणि राज्य शासनाच्या अनुदानातून २०२९ जनशिक्षण निलयम केंद्रे पूर्वी कार्यान्वित होती. जनशिक्षण निलयम केंद्रासाठी विविध विषयांची पुस्तके, शैक्षणिक तज्ञते, वर्तमानपत्रे, नियतकालिके, मनोरंजन व क्रीडा साहित्याचा पुरवठा राज्य शासनाकडून विनामूल्य करण्यात येत होता. तथापी राज्य शासनाच्या शासन निर्णय रासाभि/१०९६/७४०२८/६३/९६ ३०-३-९६ अन्वये राज्यातील सर्व जनशिक्षण निलयम केंद्रे दिनांक १-४-९६ पासून बंद करण्यात आली आहेत.

नवसाक्षरांच्या निरंतर शिक्षणाच्या सोयीसाठी केंद्र शासनाने नव्याने निरंतर शिक्षण योजना प्रस्तावित केलेली आहे. सदर योजना राज्यात कार्यान्वित करण्याच्या दृष्टीने शासनास प्रस्ताव सादर केला आहे.

४. जनशिक्षण निलयम
IV. Establishment of Jan Shikshan Nilayam

तक्ता ४

अ. क्र.	जिल्ह्याचे नाव	वर्ष	जनशिक्षण निलयम केंद्राची संख्या	पूरविलेल्या साहित्याची संख्या No. of material supplied			
				पुस्तके Books	क्रीडा साहित्य Sport material	मनोरंजन साहित्य Recreation material	इतर साहित्य Other Material
1	2	3	4	5	6	7	8
1 मुंबई Gr- Mumbai	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	75	23050	600	225	—
	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	—	—	—	—	—
	1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	—	—	—	—	—
2 रायगढ Raigad	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	85	22000	185	170	—
	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	—	—	—	—	—
	1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	—	—	—	—	—
3 रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	76	34200	1140	3496	684
	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	—	—	—	—	—
	1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	—	—	—	—	—
4 सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	78	36426	1014	—	—
	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	—	—	—	—	—
	1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	—	—	—	—	—
5 जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	76	25612	76	1216	4560
	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	—	—	—	—	—
	1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	—	—	—	—	—
6 अहमदनगर Ahmednagar	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	86	34400	118	186	—
	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	—	—	—	—	—
	1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	—	—	—	—	—
7 पुणे Pune	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	86	35690	172	344	—
	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	—	—	—	—	—
	1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	—	—	—	—	—
8 सातारा Satara	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	74	26122	148	222	—
	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	—	—	—	—	—
	1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	—	—	—	—	—
9 सांगली Sangli	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	76	28728	152	76	—
	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	—	—	—	—	—
	1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	—	—	—	—	—
10 सोलापूर Solapur	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	76	1924	456	76	—
	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	—	—	—	—	—
	1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	—	—	—	—	—
11 कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	86	30500	172	86	—
	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	—	—	—	—	—
	1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	—	—	—	—	—
12 औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	59	13275	767	—	635
	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	—	—	—	—	—
	1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	—	—	—	—	—
13 जालना Jalna	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	76	26000	228	152	600
	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	—	—	—	—	—
	1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	—	—	—	—	—

केंद्रांची स्थापना (राज्य पुरस्कृत)
Kendra/State Sponsored)

TABLE IV

(रु. हजारत / Rs. in thousands)

आयोजित केलेल्या विकासाभिमुख कार्यक्रमांची संख्या No. of Development programmes activities	जनसंख्येनिलयम केंद्रांच्या लाभार्थींची संख्या No. of beneficiaries of J. S. N.			एकूण खर्च Total expenditure
	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	
9	10	11	12	13
773	9320	12330	21650	525
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
810	8240	6720	14960	595
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
1900	7600	15200	22800	502
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
1050	6020	14918	20948	534
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
988	8275	4345	12620	501
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
1160	13240	4260	17500	535
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
1517	9604	5256	14860	538
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
896	11483	11576	23059	516
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
770	12082	15485	27567	531
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
912	21700	11000	32700	380
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
1032	14277	14744	29021	602
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
1091	5199	10190	15389	409
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
845	9460	15000	24460	492
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—

1	2	3	4	5	6	7	8	
14	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	75 — —	15000 — —	525 — —	394 — —	450 — —
15	बीड Beed	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	74 — —	20394 — —	— — —	— — —	242 — —
16	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	79 — —	15940 — —	— — —	208 — —	1027 — —
17	लातूर Latur	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	75 — —	22950 — —	225 — —	— — —	— — —
18	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	64 — —	12000 — —	225 — —	225 — —	320 — —
19	अकोला Akola	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	74 — —	49850 — —	3582 — —	174 — —	1384 — —
20	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	49 — —	40180 — —	294 — —	196 — —	196 — —
21	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	16 — —	6720 — —	16 — —	— — —	— — —
22	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	76 — —	1862 — —	76 — —	76 — —	— — —
	एकूण Total	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	1591 — —	522823 — —	10171 — —	7522 — —	10089 — —

TABLE IV—contd.

9	10	11	12	13
742	14854	9105	23959	525
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
720	19840	17327	37167	270
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
948	9150	6698	15848	553
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
900	17572	15524	33096	481
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
640	6972	10368	17340	448
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
740	18000	6500	25400	518
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
995	3879	6169	10048	343
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
350	965	790	1755	52
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
830	6080	9120	15200	475
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
205185	234722	222625	457347	10355
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—

		पुरविलेल्या साहित्याची संख्या No. of material supplied						
अ. क्र. Sr. No.	जिल्हाचे नाव Name of District	वर्ष Year	जनशिक्षण निलयम केंद्राची संख्या No. of J. S. N. Centre	पुस्तके Books	क्रीडा साहित्य Sports material	मनोरंजन साहित्य Recreation material	इतर साहित्य Other material	
1	2	3	4	5	6	7	8	
1	मुंबई Mumbai	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	61	20227	488	183	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	—	—	—	—	—
2	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	62	32000	62	124	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	—	—	—	—	—
3	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	62	27900	930	930	900
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	—	—	—	—	—
4	सिधुदुर्ग Sindhudurga	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	62	26284	806	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	—	—	—	—	—
5	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	61	20557	61	976	3660
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	—	—	—	—	—
6	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	63	25200	189	63	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	—	—	—	—	—
7	पुणे Pune	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	123	21045	246	492	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	—	—	—	—	—
8	सातारा Satara	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	123	23419	246	369	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	—	—	—	—	—
9	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	63	13814	126	63	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	—	—	—	—	—
10	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	63	1599	378	63	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	—	—	—	—	—
11	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	63	22368	126	63	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	—	—	—	—	—
12	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	123	27515	—	1007	1327
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	—	—	—	—	—
13	जालना Jalna	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	61	4640	183	122	507
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	—	—	—	—	—
14	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	66	11320	462	347	466
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	—	—	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	—	—	—	—	—

केंद्रांची स्थापना (केंद्रशासन पुरस्कृत)

Nilayam Kendra (Central Sponsored)

TABLE V

(रु. हजारत/Rs. in thousands)

आयोजित केलेल्या विकासाभिमुख कार्यक्रमांची संख्या No. of Development programme/ activities	जनशिक्षण केंद्राच्या लाभार्थींची संख्या No. of beneficiaries of J.S.N.			एकूण खर्च Total Expenditure
	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	
9	10	11	12	13
732	8745	9322	18067	427
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
520	7218	5182	12440	434
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
1240	3700	5200	8900	433
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
980	6684	16099	22783	430
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
854	6835	3570	10405	403
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
810	8790	6960	15750	440
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
1573	16640	13230	29870	860
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
1260	12452	12402	24854	861
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
610	6320	8151	14471	439
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
756	17700	8900	26600	315
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
756	10790	9810	20600	441
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
2759	6289	8977	15266	858
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
730	5356	25044	30400	427
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
—	11539	7071	18615	462
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—

1	2	3	4	5	6	7	8
15	बीड Beed	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) 1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	123 — —	27824 — —	— — —	— — —	566 — —
16	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) 1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	62 — —	11245 — —	— — —	165 — —	6205 — —
17	लातूर Latur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) 1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	62 — —	18972 — —	186 — —	— — —	— — —
18	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) 1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	123 — —	22000 — —	186 — —	190 — —	365 — —
19	अकोला Akola	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) 1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	61 — —	20975 — —	2460 — —	161 — —	1101 — —
20	अमरावती Amravati	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) 1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	66 — —	24120 — —	296 — —	264 — —	264 — —
21	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) 1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
22	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) 1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	63 — —	1568 — —	63 — —	63 — —	— — —
	एकूण Total	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) 1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	1616 — —	414592 — —	7494 — —	5645 — —	15361 — —

TABLE V—*contd.*

9	10	11	12	13
783	35317	19947	55264	615
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
744	9659	5877	15336	434
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
744	14880	10680	25560	411
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
1230	21507	2757	49083	861
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
560	10980	7320	18300	427
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
1355	6749	9571	16320	462
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
760	7290	4870	12160	439
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
20451	235440	225759	461199	10869
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—

(५) पारितोषिक प्राप्त उत्कृष्ट महिला प्रौढ शिक्षण केंद्रांची स्थापना

महिला प्रौढ साक्षरता क्षेत्रात उत्कृष्ट कार्य केल्याबद्दल सन १९८३-८४ मध्ये १४० व सन १९८४-८५ मध्ये १५० असे २९० प्रौढ शिक्षण केंद्रांना केंद्रशासनाने प्रत्येकी रुपये ५,००० प्रमाणे पारितोषिके प्रदान केलेली आहेत. या रकमेचा विनियोग केंद्र शासनाने निर्गमित केलेल्या मार्गदर्शक सूचनांप्रमाणे करण्यात येतो प्रत्येक केंद्रांचा आवर्ती खर्च रुपये १५०० प्रतिवर्ष आहे. या खर्चांमध्ये संचटक मानधन दरमहा रुपये १०० प्रमाणे

व साहित्य खर्च दरमहा रुपये २५ यांचा समावेश असतो.

केंद्राला शिलाई यंत्र, ओव्हन, सूर्यचूल अशा प्रकारचे साहित्य पुरविण्यात आले आहे. केंद्रात दाखल होणाऱ्या महिलांना संचटिकेमार्फत या साहित्याचा ध्यावसायिक उपयोगासाठी वापर करण्याचे प्रशिक्षण देण्यात येते.

सक्ता ६

TABLE 6

(रुपये हजारात)

(Rs. in thousand)

(६) पारितोषिक प्राप्त महिला प्रौढ शिक्षण केंद्रांची स्थापना

(VI) Establishment of prize winner Adult Education centres for Women

अ.क्र.	जिल्हाचे नाव	वर्ष	महिला प्रौढशिक्षण केंद्रांची संख्या	शिवणयंत्रे	आतापर्यंत पुरविलेल्या साहित्यांची संख्या	ओव्हन	सूर्यचूल	इतर	लाभार्थी संख्या (महिला)	एकूण खर्च
Sr. No.	Name of District	Year	No. of prize winner adult education centres	Sewing Machines	Supply of material till today	Ovens	Solar Cooker	Others	No. of beneficiaries (Women)	Total expenditure.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1	बृहन्मुंबई Mumbai	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ..	10	40	—	—	—	—	300	15
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	10	40	—	—	—	—	340	15
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	10	40	—	—	—	—	368	15
2	पुणे Pune	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ..	10	20	10	—	—	10	157	170
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	10	20	10	—	—	10	157	15
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	10	20	10	—	—	10	200	15
3	रायगड Raigad	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ..	10	30	10	—	—	10	250	25
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	10	30	10	—	—	10	300	15
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	10	30	10	—	—	10	350	15
4	अहमदनगर Ahmednagar	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ..	10	30	10	—	—	30	372	21
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	10	30	10	—	—	30	394	15
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	10	30	10	—	—	30	400	15

5 सोलापूर Sholapur	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ..	10	30	21	—	—	300	20
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	10	30	21	—	—	300	15
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	10	30	21	—	—	300	15
6 कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ..	10	30	10	—	—	300	15
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	10	30	10	—	—	300	15
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	10	30	10	—	—	300	15
7 सांगली Sangli	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ..	10	30	—	—	29	300	17
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	10	30	—	—	29	400	15
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	10	30	—	—	29	500	18
8 सातारा Satara	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ..	10	20	—	—	—	127	17
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	10	20	—	—	—	150	15
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	10	20	—	—	—	200	15
9 रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ..	10	30	—	—	—	300	17
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	10	30	—	—	140	350	15
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	10	30	—	—	210	500	15
10 सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ..	10	10	10	—	462	250	23
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	10	10	10	—	462	250	15
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	10	10	10	—	462	250	15
11 जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ..	10	20	10	—	60	300	23
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	10	20	10	—	80	300	15
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	10	20	10	—	80	300	15
12 औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ..	10	30	—	—	341	235	16
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	10	30	—	—	70	270	15
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	10	30	—	—	70	270	15
13 जालना Jalna	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ..	10	30	—	—	176	270	20
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	10	30	—	—	176	300	20
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	10	30	—	—	176	300	20
14 परभणी Parbhani	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ..	10	30	—	—	226	300	18
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	10	30	—	—	—	300	18
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	10	30	—	—	—	300	18
15 बीड Beed	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष) ..	10	20	—	—	—	150	20
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	10	20	—	—	—	150	15
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	10	20	—	—	—	150	15

तक्ता ६—चालू TABLE VI—contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
16	उस्मानाबाद	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष)	08	16	—	—	120	160	14
	Osmanabad	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	08	16	—	—	—	160	12
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	08	16	—	—	—	160	12
17	लातूर	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष)	07	19	—	—	84	210	12
	Latur	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	07	19	—	—	84	210	11
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	07	19	—	—	84	210	11
18	अमरावती	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष)	10	10	—	—	60	350	15
	Amravati	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	10	10	—	—	60	350	15
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	10	10	—	—	60	350	15
19	अकोला	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष)	10	30	—	—	80	472	16
	Akola	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	10	30	—	—	60	500	15
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	10	30	—	—	60	500	15
20	बुलढाणा	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष)	10	30	—	—	190	300	15
	Buldhana	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	10	30	—	—	190	300	15
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	10	30	—	—	190	300	15
21	नागपूर	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष)	10	10	—	—	10	150	16
	Nagpur	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	10	10	—	—	10	170	15
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	10	10	—	—	10	170	15
22	वर्धा	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष)	10	30	—	—	270	300	15
	Wardha	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	10	30	—	—	270	300	15
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	10	30	—	—	270	300	15
	एकूण	1995-96 (Actual) (प्रत्यक्ष)	215	545	81	—	2293	5853	390
	Total	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	215	545	81	—	1681	6231	331
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	215	545	81	—	1751	6678	316

(६) कार्यकर्त्यांचे प्रशिक्षण

साक्षरता कार्यक्रमांचे यश हे कार्यकर्त्यांच्या परिणामकारक आणि दर्जेदार प्रशिक्षणावर अवलंबून असते. संपूर्ण साक्षरता कार्यक्रमांमध्ये विविध स्तरावरील कार्यकर्ते अधिकारी स्वयंस्फूर्तीने सहभागी होत असतात. या कार्यकर्त्यांना प्रौढ शिक्षण आणि साक्षरता या विषयी तांत्रिक माहिती देणे आवश्यक असते. कार्यकर्त्यांच्या प्रशिक्षणासाठी राज्यामध्ये राज्य साधन केंद्र, पुणे, विभागीय साधन केंद्र, औरंगाबाद, महाराष्ट्र राज्य महिला प्रौढ शिक्षण संस्था, अमरावती या संस्था कार्यरत आहेत.

राज्य साधन केंद्र, पुणे यांचेमार्फत राज्यातील प्रौढ शिक्षणाधिकारी, प्रकल्प अधिकारी, सहाय्यक प्रकल्पाधिकारी, कार्यक्रम सहाय्यक पर्यवेक्षक, प्रेरक, साधनव्यक्ती, यांचे प्रशिक्षण घेतले जाते. तर विभागीय साधन केंद्र, औरंगाबाद यांचेवर मराठवाडा व विदर्भातील प्रेरक व साधनव्यक्तीच्या प्रशिक्षणाची जबाबदारी सोपविण्यात आली आहे. महाराष्ट्र राज्य महिला प्रौढ शिक्षण संस्था अमरावती या संस्थेत जनशिक्षण निलयम केंद्राच्या प्रेरिका व संघटिका यांना १२ दिवसांचे प्रशिक्षण दिले जाते.

ग्राम पातळीवर कार्य करणाऱ्या स्वयंसेवकांचे ७ दिवसांचे प्रशिक्षण तालुका पातळीवर तज्ञ मार्गदर्शकांच्या सहकार्याने पूर्ण करण्यात येते. जिल्ह्यातील विकासागटातील निरक्षर प्रौढ संस्थेच्या प्रमाणात स्वयंसेवक, स्वयंसेवकांच्या प्रमाणात तज्ञ मार्गदर्शक व तज्ञ मार्गदर्शकांच्या प्रमाणात साधन-व्यक्तीची निवड जिल्हा साक्षरता अभियान समितीकडून केली जाते. तज्ञ मार्गदर्शकांचे प्रशिक्षण साधन व्यक्तींच्या मदतीने पूर्ण करण्यात येते.

राष्ट्रीय साक्षरता मिशनच्या मार्गदर्शक तत्वानुसार व धोरणानुसार राज्य साधन केंद्र व विभागीय साधन केंद्र यांच्याकडून जिल्ह्यात साधन व्यक्तींच्या ७ दिवसांच्या प्रशिक्षणाची व्यवस्था करण्यात येते. संपूर्ण साक्षरता कार्यक्रमातील विविध स्तरावरील प्रशिक्षणाच्या खर्चासाठी प्रति-प्रौढ रुपये १३ ची तरतूद करण्यात येते. हा खर्च जिल्हा साक्षरता अभियान समितीकडून केला जातो.

प्रशिक्षणाची तपशीलवार माहिती खालीलप्रमाणे:--

७. कार्यकर्त्यांचे प्रशिक्षण

VII. Training of Functionaries

तक्ता ७-अ TABLE VII-A

(रुपये हजारात/ Rs. in thousands)

प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजित करणारी संस्था
Agency organising training programme

अ.क्र. Sr. No.	कार्यकर्त्यांचा हुदा Name of the Functionary	वर्ष Year	राज्य साधन केंद्र, पुणे State Resource Centre, Pune			विभागीय साधन केंद्र, औरंगाबाद Regional Resource Centre, Aurangabad			
			प्रशिक्षण वर्ग No. of Training programme organised	एकूण प्रशिक्षित संख्या No. of Beneficiaries	एकूण खर्च Total Expenditure	प्रशिक्षण वर्ग संख्या No. of training programme	एकूण प्रशिक्षित Beneficiaries	एकूण खर्च Total expendi- ture incurred	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
१	जिल्हा प्रौढशिक्षणाधिकारी District Adult Education Officer.	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	1	26	12	1	17	20
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	2	30	14	1	17	22
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	2	30	14	1	17	25
२	प्रकल्प अधिकारी Project Officer	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	1	27	13	1	17	18
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	2	30	14	1	17	20
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	2	30	14	1	17	20
३	सहाय्यक प्रकल्प अधिकारी Assistant Project Officer	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	7	142	67	1	85	36
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	11	170	81	1	85	30
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	11	170	81	1	85	80
४	कार्यक्रम सहाय्यक Programme Assistant	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	1	30	14	1	34	25
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	1	30	14	1	34	30
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	1	30	14	1	34	30

तक्ता ७-अ-बालू TABLE VII-A-बालू

1	2	3	4	5	6	7	8		
५	प्रेरक Prerak	1995-96 (Actual) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	9 — —	1311 — —	577 — —	17 — —	765 — —	235 — —
६	साधन व्यक्ती Resource Persons	1995-96 (Actual) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	3 10 8	227 825 650	1200 1200 1200	27 21 10	1350 1020 500	217 172 95
	एकूण Total	1995-96 (Actual) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	22 26 24	1763 1035 910	1883 1323 1323	48 25 14	2268 1203 653	551 324 250

७ कार्यकर्त्यांचे प्रशिक्षण
VI. Training of Functionaries
तक्ता ७ ब TABLE VII (B)

(रु. हजारत/Rs. in thousands)

अ. क्र. Sr. No.	कार्यकर्त्यांचा हुदा Name of the Functionary	वर्ष Year	प्रशिक्षण आयोजित करणारी संस्था Agency organising training programme						
			जिल्हा प्रौढ शिक्षणाधिकारी District Adult Education Officer			जिल्हा साक्षरता अभियान समिती Zilla Saksharata Abhiyan Samiti			
			प्रशिक्षण वर्ग संख्या No. of training Programme organised	एकूण प्रशिक्षित Beneficiaries	एकूण खर्च Total Expendi- ture incurred	प्रशिक्षण वर्ग संख्या No. of training programme organised	एकूण प्रशिक्षित Beneficiaries	एकूण खर्च Total expendi- ture incurred	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
१	तज्ञ मार्गदर्शक Master Trainer	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	112	21523	1232	212	21523	1282
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	214	22171	3311	339	22171	1311
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	936	16654	1690	536	16654	1011
२	स्वयंसेवक Volunteer	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	2397	268896	10140	2395	268896	12140
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	2624	215759	18338	2624	245758	11338
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	515	271184	12395	2515	271184	12395
३	साधन व्यक्ती Resowre Person	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	67	1809	13330	67	1809	980
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	72	1992	7196	72	1992	1010
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	25	924	423	72	1980	1012
एकूण Total	..	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	2576	292238	24752	2676	292228	14402
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	2910	239922	28845	3075	269921	13655
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	1476	288762	14508	2123	289818	14419

७. कार्यकर्त्यांचे प्रशिक्षण
VII. Training of Functionaries
तक्ता ७-ब TABLE VII-B

(रु. हजारत/Rs. in thousands)

अ. क्र. Sr. No.	कार्यकर्त्यांचा हुद्दा Name of the Functionaries	वर्ष Year	कालावधी Duration of Training	प्रशिक्षण आयोजित करणारी संस्था Agency organising training programme			
				महाराष्ट्र राज्य महिला प्रौढ शिक्षण संस्था, अमरावती M. S Institute of Adult Education for women, Amravati	प्रशिक्षण वर्ग संख्या No. of Training Programmes organised	एकूण प्रशिक्षित Beneficiaries	एकूण खर्च Total expenditure incurred
1	2	3	4	5	6	7	
१	प्रेरिका/संचालिका Prerika/Instructor	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष) ..	12 days	7	300	186
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	12 days	10	400	300
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	12 days	10	400	500
	एकूण Total	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष) ..	12 days	7	300	186
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	12 days	10	400	3001
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	12 days	10	400	500

७. श्रमिक विद्यापीठ, नागपूर

केंद्र शासनाच्या श्रमिक विद्यापीठ या यंत्रणेद्वारे कामगार समाज शिक्षण संस्था, नागपूर या संस्थेचे रूपांतर महाराष्ट्र शासन विनय क्रमांक एसईएम/२७८४/१९९६३१/(१०९९)/सीईएन ६, दिनांक १९ जून १९८४ अन्वये श्रमिक विद्यापीठ, नागपूर असे करण्यात आले.

विभागीय शिक्षण उपसंचालक, नागपूर हे या संस्थेचे संचालक म्हणून काम करित आहेत. या श्रमिक विद्यापीठाची उद्दिष्टे खालीलप्रमाणे आहेत :—

- (१) कामगारांना साक्षर करून विविध प्रकारच्या सांस्कृतिक कार्यक्रमांद्वारे त्यांचे जीवन समृद्ध करणे.
- (२) कुटुंबाचा वटक आणि देशाचा नागरिक या नात्याने योग्य सहभाग घेण्यासाठी कामगारांना मदत करणे.
- (३) ग्रंथांचे कौशल्य तांत्रिक ज्ञान मुधारणे, त्यांची कार्यक्षमता आणि उत्पादनक्षमता वाढविण्यास मदत करणे.

या संस्थेत केंद्र सरकार १००% अन्दान देते. या संस्थेमार्फत कामगारांसाठी काही नियमित प्रशिक्षण वर्ग तर काही प्रासंगिक कार्यक्रमांचे योजने केले जाते.

या श्रमिक विद्यापीठामार्फत घेतल्या जाणाऱ्या नियमित प्रशिक्षण वर्गांची तपशीलवार माहिती पुढीलप्रमाणे आहे.

८. श्रमिक विद्यापीठ, नागपूर
VIII. Shramik Vidyapeeth, Nagpur

तक्ता ८ TABLE VIII

(₹. हजाराला/Rs. in thousands)

क्र. सं. Sl. No.	आयोजित केलेल्या प्रशिक्षण वर्गाचे नाव Name of the courses conducted	वर्ष Year	वर्गाची संख्या No. of Classes	पट संख्या Enrolment			अभ्यासक्रम पूर्ण करणाऱ्या प्रौढांची संख्या No. of Adults completing the course			एकूण खर्च Total Expenditure	
				पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
नियमित कार्यक्रम Regular Programme											
१ वर्षे कालावधी Duration of 1 year											
१	मध्यवर्ती ग्रंथालय Central Library	1995-96 (Actual) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	1 1 1	166 170 200	34 50 50	200 220 250	166 170 200	34 50 50	200 220 250	1 10 15
१० महिने कालावधी Duration of 10 months											
१	अनौपचारिक शिक्षण वर्ग Non-formal Education Class	1995-96 (Actual) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	1 — —	14 — —	11 — —	25 — —	14 — —	11 — —	25 — —	1 — —
२	शिवणकाम वर्ग Tailoring Class	1995-96 (Actual) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	5 6 6	— — —	85 150 150	85 150 150	— — —	85 150 150	85 150 150	5 30 30
३	भरतकाम वर्ग Embroidery Class	1995-96 (Actual) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	4 6 6	— — —	60 150 150	60 150 150	— — —	60 150 150	60 150 150	7 6 4
४	विणकाम वर्ग Knitting Class	1995-96 (Actual) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	4 6 6	— — —	60 150 150	60 150 150	— — —	60 150 150	60 150 150	7 6 4
५	संगीत वर्ग Music Class	1995-96 (Actual) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	1 1 1	— — —	15 20 20	15 20 20	— — —	15 20 20	15 20 20	— 5 5

तकता ८—बालू
TABLE VIII—contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
६ महिने कालावधी <i>Duration of 6 months</i>											
१	दूरदर्शन वॉच दुरुस्ती T. V. Repairing	1995-96 (Actual) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	2 4 4	10 110 110	— 40 20	— 150 150	— 110 130	— 40 20	— 150 150	4 14 15
२	रेडिओ दुरुस्ती Radio Repairing	1995-96 (Actual) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	3 4 4	39 70 80	— 30 20	39 100 100	39 70 80	— 30 20	39 100 100	4 12 15
३	मोटर मेकेनिक Motor Mechanic	1995-96 (Actual) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	— 5 5	— 160 160	— — —	— 160 160	— 160 160	— — —	— 160 160	— 6 15
४	स्कूटर दुरुस्ती Scooter Repairing	1995-96 (Actual) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	— 4 4	— 90 90	— — —	— 90 90	— 90 90	— — —	— 90 90	— 6 10
५	घरगुती विद्युत साहि- त्याची निगा राखणे House hold Electrical Instruments maintenance	1995-96 (Actual) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	— 4 4	— 70 70	— 10 10	— 80 80	— 70 70	— 10 10	— 80 80	— 14 10
६	शीत वातानुकूलित Refrigerator and Air Conditioning	1995-96 (Actual) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) (अपेक्षित) (अंदाजे)	2 3 3	35 60 60	— — —	35 60 60	35 60 60	— — —	35 60 60	5 5 5

तस्मात् ८—बालू
TABLE VIII—contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
२ मई व्याजा कालावधी Duration of two months											
१	फोटोग्राफी Photography	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	4	51	3	54	51	3	54	5
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	5	60	20	80	60	20	80	4
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	5	80	20	100	60	20	100	4
२	बाहुल्या तयार करणे Doll making	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	—	—	—	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	4	—	80	80	—	80	80	4
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	4	—	80	80	—	80	80	4
३	स्किन प्रिटींग प्रशिक्षण वर्ग	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	—	—	—	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	4	30	50	80	30	50	80	5
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	10	70	130	200	70	130	200	9
हकूण Total	...	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	33	402	285	687	402	285	687	38
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	90	1710	870	2580	1710	870	2580	160
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	103	1860	990	2850	1860	990	2850	205

तबला १०
TABLE X

८. जिल्हा परिषदांना ग्रामीण वाचनालयासाठी अनुदान

खेड्यातील वाचनालये.—ग्रामीण भागातील शिक्षितांना आणि नवसाक्षर प्रौढांना वाचनासाठी योग्य प्रकारचे साहित्य उपलब्ध करून देण्याची योजना आखण्याची गरज आहे. या अहवालातूनून अनुदानाची आकारणी करून जिल्हातील ग्रामीण वाचनालयांना

खालील तक्त्यात वाचनालयांची संख्या, नवसाक्षर संख्या इत्यादी तपशील दर्शविले आहे.

तक्ता १०

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हाचे नाव Name of the District	वर्ष Year	ग्रामीण वाचनालयांची संख्या No. of village libraries	वर्गणीदारांची संख्या No. of Subscribers	नवसाक्षर वाचकांची संख्या No. of Readers (Neo-literates)
1	2	3	4	5	6
1	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	48	—	14883
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	48	—	15628
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	48	—	16409
2	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—
3	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	36	24,000	85,500
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	189	24,000	86,700
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	189	24,000	88,400
4	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	19	4,253	17,000
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	19	4,778	20,142
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	19	5,034	20,546
5	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	32	400	50
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	32	425	60
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	32	450	70
6	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	5	625	50
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	5	650	60
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	5	700	70
7	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—
8	पुणे Pune	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—
9	सातारा Satara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	387	18,224	57,000
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	387	18,224	57,000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	387	18,224	57,000
10	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	146	26,546	25,540
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	146	26,546	26,540
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	146	26,546	26,940
11	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—
12	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	61	5,400	20,300
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	61	5,400	31,025
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	61	5,400	31,750

म्हावे म्हणून ही योजना सुरू करण्यात आलेली आहे. या योजनेनुसार प्रत्येक ग्रामीण वाचनालयास रुपये ७२ किंवा माध्य यांच्याकडून ही वाचनालये सुरू करणे, त्यांचे पर्यवेक्षण करणे व अनुदान आकारणीसह या वाचनालयांचा निरीक्षण अहवाल शिक्षणाधिकारी जिल्हा परिषदांकडून दरवर्षी अनुदान देण्यात येते.

Table shows details of village, No. of village libraries, No. of readersh, and No. of Books etc.

TABLE X

(रु. हजाराल/Rs. in thousands)

पुस्तकांची संख्या No. of books	नियतकालि- कांची संख्या No. of Periodicals	वर्तमान- पत्रांची संख्या No. of Newspapers	झालेला एकूण खर्च Total Expenditure incurred	दिलेले अनुदान Grants paid
7	8	9	10	11
9,600	—	—	125	125
10,080	—	—	180	185
10,584	—	—	207	207
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
90,000	13	17	6	3
90,000	13	17	14	7
90,000	13	17	14	7
12,234	7	9	9	3
14,629	8	8	6	3
14,817	8	8	6	3
435	5	2	2	2
440	10	2	3	3
450	15	2	3	3
650	6	3	15	0.6
700	7	4	16	0.6
750	8	5	17	0.6
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
1,98,960	8	8	38	19
1,98,960	8	8	40	20
1,98,960	8	8	40	20
54,152	25	—	14	7
65,769	25	—	15	7
65,970	25	—	17	8
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
26,854	24	4	—	—
26,854	24	4	—	—
26,854	24	4	—	—

	2	3		4	5	6
13 बुलढाणा Buldhana		1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	10	500	7500
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	11	500	7500
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	12	550	8000
14 अमरावती Amravati		1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	—	—	—
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	—	—	—
15 नागपूर Nagpur		1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	750	6,760	15,890
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	775	6,785	16,000
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	775	6,800	16,500
16 भंडारा Bhandara		1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	26	1,44,311	292
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	26	1,14,475	301
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	26	1,14,553	313
17 चंद्रपूर Chandrapur		1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	70	1,850	8,750
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	80	1,900	8,800
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	90	1,953	8,895
18 गडचिरोली Gadchiroli		1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	96	7,500	2,650
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	96	7,560	2,650
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	96	7,560	2,650
एकूण Total	...	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	1,686	2,10,369	2,55,405
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	1,875	2,11,243	2,72,406
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	1,886	2,11,770	2,77,543

TABLE X—contd.

7	8	9	10	11
40	20	10	10	—
40	20	10	10	—
41	25	15	15	—
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
63,370	58	17	22	22
63,400	73	20	22	22
64,000	75	23	25	25
2,970	162	64	83	2
3,004	167	68	84	2
3,039	175	75	84	2
7,000	4	213	—	2
7,000	5	215	—	2
7,000	5	215	—	2
2,470	1,160	15	—	—
2,470	1,160	15	—	—
2,470	1,160	15	—	—
4,68,735	1,492	360	182	191
4,83,346	1,520	371	390	252
4,84,935	1,541	387	428	283

४. भाषा विकास

(एक) प्रस्तावना

उत्तम पुस्तकांची सर्व शैक्षणिक संस्थांना शिफारस केली जाते व काही पुस्तकेही खरेदी केली जातात व ती शैक्षणिक संस्थांना इतर वाचनासाठी विनामूल्य वितरीत केली जातात. त्याचप्रमाणे काही संस्कृत भाषेतीलही पुस्तके खरेदी केली जातात व ती मान्यताप्राप्त संस्कृत पाठशाळांना वितरीत केली जातात.

उत्तम पुस्तकास उत्तेजन :-

क्रमिक पुस्तकांव्यतिरिक्त शैक्षणिकदृष्ट्या उपयुक्त व संशोधनात्मक अशी लेखक व प्रकाशकांकडून प्रकाशित झालेली आणि जी शासनाकडे व शिक्षण संचालनालयाकडे विचारार्थ येणारी पुस्तके शैक्षणिक संस्थांमधून विद्यार्थ्यांच्या अवांतर वाचनासाठी उपलब्ध करून देण्याच्या हेतूने त्यावर तज्ज्ञांकडून प्राप्त झालेल्या अभिप्रायांसहित पुस्तक निवड समितीपुढे ठेवली जातात. समितीने शिफारस केलेल्या पुस्तकांची यादी परिपत्रकाद्वारे ही पुस्तके खरेदी करण्यासाठी मान्यताप्राप्त शैक्षणिक संस्थांच्या निदर्शनास आणण्यात येते. या पुस्तकांपैकी काही पुस्तके शासन शिक्षण संचालकांच्या शिफारशीवरून निघी उपलब्ध असल्यास खरेदी करते. संचालनालयास पुस्तके देण्यापूर्वी प्रत्येक पुस्तकास रु. २५ चलाने कोषागारात भरावे लागतात. त्यानंतर चलनाची प्रत, पुस्तकाच्या दोन प्रती व संचालनालयातील विहित नमुन्यातील फॉर्म भरणे इ. ची पूर्तता झाल्यानंतर या पुस्तकावर आवश्यक ती कार्यवाही केली जाते. ही पुस्तके लेखक/प्रकाशक यापैकी कोणीही सादर करू शकते

तपसा १

TABLE I

(२) वित्तीय आवश्यकता
ii) Financial Requirements

तक्ता १ TABLE I

(रुपये हज़ारात/Rs. in thousand)

1	प्रत्यक्ष खर्च Actuals for 1995-96			अर्थसंकल्प Budget Estimates 1996-97			सुधारित अंदाज Revised Estimates for 1996-97			अर्थसंकल्प Budget Estimates for 1997-98		
	योजनेतर Non-Plan 2	योजनांतर्गत Plan 3	एकूण Total 4	योजनेतर Non-Plan 5	योजनांतर्गत Plan 6	एकूण Total 7	योजनेतर Non-Plan 8	योजनांतर्गत Plan 9	एकूण Total 10	योजनेतर Non-Plan 11	योजनांतर्गत Plan 12	एकूण Total 13
ए. कार्याचे वर्गीकरण A. Activity Classification												
भाषा विकास Language Development												
१. अर्वाचीन भारतीय भाषा व साहित्य यांना प्रोत्साहन. Promotion of Modern Indian Languages and Literature.	—	—	—	23	—	23	23	—	23	23	—	23
२. संस्कृत शिक्षण— Sanskrit Education—												
(१) माध्यमिक शाळांमधील भारत सरकारच्या शिष्यवृत्त्या. Government of India Scholarships in Secondary Schools.	4,27	—	4,27	460	—	460	460	—	460	4,60	—	4,60
(२) पाठशाळा व संस्कृत विकासाकरिता अनुदाने. Grants to Pathshalas and Development of Sanskrit	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
एकूण Total (2) ..	4,27	—	4,27	4,83	—	4,83	4,83	—	4,83	4,83	—	4,83
एकूण (ए) स्थूल Total (A) Gross ..	4,27	—	4,27	4,83	—	4,83	4,83	—	4,83	4,83	—	4,83
वजा—वसुली Deduct—Recoveries ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
एकूण (ए) निव्वळ Total (A) Net ..	4,27	—	4,27	4,83	—	4,83	4,83	—	4,83	4,83	—	4,83

बी. उद्दिष्टवार वर्गीकरण
B. Objective Classification

भाषा विकास ..
Language Development

१. अर्वाचीन भारतीय भाषा आणि
साहित्य यांना प्रोत्साहन—
Promotion of Modern Indian
Languages and Literature—

सहाय्यक अनुदान Grant-in-aid	—	—	—	23	—	23	23	—	23	23	—	23
एकूण Total (१) ...	—	—	—	23	—	23	23	—	23	23	—	23

२. संस्कृत शिक्षण—

Sanskrit Education—

(१) माध्यमिक शाळांमधील
भारत सरकारच्या शिष्यवृत्त्या
Government of India's
Scholarships in Secondary
Schools.

	—	48	48	60	—	60	65	—	65	60	—	60
एकूण Total (2) ..	—	48	48	60	—	60	65	—	65	60	—	60

(२) पाठशाळा व संस्कृत
विकासाकरिता अनुदाने.

Grants to Pathshalas and
Development of Sanskrit.

सहाय्यक अनुदान Total-in-aid	—	379	379	400	—	400	395	—	395	400	—	400
एकूण—(२) Total (2)	—	379	379	400	—	460	460	—	460	400	—	400
एकूण—(बी) स्थूल Total (B) Gros	—	427	427	483	—	483	483	—	483	483	—	483
वजा - वसुली Deduct—Recoveries	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
एकूण—(बी) निव्वळ Total (B) Net	—	427	427	483	—	483	483	—	483	483	—	483

(तीन) कार्यक्रमाच्या कार्यभाराचा गोषवारा व वित्तीय आवश्यकतांचे स्पष्टीकरण

१. अर्वाचीन भारतीय भाषा आणि साहित्य यांना प्रोत्साहन
हिंदी संस्था

राज्य शासनातर्फे एकूण तीन स्वैच्छिक हिंदी संस्थांना तदर्थ अनुदान दिले जाते. त्यापैकी २ संस्था विदर्भात असून १ संस्था मराठवाड्यात आहे.

खालील तक्ता संस्थांची संख्या व त्यांना देण्यात येणारे अनुदान दर्शवितो.

The following Table shows the No. of Institutions and grants paid to them.

तक्ता २ TABLE II

(रु. हजारात/Rs. in thousands)

अ. क्र. Sr. No.	संस्थेचे नाव Name of Institution	वर्ष Year	झालेला खर्च Expenditure incurred	दिलेले अनुदान Grant paid
1	2	3	4	5
1	महाराष्ट्र हिंदी प्रचार सभा, औरंगाबाद Maharashtra Hindi Prachar Sabha, Aurangabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	44	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	45	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	45	—
2	विदर्भ हिंदी साहित्य संमेलन, नागपूर Vidarbha Hindi Sahitya Sammelan, Nagpur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	90	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	95	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	100	—
3	विदर्भ राष्ट्रभाषा प्रचार समिती, नागपूर Vidarbha Rashtrabhasha Prachar Samiti, Nagpur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	20	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	23	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	25	—
	एकूण ...	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	154	—
	Total	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	163	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	170	—

टीप :— कॉलम ४ मधील दर्शविलेला खर्च संस्थेने केला आहे.

२. (१) संस्कृत शिक्षण—माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शाळांना भारत सरकारच्या शिष्यवृत्त्या

संस्कृत विषयाच्या अध्ययनासाठी माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शाळांमध्ये शिकणाऱ्या विद्यार्थ्यांना उत्तेजनार्थ भारत सरकारतर्फे माध्यमिकसाठी रु. २५ द. म. व उच्च माध्यमिक साठी रु. ३५ द. म. शिष्यवृत्ती देण्यात येते. यासाठी एकूण २०० संच मंजूर करण्यात आले आहेत. (१०० माध्यमिक स्तरावर व १०० उच्च माध्यमिक स्तरावर).

खालील तक्ता शिष्यवृत्तीची विभागवार संख्या व शिष्यवृत्तीधारक विद्यार्थ्यांची संख्या दर्शवितो.

The following table shows Regionwise the number of scholarships and the number of students in receipt of scholarships.

तक्ता ३ TABLE III

(रु. हजारत/Rs. in thousands)

अ.क्र. Sr. No.	विभागाचे नाव Name of the Region	वर्ष Year	आलेल्या अर्जांची संख्या No. of applications received	शिष्यवृत्त्यांची संख्या No. of awards	लाभधारकांची संख्या Total No. of beneficiaries	खर्च Expenditure
1	2	3	4	5	6	7
1	बृहन्मुंबई Mumbai	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	210	12	30	10
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	225	12	31	11
		1997-98 (Estimates) (अंदाजे) ...	225	12	31	11
2	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	65	20	20	5
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	65	20	20	5
		1997-98 (Estimates) (अंदाजे) ...	65	20	20	5
3	पुणे Pune	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	455	8	7	4
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	220	8	8	5
		1997-98 (Estimates) (अंदाजे) ...	250	8	8	5
4	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	40	14	25	9
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	40	14	28	10
		1997-98 (Estimates) (अंदाजे) ...	60	14	28	10
5	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	815	10	10	2
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1250	10	10	5
		1997-98 (Estimates) (अंदाजे) ...	1300	10	10	10
6	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	20	20	12	4
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	40	40	48	16
		1997-98 (Estimates) (अंदाजे) ...	40	40	48	16
7	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	43	24	22	6
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	50	24	46	14
		1997-98 (Estimates) (अंदाजे) ...	50	24	70	20
एकूण Total	...	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1648	108	126	40
	...	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1890	128	191	66
	...	1997-98 (Estimates) (अंदाजे) ...	1990	128	215	77

२. (२) पाठशाळा व संस्कृत विकासाकरिता अनुदाने.

२. (२) (अ) पाठशाळांना अनुदाने.—संस्कृत पाठशाळांना अनुदान मागील वर्षाच्या मान्य खर्चाच्या १/३ किंवा प्रत्यक्ष तोंट्याच्या ३/२ परंतु अधिकात अधिक रु. १५,००० मर्यादेपर्यंत देण्यात येते.

फर्निचर व इतर साधन साहित्यासाठी खर्चाच्या ५० टक्के परंतु अधिकात अधिक रु. ५,००० पर्यंतचे अनुदान दिले जाते.

२. (२) (ब) टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे प्रतिवर्षी मे महिन्यात ५ आठवड्यांचा वासंतिक वर्ग माध्यमिक शाळेत शिकविणाऱ्या संस्कृत शिक्षकांच्या प्रशिक्षणासाठी आयोजित करते. वासंतिक वर्गात अधिकात अधिक ३५ माध्यमिक संस्कृत शिक्षकांस प्रवेश दिला जातो.

पाठशाळांची संख्या, झालेला खर्च व दिलेले अनुदान इत्यादी दर्शविणारा तक्ता

Table showing the number of Pathshalas and expenditure incurred and grant paid etc.

तक्ता ४ TABLE IV

ब. क्र. Sr. No.	विभागाचे नाव Name of Region	पाठशाळांची संख्या No. of Pathshalas			विद्यार्थ्यांची संख्या No. of students		
		(प्रत्यक्ष) (Actuals) 1995-96	(अपेक्षित) (Anticipated) 1996-97	(अंदाजे) (Estimated) 1997-98	(प्रत्यक्ष) (Actuals) 1995-96	(अपेक्षित) (Anticipated) 1996-97	(अंदाजे) (Estimated) 1997-98
1	2	3	4	5	6	7	8
1	मुंबई Mumbai	5	5	6	240	250	250
2	नाशिक Nashik	5	4	5	225	235	260
3	पुणे Pune	6	6	6	1150	1,150	1,200
4	कोल्हापूर Kolhapur	1	1	1	30	39	30
5	अमरावती Amravati	3	3	3	166	290	190
6	नागपूर Nagpur	3	3	4	145	231	250
7	औरंगाबाद Aurangabad	13	13	15	1400	1,400	1,500
	एकूण Total	36	35	40	3,356	3,586	3,680

तक्ता ४—चालू TABLE IV—contd.

(रु. हजारत/Rs. in thousands)

अ. क्र. Sr. No.	विभागाचे नाव Name of Region	झालेला खर्च Expenditure incurred			दिलेले अनुदान Grant paid		
		1995-96 (प्रत्यक्ष) (Actuals)	1996-97 (अपेक्षित) (Anticipated)	1997-98 (अंदाजे) (Estimated)	1995-96 (प्रत्यक्ष) (Actuals)	1996-97 (अपेक्षित) (Anticipated)	1997-98 (अंदाजे) (Estimated)
1	2	9	10	11	12	13	14
1	मुंबई Mumbai	960	960	965	40	60	60
2	नाशिक Nashik	73	73	73	35	73	73
3	पुणे Pune	103	107	110	20	70	70
4	कोल्हापूर Kolhapur	—	32	32	—	1	2
5	अमरावती Amravati	9	11	12	12	12	12
6	नागपूर Nagpur	64	73	113	45	45	45
7	औरंगाबाद Aurangabad	570	575	580	60	70	80
एकूण Total ..		1779	1831	1885	212	331	342

२. (२) (ब) टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे.

खालील तक्ता प्रशिक्षित शिक्षकांची संख्या, झालेला खर्च आणि दिलेले अनुदान दर्शवितो.

The following table indicates the number of Teachers Trained, expenditure incurred and grants paid.

तक्ता ५ TABLE V

(रु. हजारत/Rs. in thousands)

अ. क्र. Sr. No.	संस्थेचे नाव Name of Institution	वर्ष Year	प्रशिक्षणासाठी प्रवेश मिळण्या- साठी अर्ज केलेल्या शिक्षकांची संख्या No. of Teachers applied for admission for Training	प्रशिक्षणासाठी प्रवेश दिलेल्या शिक्षकांची संख्या No. of Teachers admitted for Training	झालेला खर्च Expenditure incurred	दिलेले अनुदान Grant paid
1	2	3	4	5	6	7
1	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे Tilak Maharashtra Vidyapeeth, Pune.	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) 54	34	32	17
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) 80	34	25	19
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) 85	40	45	35

२. (२) (ड) उत्तम पुस्तकास उत्तेजन

या योजनेखाली लेखक व प्रकाशकांनी प्रसिद्ध केलेली पुस्तके स्वीकारली जातात व त्यांचे मूल्यमापन विषय तज्ज्ञांकडून करवून घेवून ती पुस्तके मूल्यमापन अहवालासह पुस्तक निवड समितीच्या सभासदांच्या समोर विचारार्थ ठेवण्यात येतात. समितीच्या व शिक्षण संचालकांच्या मान्यतेनंतर ही पुस्तके राज्यातील शैक्षणिक संस्थांच्या निदर्शनास परिपत्रकाद्वारे आणली जातात.

खालील तक्ता 'उत्तम पुस्तकास उत्तेजन' या योजनेत लेखक/प्रकाशकाकडून आलेल्या/खरेदी केलेल्या पुस्तकांची संख्या वगैरे दर्शवितो :-

तक्ता ६ TABLE VI

वर्ष Year	योजनेसाठी आलेल्या अर्जांची संख्या No. of applicants	लेखक/प्रकाशक यांकडून आलेल्या पुस्तकांची संख्या No. of books received for review from Authors/ Publishers etc.	समितीने उत्तेजन दिलेल्या पुस्तकांची संख्या व शैक्षणिक संस्थेच्या नजरेस आणलेल्या पुस्तकांची संख्या No. of books recommended by the committee for patronage and to recommend to the libraries of the educational Institutions	विकत घेतलेल्या पुस्तकांची संख्या No. of copies purchased by Government
1	2	3	4	5
1995-96 (प्रत्यक्ष) (Actuals)	300	300	366	—
1996-97 (अपेक्षित) (Anticipated)	400	400	308	—
1997-98 (अंदाजे) (Estimated)	450	450	400	—

५. सर्वसाधारण शिक्षण

(१) प्रस्तावना

शिक्षण संचालक हे राज्याच्या शिक्षण विभागाचे प्रमुख असून ते शैक्षणिक कार्यक्रम राज्यामध्ये प्रभावीपणे कार्यान्वित करण्यासाठी प्रयत्नशील आहेत. शासनाने निर्धारित करून दिलेल्या धोरणाप्रमाणे शालेय शिक्षणासंबंधीच्या कार्यक्रमावर तांत्रिक प्रमुख म्हणून देखरेख करतात. नवीन योजनासंबंधीचे प्रस्ताव व त्यांच्या कार्यवाहीची अंमलबजावणी याबाबतचे शैक्षणिक व प्रशासकीय मार्गदर्शन करणे याबाबतमुद्दा शिक्षण संचालकांवर जबाबदारी पडते. शैक्षणिक कार्यक्रमांचे समवर्ती व सतत मूल्यमापन करणे व त्यामध्ये सुधारणा सुचविणे, हे शासनाने वेळोवेळी ठरवून दिलेल्या शैक्षणिक धोरणाची अंमलबजावणी शिक्षण संचालक यांना करावी लागते. प्राथमिक, माध्यमिक पातळीवरील शैक्षणिक कामे खाजगी, स्थानिक संस्था, इतर स्थानिक संस्था यांचेमार्फत राबविण्यात येतात. या सर्वांच्या कामकाजावर पर्यवेक्षण, मार्गदर्शन व नियंत्रण ठेवणे ही कामे शिक्षण संचालकामार्फत केली जातात. शैक्षणिक नवीन राष्ट्रीय धोरणानुसार प्राथमिक शिक्षणावर भर दिला जात आहे. १५ ते ३५ या वयोगटातील प्रौढांना शैक्षणिक कार्यक्रमाची अंमलबजावणी वेगवेगळ्या शासकीय, निमशासकीय व स्वयंसेवी संस्था यांच्या माध्यमातून केले जाते. वाढीव कामाचा व्याप व जबाबदारी लक्षात घेऊन अप्पर शिक्षण संचालक (प्रौढ शिक्षण) हे पद उच्च श्रेणीत उत्तम करून त्याचे दनाम शिक्षण संचालक (प्रौढ शिक्षण) असे केले आहे. केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक तत्त्वानुसार राज्य शासनाने महाराष्ट्र शैक्षणिक नियोजन व प्रशासन संस्था, औरंगाबाद येथे स्थापन करण्याचा निर्णय घेतला. या संस्थेमार्फत गट, जिल्हा, राज्य व संचालनालय पातळीवरील शैक्षणिक प्रशासकांचे प्रशिक्षण आयोजित करण्यात येणार आहे. सदर संस्थेचे संचालक हे शिक्षण संचालक समकक्ष दर्जाचे आहेत.

शासकीय परीक्षा मंडळ हे अध्यापन पदविका, वाणिज्य प्रमाणपत्र, पदविका व इतर प्रकारच्या परीक्षा आयोजित करते. वेगवेगळ्या शालेय स्तरावरील शिष्यवृत्त्या मंजूर करण्याकरिता घेतल्या जाणाऱ्या स्पर्धात्मक परीक्षा आयोजित करून निकाल जाहीर करते. राज्यस्तरावर घेण्यात येणाऱ्या निरनिराळ्या परीक्षांचे नियोजनाचे काम सुरळीत व विहित कालमर्यादित होणेसाठी शासकीय परीक्षा मंडळाला स्वायत्त दर्जा घोषित करण्याचा निर्णय नुकताच शासनाने घेतला आहे. या स्वायत्त संस्थेत शिक्षण संचालक दर्जाचे संचालक (परीक्षा) हे पद नव्याने निर्माण केले आहे. आता संचालक म. रा. परीक्षा मंडळ नव्यानेच आस्तित्वात येत आहे.

केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार प्राथमिक शाळातील मुलांची गळती थांबविण्यासाठी प्राथमिक शाळातील इ. १ ली ते ५ वींतील मुलांना शालेय पोषण आहार योजना १७० विकास गटात कामे सुरू करण्याचा धोरणात्मक निर्णय नोव्हेंबर ९५ मध्ये शासनाने घेतला आहे. यावर्षी राज्यातील १३ जिल्ह्यांत राष्ट्रीय स्त्री साक्षरतेच्या प्रमाणापेक्षा स्त्री साक्षरतेचे प्रमाण कमी असलेल्या २९ गटात ही योजना सुरू करण्याचा निर्णय ऑगस्ट ९६ मध्ये घेतला आहे. त्यासाठी अतिरिक्त पदे निर्माण करण्यात आला आहेत.

आर्थिकदृष्ट्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांकरिता सवलत असलेल्या योजनेत शासनाने वेळोवेळी उत्पन्न मर्यादामध्ये वाढ केलेली असून सन १९९२-९३ पासून माध्यमिक ते पदव्युत्तर अशा सर्व स्तरावर वार्षिक उत्पन्नाची मर्यादा रु. १५,००० पर्यंत वाढविलेली आहे. शासनमान्य व अनुदानित शाळातील मुलींना १९८३-८४ पासून इयत्ता १० वी पर्यंतचे शिक्षण मोफत करण्यात आलेले आहे.

सन १९८५-८६ पासून शासनाने राज्यातील शासकीय मान्यताप्राप्त अनुदानित व मान्यताप्राप्त विनाअनुदानित शिक्षण संस्थांमध्ये इयत्ता १२ वी पर्यंतचे (उच्च माध्यमिक स्तरपर्यंतचे) शिक्षण मुलींना मोफत केलेले आहे, त्यामुळे बहुसंख्य विद्यार्थ्यांना मोफत शिक्षणाच्या या सवलतीचा फायदा घेता येईल. तसेच शासनाची गुणवत्ता शिष्यवृत्तीही आर्थिकदृष्ट्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांकरिता असल्यामुळे अशा द्वार विद्यार्थ्यांना माध्यमिक शालान्त परीक्षेनंतरचे शिक्षण चालू ठेवता येईल.

महाराष्ट्र खाजगी शाळांतील कर्मचारी (सेवेच्या शर्ती) विनियमन अधिनियम, १९७७ या अन्वये राज्यात मुंबई, पुणे, नाशिक, औरंगाबाद व नागपूर याठिकाणी शाळा न्यायाधिकरणे कार्यरत आहेत. सेवासमाप्ती, वडतफी, पदावनती यासारख्या व्यवस्थापनाविषूढ असलेल्या तक्रारीबाबत कर्मचाऱ्यांना शाळा न्यायाधिकरणाकडे दाद मागण्याची संधी यामुळे उपलब्ध झाली आहे.

(९) वित्तीय आवश्यकता
(A) Financial requirements

तबला १

बाब	प्रत्यक्ष खर्च Actual Expenditure for 1995-96			अर्थसंकल्प Budget Estimates for 1996-97			
	योजने- तर Non- Plan	योजना- तर्गत Plan	एकूण Total	योजने- तर Non- Plan	योजना- तर्गत Plan	एकूण Total	
1	2	3	4	5	6	7	
(ए) कार्याचे वर्गीकरण—							
संबंधाधारण शिक्षण							
१. संचालन व प्रशासन—	...	74364	75794	150158	72770	6,84,02	1,41,172
२. प्रशिक्षण व शैक्षणिक तंत्रज्ञान कक्ष	...	27006	17498	44504	31073	1,78,175	2,09,248
३. संशोधन	..	—	—	—	—	—	—
४. शिष्यवृत्त्या	...	31095	3432	34527	30907	—	30907
५. परीक्षा	...	19732	—	19732	1,40,40	65,80	2,06,20
६. इतर खर्च—	...	176037	42051	218088	320656	4,67,09	36,73,65
७. बुद्ध, अपंग व निराधारांचे कल्याण—							
अपंगांकरिता एकत्रीकृत शिक्षण (केंद्र पुरस्कृत योजना)	—	4346	4346	1880	56,00	74,80	
एकूण 'ए' स्कूल	...	32,84,62	138775	46,72,37	46,95,06	29,98,66	76,93,72
बजा—वसुली	...	—	—	—	—	—	—
एकूण 'ए' निव्वळ	...	32,84,62	138775	46,72,37	46,95,06	29,98,66	76,93,72
(बी) उद्दिष्टवार वर्गीकरण—							
१ संचालन व प्रशासन—							
शिक्षण संचालक—							
•१ वेतन	...	61831	75794	137625	58400	291	5,86,91
•३ प्रवास खर्च	...	3644	—	3644	33,52	50	34,02
•५ कार्यालयीन खर्च	...	6296	—	6296	41,40	30	41,70
इतर उद्दिष्टांवरील खर्च		1408	—	1408	10,70	8,84,07	8,94,77
एकूण (१)	...	74364	75794	150158	7,27,70	6,84,02	1,41,172

TABLE I

(रु. हजारत/Rs. in thousands)

सुधारित अंदाज Revised Estimates for 1996-97			अर्थसंकल्प Budget Estimates for 1997-98			Item
योजने- तर Non- Plan	योजनां- तर्गत Plan	एकूण Total	योजने- तर Non- Plan	योजनां- तर्गत Plan	एकूण Total	
8	9	10	11	12	13	1
A. Activity Classification—						
GENERAL EDUCATION						
80603	68402	119005	84842	67570	152412	1. Direction and Administration—
32860	165186	198046	33297	77575	33297	2. Training & Educational Technology cell
—	—	—	—	—	—	3. Research
30907	—	30907	32179	—	32179	4. Scholarships
16314	6776	23090	18979	4500	23479	5. Examinations
262879	79326	342205	259862	52658	312520	6. Other Expenditure—
—	6300	6300	—	—	—	7. Education and Welfare of Handicapped—
						Integrated Education for Handicapped (C. S. S.)
42,35,63	31,96,90	74,32,53	42,91,59	202,03	63,14,62	Total 'A' Gross
—	—	—	—	—	—	Deduct—Recoveries
42,35,63	31,96,90	74,32,53	42,91,59	202,03	63,14,62	Total 'A' Net
B. Objectwise Classification—						
1. Direction and Administration						
Director of Education—						
70868	—	70868	7,37,32	67570	1,53,02	01 Salaries
3850	—	38,50	43,05	—	43,05	03 Travel Expenses
4800	6,94,02	48,00	55,45	—	55,45	05 Office Expenses
—	1085	10,85	7,04,87	—	1,60	Expenditure on other objects
80603	69402	14,90,05	8,48,42	67570	15,24,12	Total II

1	2	3	4	5	6	7
प्रशिक्षण—						
२. (१) शिक्षक प्रशिक्षण—						
०१ वेतन	... 17853	8187	6040	17,320	—	17320
०५ कार्यालयीन खर्च	... 5852	924	6776	4941	5738	10674
४१ सहाय्यक अनुदान	... 661	—	661	11,86	—	11,86
इतर उद्दिष्टांवरील खर्च	... 306	2787	3093	1808	391	2199
एकूण २ (१)	... 24672	11898	36570	25255	6124	3,13,79
२. (२) राज्य प्रशासन सेवा संस्था—						
०१ वेतन	... —	—	—	—	—	—
०५ कार्यालयीन खर्च	... —	—	—	—	—	—
इतर उद्दिष्टांवरील खर्च	... —	—	—	—	—	—
एकूण २ (२)	... —	—	—	—	—	—
२. (३) शैक्षणिक तंत्र शाखा—						
०१ वेतन	.. 2078	—	2078	5704	—	5704
०५ कार्यालयीन खर्च	.. 212	—	212	175	—	175
इतर उद्दिष्टांवरील खर्च	.. 1435	—	1435	234	5702	1094
एकूण २ (३)	.. 2334	—	2334	6113	5702	11815
एकूण २	.. 27006	17498	44504	31073	178175	209248
३. संशोधन—						
संशोधन संस्थांना सहाय्य	.. —	—	—	—	—	—
एकूण ३	.. —	—	—	—	—	—
४. शिष्यवृत्ती—						
(१) सैनिकी शाळा व महाविद्यालये	.. (—)2618	—	(—)2618	3	—	3
(२) इतर विशेष शाळा	.. 32489	—	22489	2,67,24	—	26724
(३) मराठी बोलणारे मॉरिशसमधील विद्यार्थी	.. —	—	—	—	—	—
(४) आय. एम. एम. टी. एस., डफरीन	.. —	—	—	—	—	—
(५) राष्ट्रीय शिष्यवृत्ती योजना	.. 68	—	68	—	—	—
(६) प्राथमिक माध्यमिक शिक्षकांच्या मुलांना शिष्यवृत्ती.	2	3432	3434	—	—	—

TABLE I - contd.

(र. हजारत / Rs. in thousands)

8	9	10	11	12	13	1
						2. Training—
						2. (i) Training of teachers—
21381	—	21381	216,44	—	21,644	01 Salaries
5061	—	5061	53,85	—	53,85	05 Office Expenses
1732	—	1732	1808	—	1808	41 Grant-in-aid
1186	—	1186	11,86	—	11,86	Expenditure on other objections
29860	—	29860	30,023	—	30023	Total 2 (i)
—	—	—	—	—	—	2. (ii) State Institute of Administrative careers—
—	—	—	—	—	—	01 Salaries
—	—	—	—	—	—	05 Office expenses
—	—	—	—	—	—	Expenditure on other objects
—	—	—	—	—	—	Total 2 (ii)
2700	165186	167886	2916	—	2916	2. (iii) Educational Technology Cell—
200	—	200	225	—	225	01 Salaries
100	—	100	133	—	133	05 Office expenses
						Expenditure on Other Objects
3000	165186	198046	3274	—	3274	Total 2 (iii)
32860	165186	198046	33297	—	33297	Total 2
—	—	—	—	—	—	3. Research—
—	—	—	—	—	—	Assistance to Research Institution Grant-in-aid
—	—	—	—	—	—	Total 3
—	27	27	27	—	27	4. Scholarships—
26724	—	26724	26724	—	26724	(i) Military Schools and Colleges
—	—	—	—	—	—	(ii) Other Special Schools
—	—	—	—	—	—	(iii) Marathi speaking students in Mauritius
—	—	—	—	—	—	(iv) I. M. M. T. S. Dufferian
—	—	—	—	—	—	(v) National Scholarships
—	—	—	—	—	—	(vi) Scholarships to children of Primary and Secondary teachers.

	1	2	3	4	5	6	7
(७) आर्थिकदृष्ट्या मागासलेल्या विद्यार्थ्यांना गुणवत्तेवर माध्यमिक शालान्त परीक्षेनंतर मिळणारी शिष्यवृत्ती.		1154	—	1154	16,00	—	16,00
(८) अहिंदी भाषिक राज्यातील शालान्त परीक्षोत्तर हिंदी शिष्यवृत्ती.		—	—	—	—	—	—
एकूण (४) ..		31095	3432	34527	3,09,07	—	3,09,07
५. (१) शासकीय परीक्षा मंडळ—							
०१ वेतन ..		5159	—	51,59	5230	—	5230
०५ कार्यालयीन खर्च ..		6970	—	6970	380	—	380
१२ व्यावसायिक व विशेष सेवांसाठी प्रदाने इतर उद्दिष्टांवरील खर्च ..		7603	—	7603	275	—	275
इतर उद्दिष्टांवरील खर्च ..		—	—	—	8365	6580	14945
एकूण (५) ..		—	19732	1,97,32	1,40,40	6580	2,06,20
६. इतर खर्च—							
(१) शासकीय शिशु केंद्र—							
०१ वेतन ..		1730	165	1895	1622	195	1817
०५ कार्यालयीन खर्च ..		162235	47836	204071	310458	46514	356972
इतर उद्दिष्टांवरील खर्च ..		12072	474	12072	8576	—	8576
एकूण ६ (१) ..		—	42051	218088	320655	46709	367365
(४) संकीर्ण ..		176037	42051	218088	320656	46709	367365

TABLE I—contd.

8	9	10	11	12	13	1
4156	—	4156	5228	—	5228	(vii) Scholarship of Post S. S. C. level on merit basis for E. B. C. students.
—	—	—	—	—	—	(viii) Scholarships to students from Non-Hindi Speaking States for Post Matric Students in Hindi.
30907	—	30907	18979	—	23479	Total (4)
5 Bureau of Government Examinations—						
6125	—	6125	9184	—	9184	01 Salaries
630	—	630	430	—	430	05 Office Expenses
9300	—	9500	9300	—	9300	12 Payment for Professional and Special Services
59	6776	6835	65	—	65	Expenditure on other objects
16314	6776	23090	18979	4500	23479	Total (5)
6. Other expenditure—						
(i) Govt. children centre—						
251907	79326	331227	249332	—	249332	01 Salaries
3260	—	3260	3570	—	3570	05 Office expenses
7718	—	7718	6960	—	6960	Expenditure on other objects
262879	79326	34205	259862	52658	312526	Total—6 (i)
262879	—	342205	259862	52658	312526	(iv) Miscellaneous

1	2	3	4	5	6	7
प्रशिक्षण—						
२. (१) शिक्षक प्रशिक्षण—						
•१ वेतन	... 17853	8187	6040	17,320	—	17320
•५ कार्यालयीन खर्च	... 5852	924	6776	4941	5738	10674
४१ सहाय्यक अनुदान	... 661	—	661	11,86	—	11,86
इतर उद्दिष्टांवरील खर्च	... 306	2787	3093	1808	391	2199
एकूण २ (१)	... 24672	11898	36570	25255	6124	3,13,79
२. (२) राज्य प्रशासन सेवा संस्था—						
•१ वेतन	... —	—	—	—	—	—
•५ कार्यालयीन खर्च	.. —	—	—	—	—	—
इतर उद्दिष्टांवरील खर्च	... —	—	—	—	—	—
एकूण २ (२)	... —	—	—	—	—	—
२. (३) शैक्षणिक तंत्र शाखा—						
•१ वेतन	.. 2078	—	2078	5704	—	5704
•५ कार्यालयीन खर्च	.. 212	—	212	175	—	175
इतर उद्दिष्टांवरील खर्च	.. 1435	—	1435	234	5702	1084
एकूण २ (३)	.. 2334	—	2334	6113	5702	11815
एकूण २	.. 27006	17498	44504	31073	178175	209248
३. संशोधन—						
संशोधन संस्थांना सहाय्य	.. —	—	—	—	—	—
एकूण ३	.. —	—	—	—	—	—
४. शिष्यवृत्ती—						
(१) सैनिकी शाळा व महाविद्यालये	.. (—)2618	—	(—)2618	3	—	3
(२) इतर विशेष शाळा	.. 32489	—	22489	2,67,24	—	26724
(३) मराठी बोलणारे मॉरिशसमधील विद्यार्थी	.. —	—	—	—	—	—
(४) आय. एम. एम. टी. एस., डफरीन	.. —	—	—	—	—	—
(५) राष्ट्रीय शिष्यवृत्ती योजना	.. 68	—	68	—	—	—
(६) प्राथमिक माध्यमिक शिक्षकांच्या मुलांना शिष्यवृत्ती.	2	3432	3434	—	—	—

TABLE I - contd.

(र. हजारत / Rs. in thousands)

8	9	10	11	12	13	1
						2. Training--
						2. (i) Training of teachers--
21381	—	21381	216,44	—	21,644	01 Salaries
5061	—	5061	53,85	—	53,85	05 Office Expenses
1732	—	1732	1808	—	1808	41 Grant-in-aid
1186	—	1186	11,86	—	11,86	Expenditure on other objections
29860	—	29860	30,023	—	30023	Total 2 (i)
—	—	—	—	—	—	2. (ii) State Institute of Administrative careers--
—	—	—	—	—	—	01 Salaries
—	—	—	—	—	—	05 Office expenses
—	—	—	—	—	—	Expenditure on other objects
—	—	—	—	—	—	Total 2 (ii)
2700	165186	167886	2916	—	2916	2. (iii) Educational Technology Cell--
200	—	200	225	—	225	01 Salaries
100	—	100	133	—	133	05 Office expenses
						Expenditure on Other Objects
3000	165186	198046	3274	—	3274	Total 2 (iii)
32860	165186	198046	33297	—	33297	Total 2
—	—	—	—	—	—	3. Research--
—	—	—	—	—	—	Assistance to Research Institution Grant-in-aid
—	—	—	—	—	—	Total 3
—	27	27	27	—	27	4. Scholarships--
26724	—	26724	26724	—	26724	(i) Military Schools and Colleges
—	—	—	—	—	—	(ii) Other Special Schools
—	—	—	—	—	—	(iii) Marathi speaking students in Mauritious
—	—	—	—	—	—	(iv) I. M. M. T. S. Dufferian
—	—	—	—	—	—	(v) National Scholarships
—	—	—	—	—	—	(vi) Scholarships to children of Primary and Secondary teachers.

	1	2	3	4	5	6	7
(७) आर्थिकदृष्ट्या मागासलेल्या विद्यार्थ्यांना गुणवत्तेवर माध्यमिक शालान्त परीक्षेनंतर मिळणारी शिष्यवृत्ती.		1154	—	1154	16,00	—	16,00
(८) अहिदी भाषिक राज्यातील शालान्त परीक्षोत्तर हिंदी शिष्यवृत्ती.		—	—	—	—	—	—
एकूण (४) ..		31095	3432	34527	3,09,07	—	3,09,07
५. (पाच) शासकीय परीक्षा मंडळ—							
०१ वेतन ..		5159	—	51,59	5230	—	5230
०५ कार्यालयीन खर्च ..		6970	—	6970	380	—	380
१२ व्यावसायिक व विशेष सेवांसाठी प्रदाने ..		7603	—	7603	275	—	275
इतर उद्दिष्टांवरील खर्च ..		—	—	—	8365	6580	14945
एकूण (५) ..		—	19732	1,97,32	1,40,40	6580	2,06,20
६. इतर खर्च—							
(१) शासकीय शिशु केंद्र—							
०१ वेतन ..		1730	165	1895	1622	195	1817
०५ कार्यालयीन खर्च ..		162235	47836	204071	310458	46514	356972
इतर उद्दिष्टांवरील खर्च ..		12072	474	12072	8576	—	8576
एकूण ६ (१) ..		—	42051	218088	320655	46709	367365
(४) संकीर्ण ..		176037	42051	218088	320656	46709	367365

TABLE I—contd.

8	9	10	11	12	13	1
4156	—	4156	5228	—	5228	(vii) Scholarship of Post S. S. C. level on merit basis for E. B. C. students.
—	—	—	—	—	—	(vii) Scholarships to students from Non-Hindi Speaking States for Post Matric Students in Hindi.
30907	—	30907	18979	—	23479	Total (4)
5 Bureau of Government Examinations—						
6125	—	6125	9184	—	9184	01 Salaries
630	—	630	430	—	430	05 Office Expenses
9500	—	9500	9300	—	9300	12 Payment for Professional and Special Services
59	6776	6835	65	—	65	Expenditure on other objects
16314	6776	23090	18979	4500	23479	Total (5)
6. Other expenditure—						
(i) Govt. children centre—						
251907	79326	331227	249332	—	249332	01 Salaries
3260	—	3260	3570	—	3570	05 Office expenses
7718	—	7718	6960	—	6960	Expenditure on other objects
262879	79326	34205	259862	52658	312526	Total—6 (i)
262879	—	342205	259862	52658	312526	(iv) Miscellaneous

1	2	3	4	5	6	7
(५) स्वातंत्र्य सैनिकांच्या मुलांना शैक्षणिक सवलती	—	—	—	—	—	16,30
(६) ६ ते १४ वयोगटातील विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक सवलती.	21	—	21	10	—	10
(७) प्राथमिक/माध्यमिक शिक्षकांच्या मुलांना मोफत शिक्षण.	84,79	450	89,29	1,32,57	29567	4,28,24
(८) ज्यांचे किंवा ज्यांच्या पालकांचे वार्षिक उत्पन्न रु. ४,८०० पेक्षा अधिक नाही अशा विद्यार्थ्यांना फी माफी.	3,84,87	—	3,84,87	—	—	—
(९) ज्यांचे किंवा ज्यांच्या पालकांचे उत्पन्न रु. १५,००० पेक्षा जास्त नाही अशा इयत्ता १०वी पर्यंत शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांना फी माफी.	6,01,50	—	6,01,50	7,92,90	20,349	9,96,39
(१०) इयत्ता १० वी पर्यंत शिक्षण घेणाऱ्या मुलांना मोफत शिक्षण.	83,49	—	83,49	96,82	—	96,82
(११) साजी सैनिकांच्या मुलांना शैक्षणिक सवलती	—	110	110	—	331	3,31
(१२) इयत्ता १२ वी पर्यंत शिक्षण घेणाऱ्या मुलांना मोफत शिक्षण.	—	2,00,73	2,00,78	4,00,00	1,98,23	5,98,23
(१३) शिक्षक प्रतिष्ठानास अंशदान	135	—	135	1,10	—	110
(१४) माध्य व उच्च माध्य. शाळांमधील अध्यापकांच्या व अध्यापकतर कर्मचारी वर्गाच्या मुलांना पदव्युत्तर स्तरापर्यंत शिक्षण मोफत.	—	5202	—	5202	—	—
(१५) शाळा न्यायाधिकरणे—						
• १ वेतन	...	1976	19,76	13,35	—	13,35
• ३ इतर उद्दिष्टावरील खर्च	...	716	716	137	—	137
एकूण (१५)	1908	14,72	—	14,72
(१६) अवर्षणग्रस्त खेड्यातील विद्यार्थ्यांना परीक्षा फी माफी प्रतिपूर्ती करणे.	97,57	—	97,57	60,60	—	60,60
(१७) इ. १ ली ते १०वी मुलांना एस.टी.ने मोफत प्रवास	—	—	—	—	—	—
एकूण १६	...	17,60,37	4,20,51	21,80,88	16,12,62	7,03,40
७. समाज कल्याण : वृद्ध अपंग व निरक्षरांचे कल्याण— अपंगांकरिता एकत्रित शिक्षण (केंद्र पुरस्कृत योजना).	—	43,46	43,46	—	56,00	56,00
एकूण बी-स्थूल	...	32,84,62	13,87,75	46,72,38	46,95,06	29,98,66
वजा-वसुली	...	—	—	—	—	—
एकूण बी-निव्वळ	...	32,84,62	13,87,75	46,72,37	46,95,06	29,98,66

TABLE I—contd.

8	9	10	11	12	13	1
—	—	—	—	—	—	(v) Educational concessions to the children of Freedom Fighters.
24	—	24	—	—	—	(vi) Concessions to the students in Age group 6-14.
2,55,01	—	2,55,01	1,36,97	—	1,36,97	(vii) Free Education to the children of primary teachers.
—	—	—	—	—	—	(viii) Freeships to the students whose or whose parents income does not exceed Rs. 4,800 p.a.
3,70,08	—	3,70,08	3,64,99	—	3,64,99	(ix) Addl. freeships upto Std. X to the students who or whose parents income does not exceed Rs. 15,000 p. a.
85	—	85	—	—	—	(x) Free education to girls upto Std X.
89,73	—	89,73	—	—	—	(xi) Educational concessions to the Children of Servicemen.
—	—	—	—	—	—	(xii) Free Education to girls upto Std. XII
1,10	—	1,10	1,10	—	1,10	(xiii) Contribution to teachers Foundation
—	—	—	—	—	—	(xiv) Free Education the children of Teacher and won teaching staff up to graduation.
29,65	—	29,65	32,70	—	32,70	(xv) School Tribunals— 01 Salaries
2,95	—	2,95	3,00	—	3,00	03 Expenditure on other objects
—	—	—	18,72	—	18,72	Total (XV)
60	—	60	5000	—	5000	(xvi) Exeption Reimbursement of examination fee to the students from scarcity attested villages.
160000	—	160000	160000	—	160000	(xvii) Free trivales for girls studing in Ist to Xst.
16,00,60	—	16,00,60	25,98,67	—	25,98,67	Total 6
—	10,20	10,20	6300	—	6300	7. Social Welfare— Education and Welfare of Handicapped. Integrated Education for Handicapped (C. S. S.).
42,35,63	31,96,90	74,32,53	42,91,59	20,23,03	63,14,62	Total (B) Gross
—	—	—	—	—	—	Deduct—Recoveries
42,35,63	31,96,90	74,32,53	42,91,59	20,23,03	63,14,62	Total (B) Net

(तीन) कार्यक्रमाच्या कार्यभाराचा गोववारा व वित्तीय आवश्यकतांचे स्पष्टीकरण

१. संचालन व प्रशासन

१. (१) शिक्षण संचालक.—मुख्यालयाच्या ठिकाणी या विभागाच्या कामाची प्रशासन, शैक्षणिक व मूल्यमापन या तीन निरनिराळ्या स्तरावरून अंमलबजावणी होते. प्रशासकीय कार्ये शिक्षण संचालक यांचेकडून प्रशासकीय कार्यक्रमाचे नियंत्रण व समन्वय केले जाते. शिक्षण संचालकांना त्यांच्या कामात सहसंचालक, राज्य प्रकल्प संचालक, उपसंचालक, सहायक संचालक लेखा प्रशासन अधिकारी व रचना व कार्यपद्धती अधिकारी यांचे पूर्ण सहकार्य असते. सहसंचालक व उपसंचालक, शिक्षण संचालकांना शैक्षणिक व प्रशासकीय कामकाजात मदत करतात शिक्षण संचालकांना लेखाविषयक सर्व बाबींमध्ये सहायक संचालक लेखा सहाय्य करतात. शिक्षण संचालक प्राथमिक माध्यमिक व उच्च माध्यमिक प्रशिक्षण स्तरापर्यंतच्या सर्व शैक्षणिक कार्यक्रमावर नियंत्रण ठेवतात.

या संचालनालयात एक स्वतंत्र सांख्यिकी विभाग आहे. त्याचे प्रमुख वरिष्ठ सांख्यिकीय अधिकारी वर्ग-अ' असून ते विविध मूल्यमापनांचा सखोल अभ्यास करून शिक्षणविषयक प्रगतीची सांख्यिकीय माहिती गोळा करून त्याचे संकलन करतात. शासनाने आदिवासी जाती-जमातींच्या शिक्षणावर विशेष भर देऊन त्या कार्याला गती देण्यासाठी एक प्रशासन अधिकारी (जनजाती उपयोजना) महाराष्ट्र शिक्षण सेवा वर्ग-अ चे पद शिक्षण संचालनालयात निर्माण केले असून त्याचेमार्फत आदिवासी जाती-जमातींच्या वेगवेगळ्या योजनांची अंमलबजावणी राज्यातील १३ जिल्ह्यांमध्ये प्रभावीपणे केली जाते किंवा नाही याची पहाणी करते.

केंद्र सरकारने प्रौढ साक्षरता व त्यासंबंधी वेगवेगळ्या कार्यक्रमांवर विशेष भर दिला आहे. राज्यातील प्रौढ शिक्षण कार्यक्रमासाठी स्वतंत्र संचालनालयाची निर्मिती करण्यात येऊन त्याच्या प्रमुख पदी शिक्षण संचालक (प्रौढ शिक्षण) यांची नेमणूक करण्यात आली आहे. शिक्षण संचालक (प्रौढ शिक्षण) यांना शिक्षण सह संचालक (१) शिक्षण उपसंचालक (२) व सहाय्यक शिक्षण संचालक (४) असे महाराष्ट्र शिक्षण सेवा वर्ग अ चे एकूण सात अधिकारी सहाय्य करतात. समाज शिक्षण अधिकारी (३) व कार्यक्रम अधिकारी (१) असे महाराष्ट्र शिक्षण सेवा वर्ग ब चे एकूण चार अधिकारी बरील अधिकाऱ्यांना सहाय्य करतात जिल्हा पातळीवर साक्षरता कार्यक्रमाला गती देण्यासाठी महाराष्ट्र शिक्षण सेवा वर्ग -अ ची ३० पदे व महाराष्ट्र शिक्षण सेवा वर्ग व ची ३५ पदे राज्यातील ३० जिल्हाकरिता मंजूर करण्यात आलेली आलेली आहेत. लेखा विषयक बाबतीत मदत करण्यासाठी लेखाधिकारी वर्ग-ब चे पद निर्माण केले आहे. तसेच महाराष्ट्र शिक्षण सेवा वर्ग-ब (लिपिक संवर्ग) तील १ अधिकारी या संचालनालयाचे आस्थापना विषयक काम करण्यासाठी नेमण्यात आलेला आहे.

सध्या द्विस्तरीय पद्धत राज्याच्या शैक्षणिक प्रशासनात अवलंबिली आहे. त्या राज्यस्तर, विभागस्तर व जिल्हास्तर अशा आहेत. राज्यात शिक्षण उपसंचालक ज्यांचे प्रमुख अधिकारी आहेत असे सात प्रशासकीय विभाग आहेत. विभागीय शिक्षण उपसंचालक यांना एक सहाय्यक संचालक शिक्षण उपनिरीक्षक व विज्ञान सल्लागार शैक्षणिक बाबतीत वेळोवेळी सहाय्य करतात. लेखाविषयक बाबीमध्ये लेखाधिकारी महाराष्ट्र वित्त व लेखासेवा वर्ग 'ब' सहाय्य करतात नागपूर, औरंगाबाद, कोल्हापूर व बृहन्मुंबई वगळता या विभागात साधारणतः ४ जिल्हे असतात. औरंगाबाद विभागात एकूण ७ व कोल्हापूर नागपूर विभागात ५ जिल्हे आहेत. शिक्षण उपसंचालक, बृहन्मुंबई हे बृहन्मुंबईतील सर्व शैक्षणिक व प्रशासकीय बाबी पाहतात. त्यांना महाराष्ट्र शिक्षण सेवा वर्ग अ मधील ३ शिक्षणनिरीक्षक सहाय्य करतात. विभागीय शिक्षण उपसंचालक हे मुख्यतः त्यांच्या विभागातील जिल्हा शिक्षणाधिकारी प्राथमिक, व माध्यमिक व प्रौढ शिक्षण व कनिष्ठ महाविद्यालये यासारख्या शासकीय निमशासकीय व शिक्षण संस्थांच्या कामकाजावर नियंत्रण ठेवतात. संबंधित विभागातील शैक्षणिक कार्यक्रमातील समन्वय व प्रशासन या कामाशिवाय शिक्षण उपसंचालकांना शिक्षण संचालकांचे प्रतिनिधी म्हणूनही काम पहावे लागते. विभागीय शिक्षण उपसंचालकांना कार्यालयीन व प्रशासकीय कामकाजात मदत करण्यासाठी कनिष्ठ प्रशासन अधिकारी (म. शि. से. वर्ग लिपिक संवर्ग) वर्ग 'ब' एक शिक्षण उपनिरीक्षक एक शास्त्र सल्लागार ही पदे निर्माण करण्यात आली आहेत.

माध्यमिक शालान्त परीक्षेशिवाय शासनाने आयोजित केलेल्या वेगवेगळ्या परीक्षाकरिता एक वेगळी यंत्रणा आहे. शासकीय परीक्षा मंडळ या सर्व परीक्षा घेतात. शासकीय परीक्षा मंडळाचे कामकाज आशुक्त या शिक्षण सहसंचालकांच्या दर्जाच्या अधिकाऱ्यांच्या नियंत्रणाखाली चालते. तथापी परीक्षा मंडळ स्वायत्तसंस्था करून संस्थेत शिक्षण संचालक दर्जाचे नवीन पद नुकतेच निर्माण करण्यात आले आहे. त्यांना आयुक्त, उपायुक्त व सहाय्यक आयुक्त या महाराष्ट्र शिक्षण सेवा सर्व-अ स्तरावरील अधिकारी कामकाजात सहाय्य करतात. प्राथमिक जिल्हा परिषद प्राथमिक शिक्षणासाठी चालणी परीक्षेचे कामही परीक्षा मंडळाकडे सोपविण्यात आले.

जिल्हा स्तरावरील माध्यमिक शाळांची तपासणी शीघ्रगतीने होण्यासाठी शासनाने तपासणी अधिकाऱ्यांची पदे निर्माण केली आहेत. त्याचप्रमाणे शिक्षण उपसंचालक यांचे कार्यालयात उच्च माध्यमिक शाळांची तपासणी व शैक्षणिक कामात उपसंचालकांना मदत करण्याकरिता महाराष्ट्र शिक्षण सेवा वर्ग अ या संवर्गात सहाय्यक संचालकाची पदे निर्माण करण्यात आली आहेत.

प्राथमिक शाळासंबंधी व शिक्षकांच्या सर्वसाधारण कामकाजासंबंधी ज्या वारंवार तक्रारी येत होत्या त्या दूर करण्याच्या दृष्टीकोनातून प्राथमिक शाळांना आकस्मिकरित्या भेटी देऊन तेथील कामकाजाची पाहणी करून योग्य त्या सूचना व मार्गदर्शन करण्यासाठी शासनाने आकस्मिक तपासणी पथकाची स्थापना जून १९८१ च्या दरम्यान केली आहे. यासाठी वर्ग ब च्या अधिकाऱ्याची सर्व जिल्ह्यात नव्याने पदे निर्माण करण्यात आली आहेत. ही पदे जिल्हा प्रौढ शिक्षणाधिकारी यांच्या प्रशासकीय नियंत्रणाखाली ठेवण्यात आली होती वून १९९२ पासून ही पदे शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक) जिल्हा परिषद यांच्या नियंत्रणाखाली वर्ग करण्यात आली आहेत. उपशिक्षणाधिकारी (जातप) या पदावर कार्यरत असलेले अधिकारी जिल्हा परिषदेचे दुसरे उपशिक्षणाधिकारी म्हणून काम पाहतो व जिल्हा परिषदेतील दोन्ही उपशिक्षणाधिकारी इतर दैनंदिन कामांबरोबर प्राथमिक शाळांची आकस्मिक तपासणी पथकाचे कामदेखील पाहतील.

जिल्हा स्तरावर प्राथमिक शिक्षणाचे काम वर्ग-अ मधील अधिकाऱ्याकडे स्वतंत्रपणे देण्यात आले असून माध्यमिक शिक्षणासाठी प्रत्येक जिल्हा परिषदेत शिक्षणाधिकार्यांचे स्वतंत्र पद निर्माण करण्यात आले आहे. ही साधारणपणे पदे ऑक्टोबर/नोव्हेंबर १९८३ मध्ये निर्माण झाली.

महाराष्ट्रातील जवळ जवळ सर्व जिल्ह्यात आदिवासी व विंगर आदिवासी गटाने गटशिक्षणाविकार्या हे महाराष्ट्र शिक्षण सेवा वर्ग-ब मधील २९८ पदे निर्माण करण्यात आली आहेत. आदिवासी विभागास विशेष शैक्षणिक चालना देण्याचे उद्देश यामागे आहे. प्राचीण भागातील विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास व्हावा या हेतूने महाराष्ट्र शासनाने व्यापूवोच चार शासकीय विद्यानिकेतने अनुक्रमे धुळे, पुसेगाव (जिल्हा सातारा), अमरावती व औरंगाबाद येथे सुरु केली होती. आदिवासी विद्यार्थ्यांसाठी केळापूर, जि. यवतमाळ येथे स्वतंत्र विद्यानिकेतन मन १९८१ साली सुरु केले आहे. आदिवासी मुलांना शैक्षणिक सोयी जास्तीत जास्त उपलब्ध होण्याच्या उद्देशाने धुळे, पुसेगाव (सातारा), अमरावती व औरंगाबाद येथील विद्यानिकेतनामध्ये १० आदिवासी मुलांचा समावेश करण्यात येतो तसेच प्राथमिक शाळांत मुलीचे गळतीचे प्रमाण थांबविण्यासाठी मुलांना उपस्थिती भत्ता देण्याची योजना शासनाने नव्यानेच सुरु केली आहे. या योजनेमुळे पट नोंदणित निश्चितच वाढ होईल असे वाटते.

शिक्षण विभागात सर्वसाधारणपणे शैक्षणिक व प्रशासन असे दोन विभाग पडतात. प्रशासनिक विभागाचे पातळी उंचावण्याच्या दृष्टीने लिपीक संवर्गात प्रशासन शाखेत वर्ग-अ मधील पदे निर्माण करण्याचा प्रश्न विचाराधीन होता. नवीन पदे निर्माण करण्याकरिता शासनावर आर्थिक बोजा पडला असता तो टाळून वर्ग-ब मधीलच अधीक्षक व विशेष अधिकारी (उच्च शिक्षण) यांची चौदा पदे वर्ग-अ मध्ये उन्नत आगण्यात आली. त्यामुळे प्रशासन विभागात उच्च पातळीवर काही निर्णय वेग यात साईन जाणे आहे व उच्च पदावरील शैक्षणिक विभागाकडे काम करणाऱ्या अधिकार्यांचा प्रशासनमधील कामाचा बोझ कमी होऊन जैतविक कार्यक्रमाकडे त्यांना अधिक लक्ष पुरविले जाऊ शक्य झाले आहे.

सध्याची प्रशिक्षणाची व्यवस्था अपुरी पडल्यामुळे केंद्र शासनाने सुचविल्याप्रमाणे प्रत्येक जिल्ह्यात जिल्हा व प्रशिक्षण संस्था स्थापन करावयाच्या आहेत. जेथे शासकीय अध्यापक विद्यालये आहेत तेथे शासकीय अध्यापक विद्यालयांचे उच्चोत्कर्ष करावे व ज्या जिल्हा-मध्य शासकीय अध्यापक विद्यालये नाहीत त्या जिल्ह्यात नव्याने जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था स्थापन करावी असे धोरण आहे. केंद्र शासनाने राज्यात एकूण १५ जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था स्थापन करण्यास मान्यता दिली आहे. शासनाने बृहन्मुंबई वगळता पुढील १४ जिल्ह्यांमध्ये कार्यरत असलेल्या शासकीय अध्यापक विद्यालयांचे उच्चोत्कर्ष करून जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्थातून जून १९९५ पासून रुपांतर करण्यास शासन निर्णय, क्रमांक:पीटीसी-१०९५/२९/९५/माशि-५, दिनांक १९-६-१९९५ अन्वये मंजुरी दिली आहे (१) पुणे, (२) धुळे, (३) परभणी, (४) अमरावती, (५) चंद्रपूर, (६) कोल्हापूर, (७) बीड, (८) अकोला (९) रायगड, (१०) बुलडाणा, (११) औरंगाबाद, (१२) उस्मानाबाद, (१३) लातूर, (१४) नांदेड. चालू वर्षीत ही योजना लागू झाली पुढील जिल्ह्यांत (१) अहमदनगर (२) सातारा (३) रत्नागिरी (४) नागपूर (५) भंडारा (६) वर्धा (७) नाशिक (८) ठाणे (९) जालना (१०) जळगाव (११) यवतमाळ (१२) कोलापूर (१३) गडचिरोली (१४) सिध्दुर्ग (१५) सांगली येथे सुरु करण्याचा निर्णय शासनाने घेतला आहे.

शालेय पोषण आहार योजना १७१ विकासगटांत व चालू वर्षी २९ विकासगटांत सुरु करण्यात येणार आहे त्यासाठी अधीक्षक (सा. रा. से. वर्ग-ब) ची २०० पदे नव्याने निर्माण करण्यात आली आहेत.

नेतृत्व चारित्र्य संवर्धन बंधुत्व खेळाडूत्व, सेनाभान इ. गुणांची शालेय विद्यार्थ्यांमध्ये जपणूक व संवर्धन होण्यासाठी राज्यातील इ. ९ वी मध्ये शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांना एनसीसी च्या धर्तीवरील प्राशिक्षण अनिवार्य करण्याचा धोरणात्मक निर्णय घेतला असून या अल्पक्रमाळ महाराष्ट्र आरवना योजना असे घोषित करण्यात आले या योजने अंतर्गत राज्यस्तरावर, जिल्हावार नवीन पदे निर्माण करण्यात आली.

खात्याचा प्रमुख या नात्याने शिक्षण संचालकांची कर्तव्ये पुढीलप्रमाणे आहेत :— (१) राज्य शासनाला सर्वसाधारणपणे शैक्षणिक बाबींमध्ये सल्ला देणे ; (२) आवश्यक असल्यास नवीन शैक्षणिक संस्था स्थापन करणे व त्यांचा अर्थिक ; (३) राज्य शासनाने स्थापन केलेल्या शैक्षणिक संस्थांचा कारभार पाहणे ; (४) शासनाने शैक्षणिक कार्यक्रमासाठी तत्त्वुद केलेल्या निधीवर नियंत्रण व योग्य वापर करणे ; (५) स्वेच्छा संवटना व स्थानिक स्वराज्य संस्था यांने स्थापन केलेल्या शैक्षणिक संस्थांवर शासनाच्या वेतलेली काढकेल्या आदेशाप्रमाणे निरनिराळ्या कायद्याप्रमाणे पर्यवेक्षण व नियंत्रण करणे ; (६) स्थानिक अधिकार्याकडे मॉडर्न केलेल्या निरनिराळ्या शैक्षणिक प्रकल्पांच्या अंमलबजावणीसंबंधी तांत्रिक सल्ला देणे ; (७) शासक शिक्षणासाठी वार्षिक व पंचवार्षिक योजना तयार करणे ; (८) जिल्हा नियोजन व विकास मंडळांना शैक्षणिक कार्यक्रमांवास्त सल्ला देणे ; (९) शैक्षणिक बाबी व प्रशासन, पर्यवेक्षण, शिक्षण, प्रशिक्षण व मार्गदर्शन करण्यासाठी संशोधन व आवश्यकता वाटल्यास सुधारणा करणे.

प्राथमिक शिक्षणाचे सर्वोत्कर्ष करणाऱ्या दृष्टिने तसेच प्राथमिक शाळांतील विद्यार्थ्यांच्या पटनोंदणीचे अपस्थितीचे प्रमाण वाढविण्याच्या दृष्टिने स्थानिक स्वराज्य संस्थातर्फे चालविण्यात येत असलेल्या प्राथमिक शाळा तसेच अनुदानित खाजगी प्राथमिक शाळांतील इ. १ ली ते ५ वी तील मुलांना केंद्र शासनाने शालेय पोषण आहार योजना टप्प्याटप्प्याने तीन वर्षांच्या कालावधीत लागू करण्याचा निर्णय शासन निर्णय शालेय शिक्षण विभाग क्र. प.शा.शा.१०९५/२९३४/प्राशि-२ दि. २२/११/९५ अन्वये घेण्यात आला आहे. त्यासाठी या शासन निर्णयान्वये व तदनंतर दि. ३१.८.९६ चे शासन निर्णयान्वये अनुक्रमे १७१ व २९ अशी एकूण २०० गटात सुरु करण्याचा निर्णय घेतला असून त्यासाठी संबंधित गटातील गटशिक्षणाधिकारी यांचे कार्यालयात २०० अधीक्षक सा. रा. से. वर्ग-ब ची पदे नव्याने निर्माण केली आहेत. या योजनेअंतर्गत जिल्हा/राज्य स्तरावर एकूण २५ लेखाधिकारीची (ह. २०००-३५००) पदे मंजूर करण्यात आली आहेत. ही योजना राबविण्यासाठी ह. २०००-३५०० या वेतन श्रेणीतील एकूण १९७ पदे नव्याने निर्माण करण्यात आली आहेत.

२. प्रशिक्षण

२. (१) शिक्षक प्रशिक्षण.—शिक्षण संचालनालयाच्या अनेक विद्याविषयक शाखा स्वतंत्र संस्था म्हणून काम करतात. शिक्षकांचे शिक्षण, प्रशिक्षण, संशोधन आणि दृक्श्रवण शिक्षण यांच्याशी संबंधित कार्यक्रमांच्या अंमलबजावणीचे कार्य या संस्था करतात. या विद्याविषयक संस्था पुढीलप्रमाणे आहेत:—

२ (१) अ. महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, पुणे

पूर्व प्राथमिक, प्राथमिक, माध्यमिक शिक्षकांचे सेवापूर्व व सेवांतर्गत प्रशिक्षण, व्यवसाय मार्गदर्शन, दृक्श्राव्य शिक्षण, इंग्रजी व विज्ञान या विषयातील प्रशिक्षण आणि राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणानुसार सुरू करावयाच्या नवीन शैक्षणिक योजना व उपक्रम, या संस्थेमार्फत आयोजित करण्यात येतात.

केंद्र शासनाच्या शिफारशीला अनुसरून राज्य शिक्षणशास्त्र संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे, व्यवसाय मार्गदर्शन व निवड संस्था, मुंबई, दृक्श्रवण शिक्षण संस्था, पुणे व राज्य आंग्लभाषा शिक्षण संस्था, औरंगाबाद, राज्य विज्ञान शिक्षण संस्था, नागपूर यांचे एकत्रीकरण करून महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, पुणे या संस्थेची निर्मिती ३१-८-१९८४ रोजी करण्यात आली. ह्या संस्थेच्या अंतर्गत राज्य शैक्षणिक तंत्रज्ञान संस्था, पुणे हिचाही अंतर्भाव करण्यात आलेला आहे. या संस्थेवर पूर्व प्राथमिक, प्राथमिक, माध्यमिक व उच्च माध्यमिक स्तरावरील संस्थांसाठी विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करण्याची जबाबदारी सोपविण्यात आली आहे. प्राथमिक व माध्यमिक शाळा, अध्यापक विद्यालय अशा ठिकाणाच्या सर्व स्तरांवर काम करणारे शिक्षक व प्राथमिक शाळांचे निरीक्षण करणारे शिक्षण विस्तार अधिकारी यांच्यासाठी प्रशिक्षण वर्गाही आयोजित करण्याचे काम ही संस्था करते. या संस्थेमार्फत राबविण्यात येणाऱ्या निरनिराळ्या योजनांची थोडक्यात माहिती खालीलप्रमाणे :—

आयोजित करण्यात आलेले शैक्षणिक प्रशिक्षण वर्ग, संमेलने, चर्चासत्रे, सभा याबाबतची माहिती दर्शविणारा तक्ता

Table indicating the training courses conducted, Conferences, Seminars etc. organised and meetings held

तक्ता २ TABLE II

ब. क्र Sr. No.	कार्यक्रम Activity	काळावधी Duration	(प्रत्यक्ष) 1995-96 (Actuals)		(अपेक्षित) 1996-97 (Anticipated)		(अंदाजे) 1997-98 (Estimated)	
			आयोजित कार्यक्रमांची संख्या No. of activities conducted	भाग घेतलेल्यांची संख्या No. of participants	आयोजित कार्यक्रमांची संख्या No. of activities conducted	भाग घेतलेल्यांची संख्या No. of participants	आयोजित कार्यक्रमांची संख्या No. of activities conducted	भाग घेतलेल्यांची संख्या No. of participant
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	प्रशिक्षण वर्ग Training courses	... २ ते २८ दिवस From 2 to 28 days	5	234	4	140	25	1000
2	बैठका/शिबिरे संमेलने इ. Conferences, Shibirs, Seminars etc.	... २ ते ५ दिवस 2 to 5 days	4	92	84	100	8	180
3	सभा Meetings	... १ ते ३ दिवस 1 to 3 days	10	400	12	480	25	1000

(२) बालवाडी ताई प्रशिक्षण:—प्राथमिक शिक्षणाचे दृढीकरण व प्राथमिक शिक्षणातील गठती, तातडी प्रमाण करणे व विद्यार्थ्यांमध्ये शाळेबद्दलची आवड निर्माण करणे या करिता त्रिह्रा परिषद, नार परिषद यांच्या मार्फत बालवाडी व त्रिह्रा येथील ह्या बालवाडीत काम करणाऱ्या शिक्षकांकरिता दरवर्षी पंधरा प्रशिक्षण वर्ग महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषदेतर्फे आयोजित करण्यात येतात.

(६) गीतमंच योजना:—शालेय विद्यार्थ्यांमध्ये राष्ट्रीय एकात्मता, समूहमन व स्वच्छ चरित्र हे गुण रुजविण्यासाठी 'गीतमंच' ही योजना महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषदेमार्फत राबविणे जाते. या योजनेद्वारे शिबिरांकरिता पंधरा तां जिल्हावार, पंधरा प्रशिक्षण वर्ग आयोजित करण्यात येतात व प्रशिक्षण वर्गात संगीतकार व नृत्य यंत्रिनाड केंद्रांचे तसेच ताली शिक्षक व मार्गदर्शकांमार्फत शिकविली जातात.

(४) संशोधन आणि प्रकाशन—शालेय शिक्षणाबाबत शासन, शिक्षण संचालनालय यांच्याकडून सुचविले गेलेले व स्वतंत्र संशोधन पकल्प ही परिषद हाती घेते. त्याचप्रमाणे संशोधनास उत्तेजन देण्याच्या दृष्टीने शिक्षण क्षेत्रात काम करणाऱ्या वीम व्यक्तींना आणि संशोधन प्रकल्पासाठी प्रत्येकी रुपये दोन हजार पर्यंत ही परिषद आर्थिक सहाय्य देते. शैक्षणिक संशोधन व संशोधन अडवाल तसेच अयोग्यत शैक्षणिक तंत्र यावरील लेख-परिषदेच्या संशोधन पत्रिका या इंग्रजी त्रैमासिकात प्रसिद्ध केले जातात. शिक्षण क्षेत्रातील विविध समस्यांचा शास्त्रोक्त पद्धतीने अभ्यास व विश्लेषण करण्यासाठी शैक्षणिक कृतिभंडोवन महोत्सव दान व राध दिवसांचे कृतिसत्रे या परिषदेमार्फत आयोजित करण्यात येतात. याचा लाभ प्राथमिक, माध्यमिक शिक्षकांना होतो.

प्रकाशने दर्शवणारा तक्ता

Table indicating publications etc. brought out

तक्ता ४ TABLE IV

अ. क्र. (Sr. No.)	कार्यक्रम (Activity)	(प्रत्यक्ष) (1995-96 Actuals)		(अपेक्षित) (1996-97 Anticipated)		(अंदाजे) (1997-98 Estimates)	
		प्रकाशित (No. brought out)	लाभ मिळालेल्यांची संख्या (Benefited)	प्रकाशित (No. brought out)	लाभ मिळालेल्यांची संख्या (Benefited)	प्रकाशित (No. brought out)	लाभ मिळालेल्यांची संख्या (Benefited)
1	2	3	4	5	6	7	8
1	संशोधन पत्रिका व इतर प्रकाशन (Research Bulletin and other publications)	5	66,000	10	106,000	5	17,8000
2	'जीवन शिक्षण' या मासिकाचे प्रकाशन (Publication of monthly 'Jeevan Shikshan')	659,000 Copies	58,000 Schools	700,500 Copies	59,000 Schools	724,000 Copies	6,000 Schools
3	जीवनशिक्षण प्रकाशन पुस्तिका (Publication of Book 'Jeevan Shikshan' Prakashan)	10 Book 14,0000 Copies	50000 Schools	700500 Book 16,0000 Copies	59000 Schools	724000 Book 180,500 Copies	60000 Schools

(५) कार्यानुभव.—सेवांतर्गत अध्यापक विद्यालयातील शिक्षकांसाठी विभागीय पातळीवर परिषदेमार्फत कार्यानुभव विषयाचे १० दिवस कालावधीचे तीन प्रशिक्षण वर्ग घेण्याचे प्रस्तावित केले आहे.

(६) नैतिक शिक्षण.—इयत्ता ५ ते ७ मधील शिक्षकांसाठी नैतिक शिक्षणाची हस्तपुस्तिका तयार करण्यासाठी नव व्यक्तींचे कृतिसत्रे व बैठका घेण्याचे तसेच छापी करण्याचे प्रस्तावित केले आहे.

(६अ) युवक संवाद स्पर्धा.—उच्च माध्यमिक/कनिष्ठ महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांचे विभागीय व राज्यपातळीवरील स्पर्धा घेण्याचे प्रस्तावित केले आहे.

(६ब) राष्ट्रीय प्रश्न मंच स्पर्धा.—उच्च माध्यमिक/कनिष्ठ महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांसाठी विभागीय व राज्य पातळीवरील स्पर्धा घेण्याचे प्रस्तावित केले आहे.

(७) नवीन राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण, प्राथमिक शिक्षणाचा पुनर्रचित अभ्यासक्रम—नवीन राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणांत प्राथमिक शिक्षणाच्या इयत्ता १ ते ८ च्या अभ्यासक्रमास दिनांक ५ मे १९८९ च्या शासन निर्णयानुसार मान्यता देण्यात आली. अभ्यासक्रमाची अंमलबजावणी जून १९८९ पासून इयत्ता पहिलीकरता, जून १९९० पासून इयत्ता दुसरीकरता, जून १९९१ इयत्ता तिसरीकरता, जून १९९२ पासून इयत्ता चौथीकरता आणि जून ९३ पासून इयत्ता पाचवीकरता जून १९९४ पासून इयत्ता जून १९९५ पासून सातवीकरता ८ आणि जून ९६ पासून आठवी करिता करण्यात आली. या अभ्यासक्रमाची प्रभावी अंमलबजावणी करण्याकरिता अभ्यासक्रम शिक्षक प्रशिक्षण कार्यक्रम महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषदेमार्फत क्रमशः इयत्ता चौथी, पाचवी-सहावी व सातवी शिक्षकांकरिता कार्यान्वित करण्यात आला. इयत्ता सहावी ते आठवी मराठी माध्यम अभ्यासक्रमाची छापी करून राज्यात मोफत वित्त करण्याची कार्यवाही चालू आहे. तसेच इयत्ता सहावी ते आठवीच्या अभ्यासक्रमाच्या प्रतीचे इंग्रजी, उर्दू, हिंदी भाषेत भाषांतर करू वितरण करण्याची कार्यवाही चालू आहे.

(८) अनौपचारिक शिक्षण--

ही योजना १९७८-७९ मध्ये सुरू झाली. या योजनेअंतर्गत अनौपचारिक शिक्षण केंद्रांना आवश्यक असणारे शैक्षणिक साहित्य म. रा. श. सं. व प्र. परिषदेमार्फत तयार करून जिल्हा परिषदांच्या मागणीप्रमाणे ना नफा ना तोटा या तत्वावर पुरविण्यात येते.

(९) किमान अध्ययन क्षमता प्रकल्प :- किमान अध्ययन क्षमतांवर आधारित अध्यापन आणि मूल्यमापन यासंबंधीच्या योजनेचा समावेश आठव्या पंचवार्षिक योजनेच्या काळात करण्यात आला आहे.

आठव्या पंचवार्षिक योजना काळात किमान अध्ययन क्षमतांवर आधारित साहित्य निर्मिती आणि विविध स्तरावरील प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजित करण्यात आले.

सन ९५-९६ मध्ये युनिसेफच्या सहकार्याने क्षमताधिष्ठित मूल्यमापनांसाठी नोंदवह्या प्रगतिपुस्तक विकसित करण्यासाठी पुणे, नाशिक आणि अमरावती जिल्ह्यात पंधरवर्षी प्रकरणां हाती घेण्यात आला होता. मूल्यमापन नोंदवह्यांना अंतिम स्वरूप देण्यात आले.

सन ९५-९६ मध्ये किमान अध्ययन क्षमताविषयक इयत्ता पाचवीच्या शिक्षण हस्त पुस्तकेचे पुन संपादन करण्यात आले. हस्ते पुस्तकेची छपाई पूर्ण होताच ती सर्व शाळांना वितरित करण्यात येईल.

क्षमताधिष्ठित प्राथमिक शिक्षण अभ्यास १९९५ या (१ ते ५) अभ्यासक्रमास शासनाने मंजुरी दिली असून परिषदेने हा अभ्यासक्रम पुस्तकेच्या स्वरूपात जीवन शिक्षण प्रकाशनामार्फत प्रकाशित केला आहे.

सन ९७-९८ पासून इयत्ता पहिली आणि दुसरीची क्षमताधिष्ठित पाठ्यपुस्तके लागू कराण्यात येणार आहेत. त्यादृष्टीने सन ९६-९७ मध्ये राज्यातील सर्व व्यवस्थापनाच्या सर्व माध्यमाच्या शाळांमधील इयत्ता पहिली आणि दुसरी शिकविणाऱ्या शिक्षकांच्या व्यापक प्रशिक्षणाचा कार्यक्रम परिषदेने हाती घेतला आहे.

लोकसंख्या शिक्षण विभाग कार्यक्रम--

उद्दिष्टे :

- (१) विद्यार्थी व शिक्षक यांच्यात वाढती लोकसंख्या व मर्यादित साधनसंपत्ती या संदर्भात योग्य ती जाणीव निर्माण करणे.
- (२) छोट्या कुटुंबांच्या प्रमाणकाबद्दल विद्यार्थ्यांच्या मनात प्रेम व आकर्षण निर्माण करणे.

पूर्ण केलेले कार्य :

लोकसंख्या शिक्षण विभाग हा सन १९८१ पासून सुरू झाला व तेव्हापासून पुढील कार्यक्रम घेण्यात आले.

(अ) प्रशिक्षण.—२,५०,०३० प्राथमिक शिक्षक, २४,६९६ माध्यमिक (मराठी माध्यम), ४६ प्राथमिक शिक्षक संघटनांचे प्रतिनिधी, १३३१ उर्दू माध्यमाचे माध्यमिक शिक्षक, १६०७ अनौपचारिक शिक्षण व्यवस्थेतील शिक्षक, ७७ केंद्रशाळाप्रमुख, ९४२ शिक्षक-प्रशिक्षक, २२३२ शिक्षण विस्तार अधिकारी, ९६० महाविद्यालयीन शिक्षक, २३२४ कनिष्ठ महाविद्यालयीन शिक्षक, ४१४ गटशिक्षणाधिकार्यांचे प्रशिक्षण.

(ब) साहित्यनिर्मिती.—लोकसंख्या शिक्षण (मराठी, हिंदी, इंग्रजी) कथा ह्या लोकसंख्या शिक्षणाच्या पारदर्शिका (मराठी, हिंदी, इंग्रजी) नागरिकशास्त्र, भूगोल, गणित व विज्ञानातून लोकसंख्या शिक्षण, व्याख्यानपत्रिका (मराठी, इंग्रजी, हिंदी) उच्च माध्यमिक शिक्षकांसाठी हस्तपुस्तिका, ध्वनिफिती व चित्रपट्ट्यांचा संच, इयत्ता ८ वी साठी मराठी व उर्दू विषयांचे पुरवणी वाचन, इयत्ता १ ते ३ साठी पाठनिर्मिती, लोकसंख्या शिक्षणाचे पर्यवेक्षण, वार्तापत्र, भेटकार्ड, स्त्रीशक्ती जागरण लोकसंख्या शिक्षण विषयक हस्तपुस्तिका, राज्यव्यापी शैक्षणिक साहित्याच्या निर्मितीची स्पर्धा व प्रदर्शन लोकसंख्या शिक्षण संस्था इत्यादी जागतिक लोकसंख्या दिन (११ जुलै) जागतिक एड्स दिन (१ डिसेंबर) लोकसंख्या शिक्षणविषयक खेळणी, पेटी, लोकसंख्या शिक्षण विषयक हस्तपुस्तिका—

- (१) विविध उपक्रमांतून लोकसंख्या शिक्षण हस्तपुस्तिका.
- (२) विविध खेळातून लोकसंख्या शिक्षण हस्तपुस्तिका.
- (३) अनौपचारिक व्यवस्थेतील विद्यार्थ्यांसाठी लोकसंख्या शिक्षणविषयक चित्रमय वाचन पुस्तिका.
- (४) माध्यमिक शिक्षकांसाठी लोकसंख्या शिक्षण विषयक हस्तपुस्तिका.
- (५) विविध साहित्यातून माध्यमिक व प्राथमिक शिक्षकांसाठी लोकसंख्या शिक्षण हस्तपुस्तिका.
- (६) लोकसंख्या शिक्षण विषयक जाणीवपत्रिका.
- (७) "लोकसंख्या शिक्षण व शाळा" या एन. सी. ई. आर. टी. कडून आलेल्या पुस्तकेचे भाषांतर करून छपाई.
- (८) इयत्ता ४ थी, ५ वी, ६ वी मराठी विषयांचे लोकसंख्या शिक्षण विषयक आशय विश्लेषण करून हस्तपुस्तिकेत समाविष्ट करण्यासाठी पाठ्यपुस्तक मंडळास पाठविले.
- (९) इयत्ता ७ वी, ८ वी नवीन अभ्यासक्रम मराठी, समाजशास्त्र, विज्ञान, इतिहास, नागरिकशास्त्र या विषयांचे आशय विश्लेषण करून हस्तपुस्तिकेत समाविष्ट करण्यासाठी पाठ्यपुस्तक मंडळास पाठविले.
- (१०) माध्यमिक शिक्षकांसाठी उर्दू हस्तपुस्तिका, जाणीवपत्रिका (१९९५) छपाईसाठी शासकीय मुद्रणालयास पाठविली आहे.
- (११) ग्रामीण भागातील केंद्रशाळा, केंद्रप्रमुखांसाठी लोकसंख्या शिक्षण विषयक हस्तपुस्तिका (१९९५) छपाईसाठी शासकीय मुद्रणालयास पाठविली आहे.
- (१२) एन. सी. ई. आर. टी. कडून पुरवण्यात आलेल्या (वय वाढताना) या व्हिडिओ कसेटचे मराठीत डबिंग करून त्याच्या प्रती राज्यातील साधनकेंद्र, शासकीय बी.एड., डी.एड. कॉलेजेस डाएट यांना वाटण्यात आल्या.
- (१३) लोकसंख्या शिक्षणविषयक प्रश्न मंजुषा कार्यक्रमाची चित्रफीत तयार करण्याचे काम तंत्रज्ञान कक्ष, मुंबई येथे चालू आहे.
- (१५) २९ जानेवारी ते २ फेब्रुवारी १९९६ या कालावधीत धुळे येथे राज्यस्तरीय लोकसंख्या शिक्षक खेळ साधने निर्मिती स्पर्धा झाली.
- (१६) जागतिक लोकसंख्या विस्फोट इशारा दिन राज्यस्तरीय कार्यक्रम ११ जुलै १९९६ रोजी नागपूर येथे घेण्यात आले.

(१७) इराणच्या ५ प्रतिनिधींना लोकसंख्या शिक्षक विषयक १० दिवसांचे प्रशिक्षण देण्यात आले.

(१८) घाना, फिलिपाईन्स, श्रीलंकेच्या प्रतिनिधी शिष्टमंडळाच्या विभागास भेटी.

(क) पाठ्यपूरक उपक्रम.—वीस खेड्यांसाठी सर्वांगीण विकास, कार्यक्रम, संगोपन, पर्यावरण, चित्रकला, निबंध स्पर्धा, स्पर्धा, प्रश्नमंजूषा, खेळणीपेटी, मूल्य परिणामकारकता अभ्यास, एड्स दिन.

(ब) साहित्यनिमित्ती.—लोकसंख्या शिक्षण (मराठी, हिंदी, इंग्रजी) जाणीव पत्रिका (मराठी व उर्दू), कथा ह्या लोकसंख्या शिक्षणाच्या पारदर्शिका (मराठी, हिंदी, इंग्रजी) नागरिकशास्त्र, भूगोल, गणित व विज्ञानातून लोकसंख्या शिक्षण, व्याख्यानपत्रिका (मराठी इंग्रजी, हिंदी) उच्च माध्यमिक शिक्षकांसाठी हस्तपुस्तिका, ध्वनिफिती व चित्रपटांचा संच, इयत्ता ८ वी साठी मराठी व उर्दू विषयाचे पुरवणी वाचन, इयत्ता १ ते ३ साठी पाठ निमित्ती. लोकसंख्या शिक्षणाचे पर्यवेक्षण, वार्तापत्र, भेटकार्ड, स्त्रीशक्ती जागरण लोकसंख्या शिक्षण विषयक हस्तपुस्तिका, राज्यव्यापी शैक्षणिक साधनांच्या निमित्तीची स्पर्धा व प्रदर्शन लोकसंख्या शिक्षण सप्ताह. जागतिक लोकसंख्या दिन (११ जुलै) जागतिक एड्स दिन (१ डिसेंबर) " लोकसंख्या शिक्षणविषयक हस्त-खेळत लोकसंख्या शिक्षण " ही ध्वनिफिती, लोकसंख्याविषयक खेळणी पेटी, लोकसंख्या शिक्षणविषयक हस्तपुस्तिका—१) विविध उपक्रमांतून लोकसंख्या शिक्षण हस्तपुस्तिका, २) विविध खेळातून लोकसंख्या शिक्षण हस्तपुस्तिका. ३) अनौपचारिक व्यवस्थेतील विद्यार्थ्यांसाठी लोकसंख्या शिक्षणविषयक चित्रमय वाचन पुस्तिका ४) माध्यमिक शिक्षकांसाठी लोकसंख्या शिक्षणविषयक हस्तपुस्तिका ५) विविध साहित्यातून माध्यमिक व प्राथमिक शिक्षकांसाठी लोकसंख्या शिक्षण हस्तपुस्तिका ६) लोकसंख्या शिक्षणविषयक जाणीवपत्रिका ७) "लोकसंख्या शिक्षण व शाळा" या एन. सी. ई. आर. टी. कडून आलेल्या पुस्तिकेचे भाषांतर करून छपाई ८) इ. ४ थी, ५ वी, ६ वी मराठी विषयाचे पाठ्यपुस्तक मंडळानी तयार करावयाच्या हस्तपुस्तिकांसाठी लोकसंख्या शिक्षण विषयक आशय विश्लेषण.

(९) इयत्ता ७ वी (नविन अभ्यासक्रम) मराठीत समाजशास्त्र, विज्ञान विषयाचे पाठ्यपुस्तक मंडळानी तयार करावयाच्या हस्तपुस्तिकांसाठी लोकसंख्या शिक्षणविषयक आशय विश्लेषण.

(१०) माध्यमिक शिक्षकांसाठी उर्दू हस्तपुस्तिका, जाणीवपत्रिका (१९९५) छपाईसाठी तयार केली आहे.

(११) ग्रामीण भागातील केंद्रशाळा—केंद्रप्रमुखांसाठी लोकसंख्या शिक्षणविषयक हस्तपुस्तिका (१९९५) छपाईसाठी तयार झाली आहे.

(१२) एन. सी. ई. आर. टी. कडून पुरवण्यात आलेल्या "युमॅटिक चित्रफित" मराठी टनिगसाठी शैक्षणिक तंत्रज्ञान संस्था (बाल चित्रवाणी) पुणे यांचेकडे देण्यात आली आहे.

(१३) लोकसंख्या शिक्षणविषयक प्रश्नमंजूषा कार्यक्रमाची चित्रफित तयार करण्याचे काम चालू आहे.

(क) पाठ्यपूरक उपक्रम.—२० खेड्यांमध्ये ग्रामीण विकास कार्यक्रम, संशोधन अर्थनहाय, विज्ञान व निबंधस्पर्धा, भित्तीचित्र लोकसंख्या शिक्षण प्रयोगशाळा, प्रश्नमंजूषा आणि परिणामकता अभ्यास.

(ड) सन १९९६ चे अंदाजपत्रक नोव्हेंबर ९५ मध्ये तिरुवनंतपुरम येथे होणाऱ्या प्रकल्प प्रगती पुनर्विलोकन बैठकित पुढील वर्षी कार्यक्रम निश्चित केले जातील.

११. "जीवन शिक्षण" मासिक प्रकाशन.—

परिषदेतील प्रकाशन विभागातून "जीवन शिक्षण" हे मराठी मासिक प्रकाशित केले जाते. प्राथमिक शिक्षकांसाठी असणारे हे एकमेव मासिक महाराष्ट्रातील केंद्र प्राथमिक शाळांना, आदिवासी डोंगराळ दुर्गम भागातील एक शिक्षकी आणि बहुशिक्षकी शाळापर्यन्त जाते. खाजगी वर्गणीदार शिक्षकांसह एकूण ६०,००० प्रती दरमहा वितरीत केल्या जातात. दरवर्षी जीवन शिक्षणचे काही विशेषांक काढले जातात. शैक्षणिक पुस्तके प्रकाशित केली जातात. सन १९९६-९७ मध्ये "क्षमताधिष्ठीत मूल्यमापन" (एप्रिल), इयत्ता आठवी नवीन अभ्यासक्रम विशेषांक (जून व जुलै), "मूल्याचे शिक्षण (ऑगस्ट) "दिनदर्शिका विशेषांक" (मे), सावित्रीबाई फुले विशेषांक (जानेवारी ९७) हे विशेषांक प्रसिद्ध करण्यात आले. "क्षमताधिष्ठीत प्राथमिक शिक्षण अभ्यासक्रम १९९५" आणि "सुतराची प्रेरणा" हे विशेष प्रकाशने या वर्षी प्रसिद्ध करण्यात आली.

(१२) शिक्षक प्रशिक्षण मंडळ

शिक्षक प्रशिक्षण मंडळामार्फत प्राथमिक शिक्षकांचे सेवांतर्गत शिक्षणाचे वर्ग आयोजित केले जातात. सदर वर्ग सेवांतर्गत अध्यापक विद्यालयात २३ दिवसांच्या मुदतीसाठी घेतले जातात. एकूण वर्षीत २३ दिवसांच्या ९ सत्रात हे वर्ग ६८ अध्यापक विद्यालयातील १०२ तुकड्यांमधून घेतले जातात. सेवांतर्गत प्रशिक्षणासाठी संबंधित जिल्हा शिक्षणाधिकारी (प्राथ.) यांच्यामार्फत प्राथमिक शिक्षकांची प्रतिनियुक्ती करण्यात येते. शिक्षक प्रशिक्षण मंडळामार्फत खालील योजना कार्यान्वित करण्यात येतील. (१) अध्यापक विद्यालयातील पुनर्रचित डी. एड. अभ्यासक्रमाच्या संदर्भात प्रशिक्षण आयोजित करणे. (२) अध्यापक विद्यालयातील प्राचार्यांचे उद्बोधन सत्र (३) हस्तपुस्तिका तयार करणे व छपाई (४) प्राथमिक शिक्षकांचे विशेष प्रशिक्षण.

(५) जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्थामधील ज्येष्ठ अधिष्ठात्याता व अधिष्ठात्यात्यांचे राज्यस्तरीय प्रशिक्षणासाठी परिषदेमध्ये १९९५-९६ या वर्षी डिसेंबर अखेरपर्यंत ७ प्रशिक्षण वर्गांचे नियोजन करण्यात आले आहे. १९९६-९७ वर्षीत उर्वरित विषयांवरील प्रशिक्षण वर्गांचे आयोजन केले जाईल.

(१३) बालवाडी शिक्षकांचे सेवांतर्गत प्रशिक्षण

बालवाडी शिक्षकांना सेवांतर्गत प्रशिक्षण देण्यासाठी प्रत्येक जिल्ह्यासाठी सेवांतर्गत अध्यापक विद्यालयामध्ये एक/जादा तुकडी नियुक्त्याने सुरू केली

(१४) प्राथमिक शिक्षण सर्वांसाठी युनिसेफ सहाय्यत प्रकल्प

योजनेचे स्वरूप

(१) सदर प्रकल्प १९८१ पासून महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, पुणे ३० येथे सुरू करण्यात आले आहे. ९ ते १४ वयोगटातील शालाबाह्य मुलांना अनौपचारिक पद्धतीने शिक्षण देणे या प्रकल्पाचे मुख्य उद्दिष्ट आहे. अनौपचारिक पद्धतीने शिक्षण देण्यासाठी या विभागातर्फे स्वयंअध्ययन साहित्य तयार करून ते छापण्यात आलेले आहे व त्याचे वितरण अध्यापक विद्यालयांना करण्यात आलेले आहे. छपाईसाठी साहित्य तयार करण्यासाठी कृत्तिसर्वे ध्यावी लागतात. यावरील खर्च युनिसेफकडून एन. सी. ई. आर. टी.तर्फे प्रतीपूर्ती करण्यात आलेले आहे. छपाईवरील खर्चदेखील प्रतीपूर्ती केला आहे. १९९० हे वर्ष या प्रकल्पाचे अंतिम वर्ष होते.

(२) महाराष्ट्र राज्यात निवडक अध्यापक विद्यालयांना जोडून ५५ स्वयंअध्ययन केंद्रे स्थापन करण्यात आलेली आहेत. प्रत्येक केंद्रावर १ अध्ययन सहाय्यकाची नेमणूक करण्यात आलेली आहे. अध्ययन सहाय्यकाला प्रत्येक महिन्यास रुपये १०० मानधन दिले जाते व प्रत्येक केंद्रासाठी वर्षासाठी रुपये १२०० ची इतर खर्चासाठी तरतूद केली आहे. हा सर्व खर्च महाराष्ट्र शासनामार्फत केला जातो.

(३) एकूण ३१ मालांची छपाई पूर्ण झालेली असून त्यांचे वितरण अध्यापक विद्यालयांना केलेले आहे.

सन १९९५-९६ साठी उपचारात्मक अध्यापन या प्रकल्पास मान्यता देण्यासाठी शासनास प्रस्ताव सादर करण्यात आला आहे.

लिपिकवर्गीय कर्मचाऱ्यांसाठी प्रशिक्षणवर्ग—

लिपिकवर्गीय कर्मचाऱ्यांसाठी चार आठवड्यांचा प्रशिक्षणवर्ग आयोजित केला जातो. शिक्षण संचालकांकडून या वर्गासाठी आर्थिक तरतूद उपलब्ध करून दिली जाते. शिक्षण विभागाचे व्यवस्थापन, प्रशासन इत्यादी विषयांची माहिती प्रशिक्षण वर्गात दिली जाते. सन १९९४-९५ मध्ये ३४ लिपिकांनी प्रशिक्षणाचा लाभ घेतला. १९९५-९६ व मध्ये प्रत्येकी ४९ लिपिकांनी या प्रशिक्षणाचा लाभ घेतला.

एन. सी. ई. आर. टी., सी. सी. आर. टी., भारतीय भाषा संस्थान म्हैसूर इत्यादी संस्थांनी आयोजित केलेल्या प्रशिक्षण वर्गातून शिक्षक/मुख्याध्यापक यांना संधी उपलब्ध करून दिली जाते.

१५. पत्रद्वारा प्रशिक्षण योजना.—सेवेत असलेल्या परंतु अद्यापही अप्रशिक्षित असलेल्या प्राथमिक शिक्षकांना प्रशिक्षित करण्याच्या उद्देशाने सन १९७४ मध्ये पत्रद्वारा अध्यापन पदविका अभ्यासक्रमाची योजना सुरू करण्यात आली. या योजनेत सहभागी होणाऱ्या शिक्षकांना मराठी, उर्दू आणि सिंधी या दोन माध्यमातून अध्ययनपत्रिका दिल्या जातात. त्यांना प्रात्यक्षिक कामाबाबतचे मार्गदर्शन राज्यातील सर्व जिल्ह्यात उघडलेल्या मार्गदर्शन केंद्रातून दिले जाते. माध्यमिक शालान्त परीक्षा उत्तीर्ण असलेल्या अप्रशिक्षित प्राथमिक शिक्षकांसाठी हा अभ्यासक्रम उपलब्ध आहे. १९८७-८८ पासून शिक्षणशास्त्र पदविकेचा अभ्यासक्रम या योजनेत राबविला जात आहे.

पत्राद्वारे प्रशिक्षण योजनेत प्रवेश घेतलेल्या शिक्षकांची संख्या दर्शविणारा तक्ता

Table indicating teachers enrolled for correspondence course etc.

तक्ता ५ TABLE V

वर्ष Year	संस्थांची संख्या No. of Institu- tions	केंद्रांची संख्या No. of Centres	अर्ज केलेले शिक्षक No. of Candid- ates appl- ied	प्रवेश दिलेले शिक्षक Teachers admitted			प्रत्यक्षात प्रवेश घेतलेले शिक्षक Teachers actually joined			शिक्षण शास्त्र पदविका उत्तीर्ण झालेले शिक्षक No. of teachers passed		शेरा Remarks
				नवीन No. of teachers admitted Fresh	चालू ठेवलेले No. of teachers continued	एकूण Total	नवीन No. of teachers actually joined Fresh	चालू ठेवलेले No. of teachers continued	एकूण Total	परीक्षेला बसलेले No. of teachers Appeared for final D. Ed.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
(प्रत्यक्ष) (Actuals) 1995-96	11	11	3,000	550	2,500	3050	550	2,500	3050	—	—	—
(अपेक्षित) (Anticipated)... 1996-97	40	40	3,600	550	1,500	2,050	550	1,500	2050	—	—	—
(अंदाजित) (Estimates) 1997-98	40	40	5,000	500	1,500	2,000	500	1,500	2,000	—	—	—

२.१. (ब) म. रा. शं. सं. व प्रशिक्षण परिषदेची राज्य विज्ञान शिक्षण संस्था, नागपूर

ही संस्था प्राथमिक, माध्यमिक शाळा, कनिष्ठ महाविद्यालये व अध्यापक विद्यालयांचे विज्ञान व गणित विषयांचे अध्यापन व अध्यापन विकसित करण्याचे कार्य करते.

संस्थेमध्ये भौतिकशास्त्र, रसायनशास्त्र, जीवशास्त्र व गणीत असे चार विभाग आहेत. संस्था प्रमुख, संचालकसह संस्थेत महाराष्ट्र शिक्षण सेवा वर्ग-१ मधील ५, वर्ग २ मधील १२ अधिकारी व वर्ग-३ मधील ६ विज्ञान पर्यवेक्षक आहेत.

(१) राज्य विभागीय व जिल्हा पातळीवरील प्रशिक्षणाचे व कुतूबनाचे आतोत्रन

- नगरपालिका व महानगरपालिका शिक्षकांचे ४ दिवसांचे प्रशिक्षण वर्ग घेण्यात येतात.
- प्रत्येक जिल्ह्यात विज्ञान मंच द्वारे शहरी व ग्रामीण शाळांमधील अनुक्रमे ४० व ३० विद्यार्थ्यांची निवड करून त्यांना शनिवारी रविवारी व गुरुवांच्या दिवसात विज्ञान व गणिताचे उपक्रमाद्वारे दर्जेदार शिक्षण दिले जाते.
- युनिसेफ/एन.सी.ई.आर.टी. च्या आर्थिक सहाय्याने कुतिसत्रे आयोजित केली जातात.
- "परिसर माध्यमाद्वारे विज्ञान" यावर आधारित इयत्ता १ ते ४ च्या शिक्षकाकरिता कुतिसत्रे व चर्चासत्रे आयोजित होतात.

(२) राज्य विभागीय व जिल्हा पातळीवरील उपक्रमांना मार्गदर्शन व पर्यवेक्षण

- प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षक तसेच प्रयोग शाळा सहाय्यक यांच्या प्रशिक्षणाकरिता अभ्यासक्रम तयार करणे.
- निवडक व गरजू माध्यमिक शाळातील विद्यार्थ्यांना अध्यापन करणे.
- विज्ञान प्रयोगाकरिता स्वस्त व उपलब्ध साहित्यातून उपकरणे तयार करणे.
- प्रत्येक जिल्ह्यातील निवडक ग्रामीण ८ ते १० माध्यमिक शाळांमध्ये विज्ञान विकसित करण्यासाठी आलेल्या विज्ञान छंद मंडळाद्वारे मार्गदर्शन करणे.
- जिल्हास्तरावर भरणाऱ्या विज्ञान प्रदर्शनांना व मेळाव्यांना भेटी देणे.
- शाळान्त परीक्षेचे २० टक्केपेक्षा कमी निकाल लागलेल्या शाळातील गणित व विज्ञान शिक्षकांना मार्गदर्शन करणे.

(३) प्रकाशन विभाग

- विज्ञान साहित्य भेटीतील उपकरणांचो माहिती देणारी मार्गदर्शक पुस्तिका तयार करणे.
- संस्थेतील निरनिराळी कुतिसत्रे, चर्चासत्रे व उपक्रम या संबंधित पुरक अध्यापन व अध्यापन साहित्य प्रकाशित करणे.

(४) अन्य उपक्रम

- राज्यस्तरीय विज्ञान प्रदर्शन भरविणे.
- आदिवासी भागातील प्राथमिक, माध्यमिक शाळांतील विज्ञान व गणित शिक्षकांना मार्गदर्शन करणे.
- राज्यातील विद्यार्थी व शिक्षक यांना राष्ट्रीय प्रजा शोध परीक्षेबाबत मार्गदर्शन करणे.
- महाराष्ट्र राज्य विद्यार्थी विज्ञान मेळावा आयोजित करणे.

प्रकाशने, इत्यादी वरीलपुढारा तफता
Table indicating Publications brought out, etc.
तफता ६

अ. क्र. Sr. No.	कार्यक्रम Activity	(प्रत्यक्ष) (Actual) 1995-96				(अपेक्षित) (Anticipated) 1996-97			
		नियोजित Estimated		प्रत्यक्ष Actual		नियोजित Estimated			
		प्रसिद्धी संख्या No. of brought out	फायदा मिळाल्याची संख्या No. of benefited	प्रसिद्धी संख्या No. of brought out	फायदा मिळाल्याची संख्या No. of benefited	प्रसिद्धी संख्या No. of brought out	फायदा मिळाल्याची संख्या No. of benefited	प्रसिद्धी संख्या No. of brought out	फायदा मिळाल्याची संख्या No. of benefited
1	2	3	4	5	6	7	8		
1	माहितीपत्रक News Letters	...	—	—	—	—	1	5000	
2	विज्ञानमंचासाठी साहित्य Material for Science Forum	...	1	9500	1	9500	1	9500	
3	राज्यस्तरावरील विज्ञान प्रदर्शनाचा अहवाल. Report of the State Level Science Exhibition.	...	1	300	1	300	1	300	
4	शालांत परिक्षेचा २०% पेक्षा कमी निकाल लागलेल्या शाळातील गणित शिक्षकांसाठी मार्गदर्शन. Guidance to teachers of Maths in Secondary schools the results of which is below 20 %.	...	1	500	1	500	1	2000	
5	माध्यमिक शाळांतील गणित शिक्षक व तज्ज्ञ शिक्षकांसाठी उद्बोधन वर्ग Orientation for teachers and resource persons in Secondary schools in maths.	...	—	—	—	—	—	—	
6	राष्ट्रीय प्रज्ञाशोध परीक्षा प्रश्नपेढी पुस्तिका. N.T.S. Examination books of items.	...	—	—	—	—	1	2000	
7	अध्यापक निमित्त शैक्षणिक साहित्य प्रदर्शन पुस्तिका. Book of Exhibition material prepared by teachers.	...	—	—	—	—	1	500	
एकूण/Total ..			3	11300	3	10300	6	19500	

तक्ता ६—चालू TABLE VI—contd.

अ. क्र. Sr. No.	कार्यक्रम Programme	(अंशित) — चालू (Anticipated) 1996-97		(अंदाजे) (Estimates) 1997-98			
		प्रत्यक्ष Actual		नियोजित Estimated		प्रत्यक्ष Actual	
		प्रसिद्धी संख्या No. of brought out	फायदा मिळा- ल्याची संख्या No. of benefited	प्रसिद्धी संख्या No. of brought out	फायदा मिळा- ल्याची संख्या No. of benefited	प्रसिद्धी संख्या No. of brought out	फायदा मिळा- ल्याची संख्या No. of benefited
1	2	9	10	11	12	13	14
1	माहितीपत्रक News Letters	1	5000	1	5000	—	—
2	विज्ञानमंचासाठी साहित्य Material for Science Forums	1 1	9900 500	1 1	9000 500	1 1	— —
3	राज्यस्तरावरील विज्ञान प्रदर्श- नाचा अहवाल. Report of the State level Science Exhibition.	1	—	1	—	—	—
4	शाळांत परीक्षेचा २० % पेक्षा कमी निकाल लागलेल्या शाळेतील शिक्षकांसाठी मार्गदर्शन. Guidance to teachers of Maths in Secondary School the result of which is below 20%.	—	—	—	500	—	—
5	माध्यमिक शाळेतील गणित शिक्षक व तज्ञ शिक्षकांसाठी उद्बोधन वर्ग Orientation for teachers and resource persons in secondary schools in maths.	—	—	—	—	—	—
6	राष्ट्रीय प्रज्ञाशोध परीक्षा प्रश्नपेढी पुस्तिका N.T.S. Examination books of items	1	—	—	—	—	—
7	अध्यापक निर्मित शैक्षणिक साहित्य प्रदर्शन पुस्तिका Book of Exhibition material prepared by teachers	1	—	—	—	1	—
	एकूण Total	6	12405	4	15500	3	—

राज्य विज्ञान शिक्षण संस्थेचे इतर कार्यक्रम दर्शविणारा तक्ता
Table indicating Other Programmes of S. I. S. E., Nagpur

तक्ता ७ TABLE VII

अ. क्र. Sr. No.	कार्यक्रमाचे नाव Name of the Programme	(प्रत्यक्ष) (Actual) 1995-96		(अपेक्षित) (Anticipated) 1996-97		(अंदाजे) (Estimated) 1997-98	
		उद्दिष्ट Target		उद्दिष्ट Target		उद्दिष्ट Target	
		अपेक्षित Anticipated	प्रत्यक्ष Actual	अपेक्षित Anticipated	प्रत्यक्ष Actual	अपेक्षित Anticipated	प्रत्यक्ष Actual
1	2	3	4	5	6	7	8
1	माध्यमिक शाळांतील प्रज्ञावान विद्यार्थ्यांसाठी जिल्हा विज्ञानमंन्नाची स्थापना. Establishment of District Science Forums for talented students in secondary schools.	32	32	30	30	30	—
2	जिल्हा स्तरावरील विज्ञान मेळावे District level Science Fairs	32	32	32	32	32	—
3	विज्ञानमंच व विज्ञानछंद मंडळे यासाठी साहित्य तयार करण्यासाठी कृतिसत्र. Workshop for preparation of material for Science Forums and Science clubs.	32	32	—	—	32	—
4	राज्य विज्ञान प्रदर्शन State Level Science Exhibition	1	1	1	1	1	—
5	प्रयोगशाळा सहाय्यकांच्या नेमणुका (माध्यमिक शाळांमध्ये व कनिष्ठ महाविद्यालयातील) १५ योजनेतर, ४७ योजनांतर्गत. Appointment of Laboratory Assistants in Secondary Schools, Jr. Colleges. (15 Non-plan, 47 Plan).	53	53	53	53	53	—
6	राज्य विज्ञान शिक्षण संस्थेत गणित विभागात अधिकाऱ्यांच्या नेमणुका. Development of State Institute of Science Education, Nagpur Appointment of one Professor and one Lecturer in Maths. Department.	2	2	2	2	2	—
एकूण Total		152	152	118	118	150	—

प्रशिक्षणवर्ष व त्यात भाग घेणारे ' शिक्षक ' यांची संख्या दर्शविणारा तक्ता
Table indicating training courses conducted and number of participants

तक्ता ८ TABLE VIII

अ. क्र. Sr.No.	कार्यक्रम Activity	कालावधी Duration	1995-96 (Actuals)				1995-97 (Anticipated)				1997-98 (Estimated)	
			नियोजित Estimated		प्रत्यक्ष Actuals		नियोजित Estimated		प्रत्यक्ष Actuals		नियोजित Estimated	
			वर्ग संख्या No. of courses	सहभागी No. of participants	वर्ग संख्या No. of courses	सहभागी No. of participants	वर्ग संख्या No. of courses	सहभागी No. of participants	वर्ग संख्या No. of courses	सहभागी No. of participants	वर्ग संख्या No. of courses	सहभागी No. of participants
1	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
1	अल्पसंख्यांक शिक्षकांचे प्रशिक्षण Minority Teachers Training	8 days	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	माध्यमिक शाळा / कनिष्ठ महाविद्यालय प्रयोग- शाळा सहाय्यक यांच्यासाठी प्रशिक्षण वर्ग. Resource persons Training for Science laboratory Assistants in Secondary Schools/Jr. Colleges.	5 days	3	75	3	75	3	75	3	—	3	—
3	राष्ट्रीय प्रज्ञाशोध परीक्षा तज्ज्ञ मार्गदर्शक शिक्षिका- साठी उद्बोधन वर्ग. N.T.S. Examination Orientation of resource persons.	5 days	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	माध्यमिक शाळेतील गणित शिक्षक व तज्ज्ञ शिक्षकांसाठी उद्बोधन वर्ग. Orientation of Maths teachers and resource persons of secondary school.	5 days	9	मार्गदर्शक तज्ज्ञ 46 360	9	मार्गदर्शक तज्ज्ञ 46 270	9	मार्गदर्शक तज्ज्ञ 46 450	9	—	—	—
				प्रशिक्षणार्थी		प्रशिक्षणार्थी		प्रशिक्षणार्थी				
5	२०% पेक्षा कमी निकाल असलेल्या माध्यमिक शाळांचा दर्जा उंचावण्यासाठी गणित कृतीसत्र. Workshop to raise the standard in Maths in secondary schools the result of which are below 20%	7 days	2	80	2	65	1	30	1	—	—	—
एकूण/Total ..		—	14	561	24	456	13	600	13	—	3	—

२. (१) (क) महाराष्ट्र राज्य अँग्ल भाषा अध्यापन संस्था, औरंगाबाद.—सन १९६५-६६ साली या संस्थेची स्थापना झाली. मध्यमिक शाळेचे शिक्षक व मुख्याध्यापक, कनिष्ठ प्रशिक्षण महाविद्यालयातील प्राचार्य व शिक्षक तसेच निरीक्षक अधिकारी यांना प्रशिक्षण देणे हे या संस्थेचे प्रमुख उद्दिष्ट आहे. या प्रशिक्षणाचे हेतू : (१) शिक्षकांचे भाषिक सामर्थ्य वाढवून त्यांना इंग्रजीची अध्यापन पद्धती अवगत करून देणे, (२) नवीन अभ्यासक्रम पुस्तके व इतर आवश्यक शैक्षणिक साहित्याबाबत शिक्षकांचे उद्बोधन करणे, (३) इंग्रजी शिकविल्या जाणाऱ्या वर्गाचे निरीक्षण व तपासणी करायची याबाबत मार्गदर्शन करणे. भाषा शास्त्रावधील शिक्षकांच्या क्षमतेची गुणवत्तात्मक वाढ व इंग्रजीच्या अध्यापन पद्धतीमध्ये सुधार घडवून आणण्याचे उद्दिष्ट समोर ठेवून विविध प्रकल्प हाती घेतले जातात.

या संस्थेमार्फत खालील प्रकारचे कार्यक्रम आयोजित केले जातात :—(१) प्रशिक्षण कार्यक्रम, (२) प्रकाशने, (३) शैक्षणिक साहित्य व इतर पुरक साहित्याची निर्मिती, (४) शैक्षणिक विस्तार सेवा कार्यक्रम.

(१) प्रशिक्षण कार्यक्रम.—प्रशिक्षण कार्यक्रम पुढील हेतू पूर्ण करण्यासाठी आयोजित केले जातात. (१) शिक्षकांचे भाषिक सामर्थ्य वाढवून त्यांना अध्यापन शास्त्रात प्रशिक्षित करणे, (२) शैक्षणिक साहित्य निर्मिती व अभ्यासक्रमाबाबत उद्बोधन करणे, (३) इंग्रजी वर्ग निरीक्षणाबाबत योग्य त्या सूचना देणे.

(२) प्रकाशने (नियतकालिके).—निरनिराळ्या शैक्षणिक संस्थांना आवले प्राविध्य उपलब्ध करून देणे, भाषाशास्त्र आणि इंग्रजी अध्यापनातील नव्या ताज्या बदलाबाबत शिक्षकांना माहिती देऊन तसे साहित्य उपलब्ध करून देण्याच्या दृष्टीने ही संस्था एक मासिक प्रकाशित करते. साप्ताहिकेने शिक्षकांकरिता हस्तपुस्तिका व आकाशवाणी व दूरदर्शनकरिता पाठ तयार करण्यात येतात.

(३) शैक्षणिक साहित्य व इतर पुरक साहित्य निर्मिती.—या साहित्य निर्मितीमागील उद्दिष्टे—(१) शिक्षकांना भाषिक व्यवसाय पुरवणे, (२) शिक्षकांना भाषाविषयक आणि अध्यापन पद्धतीची माहिती देणे, (३) विद्यार्थ्यांना अधिक साहित्य पुरवणे, (४) शिक्षकांना अनुभवी मार्गदर्शन करणे, इत्यादी. ही संस्था शाळांत परीक्षा मंडळ, पुणे, शिक्षण शास्त्र इ. सारख्या संस्थेसाठी साहित्य निर्माण करते.

या संस्थेने आयोजित केलेल्या शैक्षणिक कार्यक्रमांचा तक्ता
 Programmes organised by State Institute of English Maharashtra, Aurangabad
 तक्ता ९ Table IX

क्र. सं. Sr. No.	कार्यक्रमाचे नाव Name of the Programme	काल- वधी Duration	(प्रत्यक्ष) 1995-96 (Actuals)		(अपेक्षित) 1996-97 (Anticipated)		(अंदाजे) 1997-98 (Estimated)	
			कार्यक्रमांची संख्या No. of programmes	प्रशिक्षकांची संख्या No. of participants	कार्यक्रमांची संख्या No. of programmes	प्रशिक्षकांची संख्या No. of participants	कार्यक्रमांची संख्या No. of programmes	प्रशिक्षकांची संख्या No. of participants
1	2	3	4	5	6	7	8	9
१ अ	दीर्घ मुदतीचे प्रशिक्षण वर्ग माध्यमिक शाळा-तील शिक्षकांसाठी Training Class of long duration for Teachers of Secondary Schools.	1 month	—	—	03	120	10	400
ब	अध्यापक विद्या-लयातील शिक्षकांसाठी प्रशिक्षण वर्ग Teachers-Education from Junior Colleges of Education.	1 month	—	—	01	40	—	—
क	अल्प मुदतीचे प्रशिक्षण वर्ग शिक्षकांसाठी ५ ते ८ मुख्याध्यापक/प्राचार्य Short duration training classes for Headmasters/Principals	3 to 5 days	10	500	15	750	15	750
	संस्थेबाहेरील शिक्षकांसाठी (टीएसपी) प्लॅन/नॉनप्लॅन		10	500	10	500	10	500
२	अध्यापक विद्यालयातील शिक्षकांसाठी उद्बोधन वर्ग. Orientation of Teachers-Educators.		—	—	—	—	—	—
३	प्राथमिक शिक्षकांसाठी दीर्घमुदतीचे प्रशिक्षण वर्ग Training Courses of Long duration for Primary Schools Teachers.	1 months	08	320	08	—	—	—
४	प्राथमिक/माध्यमिक शाळातील शिक्षकांचे प्रशिक्षण. Training of Primary/Secondary Teachers.	1 month	—	—	—	—	—	—
५	प्रशिक्षण (रिसोर्स पर्सन्स). Training of Resource Persons.		03	150	03	150	03	150
६	उच्च माध्यमिक शिक्षकांचे प्रशिक्षण वर्ग. Training of Higher/Secondary Teachers.	6 days	—	—	—	—	—	—
७	सी-शिक्षण विस्तार अधिकार्यांकरिता इंग्रजी प्रशिक्षण. Training of Extension Officers (Education) in English.	1 month	02	—	—	—	—	—

तक्ता ९ TABLE XI—लाङ्

1	2	3	4	5	6	7	8	9
८	उद्बोधन वर्ग-भाषा प्रयोगशालाद्वारा Orientation Programmes through guastic labora tory	..	—	—	—	—	—	—
एकूण Total ..			31	1470	32	1560	38	1800

निर्माण केलसे किंवा प्रकाशित होणारे साहित्य दर्शविणारा तक्ता
Table indicating material published or proposed to be published

तक्ता १० TABLE X

अ. क्र. Sr. No.	निर्माण केलेला साहित्य प्रकार Kinds of material produced	प्रकाशने No. of Publications		
		(प्रत्यक्ष) 1995-96 (Actuals)	(अपेक्षित) 1996-97 (Anticipated)	(अंदाजे) 1997-98 (Estimated)
1	2	3	4	5
1	शिक्षक/विद्यार्थ्यांसाठी आकाशवाणी पाठ Radio Lessons for teachers and pupils	21	22	22
2	आंग्ल भाषा अध्यापन संस्था, षण्मासिक (नियत- कालिक). S. I. E. M. Bulletin.	1	1	1
3	इंग्रजी संभाषण विद्यार्थ्यांसाठी पुस्तिका Conversation in English	—	—	—
4	शिक्षण संक्रमण व जीवन शिक्षणाकरिता लेख Articles for Shikshan Sankraman and Jeevan Shikshan.	5	50	5
5	दूरदर्शनावरील इंग्रजी पाठ T. V. Script in English	—	—	—
6	शिक्षक हस्तपुस्तिका Teachers Handbook	2	2	2
7	श्रवण मंडळ साहित्य Lessons for Listening Club	—	—	—
8	इंग्रजी पाठ्यपुस्तके English Reader	सहभाग	सहभाग	सहभाग
9	आदिवासी उपयोजना प्रशिक्षण व शिक्षकांसाठी हस्तपुस्तिका. Tribal Sub-Plan, Handbook for Resource and Teachers.	2	2	2

२.१ (ड) महाराष्ट्र राज्य दूक्श्रवण शिक्षण संस्था, पुणे. —दूक्श्रवण शिक्षण संस्था, पुणे, आपल्या विविध कार्यक्रमाद्वारे शिक्षणाचे कार्य प्रसारित करण्यास मदत करते. दूक्श्रवण शिक्षण संस्थेचे प्रशासन, राज्य चित्रपट संग्रहालय, आरेखन विभाग, आयाचित्रण विभाग इलेक्ट्रॉनिक विभाग, कळसूत्री बाहुलीनाट्य विभाग व प्रशिक्षण विभाग असे सात प्रमुख विभाग आहेत. राज्यामध्ये दूक्श्रवणाचा प्रसार प्रचार करण्यासाठी ही संस्था शिक्षक, अध्यापक, प्राध्यापक, प्रशिक्षक तसेच शाळा तपासणी अधिकारी यांच्यासाठी दूक्श्रवण शिक्षकांचे प्रशिक्षणवर्ग, कृतिसत्रे, चर्चासत्रे आयोजित करते.

श्रील कार्यक्रमाप्रमाणेच दूक्श्रवण शिक्षणावरील साहित्य प्रकाशित करणे, शैक्षणिक चित्रपट व चित्रपट्ट्या तयार करणे, शैक्षणिक चित्रपट दर्शन, कळसूत्री बाहुल्यांचे खेळ, शैक्षणिक प्रदर्शने व राज्यातील शैक्षणिक संस्थांना मार्गदर्शन, ही कामे ही संस्था पार पाडते.

तक्ता ११ TABLE XI

वर्ष Year	शिक्षक, सेवांतर्गत प्रशासक, तपासणी अधिकार्यांसाठी प्रशिक्षण Training courses for teachers, inservice teachers, education inspecting Officers		सेवापूर्व शिक्षकांसाठी Seminars, workshops for pre- service teachers		राज्य चित्रपट संग्रहालय चालविणे Maintenance of State film library	शैक्षणिक चित्रपट दाखविल्याची संख्या No. of educational film show	३५ मि. मि. चित्रपट निर्मिती Production of 35 m. m. film strips	प्रकाशने, हस्तपुस्तिका फोल्डर्स Publications charts, Booklets, Pamphlet folders
	प्रशिक्षण वर्ग संख्या No. of courses	भाग घेणा- ऱांची संख्या Partici- pants	चर्चासत्र/ कृतिसत्रे संख्या No. of courses	भाग घेणारांची संख्या No. of Participants	सभासद संख्या No. of members			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1994-95 (प्रत्यक्ष) ... (Actuals)	9	242	12	1200	1030	2622	30	3
1995-96 (अपेक्षित)... (Anticipated)	9	221	25	2300	1040	2600	33	3
1996-97 (अंदाज) ... (Estimated)	9	240	30	3000	1055	2850	30	3

२ (१) (ई) राज्य शैक्षणिक तंत्रज्ञान कक्ष, मुंबई

शैक्षणिक तंत्रज्ञान कक्षाची स्थापना झाल्यामध्ये शैक्षणिक तंत्रज्ञानाचा प्रसार आणि प्रचार करण्याकरिता करण्यात आली. या संस्थेमार्फत रेडिओ आणि दूरदर्शन या प्रभावी माध्यमाद्वारे प्रसारित होणारे शैक्षणिक कार्यक्रम शाळांपर्यंत वापरले जावे याकरिता विविध उपक्रम राबविले जातात. शाळांना या माध्यमाचा उपयोग त्यांच्या शैक्षणिक गरजा भागविण्याकरिता करता यावा यासाठी विविध नमुना साहित्याची निर्मिती केली जाते.

शासनाच्या दिनांक १ ऑगस्ट १९९१ च्या क्रमांक शंतसं-२०९१/९५/माशि-८ च्या आदेशान्वये ही संस्था महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, पुणे संस्थेचा शैक्षणिक तंत्रज्ञानविषयक एक घटक संस्था म्हणून काम पाहील. आठव्या पंचवार्षिक योजनेमध्ये कार्यालयास श्राव्य कार्यक्रमनिर्मिती केंद्र मान्य करण्यात आले या संस्थेची उद्दिष्टे पुढीलप्रमाणे आहेत.

- (१) मुंबई दूरदर्शनवरून प्रक्षेपित करण्यात येत असलेल्या शालेय चित्रवाणी या कार्यक्रमाचे पटक्यालेखन संहिता तयार करणे.
- (२) सर्व जिल्ह्यामध्ये उपयोजक अध्यापक प्रशिक्षण वर्ग आयोजित करणे
- (३) आकाशवाणी पाठलेखन सधन प्रशिक्षणवर्ग आयोजित करणे.
- (४) चित्रवाणी पाठलेखन प्रशिक्षण वर्ग आयोजित करणे.
- (५) शैक्षणिक तंत्रज्ञान विषयक चर्चासत्र आयोजित करणे.
- (६) श्राव्य माध्यमातून नमुना जडवण साहित्याची निर्मिती करणे.
- (७) शैक्षणिक आकाशवाणी कार्यक्रमासाठी आकाशवाणी केंद्राशी समन्वय साधणे

१९९५-९६ या वर्षात पुढील कार्यक्रम हाती घेतले.

	दिवस	सहभागी
(१) रेडिओ व चित्रवाणी पाठलेखन प्रशिक्षण वर्ग	१	२५
(२) चर्चासत्रे, सभा	२५	२००
(३) पाठलेखन संहिता रेडिओ/ध्वनिफितीसाठी	६५	६५
(४) ध्वनिफित निर्मिती-प्रत्येकी ६० मिनिटांच्या ५ ध्वनिफिती	६	२००
(५) ध्वनिचित्रफित निर्मिती	४	२५
(६) नाट्यलेखन कार्यशाळा	-	-
(७) आवाज चाचणी	१	१००
(८) पाठलेखन स्पर्धा-इयत्ता ५ वी भूगोल	१	५०
(९) निबंध स्पर्धा (टू-इन-वन संचाचा वापर)	१	८०
(१०) आकाशवाणी प्रसारणासाठी कार्यक्रम	१२	५०
(११) श्रवण पुरस्कार योजना-महाराष्ट्रातील जिल्हा परिषदा टू-इन-वन संच असलेल्या शाळा	८	२२

वर्ष १९९६-९७ वर्षात पुढीलप्रमाणे कार्यक्रम हाती घेण्यात येतील.—

(१) रेडिओ व चित्रवाणी पाठलेखन प्रशिक्षण वर्ग	२	५०
(२) चर्चासत्रे सभा	२५	२००
(३) पाठलेखन संहिता रेडिओ/ध्वनिफितीसाठी	४०	४०
(४) ध्वनिफित निर्मिती-प्रत्येकी ६० मिनिटांच्या ५ ध्वनिफिती	६	२००
(५) ध्वनिचित्रफित निर्मिती	१	२०
(६) नाट्यलेखन कार्यशाळा	१	३०
(७) आवाज चाचणी	-	-
(८) पाठलेखन स्पर्धा-इयत्ता ५ वी भूगोल	१	५०
(९) निबंध स्पर्धा (टू-इन-वन संचाचा वापर)	१	८०
(१०) आकाशवाणी प्रसारणासाठी कार्यक्रम	५	२५
(११) श्रवण पुरस्कार योजना-महाराष्ट्रातील जिल्हा परिषदा टू-इन-वन संच असलेल्या शाळा	३०	१५०

तक्ता १२

TABLE XII

वर्ष Year	दूरचित्रवाणी/आकाशवाणी तंत्र शैक्षणिक विषयाकरिता घेतलेल्या/ घेतल्या जाणाऱ्या प्रशिक्षण वर्गांची संख्या Number of training courses in TV/Radio techniques conducted/Proposed to be conducted	प्रशिक्षणार्थींची संख्या Number of partici- pants attending training courses	दूरचित्रवाणीच्या प्रक्षेपण अधिक्षेत्रातील माध्यमिक शाळांची संख्या No. of Schools covered by TV range	दूरचित्रवाणी संच असलेल्या शाळांची संख्या Number of Schools having TV sets
1	2	3	4	5
1995-96 (पत्यञ्ज) (Actuals)	१ दूरचित्रवाणी	30	महाराष्ट्रातील लघुप्रक्षेपण क्षेत्रांतर्गत येणाऱ्या सर्व माध्यमिक शाळा./प्राथ. शाळा	महाराष्ट्रातील ३० लघु- प्रक्षेपण क्षेत्रांतर्गत येणाऱ्या सर्व माध्यमिक शाळांना या कार्यक्रमाचा लाभ घेता येतो.
1996-97 (अपेक्षित) (Anticipated)	१ दूरचित्रवाणी १ आकाशवाणी पाठलेखन	30	"	"
1997-98 (अंदाजे) (Estimated)	१ दूरचित्रवाणी १ आकाशवाणी पाठलेखन	30	"	"

Table indicating the activities of the Educational Technology Cell Office, Bombay

TABLE XII

शालेय चित्रवाणी कार्यक्रमांची संख्या Number of Educational Television programmes Telecast	फायदा घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांची संख्या Number of students taking advantage	प्रसिद्ध केलेल्या/ करावयाच्या प्रकाशनांची संख्या Number of publi- cations and support material brought out/proposed to be brought out	धेतलेली/घ्याव- याची कृतिसत्रे, चर्चासत्र यांची संख्या Number of Seminars, Work shops, organised/ proposed to be organised	सहभागी होणाऱ्यांची संख्या Number of participants	शैक्षणिक लघुपट निर्मिती/ ध्वनीफित निर्मिती इत्यादी अध्ययन साहित्य निर्मितो कार्यक्रम Educational documentary Production/Audio Produc- tion/Educational pro- gramme production material etc.
6	7	8	9	10	11
जुन ९५-९६ पासून प्रक्षेपण झाले नाही.	महाराष्ट्रातील ३० लघुप्रक्षेपण क्षेत्रांतर्गत येणाऱ्या सर्व माध्य- मिक शाळांतील शिक्षक आणि विद्यार्थी यांना या कार्यक्रमांचा लाभ मिळतो.	2 आकाशवाणी वेळापत्रके.	24	500	१) इयत्ता ५ वी साठी मराठी, विज्ञान, भूगोल, इतिहास व हिन्दी ५ ध्वनि- फित्ती लोकसंख्या शिक्षण. गाणी-१ बालगाणी-२ बहुवर्ग अध्ययन-१
—	"	2	25	200	६ ध्वनिफित्ती निर्मिती १ चित्रध्वनिफित
—	"	2	25	200	६ ध्वनिफित निर्मिती १ चित्रध्वनिफित

३. शिष्यवृत्त्या

३ (१) सैनिकी शाळा व महाविद्यालये यातील शिष्यवृत्त्या.—राष्ट्रीय संरक्षण प्रबोधनीत प्रवेश मिळविण्यासाठी संघ लोकसेवा आयोगामार्फत घेतल्या जाणाऱ्या प्रवेश परीक्षेस बऱ्यासाठी महाराष्ट्र राज्यातील विद्यार्थ्यांना प्रोत्साहन मिळावे या हेतूने शासनाने श्री शिवाजी प्रिपरेटरी मिलिटरी स्कूल, पुणे या संस्थेत इयत्ता ९ वी व १० वी मध्ये शिकणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रतिवर्षी १,००० रुपांच्या शिष्यवृत्तीचे तीन संघ ठेवले आहेत. जे विद्यार्थी माध्यमिक शाळेची इयत्ता आठवी किंवा सप्तम्य इयत्ता उत्तम झालले आहेत व ज्यांचे वय १ एप्रिल रोजी १४ वर्षांपेक्षा जास्त नाही अशा विद्यार्थ्यांना या शिष्यवृत्तीसाठी निवड होण्यासाठी भासकीय परीक्षा मंडळ, पुणे यांचेमार्फत घेतल्या जाणाऱ्या परीक्षेस वसता येते.

देहराडून येथील राष्ट्रीय भारतीय सैनिकी महाविद्यालयाला देखील प्रतिवर्षी रु. १,५०० रुकमेचे दोन शिष्यवृत्ती संघ ठेवलेले आहेत अकरा ते बारा ह्या वयावयातील विद्यार्थ्यांना या शिष्यवृत्तीसाठी निवड करण्यासाठी भासकीय परीक्षा मंडळ, पुणे यांचेमार्फत येण्यात येणाऱ्या परीक्षेस वसता येते. ह्या शिष्यवृत्तीचा कालावधी प्रतिवर्षी पूर्ण होईपर्यंत असतो. ज्या विद्यार्थ्यांचा पाठकांचे मासिक उत्पन्न रुपये पाचशेपेक्षा अधिक नसते असे विद्यार्थी ह्या शिष्यवृत्तीसाठी पात्र ठरतात.

शिष्यवृत्ती संचाची संख्या, लाभार्थी व खर्च दर्शविणारा तक्ता
The statement showing No. of Scholarships, beneficiaries and expenditure

तक्ता १३ TABLE XIII

(रु. हजारत / Rs. in thousands)

अनु- क्रमांक Sr. ...	शिष्यवृत्तीचे नाव Name of the Scholarship	संचांची संख्या No. of Sets	लाभार्थी संख्या No. of Beneficiaries	एकूण खर्च Total Expenditure
1	2	3	4	5
1	श्री शिवाजी प्रिपरेटरी मिलिटरी स्कूल, पुणे Scholarship at Shri Shivaji Preparatory Military School, Pune			
	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	...	—	—
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	...	—	—
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	...	—	—
2	राष्ट्रीय भारतीय सैनिक महाविद्यालय, देहराडून येथील सरकारी शिष्यवृत्त्या. Government Scholarships at Rashtriya Indian Military College at Dehradun.			
	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	...	2	3
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	...	2	3
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	...	2	3
एकूण Total
	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	...	2	3
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	...	2	3
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	...	2	3

३. (२) इतर खास शिष्यवृत्त्या :—

३.२ (१) ५ वी ते १० वी मध्ये शिक्षण घेणाऱ्या आदिवासी विद्यार्थ्यांना विद्यावेतन देणे.

आदिवासी विद्यार्थी-विद्यार्थिनी शाळेत व येथेच मुख्य कारण त्यांची गरीबी होय. जरी त्यांना मोफत गणवेश, पुस्तके, पाट्या इ. पुरविण्यात आल्या तरीपण त्यांना शाळेत येण्यासाठी आकर्षित करावे व प्रोत्साहन मिळावे म्हणून शा. नि. क्र. टी. एसपी-१३७७/ (ईडी)/२२६०७/१२०८/१५, दि. ११ ऑगस्ट १९७३ अन्वये विद्यावेतन देण्याची योजना राबविणे जाते. विद्यावेतनाचे मासिक दर (१) इयत्ता ५ वी ते ७ वी; मुले रुपये ४० दरमहा, मुली रु. ५० दरमहा, (२) इयत्ता ८ वी ते १० वी मुले रु. ५० दरमहा, मुली ६० दरमहा असे आहेत. ज्या ठिकाणी मोफत राहण्याची व जेवणाची सोय असते अशा आश्रम व निवासी शाळेतील विद्यार्थी विद्यावेतनात पात्र नाहीत. विद्यावेतन मिळण्यासाठी चांगली वर्तणूक व कमीत कमी ७५ टक्के उपस्थिती (कामाच्या दिवसापैकी) एवढ्याच अटी आहेत.

तक्ता १४
TABLE XIV

इयत्ता ५ ते १० वी मध्ये शिक्षण घेणाऱ्या
Stipend to Tribal Students in

तक्ता
TABLE

अ. क्र. Sr. No.	जिल्ह्याचे नाव Name of the District	वर्ष Year	आदिवासी विद्यार्थी संख्या No. of Tribal Students						
			इ. ५ वी ते ७ वी V to VII			इ. ८ वी ते १० वी VIII to X			
			Boys 4	Girls 5	Total 6	Boys 7	Girls 8	Total 9	
1	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	2550	1982	4532	1200	660	1680
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	3050	2050	5100	1250	1000	2250
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	3200	2150	5350	1300	1100	2400
2	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	84	62	146	52	36	88
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	92	65	157	55	40	95
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	95	65	160	57	42	99
3	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	3082	2887	5969	3546	3895	7441
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	2726	2859	5585	2932	3189	6121
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	2905	2837	5742	3302	3516	6818
4	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	760	600	1300	750	350	1100
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	800	700	1500	700	500	1200
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	900	800	1700	750	550	1300
5	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	5410	3090	8500	3075	1485	4560
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	5420	3395	8815	3085	1490	4575
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	5420	3095	8515	3085	1490	4575
6	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	1533	460	2173	783	292	1075
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	4500	1500	6000	9840	2000	11840
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	2000	1500	3500	1100	690	1790
7	पुणे Pune	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	3100	2694	5794	1947	1700	3647
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	2543	2207	4750	1336	1134	2470
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	2610	2470	5080	1750	1350	3100
8	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	355	290	645	325	280	605
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	355	290	645	325	280	605
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	375	300	665	325	300	625
9	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	840	260	1100	870	100	970
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	840	260	1100	870	100	970
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	840	260	1100	870	100	970
10	यवतमाळ Yavatmal	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	1922	1618	3570	992	557	1549
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	2300	1900	4200	1100	700	1800
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	2500	2100	4600	1200	900	2100
11	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	930	1000	1930	630	710	1340
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	1010	1075	2085	695	800	1495
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	1100	1100	2200	725	850	1575
12	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	3530	4545	8075	4365	3600	7965
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	3545	4600	8145	4395	3645	8040
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	3575	4675	8250	4475	3675	8150
13	चंद्रपूर Chandrapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	4656	3507	8163	2780	1735	4515
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	4825	3810	8635	2972	1941	4913
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	5103	4095	9198	3117	2205	5322
14	गडचिरोली Gadchiroli	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	4245	4083	8328	2753	2102	4855
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	4450	4100	8550	2800	2050	4850
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	4895	4510	9405	3080	2255	5335
एकूण ... Total	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	32967	27258	60225	25068	17502	41570	
	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	36456	28511	64927	32355	18869	51224	
	1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ..	35518	29957	65475	25136	19023	44159	

आदिवासी विद्यार्थीना विद्यावेतन

Std. V to Std. X

१४

XIV

(रु. हजारत/Rs. in thousands)

लाभधारकांची संख्या No. of Beneficiaries							एकूण खर्च Total Expenditure
इ. ५ वी ते ७ वी V to VII			इ. ८ वी ते १० वी VIII to X				
Boys 10	Girls 11	Total 12	Boys 13	Girls 14	Total 15	16	
2550	1982	4532	1200	660	1860	3011	
3050	2050	5100	1250	1000	2250	3470	
3200	2150	5350	1300	1100	2400	3465	
—	—	—	—	—	—	—	
90	67	157	55	40	95	110	
93	68	161	56	40	96	115	
3082	2887	5969	3546	3895	7441	6705	
2726	2859	5585	2932	3189	6121	5853	
2905	2837	5742	3302	3316	6818	6280	
700	600	1300	750	350	1100	5650	
800	700	1500	700	500	1200	7000	
900	800	1700	750	550	1300	7500	
5389	3037	8426	3063	1410	4473	6032	
5395	3090	8485	3095	1500	4595	6140	
5195	3090	8485	3095	1500	4595	6140	
1533	581	2114	783	117	900	1507	
2500	1200	3700	2840	2000	4840	4100	
3000	2000	5000	1140	690	1830	3395	
1574	900	2474	712	408	1120	1797	
1641	1100	2741	1336	1134	2470	2605	
1800	1200	3000	1750	1350	3100	3050	
355	290	645	325	280	605	618	
355	290	645	325	280	605	925	
375	300	675	325	300	625	750	
330	200	540	175	65	240	400	
330	210	540	175	65	240	400	
330	210	540	175	65	240	400	
1952	1618	3570	992	557	1549	2420	
2300	1900	4200	1100	760	1800	2840	
2500	2100	4600	1200	900	2100	3190	
910	900	1900	610	695	1305	1581	
995	1055	2050	670	780	1450	1729	
1000	985	1985	705	810	1515	1732	
2585	2817	5402	2885	2875	5760	5601	
2640	2847	5487	2925	2935	5860	5770	
2695	2880	5575	2960	3050	6010	5830	
1930	1660	3590	1000	738	1738	2445	
1930	1660	3590	1000	738	1738	2445	
2517	1895	4412	1285	1098	2383	3257	
4013	3729	7742	2548	1857	4405	5858	
4450	4100	8550	2800	2050	4850	6465	
4895	4510	9405	3080	2255	5335	7106	
26903	21301	48204	18589	13907	32496	43805	
29202	23128	52330	21203	16911	38114	49952	
31605	25025	56630	21123	17224	38347	52210	

३.(२) मुलींसाठी शिष्यवृत्त्या (भोसला मिलिटरी स्कूल, नाशिक).—महाराष्ट्रातील मुलींना सैनिकी शिक्षण देण्यास प्रोत्साहन मिळावे म्हणून महाराष्ट्र शासनाने भोसला सैनिकी शाळा, नाशिक येथे प्रशिक्षण घेऊ इच्छिणाऱ्या मुलींकरिता प्रत्येकी ७५ रुपयांच्या ३५ शिष्यवृत्त्या मंजूर केल्या आहेत. या प्रशिक्षणाचा कालावधी तीन आठवड्यांचा असून ज्या मनी शारीरिकदृष्ट्या योग्य असतील व ज्या १४ ते २५ वर्षांच्या वयोगटात आहेत अशांना सदरहू प्रशिक्षणास प्रवेश दिला जातो.

इतर विशेष शिष्यवृत्त्या (भोसला मिलिटरी स्कूल)
Other Special Scholarships (Bhosala Military School)

तक्ता १५ TABLE XV

(रु. हजारत/Rs. in thousands)

व. क्र. Sr. No.	शिष्यवृत्तीचे नाव Name of the scholarship	प्रशिक्षण प्रवेश क्षमता Intake capacity	मंजूर शिष्यवृत्ती संख्या No. of Scholarships sets	एकूण खर्च Total Expenditure		
				प्रत्यक्ष (Actuals) 1995-96	अपेक्षित (Anticipated) 1996-97	अंदाजे (Estimated) 1997-98
1	2	3	4	5	6	7
1	मुलींसाठी शिष्यवृत्त्या, भोसला मिलिटरी स्कूल, नाशिक. Scholarships for Girls at Bhosala Military School, Nashik for Winter Military Training Course.	200	35	२००	३०००	३०००
	एकूण Total	200	35	२००	३०००	३०००

३. (३) आर्थिकदृष्ट्या मागास वर्गीय विद्यार्थ्यांना खुली गुणवत्ता शिष्यवृत्ती.—आर्थिकदृष्ट्या मागासवर्गीय ह्या मूले-पुली ज्यांना माध्यमिक शालान्त परीक्षेत श्रेकडा ४५ टक्के गुण मिळालेले आहेत व जे पहिल्याच वेळी उत्तीर्ण झाले आहेत अशांना पुढील उच्च शिक्षणास वंचित राहू नये म्हणून शासनाने १९७८-७९ सालापासून १६०० गुणवत्ता शिष्यवृत्त्या मंजूर केलेल्या आहेत. ही शिष्यवृत्ती फक्त कनिष्ठ महाविद्यालयीन स्तरासाठीच उपलब्ध आहे. या शिष्यवृत्त्यांची विभागणी (१) १,००० शिष्यवृत्त्या शास्त्र शाखा, (२) ४०० शिष्यवृत्त्या वाणिज्य शाखा व (३) २०० शिष्यवृत्त्या कला शाखेमध्ये शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी केलेली आहे. शासन नियम शिक्षण व युवक सेवा मंत्रालय, मुंबई क्र. इबीसी/१४७८/२९२२३/३५ दि. २८-८-७८-अनुसार शिष्यवृत्तीसाठी उत्पन्न मर्यादा रु. ४८०० होती. सन १९९२-९३ या शैक्षणिक वर्षापासून शा. नि. इबीसी/१०९२/१२२१/शाशि ५, दि. ३०-३-९३ अनुसार वार्षिक उत्पन्न मर्यादा रु. १५००० पर्यंत वाढविण्यात आलेली आहे. या शिष्यवृत्त्यांचे वाटप महाराष्ट्र राज्याच्या ३० जिल्ह्यांमध्ये माध्यमिक शालान्त परीक्षेस आर्थिकदृष्ट्या मागासलेले जेवढे विद्यार्थी जिल्ह्यातून बसले आहेत त्यांचे प्रमाण राज्यात एकूण या परीक्षेस बसलेल्या आर्थिकदृष्ट्या मागास विद्यार्थ्यांशी निगडित केले आहे. या शिष्यवृत्तीचे दर उच्च माध्यमिक अभ्यासक्रमाकरिता दरमहा रु. ७० मुलाकरिता व दरमहा रु. ८० मुलाकरिता, तेजर वसतिगृहात राहत असतील तर दिले जातात. तसेच वसतिगृहात न राहणाऱ्या विद्यार्थ्यांना दरमहा रु. ५० व विद्यार्थीनीस रु. ५० दिले जातात. ही शिष्यवृत्ती १० महिन्यांकरिता दिली जाते. अंतिम परीक्षेत ४५ टक्के गुण मिळवून बरच्या वर्गात जाणाऱ्या विद्यार्थ्यांना ही शिष्यवृत्ती पुढील शिक्षणासाठी चालू राहते. ही शिष्यवृत्ती प्रथम शिक्षण संचालकाकडून मंजूर केली जाते व त्याचे नूतनीकरण त्या त्या शिक्षणाधिकारी/शिक्षण निरीक्षक यांचेकडून केले जाते.

आर्थिकदृष्ट्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना खुली गुणवत्ता शिष्यवृत्ती
Merit Scholarship for E. B. C. Students in Higher Secondary

तक्ता १६ TABLE XVI

(रुपये हजारात/Rs. in thousands)

क्र. क्र. r. No.	जिल्ह्याचे नाव Name of the District	शिष्यवृत्ती मंजूर संखे No. of sanctioned sets	एस. एस. सी. परीक्षेसाठी बसणाऱ्या एकूण इबीसी विद्यार्थ्यांची संख्या No. of E. B. C. students appeared at the S. S. C. Examination			मंजूर नूतनीकरण केलेल्या शिष्यवृत्त्यांची संख्या Awards and continuance of Scholarships			खर्च Total Expenditure			
			परीक्षा मार्च/एप्रिल March/April Examination 1992	परीक्षा मार्च/एप्रिल March/April Examination 1993	परीक्षा मार्च/एप्रिल March/April Examination 1994	प्रत्यक्ष 1995-96 (Actuals)	अपेक्षित 1996-97 (Anticipated)	अंदाजे 1997-98 (Estimated)	प्रत्यक्ष 1995-96 (Actuals)	अपेक्षित 1996-97 (Anticipated)	अंदाजे 1997-98 (Estimated)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	बृहन्मुंबई Gr. Mumbai	मुले .. मुली .. एकूण ..	64	7409	6860	6531	47	64	64	20	28	28
2	ठाणे Thane	मुले .. मुली .. एकूण ..	48	180000	296000	300000	70	96	96	18	22	48
3	रायगड Raigad	मुले .. मुली .. एकूण ..	48	21000	21500	21600	48	78	78	34	50	50
4	रत्नागिरी Ratnagiri	मुले .. मुली .. एकूण ..	21	12118	12360	12608	45	42	42	20	24	24
5	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	मुले .. मुली .. एकूण ..	27	13718	1392	14266	55	55	55	24	25	25
6	नाशिक Nashik	मुले .. मुली .. एकूण ..	80	23000	56000	56000	56	71	90	13	20	28
7	घट्टे Dhule	मुले .. मुली .. एकूण ..	64	25000	27000	29000	64	64	64	64	64	64
8	जळगाव Jalgaon	मुले .. मुली .. एकूण ..	96	25530	25650	25700	86	103	105	72	80	80

तक्ता १६ — जालू TABLE XVI—contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
9	अहमदनगर Ahmadnagar	मुले
		मुली
		एकूण	80	32000	32500	32500	132	160	160	57	60
10	पुणे Pune	मुले
		मुली
		एकूण	80	37275	38500	39500	144	160	160	59	80
11	सातारा Satara	मुले
		मुली
		एकूण	64	51950	57145	59940	112	128	128	46	64
12	सांगली Sangli	मुले
		मुली
		एकूण	80	27000	28000	29000	160	154	145	81	80
13	सोलापूर Solapur	मुले
		मुली
		एकूण	96	36740	37000	38000	149	192	192	59	96
14	कोल्हापूर Kolhapur	मुले
		मुली
		एकूण	48	36451	37180	37921	88	96	96	38	53
15	औरंगाबाद Aurangabad	मुले
		मुली
		एकूण	36	29500	30000	30000	123	123	109	60	70
16	जालना Jalna	मुले
		मुली
		एकूण	14	5620	6030	6200	11	14	14	9	9
17	परभणी Parbhani	मुले
		मुली
		एकूण	30	44	38	38	38	55	60	16	28
18	बीड Beed	मुले
		मुली
		एकूण	32	1500	16500	17425	58	46	64	24	200
19	नांदेड Nanded	मुले
		मुली
		एकूण	28	13103	14000	15000	28	32	36	13	15
20	उस्मानाबाद Osmanabad	मुले
		मुली
		एकूण	26	5735	9560	9650	28	35	37	32	33
21	लातूर Latur	मुले
		मुली
		एकूण	38	1650	172	177	70	75	80	32	34
22	बुलढाणा Buldhana	मुले
		मुली
		एकूण	48	16315	21249	23297	40	41	45	28	30
23	अकोला Akola	मुले
		मुली
		एकूण	48	44050	45371	46732	33	40	48	33	48
24	अभरावती Amravati	मुले
		मुली
		एकूण	80	29215	30120	30210	80	80	80	37	38

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
25	यवतमाळ Yavatmal	मुले		
		मुली	...	—	..	—	—		
		एकूण	...	48	38109	39152	42912	45	36	60	30	17	27
26	वर्धा Wardha	मुले	...	—	—	—		
		मुली	...	—	—	—		
		एकूण	...	48	16918	17425	17947	50	70	80	28	35	40
27	नागपूर Nagpur	मुले	...	—	..	—	—	—		
		मुली	...	—	—	—	—	—		
		एकूण	...	112	35640	36000	36700	65	80	85	33	40	43
28	भंडारा Bhandara	मुले	...	—		
		मुली	...	—	—		
		एकूण	...	64	42220	42340	42415	35	50	75	18	25	38
29	चंद्रपूर Chandrapur	मुले		
		मुली		
		एकूण	...	40	28648	29213	30970	59	80	85	30	40	43
30	गडचिरोली Gadchiroli	मुले	...	—	..	—		
		मुली	...	—	..	—		
		एकूण	...	8	3478	3598	3785	12	14	16	6	7	8
एकूण Total		मुले		
		मुली		
		एकूण	...	1600	839441	1030455	1055847	2431	2334	2449	1054	1415	1347

४. शासकीय परीक्षा मंडळ.—शासकीय परीक्षा मंडळामार्फत एकूण १७ परीक्षा घेतल्या जातात. त्यामध्ये २ परीक्षा शिक्षक प्रशिक्षणविषयक, २ परीक्षा वाणिज्यविषयक, ३ परीक्षा शिक्षण खात्यातील सेवकांसाठी, १ आदिवासी विद्यानिकेतन प्रवेश परीक्षा, १ राष्ट्रीय प्रज्ञाशोध परीक्षा (राज्यस्तर), १ राष्ट्रीय भारतीय सैन्य कॉलेज प्रवेश परीक्षा ६, शिष्यवृत्ती परीक्षा तसच शासन निर्णय क्रमांक पीटीसी-१३९२/९८०९/प्राशि-१, दिनांक १६ जुलै ९३ अन्वये सन १९९३-९४ पासून १ परीक्षा जिल्हापरिषद/नगरपरिषद/नगरपालिका शिक्षण मंडळे यांच्या प्राथमिक शाळेतील प्राथमिक शिक्षकांच्या नेमणुकीबाबत (वर्षातून दोन वेळा) या सर्व परीक्षांचा समावेश आहे.

या सर्व परीक्षांचे संचलन परीक्षा मंडळ राज्यातील विविध शैक्षणिक संस्था, शिक्षणाधिकारी व विभागीय शिक्षण उपसंचालक यांच्या सहकार्याने करते.

शासकीय परीक्षा मंडळात पूर्व माध्यमिक/माध्यमिक शाळा शिष्यवृत्ती परीक्षा व राष्ट्रीय प्रज्ञा शोध परीक्षा, वाणिज्य प्रमाणपत्र परीक्षा व शिक्षणशास्त्र पदविका परीक्षा यांचे सर्व परीक्षापूर्व व परीक्षांतर काम संगणकाच्या सहाय्याने केले जाणे मंडळाच्या सर्व परीक्षांचे नियमितपणे मूल्यमापन केले जाऊन परीक्षांच्या कार्यपद्धतीत आवश्यक त्या सुधारणाही केल्या जातात.

परीक्षा मंडळास विविध परीक्षासाठी मार्गदर्शन लाभावे म्हणून तीन समित्या आहेत.—

- (१) शिक्षण प्रशिक्षण परीक्षा समिती,
- (२) शिष्यवृत्ती परीक्षा समिती,
- (३) वाणिज्य परीक्षा समिती.

स्थाचा उपयोग परीक्षा मंडळास सुयोग्य परीक्षा संचलनासाठी होतो.

वेतलेल्या परीक्षा, परीक्षार्थी संख्या व परीक्षांचे जमा होणारी फी निकाल व खर्च इत्यादी दर्शविणारा तक्ता

तक्ता १७

ब. क्र. Sr. No.	परीक्षेचे नाव	परीक्षार्थी संख्या No. of Candidates						
		बसलेले Appeared			उत्तीर्ण Passed			
		(प्रत्यक्ष) 1995-96 (Actuals)	(अपेक्षित) 1996-97 (Anticipated)	(अंदाजे) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) 1995-96 (Actuals)	(अपेक्षित) 1996-97 (Anticipated)	(अंदाजे) 1997-98 (Estimated)	
1	2	3	4	5	6	7	8	
1	पूर्व माध्यमिक शाळा शिष्यवृत्ती परीक्षा	..	2,10,279	2,44,035	2,50,000	61,937	44,924	80,000
2	माध्यमिक शाळा शिष्यवृत्ती परीक्षा	..	1,43,495	1,61,249	1,60,000	54,113	56,620	60,000
	एकूण क्र. १ व २	...	3,53,774	4,05,284	4,10,000	1,16,050	1,01,544	1,40,000
3	आदिवासी विद्यानिकेतन प्रवेश परीक्षा	...	2,195	2,600	3,500	900	900	1000
4	श्री शिवाजी प्रिपरेटरी मिलिटरी स्कूल, पुणे (शिष्यवृत्ती परीक्षा).	...	96	135	150	25	25	30
5	श्री शिवाजी प्रिपरेटरी मिलिटरी स्कूल, पुणे व भोसला मिलिटरी स्कूल, नाशिक शुल्क माफी परीक्षा.	...	45	67	100	6	6	6
6	राष्ट्रीय भारतीय सैन्य कॉलेज प्रवेश परीक्षा, देहराडून (प्रथम).	...	362	400	450	4	4	4
7	सांस्कृतिक बुद्धिमत्ता संशोधन परीक्षा	...	197	200	250	—	—	—
8	सेवा प्रवेशोत्तर परीक्षा (लिपिक)	...	159	140	180	95	84	90
9	सेवा प्रवेशोत्तर परीक्षा (पर्यवेक्षक)	...	11	13	15	1	2	3
10	सेवा प्रवेशोत्तर परीक्षा (सहायक दुय्यम शिक्षण अधिकारी).	...	355	344	350	182	206	225
11	राष्ट्रीय प्रज्ञा शोध परीक्षा	...	19,567	20,041	25,000	365	365	365
12	ट्रेड टीचर्स सर्टिफिकेट एक्झामिनेशन (प्रथम व द्वितीय वर्ष).	...	259	252	300	212	214	250
13	एकूण क्र. १ ते १२	...	3,77,020	4,29,476	44,02,295	11,78,00	1,03,349	1,41,973
14	शिक्षणशास्त्र पदविका परीक्षा प्रथम वर्ष	...	20,523	18,900	19,682	—	—	—
15	शिक्षणशास्त्र पदविका परीक्षा द्वितीय वर्ष	...	28,663	25,843	29,279	15,285	14,795	15,500
16	एकूण क्र. १४ व १५	...	49,156	44,743	48,961	15,285	14,795	15,500
17	बाणिज्य प्रमाणपत्र परीक्षा	...	3,65,102	3,61,333	3,60,500	1,96,644	1,94,305	1,85,000
18	बाणिज्य पदविका परीक्षा	...	602	600	600	91	100	100
19	एकूण क्र. १७ व १८	...	3,65,704	3,61,933	3,16,100	1,96,735	1,94,405	1,85,100
20	प्राथमिक शिक्षक निवड चाचणी परीक्षा	...	81,045	95,000	1,05,000	21,054	23,000	25,000
	एकूण १३, १६, १९, २०	...	8,72,925	9,31,152	9,55,356	3,50,874	3,35,549	3,57,573

1. Public School Entrance Examination is not conducted separately now the same is taken at the time of Middle School Examination.
2. Rashtriya Indian Military College Entrance Examination Dehradun (Final) is not conducted by this office.
3. Cultural Talent Search Scholarship Examination Conducted, by N.C.E.R.T. New Delhi, this office only accept the Examination Entrance Forms and use to sent them it at New Delhi.
4. Fee Collection and Expenditure less than Rs. 1000 is not included in this statement.

Table showing the number of Examinations conducted, Candidates appeared and Results of the Examinations and expenditure

TABLE XVII

(रुपये हजारत/Rs. thousands)

परीक्षा शुल्क Income from Examination fee			खर्च Expenditure			Name of the Examination
(प्रत्यक्ष) 1995-96 Actuals)	(अपेक्षित) 1996-97 (Anticipated)	(अंदाजे) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) 1995-96 (Actuals)	(अपेक्षित) 1996-97 (Anticipated)	(अंदाजे) 1997-98 (Estimated)	
9	10	11	12	13	14	2
2102	2272	2500	919	925	930	1 Middle School Scholarship Examination
2150	2205	2400	1018	1020	1025	2 High School Scholarship Examination
4252	4477	4900	1937	1945	1965	Total No. 1 and 2
—	परीक्षा शुल्क नाही.	—	—	—	—	3 Public School Examination for Tribal Community.
2	3	4	2	2	2	4 Shri Shivaji Preparatory Military School Pune, Scholarship.
—	—	—	—	—	—	5 Shri Shivaji Preparatory Military School, Pune and Bhosala Military School, Nashik Freeship Examination.
9	10	11	2	3	3	6 Rashtriya Indian Military College Entrance Examination, Dehradun (First).
—	—	—	—	—	—	7 Cultural Talent Search Scholarship Examination.
—	—	—	—	—	—	8 Post-Recruitment Examination for Govt. Servants (Clerks).
—	—	—	2	2	2	9 Post-recruitment Examination (Supervisor)
—	—	—	—	—	—	10 Post-recruitment Examination (Asstt) (Dy. Edn. Insp.).
400	425	450	324	330	330	11 National Talent Search Scholarship Examination.
26	25	30	34	35	36	12 Trained Teachers' Certificate Examination (I and II year).
4689	4940	5395	2301	2317	2328	13 Total No.1 to 12
—	—	—	—	—	—	14 Shikshan Shastra Padvika Exa : 1st Year.
5597	5600	5600	3415	2600	2800	15 Shikshan Shastra Padvika Exa : 2nd Year
5597	5600	5600	2415	2600	2800	16 Total No. 14 and 15
4702	4703	4703	2825	3774	3973	17 Government Commercial Certificate Examination.
20	20	20	25	26	27	18 Government Commercial Diploma Examination.
4722	4723	4703	2850	3800	4000	19 Total No. 17 and 18
3244	3800	4200	1693	2000	2300	20 Primary Teachers Selection Examination
18252	19063	19918	9259	10717	11428	Total No. 13, 16, 19, 20

- १) शासकीय विद्यानिकेत प्रवेश परीक्षा स्वतंत्रपणे किंवा वेगळे न घेता पूर्व माध्यमिक शिष्यवृत्ती परीक्षा मंडळाकडून घेण्यात येतात तेव्हाच प्रवेश परीक्षाही घेण्यात येतात.
- २) राष्ट्रीय भारतीय सैन्य कॉलेज अंतिम प्रवेश परीक्षा मंडळाकडून घेण्यात येत नाही.
- ३) सांस्कृतिक बुद्धिमत्ता संशोधन परीक्षा सेंटर फॉर क्लचरल रिसोर्स सेंटर, नवी दिल्ली यांच्यामार्फत घेतली जाते. परीक्षेच्या प्रवेशासाठीची आवेदनपत्रे मंडळाद्वारे स्विकारून नवी दिल्ली येथे पाठविली जातात.
- ४) १००० रुपयांच्या आतील फी व खर्चाची आकडेवारी याचा यामध्ये समावेश नाही.

५. इतर खर्च

५. (१) (अ) जवाहर बालभवन, मुंबई

शासनाने मुंबई येथे जवाहर बालभवन १९५२ साली स्थापन केले आहे. ५ ते १४ वयोगटातील बालकांना बालभवनामध्ये विचार-क्षमता विकसित करणे, कौशल्य, आत्मविश्वास, व्यक्तिमत्व, जीवनविषयक श्रद्धा, मानवता उपयोगी रचनात्मक कार्य ह्या विविध बाबींना स्पर्श करणाऱ्या कार्यक्रमात महभागी होण्याची संधी उपलब्ध करून देते. बालभवनात येणाऱ्या मुलांना कार्यानुभव, चित्रकला, संगीत, गोष्ट सांगणे इत्यादी विषयांचे शिक्षण देण्याची व्यवस्था असते. विविध समाजातील विविध भाषिक, विविध घर्मांची मुले एकत्र येऊन आत्मविश्वास संपादन करतात. बालभवनातील विविध कार्यक्रमांद्वारे स्वतःच्या जीवनविषयक दृष्टीचे क्षितिजे विस्तृत करतात. म्हणून ही संस्था लोकप्रिय झाली आहे. बालभवनाची स्थापना विद्यार्थ्यांना उपयोगी असल्याचे दिसून आले आहे.

जवाहर बालभवनांची संख्या व प्रवेश दिलेल्या मुलांची संख्या इत्यादी दर्शविणारा तक्ता

The following table shows intake capacity of Jawahar Bal Bhavans opened and number of students enrolled etc.

तक्ता १८ TABLE XVIII

(रुपये हजारत/Rs. in thousands)

अ. नं. Sr. No.	वर्ष Year	प्रवेश क्षमता Intake capacity	प्रवेश दिलेल्या मुलांची संख्या Students admitted	शुल्क व इतर उत्पन्न Fee and other income	खर्च Expenditure
1	2	3	4	5	6
1	1995-96 (प्रत्यक्ष) (Actuals) ...	3000	1200	19	12,26
2	1996-97 (अपेक्षित) (Anticipated) ...	3000	2000	20	13,64
3	1997-98 (अंदाजे) (Estimated) ...	3000	2000	20	16,84
	1995-96 (प्रत्यक्ष) (Actuals) ...	3000	1200	19	12,26
एकूण	1996-97 (अपेक्षित) (Anticipated) ...	3000	2000	20	13,64
Total	1997-98 (अंदाजे) (Estimated) ...	3000	2000	20	16,84

५ (१) (ब) जिल्हा बालभवन योजना.—

शासनाने बालभवन ही योजना १९७४-७५ सालापासून सुरू केली. खाजगी संस्थांना अशी बालभवने सुरू करण्यास परवानगी दिली जाते. ५ ते १४ वयोगटातील मुलांना बालभवनामध्ये विचारक्षमता विकसित करणे, कौशल्य, आत्मविश्वास, व्यक्तिमत्व, जीवन-विषयक श्रद्धा, मानवता उपयोगी रचनात्मक कार्य ह्या विविध बाबींना स्पर्श करणाऱ्या कार्यक्रमात सहभागी होण्याची संधी उपलब्ध करून देते. बालभवनात येणाऱ्या मुलांना कार्यानुभव चित्रकला, संगीत, गोष्ट सांगणे इत्यादी विषयांचे शिक्षण देण्याची व्यवस्था असते.

प्रत्येक बालभवनाला रुपये ५,००० पर्यंत अनुदान दरवर्षी दिले जाते. उर्वरित खर्च संबंधित संस्थेने करावयाचा असतो. रुपये ५००० चे वर्गीकरण खालीलप्रमाणे आहे.

(१) संचालकांचे मानधन	.. रुपये	१२००
(२) वाचनालय खेळ वगैरे	.. रुपये	१६४०
(३) शिपायांचे मानधन	.. रुपये	३६०
(४) स्थानिक तज्ज्ञ व्यक्तींचे कार्यक्रम	.. रुपये	१२००
(५) सहली व मांस्कृतिक कार्यक्रम	.. रुपये	६००
एकूण ..	रुपये	५०००

जिल्हा बालभवनातील विद्यार्थी संख्या, झालेला खर्च व दिलेले अनुदान दर्शविणारा तक्ता
Table showing enrolment in Dist. Bal Bhavans, expenditure incurred and grants paid

तक्ता १९ TABLE XIX

(रुपये हजारात/Rs. in thousands)

अ. नं. Sr. No.	जिल्हा District	बालभवनांची संख्या No. of Balbhavans			प्रवेश दिलेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या Students admitted			झालेला खर्च Expenditure incurred			दिलेले अनुदान Grants paid			
		(प्रत्यक्ष) 1995-96 (Actuals)	(अपेक्षित) 1996-97 (Anticipated)	(अंदाजे) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) 1995-96 (Actuals)	(अपेक्षित) 1996-97 (Anticipated)	(अंदाजे) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) 1995-96 (Actuals)	(अपेक्षित) 1996-97 (Anticipated)	(अंदाजे) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) 1995-96 (Actuals)	(अपेक्षित) 1996-97 (Anticipated)	(अंदाजे) 1997-98 (Estimated)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
1	ठाणे Thane	...	2	2	2	95	95	95	12	12	12	11	11	12
2	रायगड Raigad	...	4	5	5	229	231	240	20	25	25	20	25	25
3	रत्नागिरी Ratnagiri	...	2	3	3	128	178	178	10	15	15	10	15	15
4	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	...	1	1	1	60	60	60	5	5	5	5	5	5
5	नाशिक Nashik	...	1	1	1	120	120	120	5	5	5	5	5	5
6	धुळे Dhule	...	3	4	5	210	290	350	15	20	25	15	20	25
7	जळगाव Jalgaon	...	3	3	3	165	170	175	15	15	15	15	15	15
8	अहमदनगर Ahmadnagar	...	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—
9	पुणे Pune	...	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	—
10	सातारा Satara	...	3	3	3	80	80	80	15	15	15	15	15	15
11	सांगली Sangli	...	1	1	1	50	50	50	5	5	5	5	5	5
12	सोलापूर Solapur	...	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	—
13	कोल्हापूर Kolhapur	...	3	3	3	150	200	250	13	15	20	13	15	15
14	औरंगाबाद Aurangabad	...	3	3	5	123	125	125	15	20	25	15	20	25
15	जालना Jalna	...	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—
16	परभणी Parbhani	...	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—
17	बीड Beed	...	11	11	11	599	615	652	55	55	55	55	55	55
18	नांदेड Nanded	...	3	3	5	120	200	200	10	25	15	10	25	25
19	उस्मानाबाद Osmanabad	...	5	5	5	241	241	200	25	25	25	25	25	25
20	लातूर Latur	...	3	1	2	254	90	180	15	5	20	13	5	10

तक्ता १९—चालू TABLE XIX—contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
21	बुलढाणा Buldhana	... 2	2	2	60	65	70	5	5	10	5	5	5
22	अकोला Akola	... 3	3	4	75	75	77	15	15	15	15	15	15
23	अमरावती Amravati	... 9	9	9	250	675	680	15	25	90	15	25	25
24	यवतमाळ Yeotmal	... 30	30	30	1237	1500	1600	150	150	150	150	150	150
25	वर्धा Wardha	... 3	3	3	175	130	140	15	15	15	15	15	15
26	नागपूर Nagpur	... 7	7	7	1100	1200	1250	35	35	100	35	35	35
27	भंडारा Bhandara	... 1	1	1	160	170	180	5	5	5	5	5	5
28	चंद्रपूर Chandrapur	... 1	2	2	83	86	86	5	10	10	5	10	10
29	गडचिरोली Gadchiroli	.. 1	1	1	65	65	75	9	8	10	5	5	5
	एकूण Total	105	107	114	5769	6711	7113	489	530	735	484	526	542

५.२ स्वातंत्र्य सैनिकांचे मुलांना शैक्षणिक सवलती

शासनाने शासन निर्णय क्रमांक एमआयएम/१४६५-एच, दिनांक २३ नोव्हेंबर १९६५ पासून ही योजना अंमलात आणली. स्वातंत्र्य पूर्वकाळात भारताच्या स्वातंत्र्यासाठी ज्यांनी कारावास भोगला अशा स्वातंत्र्य सैनिकांच्या पत्नींना, मुलांना नातवंडांना (ह्यात नसलेल्या मुलांच्या मुलांना) ही मुक्त माफीची सवलत दिली जाते. या सवलती शैक्षणिक क्षेत्रातील प्राथमिक, माध्यमिक, उच्च माध्यमिक आणि उच्च शिक्षण अशा सर्व स्तरावर दिल्या जातात या योजनेखाली उत्पन्न मयदिची अट १९८२-८३ सालापासून काढून टाकण्यात आली आहे. शासनाने शासन निर्णय क्रमांक एनडीएफ-१०९४/(१६६८/९४)सांश-५, दिनांक १३ सप्टेंबर १९९४ अन्वये सन १९९४-९५ पासून शिष्यवृत्तीच्या व पुस्तक अनुदानाच्या दरात वाढ केली असून ते खालीलप्रमाणे :-

अ. क्र.	शिक्षणक्रम	शिष्यवृत्ती प्रचलित दर (दरमहा)	शिष्यवृत्ती सुधारित दर (दरमहा)	पुस्तकासाठी अनुदान (वार्षिक) प्रचलित दर	पुस्तकासाठी अनुदान सुधारित दर (वार्षिक)
१	२	३ रुपये	४ रुपये	५ रुपये	६ रुपये
१	वर्ग १ ते ४	—	—	१५	२५
२	५ वी ते ७ वी	१०	१५	२०	५०
३	८ वी, १० वी	१०	२०	४०	७५
४	११ वी, १२ वी	१०	२५	४०	७५
५	प्रमाणपत्र	४०	४०	५०	७५
६	पदविका, पदवी व पदव्युत्तर	५०	५०	१००	२००
७	पदवी व पदव्युत्तर (अभियांत्रिकी)	६०	६०	२००	४००

५.(२) स्वातंत्र्य सेनिकांच्या मुलांना शैक्षणिक सवलती
Educational concessions to the children of Freedom Fighters

तक्ता २ • TABLE XX

(रुपये हजारत / Rs. in thousands)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हाचे नाव Name of the District	वर्ष Year	लाभधारकांची संख्या No. of Beneficiaries						एकूण Total	खर्च Expenditure
			प्राथमिक Primary	माध्यमिक Secondary	कनिष्ठ महाविद्यालये Junior Colleges	इतर संस्था Other Instt.				
1	2	3	4	5	6	7	8	9		
1	मुंबई Mumbai	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	2	2	2	6	3		
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	2	2	1	5	3		
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	1	1	1	६	2		
2	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1	7	17	—	55	16		
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1	7	17	—	55	6		
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1	7	17	—	25	6		
3	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	8	5	—	13	4		
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	8	5	—	13	4		
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	8	5	—	13	4		
4	रत्नागरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	2	—	2	1		
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	4	—	4	2		
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	4	—	4	2		
5	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—	1	1	1		
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—	1	1	1		
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—	1	1	1		
6	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	35	80	90	34	238	30		
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	33	75	65	15	188	22		
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	33	75	65	15	188	22		
7	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	15	13	—	28	44		
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	12	10	—	22	20		
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	12	10	—	22	20		
8	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	23	15	10	48	22		
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	23	15	16	54	23		
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	23	15	16	54	23		
9	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	7	5	—	12	4		
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	7	5	—	12	4		
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	7	5	—	12	4		

10	पुणे Pune	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	16	30	35	81	33
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	11	25	31	67	28
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	8	—	30	38	25
11	सातारा Satara	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	12	43	8	28	91	48
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	12	43	8	28	91	48
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	12	43	8	28	91	48
12	सोलापूर Solapur	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	7	14	3	24	8
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	5	12	2	19	6
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	2	8	1	11	4
13	कोल्हापूर Kolhapur	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	63	—	63	29
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	63	—	63	40
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	40	—	40	38
14	सांगली Sangli	.. 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	17	12	10	2	41	13
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	17	12	10	2	41	13
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	17	12	10	2	41	13
15	औरंगाबाद Aurangabad	.. 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	5	50	30	—	85	60
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	5	50	30	—	85	60
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	5	50	30	—	85	60
16	जालना Jalna	.. 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1	5	3	—	9	3
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1	5	3	—	9	3
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1	5	3	—	9	3
17	परभणी Parbhani	.. 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	29	14	17	3	63	17
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	30	15	17	3	65	20
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	30	15	19	3	67	20
18	बीड Beed	.. 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	4	45	16	1	66	18
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	4	48	19	1	72	20
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	4	50	20	—	74	20
19	नांदेड Nanded	.. 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	15	21	16	3	55	18
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	20	25	20	5	70	18
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	20	25	20	5	70	19
20	उस्मानाबाद Osmanabad	.. 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	16	15	9	5	45	20
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	16	15	9	5	45	21
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	16	15	9	5	45	21

तक्ता २०—चाळू TABLE XX — contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
21	लातूर Latur	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	15	21	16	3	55	16
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	20	25	20	5	70	17
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	20	26	20	5	71	17
22	बुलढाणा Buldhana	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	1	1	..	2	1
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	1	1	..	2	1
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	1	1	..	2	1
23	अकोला Akola	.. 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	3	6	4	—	13	4
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1	5	4	—	10	3
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1	5	4	—	10	3
24	अमरावती Amravati	.. 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	7	15	1	23	12
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	7	15	1	23	12
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	7	15	1	23	12
25	यवतमाळ Yeotmal	.. 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	6	11	7	—	24	7
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	6	11	7	—	24	7
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	6	11	7	—	24	7
26	नागपूर Nagpur	.. 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	11	16	—	27	8
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	9	10	12	31	9
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	9	10	8	27	8
27	वर्धा Wardha	.. 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	3	3	—	6	2
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	2	1	—	3	1
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	1	1	—	2	1
28	भंडारा Bhandara	.. 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	3	3	—	6	2
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	1	2	—	3	1
29	चंद्रपूर Chandrapur	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	12	10	2	24	8
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	11	8	1	20	5
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	9	6	1	16	3
30	गडचिरोली Gadchiroli	... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	2	1	..	3	1
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	2	1	..	3	1
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	1	1	..	2	1
एकूण Grand Total		... 1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	159	444	438	132	1173	441
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	166	439	409	129	1143	420
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	166	429	356	122	1073	405

२६२

५. (३) सहा ते चौदा वयोगटातील मुलांना मिळणाऱ्या शैक्षणिक सवलती.—६ ते १४ वयोगटातील मुलांना विना-
 देव्याची योजना भूतपूर्व मध्यप्रदेश राज्यात होती व तूतं ही योजना विदर्भातील नऊ जिल्ह्यांकरिता राबविण्यात येत आहे. आर्थिकदृष्ट्या
 मागासलेल्या विद्यार्थ्यांना सवलतीची योजना लागू केल्यानंतर त्याचप्रमाणे प्राथमिक शिक्षकांच्या मुलांना शैक्षणिक सवलती ही योजना लागू
 केल्यामुळे सहा ते चौदा या वयोगटातील बहुसंख्य विद्यार्थ्यांचा यामध्ये समावेश झाला आहे. जी मुले आर्थिकदृष्ट्या मागास विद्यार्थ्यांना
 मिळणाऱ्या सवलतीमध्ये येत नाहीत अशा इयत्ता ५ ते ७ वी मधील विद्यार्थ्यांचा समावेश या योजनेमध्ये होतो. ही योजना १९९६-९७
 शैक्षणिक वर्षापासून सर्वांना १० वी पर्यंत निशुल्क शिक्षण या योजनेत समाविष्ट झाली.

सहा ते चौदा वयोगटातील मुलांना मिळणाऱ्या शैक्षणिक सवलती
 Educational Concessions to the children of age-group 6 to 14

तक्ता २१ TABLE XXI

(रुपये हजारात/Rs. in thousands)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्ह्याचे नाव Name of the District	वर्ष Year	लाभधारकांची संख्या (माध्यमिक) No. of beneficiaries (Secondary)	खर्च/अंदाज Expenditure/Budget
1	2	3	4	5
1	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	12214	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	12635	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	—	—
2	अकोला Akola	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	7635	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	—	—
3	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	26000	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	26050	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	—	—
4	यवतमाळ Yavatmal	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	—	—
5	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	—	—
6	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	133	1
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	—	—
7	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	271	2
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	—	—
8	चंद्रपूर Chandrapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	—	—
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	—	—
9	गडचिरोली Gadchiroli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	112	1
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	—	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	—	—
एकूण Total		1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष)	46365	4
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित)	38685	—
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे)	—	—

५.४ प्राथमिक शिक्षकांच्या मुलांना फी माफी.—शासकीय मान्य खाजगी संस्था, स्थानिक स्वराज्य संस्था यामधील पूर्णकालिक प्राथमिक शिक्षकांच्या मुलांना फी-माफीची सवलत शासन निर्णय क्र. पीआरई/७०६७/एफ, दि. १८ जून १९६८ अन्वये देण्यात येते. ह्या सवलती सर्व शिक्षण स्तरावर दिल्या जातात. प्राथमिक शिक्षकांच्या मुलांना शिक्षण घेऊन आपली स्थिती सुधारावी हा या सवलतीचा हेतू आहे. शासन निर्णय क्रमांक पीआरई-७०८१/१५५५४७ (१२११) जीईएन-५, दिनांक २५ मार्च १९८१ अन्वये शासनाने १९८१-८२ सालापासून माध्यमिक शाळांना जोडल्या गेलेल्या ५ वी ते ७ वी च्या वर्गांना शिकविणाऱ्या एस. एस. सी./डी. एड. अथवा तत्सम परीक्षा उत्तीर्ण झालेल्या शिक्षकांच्या पाल्यांना प्राथमिक स्तरापासून उच्च स्तरपर्यंत मोफत शिक्षण (प्राथमिक शिक्षकांसाठी) जाहीर केले आहे. पूर्वी जी सवलत प्राथमिक शाळेत शिकवत असलेल्याच शिक्षकांच्या पाल्यांना होती याची व्याप्ती वाढविण्यात आलेली आहे.

लाभधारकांची संख्या व भाषेला खर्च दर्शविणारा तक्ता

Table showing the information regarding beneficiaries and expenditure etc.

तक्ता २२ TABLE XXII

(रुपये हजारत/Rs. in thousands)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्ह्याचे नाव व वर्ष Name of the District and Year	लाभधारकांची संख्या No. of beneficiaries					खर्च अंदाज Expen- diture Budget
		माध्यमिक Secon- dary	कनिष्ठ महा. Junior Colleges	इतर संस्था Other Insti- tutes	एकूण Total		
1	2	3	4	5	6	7	
1 मुंबई Mumbai	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	2642	1181	167	3990	150.3	
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	938	295	1233	101.00	
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	938	295	1232	100.00	
2 ठाणे Thane	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	4460	1500	—	5960	135	
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	209	—	209	16	
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	219	—	209	16	
3 रायगड Raigad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	3830	1570	—	5400	319	
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	1600	—	1650	114	
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	1650	—	1650	114	
4 रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1492	684	176	2352	197	
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	684	176	860	117	
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	684	176	860	117	
5 सिंधुदुर्ग Sindhudurga	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1421	395	100	1916	59	
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	410	105	515	72	
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	425	109	534	86	
6 नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	9050	3000	125	12175	200	
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	1000	—	1000	135	
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	1500	—	1500	160	
7 धुळे Dhule	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	7000	1300	100	8400	10	
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	1500	220	1720	10	
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	1500	230	1730	10	
8 जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	6400	1880	106	8286	350	
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	3765	127	3892	224	
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	3775	205	3980	230	
9 अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	3854	1394	45	5293	312	
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	1620	—	1620	165	
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	1584	—	1584	165	
10 पुणे Pune	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	4384	2500	—	6884	949	
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	2600	—	2500	194	
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	2750	—	2750	225	

तक्ता २२—बालू TABLE XXII—contd.

1	2	3	4	5	6	7	
11	सातारा	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1571	1262	254	3067	229
	Satara	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	1234	221	1455	123
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	1397	248	1645	123
12	सांगली	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	2782	1284	180	4246	241
	Sangli	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	1391	195	1586	100
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	1391	195	1586	100
13	सोलापूर	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	5045	846	21	5912	402
	Solapur	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	900	—	900	95
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	950	—	950	98
14	कोल्हापूर	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	2700	1570	550	4820	620
	Kolhapur	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	1270	490	1760	250
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	1260	500	1760	250
15	ओरंगाबाद	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	2150	900	—	3050	120
	Aurangabad	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	900	—	900	120
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	900	—	900	120
16	जालना	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	752	232	—	948	11
	Jalna	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	135	—	35	11
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	235	—	235	11
17	परभणी	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	66	106	8	180	250
	Parbhani	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	110	—	110	250
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	110	—	110	250
18	बीड	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1410	488	30	1928	109
	Beed	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	480	—	480	100
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	490	—	490	110
19	नांदेड	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	530	135	—	665	80
	Nanded	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	—	—	—	80
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	—	—	—	85
20	उस्मानाबाद	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1325	230	340	1080	18
	Osmanabad	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	230	100	330	20
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	230	100	330	20
21	लातूर	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	564	671	329	1564	139
	Latur	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	675	300	975	140
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	680	300	980	140
22	बुलढाणा	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1993	665	—	2958	175
	Buldhana	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	2035	782	—	2817	179
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	2055	79	—	2134	181
23	अकोला	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	2516	596	—	3112	123
	Akola	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	2591	613	—	3204	126
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	2669	632	—	3301	130
24	अमरावती	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	3039	2209	—	5248	204
	Amravati	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	3110	2210	—	5320	221
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	3110	2210	—	5920	221
25	यवतमाळ	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1421	607	13	2041	129
	Yeatmal	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1500	875	—	2375	100
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1500	890	2	2392	100
26	वर्धा	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	161	109	—	270	35
	Wardha	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	112	6	118	25
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	125	10	135	25
27	नागपूर	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	812	473	12	1297	90
	Nagpur	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	946	24	970	50
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	1419	36	1455	110

तक्ता २२—भाग TABLE XXII—contd.

1	2	3	4	5	6	7	
28	भंडारा	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	3715	1500	—	5215	261
	Bhandara	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	1500	—	1500	112
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	1500	—	1510	112
29	चंद्रपूर	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1218	155	6	1379	90
	Chandrapur	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	140	10	150	25
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	165	20	185	25
30	गडचिरोली	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	294	231	—	525	40
	Gadchiroli	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	260	10	270	25
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	290	16	305	35
	एकूण ...	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	78577	29873	1562	11012	6094
	Grand	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	9236	28989	2279	40504	3309
	Total	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	9334	29988	2441	41763	3449

५.५ आर्थिकदृष्ट्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शुल्क सवलती

'आर्थिकदृष्ट्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना मोफत शिक्षण ही योजना १९ मे १९५९ पासून महाराष्ट्रामध्ये राबविण्यात येत होती शासन निर्णय, शिक्षण व समाजकल्याण विभाग, क्रमांक इबीसी/१७६३/एच, दिनांक १९ जून १९६४ अन्वये या योजनेचे सुधारित नियम ठरविलेले आहे.

शासनाने शासन निर्णय क्र. इ. बी.सी/१०९२/१२२१/साशि-५ दि. ३० मार्च १९९३ अन्वये इबीसी योजनेखाली फी सवलतीच्या बाबतीत वार्षिक उत्पन्नाची मर्यादा माध्यमिक स्तर ते पदव्युत्तर स्तर अशा सर्व स्तरांसाठी १९९२-९३ पासून रु. १५,००० पर्यंत ठरविलेली आहे.

ही सवलत मिळण्यासाठी उत्पन्न मर्यादेची जी अट घालण्यात आली आहे ती अट विद्यार्थी पूर्ण करित असल्याबद्दल विद्यार्थ्यांस किंवा त्यांच्या पाल्यास उत्पन्नाचे प्रमाणपत्र राजपत्रित अधिकारी, मानसेवा दंडाधिकारी, विशेष कार्यकारी अधिकारी, सरपंच, स्थानिक स्वराज्य संस्था इत्यादीचे अध्यक्ष यांनी प्रमाणित (स्वाक्षांकित) केलेले सादर करावयास लागते. चुकीचे प्रमाणपत्र देणाऱ्या विद्यार्थ्यांस त्याला मिळालेल्या फी सवलतीच्या रकमेच्या दुप्पट रक्कम शासनास परत करावी लागते, तसेच विद्यार्थी १८ वर्षांवरील असल्यास निलंबितही करता येतो.

आर्थिकदृष्ट्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना मोफत शिक्षण ही योजना आतापर्यंत माध्यमिक/उच्च माध्यमिक/वरिष्ठ महाविद्यालये/विद्यापीठांय इत्यादी सर्व स्तरांवरील शिक्षण देणाऱ्या अनुदानित संस्थांमधून देण्यात येत होती. माध्यमिक/उच्च माध्यमिक/महाविद्यालयांत इतरावरील अनुदानाच्या नवीन सूत्रानुसार १०० टक्के वेतन अनुदानामुळे शिक्षण फीची रक्कम वगळून इतर फीच्या रकमेची संस्थांना प्रतिपूर्ती करण्यात येते.

शासन निर्णय, शिक्षण व सेवायोजन विभाग क्रमांक इबीसी/१०८४/५४५७६/(२६३०)/साशि-५, दिनांक १ ऑक्टोबर १९८५ अन्वये या योजनेचा लाभ विना अनुदानित तत्वावरील माध्यमिक शाळा, कनिष्ठ महाविद्यालये व कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांना देण्यात आला. मात्र विना अनुदानित संस्थामधून जरी जास्त फी आकारण्यात येत असली तरी फी सवलत प्रमाणित दराने (अनुदानित संस्थेमध्ये शासनाने ठरविलेल्या दरानुसार) देण्यात येते. विना अनुदानित संस्थांना इतर फीबरोबर शिक्षण शुल्काचीही प्रतिपूर्ती करण्यात येते. ह्या योजनेचा इयत्ता १ ते १० वी सर्वांना निःशुल्क शिक्षण या योजनेत १९९६-९७ पासून समावेश झाला आहे.

अ. नं. जिल्ह्याचे नाव वर्ष
Sr. Name of Year
No. the District

प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांची वर्गवारी
Categorywise enrolment

			माध्यमिक Secondary	कनिष्ठ महाविद्या- लयीन Junior College	इतर संस्था Other Institutes	एकूण Total
1	3		4	5	6	7
1	बृहन्मुंबई Gr. Mumbai	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	890159	177728	2570	1070527
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	899060	175367	2600	1077027
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	908050	176950	2655	1087655
2	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	381684	56060	6900	444644
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	381784	56110	6950	444844
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	407200	58915	7290	473405
3	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	33500	8549	717	42766
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	9000	750	9750
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	10000	750	10750
4	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	8529	11346	1271	102146
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	11654	1296	12950
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	11654	1322	12976
5	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	58480	9626	1159	69265
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	9818	1182	11000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	9830	1205	11035
6	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	160000	17350	19500	196850
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	165000	17850	19500	202350
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	170000	17900	19700	207600
7	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	190700	40880	2500	234080
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	195700	41173	2049	238922
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	200000	41653	2064	243717
8	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	188510	42525	4380	234515
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	178090	40650	4400	223140
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	180000	40000	4450	224150
9	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	159466	20450	1926	181872
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	22304	1355	23659
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	22395	1375	23770
10	पुणे Pune	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	280640	73470	1400	355510
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	75477	1465	76942
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	77550	1550	79100
11	सातारा Satara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	202706	32502	2796	238004
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	34607	2835	37442
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	34657	2859	37516
12	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	179882	28926	3841	212649
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	19001	3862	22863
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	19001	3862	22863
13	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	281000	23000	2500	306500
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	25000	2700	17700
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	27000	2900	29900

(S) Economically Backward Class Fee Concession
TABLE XXIII

(रुपये हजारत/Rs. in thousands)

माध्यमिक Secondary	लाभधारकांची संख्या No. of Beneficiaries			एकूण Total (12 to 18)	खर्च/अंदाज- पत्रक एकूण Expenditure/ Budget Total	अशासकीय शाळांना फीच्या परिपूर्तीकरिता झालेला अंदाजे खर्च Estimated Expenditure on reimbursement of tuition fees in Non- Government	
	उच्च माध्यमिक Junior College	इतर संस्था Other Institutes	माध्यमिक उच्च माध्यमिक शाळा Secondary Schools			शाळा Junior Colleges/ Higher Secondary Schools	
8	9	10	11	12	13	14	
13070	3747	604	17421	580	209	370	
—	1203	21	1224	88	—	88	
—	1270	25	1295	93	—	93	
55500	6800	1584	63894	1384	726	500	
—	4515	75	4590	598	—	590	
—	4740	77	4815	600	—	592	
30500	8049	717	39266	2990	93	26	
—	8050	720	8770	646	—	27	
—	8050	700	9200	650	—	28	
35954	3639	1227	40820	1096	213	114	
—	3639	1227	4866	484	—	114	
—	3639	1227	4866	484	—	114	
24383	6479	720	31582	1529	245	116	
—	2609	735	3344	561	—	96	
—	2740	750	3490	593	—	96	
9750	9150	1500	33900	2310	100	450	
—	4673	500	24850	2700	—	235	
—	4700	600	25150	2850	—	235	
43500	17297	2500	63297	2700	120	870	
—	17297	2049	19446	2800	—	870	
—	18297	2064	20361	2900	—	900	
104930	15952	2736	188243	6800	492	800	
—	17120	2904	46166	5417	—	855	
—	17462	2921	46675	5450	—	875	
154087	18591	1751	174429	3804	—	—	
—	20276	1232	21508	1458	—	—	
—	20359	1250	21609	1461	—	—	
64053	19941	1094	85088	4809	3008	—	
—	20340	1120	41460	3000	—	—	
—	20650	1195	21805	2500	—	—	
100385	25991	1872	128248	7448	1563	798	
—	26014	1890	27904	1862	—	814	
—	26144	1907	28051	1862	—	839	
120100	23210	3380	146690	2394	2300	200	
—	18219	3410	21629	1445	—	200	
—	18219	3410	21629	1445	—	200	
241000	20000	1500	262500	4800	—	—	
—	24000	2600	303100	4900	—	—	
—	26200	2800	319500	5000	—	—	

1	2	3	4	5	6	7
14	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	1,76,371	46,525	1,149	2,24,045
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	46,807	1,244	48,051
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	47,650	1,347	48,997
15	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	65,500	9,700	4,300	79,500
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	10,700	—	10,700
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	11,000	—	11,000
16	जालना Jalna	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	22,615	3,550	3,550	5,350
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	21,724	160	21,884
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	22,724	160	22,884
17	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	47,982	23,745	150	71,877
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	24,235	—	24,235
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	24,300	—	24,300
18	बीड Beed	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	95,617	898	1,089	1,05,686
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	9,000	—	9,000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	9,500	—	9,500
19	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	1,69,837	23,503	1,500	1,94,840
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	24,000	—	24,000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	24,500	—	24,500
20	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	95,755	8,230	9,035	1,13,020
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	8,300	9,100	17,400
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	8,500	9,150	17,650
21	लातूर Latur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	1,30,700	18,000	430	1,49,130
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	18,000	430	18,430
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	18,000	440	18,440
22	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	13,121	17,779	7,864	32,764
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	18,134	8,022	26,156
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	18,315	8,101	26,416
23	अकोला Akola	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	91,300	19,940	1,907	1,13,140
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	20,538	1,964	22,502
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	20,254	2,023	13,177
24	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	9,592	19,148	5,558	34,298
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	19,148	5,558	24,706
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	20,855	5,821	26,676
25	यवतमाळ Yeotmal	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	32,000	25,000	2,300	59,300
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	26,000	2,500	28,500
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	27,000	2,600	29,600
26	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	45,910	16,320	11,412	73,642
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	17,500	17,000	34,500
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	18,000	17,500	25,500
27	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	57,737	23,247	—	80,989
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	23,944	—	23,944
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	24,662	—	24,662
28	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	58,580	10,675	9,170	78,425
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	11,220	9,290	20,510
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	11,400	9,375	20,775
29	चंद्रपूर Chandrapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	24,321	12,627	18,138	55,086
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	23,379	19,571	42,950
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	25,441	20,807	46,248
30	गडचिरोली Gadchiroli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	50,553	9,151	1,210	60,914
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	9,743	1,305	11,048
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	10,109	1,393	11,502
		1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	42,83,755	8,39,532	1,32,015	52,54,302
	एकूण ..	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	18,19,641	8,70,385	1,27,088	28,17,112
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	18,65,250	8,90,615	1,30,699	28,86,564

TABLE XXIII—contd.

8	9	10	11	12	13	14
166214	43168	865	210247	3194	1850	733
—	43608	936	44544	1250	—	360
—	45568	994	46562	1500	—	425
60000	9850	3900	73750	3800	950	657
—	10700	—	10700	4600	1000	700
—	11000	—	11000	4600	1000	700
22665	3430	4050	30145	785	120	110
—	3575	150	3725	350	80	60
—	3775	155	3930	355	90	70
45865	20565	160	66590	1519	—	—
—	21355	170	21525	—	—	—
—	22642	—	22642	—	—	—
52603	6846	456	59905	1024	1024	469
—	6900	—	6900	—	—	—
—	6900	—	6900	—	—	—
52053	6553	989	59505	2253	215	3770
—	7500	1000	85000	2500	2500	4000
—	7500	1000	85000	2500	3000	5000
93000	6130	1280	44410	1310	1200	3000
—	3200	1300	4500	1315	1250	3025
—	6300	1400	7700	1400	1350	3025
130700	18000	428	149128	3739	2500	1239
—	18000	428	18428	3800	2500	1239
—	18000	430	18430	3950	2600	1340
70548	6042	1040	77630	2570	12	4
—	6180	1060	7240	2580	12	5
—	6280	1070	7350	2620	12	5
85923	7585	775	94283	2878	2	1
—	7812	798	8610	2964	2	1
—	8046	822	8868	3053	2	1
94830	9148	5030	109008	1995	5	1
—	9250	5200	14450	—	5	1
—	9250	5240	14490	—	5	1
27677	2649	1254	31580	968	2	1
—	3885	912	4797	—	3	1
—	3885	912	4797	—	3	1
17027	22353	—	93380	2476	250	1523
—	23023	—	23023	2000	—	712
—	23713	—	23713	2500	—	714
42497	5154	9272	56923	2814	840	1774
—	7000	15219	22219	3000	—	712
—	7000	16000	23000	3500	—	900
35415	8961	6499	50875	1520	—	1668
—	9243	6605	15848	1800	—	612
—	9510	6775	16285	1850	—	615
39920	14369	9615	63904	3684	1217	1915
—	7237	12220	19457	1940	—	820
—	10584	13782	24366	2500	—	915
1970	2462	1144	5576	971	115	190
—	2663	1110	3773	510	—	145
—	2910	1250	6160	625	—	215
1982119	372111	67942	2422172	80394	230052	396176
—	359186	65591	424777	53538	7352	12033
—	735773	68716	444489	56841	8062	13494

५.६ माजी सैनिकांच्या मुलांना/मुलींना/पत्नींना/विधवांना शैक्षणिक सवलती

शासन निर्णय शिक्षण विभाग क्रमांक एनडीएफ-१०७२/२८८७-९३, दिनांक १० नोव्हेंबर १९७२ अन्वा सैनिकांच्या मुलांना मुलींना/रत्नींना आणि विधवांना शैक्षणिक सवलती देण्याबाबतची सुधारित योजना लागू करण्यात आली. त्यानंतर ह्या योजनेची व्याप्ती वाढवून माजी सैनिकांच्या मुलांना/मुलींना/रत्नींना/विधवांना त्यांनी महाराष्ट्र राज्याचे अधिकार प्रमाणपत्र दाखल केल्यास, अथवा महाराष्ट्रात भरती झालेल्या नगर वा तोंदळ आणि बायुदलातून तत्सम दर्जाच्या हुद्यासयत वा हुद्यापेक्षा कमी हुद्यावरून निवृत्त झालेल्या माजी सैनिकांच्या मुलांना/मुलींना/रत्नींना/विधवांना शैक्षणिक सवलती देण्याची योजना शासन निर्णय क्रमांक एनडीएफ/१०७९/२२२९२०/(५३७), साशि-५, दिनांक १४ जानेवारी १९८५ च्या वर्षापासून कार्यान्वित करण्यात आली. शासनाने शासन निर्णय क्रमांक एनडीएफ १०९४ (१६६८/९४)साशि-५ दिनांक १३ सप्टेंबर १९९४ अन्वये १९९४-९५ पासून सुधारित दरवाढ केली आहे.

माजी सैनिकांच्या मुलांना/मुलींना/पत्नींना/विधवांना शैक्षणिक सवलतीची योजना
Scheme of educational concessions to the children, wives of the ex-servicemen

तक्ता २४ TABLE XXIV

(रुपये हजारात/Rs. in thousands)

स.क्र. Sr. No.	जिल्ह्याचे नाव Name of the District	वर्ष Year	प्राथमिक Primary	माध्यमिक Secondary	कनिष्ठ महा- विद्यालय Jr. Colleges	इतर Others	एकूण Total	खर्च Expenditure
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	बहामंबई Mumbai	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	132	690	262	98	1182	530
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	175	511	302	136	1124	331
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	195	944	345	153	1637	764
2	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	177	609	162	35	983	142
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	160	638	345	—	1143	185
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	160	638	345	—	1143	185
3	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	—	100	28	—	128	45
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	—	95	30	—	125	47
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	—	90	23	—	113	48
4	रत्नागिरी Ratangiri	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	254	628	168	17	1067	176
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	274	635	182	31	1122	180
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	274	635	182	31	1122	180
5	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	205	610	215	15	1045	159
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	211	616	220	20	1067	164
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	217	621	223	23	1084	167
6	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	3	292	51	—	346	56
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	13	309	80	—	402	62
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	11	304	120	—	435	74
7	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	19	232	28	9	288	60
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	28	254	34	15	331	70
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	30	264	36	16	346	80
8	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	75	645	264	101	1085	185
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	75	645	232	318	1270	250
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	75	645	240	318	1278	260
9	अहमदनगर Ahmadnagar	1996-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	691	1442	282	27	2442	427
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	878	1442	282	27	2629	444
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	878	1442	282	27	2629	444
10	पुणे Pune	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	1500	1106	2170	1587	6363	721
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	1575	2216	2350	1650	7791	950
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	1750	2800	2570	1975	9095	1175

तक्ता २४—चालू TABLE XXIV—contd.

11	2	3	4	5	6	7	8	9		
11	सातारा	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	5530	2272	1822	..	9624	1206
	Satara	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	5640	2317	1858	..	9815	1321
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	5753	2364	1895	..	10012	1321
12	सोलापूर	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	381	892	138	30	1441	85
	Solapur	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	381	892	138	30	1441	87
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	..	380	900	135	30	1445	89
13	सांगली	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	4782	2369	690	—	7792	905
	Sangli	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	4782	2360	690	—	7832	964
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	4976	2476	703	87	8242	1000
14	कोल्हापूर	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	1864	1800	256	98	4018	58
	Kolhapur	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	1894	1823	282	113	4111	368
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	1923	1855	309	127	4214	390
15	औरंगाबाद	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	450	650	130	—	1230	105
	Aurangabad	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	408	800	200	—	1400	160
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	400	800	200	—	1400	160
16	जालना	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	55	73	45	—	173	35
	Jalna	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	63	79	48	—	190	40
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	65	80	50	—	195	45
17	परभणी	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	165	320	155	—	640	26
	Parbhani	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	250	425	230	—	905	34
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	300	565	375	—	1240	34
18	बीड	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	280	604	66	2	952	142
	Beed	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	305	667	96	2	1070	187
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	319	679	106	2	1106	197
19	नांदेड	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	83	71	21	23	198	36
	Nanded	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	90	80	30	30	230	45
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	90	80	30	30	230	45
20	उस्मानाबाद	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	315	1020	140	35	1510	171
	Osmanabad	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	320	1030	145	40	1535	173
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	325	1040	150	45	1560	176
21	लातूर	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	165	303	103	240	811	117
	Latur	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	165	305	105	240	815	118
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	165	305	105	240	815	118
22	बुलढाणा	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	259	920	119	50	1348	181
	Buldhana	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	261	929	130	51	1371	181
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	265	940	132	51	1388	841
23	अकोला	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	82	95	38	—	215	46
	Akola	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	...	140	160	40	—	340	47
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	140	160	51	—	351	4
24	अमरावती	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	...	191	43	45	19	298	88
	Amravati	1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	..	191	43	45	19	298	88
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	...	198	44	49	—	291	85

तक्ता २४—चालू TABLE XXIV—contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	
25	यवतमाळ Yeotmal	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	77	91	49	—	217	34
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	75	95	50	—	220	35
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	75	100	50	—	225	35
26	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	5	20	16	9	50	13
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	7	22	20	13	62	14
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	10	25	22	15	72	15
27	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	10	12	40	48	110	25
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	35	66	45	50	196	35
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	40	68	65	60	233	45
28	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	—	27	18	4	49	13
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ..	—	27	19	4	50	13
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	—	27	19	4	50	13
29	चंद्रपूर Chandrapur	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ..	10	165	45	5	225	43
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	20	115	45	5	185	35
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	12	90	34	6	142	30
30	गढचिरोली Gadchiroli	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष) ...	3	5	8	—	16	4
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित) ...	5	8	12	—	25	7
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे) ...	6	10	15	—	31	9
		1995-96 (Actuals)	एकूण ...	17723	18097	7574	2452	45846	6126
		1996-97 (Anticipated)	Total ...	18413	19309	8285	2794	49101	6627
		1997-98 (Estimated)	...	19032	20991	8861	3240	52124	7417

५ (७) मुलींना इयत्ता १ ली ते १२ वी पर्यंत मोफत शिक्षण

महाराष्ट्र राज्यातील मुलींना मोफत शिक्षण देण्याचा घोरणात्मक निर्णय शासनाने शासन निर्णय क्रमांक एफईडी/१०७३/१५१६७२/साशि-५, दिनांक २४ ऑगस्ट १९८३ अन्वये राज्यातील शासन मान्य अनुदानित माध्यमिक शाळांतील मुलींना इ. ५ वी ते १० वी पर्यंत शिक्षण सन १९८३-८४ च्या शैक्षणिक वर्षापासून मोफत करण्याचा निर्णय जाहीर केला. त्यानंतर पुन्हा शासनाने राज्यातील सर्वच मुलींना मोफत शिक्षण देण्याच्या हेतूने शासन निर्णय क्रमांक एफईडी/१०८४/(२५६८)/साशि-५, दिनांक ६ फेब्रुवारी १९८७ अन्वये इ. १ ली ते १२ वी पर्यंतचे शिक्षण राज्यातील सर्वच मुलींना मोफत केलेले आहे. या योजनेचा समावेश इ. १ ली ते १० वी सर्वांना मोफत शिक्षण या योजनेत १९९६-९७ पासून झाले आहे.

तक्ता २५

TABLE XXV

(रु. हजारात/Rs. in thousands)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हाचे नाव Name of District	वर्ष Year	शाळांची संख्या No. of schools		लाभार्थींची संख्या No. of Beneficiaries		प्रत्यक्ष झालेला खर्च Actual expenditure incurred
			अनुदानित Aided	विना अनुदानित Unaided	अनुदानित Aided	विना अनुदानित Unaided	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	बृहन्मुंबई Mumbai	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	773	367	189840	4057	7406
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	83	376	93571	5000	6900
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	795	385	1310 0	5300	7375
2	ठाणे Thane	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	420	320	4968	1288	1270
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	435	350	9955	549	635
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	450	375	9975	545	640
3	रायगड Raigad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	185	107	35000	6090	1161
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	221	79	5000	150	100
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	225	82	4000	100	100
4	रत्नागिरी Ratnagari	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	203	79	30082	1676	688
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	203	79	3069	374	274
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	203	79	3069	374	274
5	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	155	26	28617	699	293
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	157	26	2245	224	99
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	159	26	2811	249	100
6	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	393	207	81328	18672	1596
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	137	10	1600	600	260
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	149	13	100	40	270
7	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	294	104	50237	29308	1800
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	300	110	7745	2390	680
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	305	115	8060	2390	750
8	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	620	93	93326	2735	3776
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	625	95	3130	803	500
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	630	100	3130	813	550
9	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	369	175	54609	19527	2069
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	400	140	10000	5200	304
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	424	150	8000	3000	220
10	पुणे Pune	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	470	403	233000	21000	4840
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	198	26	15000	1000	320
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	210	40	12000	700	380
11	सातारा Satara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	322	146	3718	1500	577
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	346	146	3792	1530	666
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	353	126	3868	1560	700
12	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	363	51	37269	3100	1882
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	363	58	8041	3195	1148
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	363	58	8041	3195	1148
13	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	378	168	26500	4200	3244
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	390	180	74000	300	200
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	402	192	4000	200	160
14	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	445	109	51240	14520	2400
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	452	125	12840	7691	900
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	458	158	13156	7955	1100
15	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ...	220	120	44000	11000	15
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ...	220	253	60000	16000	2935
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	230	253	60000	16000	2935

तक्ता २५-वाल
TABLE XXV—contd.

1	2	3	4	5	6	7	8
16	जालना Jalna	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	44	29	5562	447	70
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	11	24	1000	650	130
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	12	26	1100	660	132
17	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	165	210	19815	24653	453
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	180	220	22645	26844	465
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	200	250	25650	28930	465
18	बीड Beed	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	244	191	36417	22263	2249
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	256	195	36500	22300	2300
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	256	195	36500	22300	2300
19	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	210	19	23105	2000	9273
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	220	30	25000	2200	1000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	220	30	25000	2500	1000
20	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	169	66	41493	7050	299
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	172	68	41600	7150	300
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	175	70	71700	7250	302
21	लातूर Latur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	307	67	86762	11517	20
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	311	67	90000	12500	22
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	315	67	95000	15520	25
22	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	284	75	43102	2568	8668
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	284	75	43522	2593	8725
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	284	75	45423	3258	8900
23	अकोला Akola	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	331	105	28876	12375	1759
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	340	108	29742	12746	1811
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	350	111	30624	13128	1866
24	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	431	34	46142	3016	2000
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	431	34	46215	3118	2150
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	431	34	46215	3118	2150
25	यवतमाळ Yeotmal	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	241	199	32977	1557	836
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	242	199	37000	1580	836
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	242	199	37010	1590	836
26	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	145	31	30630	8397	1042
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	60	16	10993	6970	372
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	62	18	11253	6448	375
27	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	216	97	37225	6968	1058
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	70	14	4570	1919	475
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	70	14	450	1919	475
28	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	301	96	169800	29335	2106
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	36	15	11275	2530	380
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	38	17	11350	2580	385
29	चंद्रपूर Chandrapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	116	97	37225	6967	1058
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	70	14	4570	1919	750
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	70	14	4575	1630	453
30	गडचिरोली Gadchiroli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	100	81	16478	3343	509
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	27	13	2137	330	200
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	30	13	2300	350	225
एकूण Total	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	8914	3972	1663477	281878	64377	
	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	7944	3145	650157	152368	35847	
	1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	8111	3285	719480	153992	15651	

५.(८) राष्ट्रीय शिक्षक कल्याण प्रतिष्ठानास अंशदान.—राष्ट्रीय शिक्षक कल्याण प्रतिष्ठान ही शिक्षकांच्या कल्याणाची काळजी घेणारी भारत सरकारची संस्था आहे. आपदग्रस्त शिक्षक व त्यांच्या कुटुंबियांना आर्थिक सहाय्य देण्याचे कार्य हे प्रतिष्ठान करते. राज्य सरकारा ह्या प्रतिष्ठानास प्रतिवर्षी रु. २५,००० अंशदान देते. दरवर्षी संपूर्ण देशभर पाच सप्टेंबर हा दिवस शिक्षकदिन म्हणून साजरा केला जातो या दिवशी जनतेकडून निधी गोळा केला जातो. शिक्षक कल्याण निधी तिकीटांच्या छपाईचा खर्च शासन करते. शिक्षक कल्याण निधीच्या तिकिट विक्रीतून मिळालेल्या देण्या शिक्षक कल्याण प्रतिष्ठान ह्या संस्थेत जमा होतात. जे शिक्षक स्वतःच्या किंवा कुटुंबियांच्या आजारपणामुळे अडचणीत असतात अशा शिक्षकांना आर्थिक सहाय्य दिले जाते. अशा प्रकारचे आर्थिक सहाय्य देण्यासाठी प्रतिवर्षी राज्यांना त्यांनी जमा केलेल्या रकमेपैकी ९० टक्के रक्कम दिली जाते. ह्या निधीतून गरजू शिक्षकांना आर्थिक सहाय्य दिले जाते.

राष्ट्रीय शिक्षक कल्याण प्रतिष्ठान, नवी दिल्ली, यांनी घालून दिलेल्या नवीन पद्धतीप्रमाणे शिक्षक कल्याण निधीची सर्व रक्कम परस्पर स्टेट बँक ऑफ इंडिया, मुंबई यांचेकडे जमा होते. यापैकी ९० टक्के रक्कम सरर बँक महाराष्ट्र राज्य शिक्षक कल्याण निधी समिती यांचेकडे जमा करते व उरलेली १० टक्के रक्कम राष्ट्रीय शिक्षक कल्याण प्रतिष्ठान, नवी दिल्ली, यांचेकडे जमा केली जाते. सन १९९५-९६ यावर्षी तिकीट विक्रीच्या रूपाने जनतेकडून एकूण रु. १८,४६,८३८.४० देणगी मिळाली.

आर्थिक सहाय्यासाठी आलेल्या अर्जांची संख्या, केलेले सहाय्य व खर्च दर्शविणारा तक्ता

Table showing the No. of applications received for financial assistance granted and Expenditure etc.

तक्ता २६

TABLE XXVI

(रु. हजारत/Rs. in thousands)

अ. नं. Sr. No.	जिल्हाचे नाव Name of District	आर्थिक सहाय्यासाठी अर्जदारांची संख्या No. of applicants for financial assistance			लाभधारकांची संख्या No. of beneficiaries			मंजूर केलेले आर्थिक सहाय्य Assistance paid		
		प्रत्यक्ष 1995-96 (Actuals)	अपेक्षित 1996-97 (Anticipated)	अंदाजे 1997-98 (Estimated)	प्रत्यक्ष 1995-96 (Actuals)	अपेक्षित 1996-97 (Anticipated)	अंदाजे 1997-98 (Estimated)	प्रत्यक्ष 1995-96 (Actuals)	अपेक्षित 1996-97 (Anticipated)	अंदाजे 1997-98 (Estimated)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	मुंबई	2	4	4	2	4	4	2	4	4
2	ठाणे	12	14	14	11	13	13	9	10	10
3	रायगड	21	23	23	19	21	21	22	24	24
4	रत्नागिरी	15	17	17	12	14	14	11	13	13
5	नाशिक	5	7	7	4	6	6	3	5	5
6	धुळे	25	27	27	21	23	23	16	19	19
7	जळगाव	13	15	15	13	15	15	11	13	13
8	अहमदनगर	16	18	18	11	13	13	10	11	11
9	पुणे	2	4	4	2	4	4	3	5	5
10	सातारा	15	17	17	13	15	15	11	13	13
11	सांगली	16	18	18	14	16	16	11	13	13
12	सोलापूर	15	17	17	13	15	15	12	14	14
13	कोल्हापूर	3	5	5	3	5	5	4	6	6
14	भीरंगाबाद	3	5	5	3	5	5	4	6	6
15	जालना	12	14	14	12	14	14	13	15	15
16	परभणी	4	6	6	3	5	5	3	5	5
17	बीड	12	14	14	10	12	12	14	16	16
18	नांदेड	9	11	11	7	9	9	8	10	10
19	उस्मानाबाद	13	15	15	11	13	13	15	17	17
20	लातूर	10	12	12	9	11	11	10	12	12
21	बुलढाणा	15	17	17	15	17	17	20	22	22
22	अकोला	8	10	10	8	10	10	10	12	12
23	अमरावती	17	19	19	13	15	15	16	18	18
24	यवतमाळ	8	10	10	8	10	10	9	11	11
25	वर्धा	3	5	5	3	5	5	3	5	5
26	नागपूर	3	5	5	3	5	5	4	6	6
27	भंडारा	2	4	4	1	3	3	1	3	3
28	चंद्रपूर	15	17	17	14	16	16	14	16	16
29	सिध्दुर्ग	3	5	5	2	4	4	2	4	4
30	गडचिरोली	15	17	17	14	16	16	14	16	16
	एकूण	312	372	372	274	333	333	285	343	343

1	2	3	4	5	6	7
14	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	1,76,371	46,525	1,149	2,24,045
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	46,807	1,244	48,051
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	47,650	1,347	43,997
15	ओरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	65,500	9,700	4,300	79,500
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	10,700	—	10,700
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	11,000	—	11,000
16	जालना Jalna	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	22,615	3,550	3,550	5,350
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	21,724	160	21,884
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	22,724	160	22,884
17	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	47,982	23,745	150	71,877
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	24,235	—	24,235
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	24,300	—	24,300
18	बीड Beed	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	95,617	898	1,089	1,05,686
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	9,000	—	9,000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	9,500	—	9,500
19	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	1,69,837	23,503	1,500	1,94,840
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	24,000	—	24,000
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	24,500	—	24,500
20	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	95,755	8,230	9,035	1,13,020
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	8,300	9,100	17,400
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	8,500	9,150	17,650
21	लातूर Latur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	1,30,700	18,000	430	1,49,130
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	18,000	430	18,430
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	18,000	440	18,440
22	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	13,121	17,779	7,864	32,764
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	18,134	8,022	26,156
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	18,315	8,101	26,416
23	अकोला Akola	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	91,300	19,940	1,907	1,13,140
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	20,538	1,964	22,502
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	20,254	2,023	13,177
24	अमरावती Amravati	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	9,592	19,148	5,558	34,298
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	19,148	5,558	24,706
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	20,855	5,821	26,676
25	यवतमाळ Yavatmal	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	32,000	25,000	2,300	59,300
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	26,000	2,500	28,500
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	27,000	2,600	29,600
26	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	45,910	16,320	11,412	73,642
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	17,500	17,000	34,500
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	18,000	17,500	25,500
27	वर्धा Wardha	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	57,737	23,247	—	80,989
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	23,944	—	23,944
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	24,662	—	24,662
28	भंडारा Bhandara	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	58,580	10,675	9,170	78,425
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	11,220	9,290	20,510
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	11,400	9,375	20,775
29	चंद्रपूर Chandrapur	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	24,321	12,627	18,138	55,086
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	23,379	19,571	42,950
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	25,441	20,807	46,248
30	गडचिरोली Gadchiroli	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	50,553	9,151	1,210	60,914
		1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	—	9,743	1,305	11,048
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	—	10,109	1,393	11,502
		1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ..	42,83,755	8,38,532	1,32,015	52,54,302
	एकूण	1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ..	18,19,641	8,70,383	1,27,088	28,17,112
		1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ..	18,65,250	8,90,615	1,30,699	28,86,564

शासनमान्य अनुदानित व विना अनुदानित शैक्षणिक संस्थात शिक्षणाच्या १ ते १० इत्तेतील शिक्षणाच्या सर्व विद्यार्थ्यांना निःशुल्क शिक्षण शालेय शिक्षण विभाग, शासन निर्णय क्रमांक एफइडी-१०९६/प्र.क्र-१९७८/९६/साशि-५, दिनांक १३ जून १९९६ अन्वये १९९६-९७ पासून शासन मान्य अनुदानित व विना अनुदानित शाळांमधील इयत्ता पहिली ते दहावीमध्ये शिक्षण घेणाऱ्या सर्व विद्यार्थ्यांना, प्रमाणीत शुल्क दराने मोफत शिक्षण योजना लागू करण्यात आली आहे.

या सवलतीस पात्र होण्यासाठी खालील अटीची पूर्तता होणे आवश्यक आहे.

१. प्रमाणित शुल्क दराप्रमाणे प्रतिपूर्ती केली जाईल.
२. आम जनतेस/प्राथमिक शिक्षण ज्यांना ३ अपत्ये आहेत अशांना व माध्यमिक शिक्षण ज्यांना २ अपत्ये आहेत अशांना ही सवलत मिळू शकेल.
३. प्राथमिक, माध्यमिक, उच्च माध्यमिक शिक्षक/शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांच्या मुलांना प्रमाणित शुल्क व परीक्षा फी ची प्रतिपूर्ती होऊ शकेल.
४. किमान ५ वर्षांपेक्षा कमी महाराष्ट्रात वास्तव्य असणाऱ्या पालकांच्या पाल्यांना ही सवलत मिळू शकेल.
५. या सवलतीसाठी ७५ टक्के उपास्थिती असणे आवश्यक असून अनुत्तीर्ण होणाऱ्या विद्यार्थ्यांची सवलत त्या वर्षापुरती रोखण्यात येईल. मात्र तो उत्तीर्ण होताच ही सवलत पुढीलवर्षी पूर्ववत चालू होईल.
६. ही शैक्षणिक सवलत एकापेक्षा अधिक शिक्षण क्षेत्रासाठी उपलब्ध नाही.

तक्ता क्रमांक २७ TABLE 27

लाभधारकांची संख्या व झालेला खर्च दर्शविणारा तक्ता

Table Showing the information Regarding beneficiaries and expenditure

(Rs. in Thousand) (रुपये हजारत)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्ह्याचे नाव Name of District	वर्ष Year	शाळांची संख्या No. of School		लाभार्थींची संख्या No of Beneficiars		प्रत्यक्ष झालेला खर्च Actual Expenditure Incurred	
			अनुदान Aided	विना अनुदान Unaided	अनुदान Aided	विना अनुदान Unaided		
१	२	३	४	५	६	७	८	
1	मुंबई Gr. Bombay	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	—	—	625000	2000	10500
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	—	—	644000	2060	10800
2	ठाणे Thane	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	435	350	187539	4220	1815
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	450	375	188588	4995	2975
3	रायगड Raigad	1995-96 (Actual)	(प्रत्यक्ष)	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	230	87	6950	40000	1200
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	235	90	7220	43830	1250
4	रत्नागिरी Ratnagiri	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	—	—	—	—	—
		1996-97 Anticipal	(अपेक्षित)	238	51	65310	3462	1147
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	238	51	65310	3462	1147
5	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	157	26	50200	2400	789
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	157	26	51193	2600	8000
6	नाशिक Nashik	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	602	109	29037	3320	2600
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	632	139	35000	5903	2900
7	धुळे Dhule	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	294	104	61000	500	2377
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	294	104	61000	500	2377
8	जळगाव Jalgaon	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	—	—	—	—	—
		1996-97 Anticipated)	(अपेक्षित)	625	95	203198	17750	4000
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	630	100	213198	18380	4200
9	अहमदनगर Ahmadnagar	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	404	159	211520	90387	5000
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	429	134	212000	90500	5010
10	पुणे Pune	1995-96 (Actuals)	(प्रत्यक्ष)	—	—	—	—	—
		1996-97 (Anticipated)	(अपेक्षित)	515	425	280000	70000	60000
		1997-98 (Estimated)	(अंदाजे)	540	425	290000	72000	63000

५. (१) शाळा न्यायाधिकरणे.—खाजगी शाळांमधील सेवकांच्या नेमणुका व सेवा शर्ती यावर नियंत्रण ठेवण्याच्या दृष्टीने व त्यांना सेवाशाश्वती देण्याच्या दृष्टीने शासनाने “महाराष्ट्र खाजगी शाळा कर्मचारी (सेवाशर्ती) विनियम व अधिनियम, १९७७” पारित केलेला होता. त्याची अंमलबजावणी दिनांक १५ जुलै १९८१ पासून झाल्याचे शासनाने अधिसूचनेद्वारे अधिसूचित केलेले आहे.

सदर अधिनियमातील कलम ८ (१) अन्वये शासनाने सात विभागासाठी प्रत्येकी एक याप्रमाणे शाळा न्यायाधिकरणे निर्माण केली असून न्यायाधिकरणाकरिता खालील कर्मचारी वर्ग मंजूर केलेला आहे:—

(१) पीठासीन अधिकारी, (२) लघु लेखक (उच्च श्रेणी), (३) ज्येष्ठ लिपिक, (४) शिपाई.

वरील न्यायाधिकरणांच्या कक्षेत खाली नमूद केल्याप्रमाणे निरनिराळ्या जिल्ह्यातील खाजगी शाळा येतील :—

- (१) मुंबई:— (१) मुंबई व मुंबई उपनगरे.
 (२) पुणे :— (१) पुणे, (२) अहमदनगर, (३) सोलापूर, (४) रायगड.
 (३) नागपूर :— (१) नागपूर, (२) वर्धा, (३) मंडारा, (४) चंद्रपूर, (५) गडचिरोली.
 (४) औरंगाबाद :— (१) औरंगाबाद, (२) जालना, (३) परभणी, (४) बीड, (५) नांदेड, (६) उस्मानाबाद, (७) लातूर,
 (५) अमरावती—(१) बलढाणा, (२) अकोला, (३) अमरावती, (४) यवतमाळ.
 (६) नाशिक:— (१) नाशिक, (२) जळगाव, (३) धळे, (४) डाणे.
 (७) कोल्हापूर:— (६) कोल्हापूर, (३) सातारा, (४) सांगली, (२) रत्नागिरी, (३) सिधुदुर्ग.

वरील सात ठिकाणी पीठासन अधिकाऱ्यांच्या नेमणुका झाल्या असून न्यायाधिकरणाचे कामकाज सुरू झालेले आहे. दिवसे दिवस वाढणाऱ्या शाळांची संख्या पर्यायाने कर्मचाऱ्यांची वाढ होत आहे त्यामुळे मुंबई, पुणे व नागपूर शिवाय विभागासाठी अनुक्रमे नवी मुंबई सोलापूर व चंद्रपूरच्या ३ ठिकाणी अतिरिक्त शाळा न्यायाधिकरण स्थापन करण्याचा निर्णय शासनाने घेतला आहे.

अधिनियमातील क्र. ९ मधील तरतुदीनुसार, व्यवस्थापनाकडून ज्याम बडतर्फ करण्यात आले असेल किंवा नोकरीतून काढून टाकण्यात आले असेल किंवा अन्यथा त्याची सेवा समाप्त करण्यात आली असेल किंवा ज्याचा दर्जा कमी करण्यात आला असेल व ज्यावर अन्याय झाला असेल अशा कोणत्याही कर्मचाऱ्यास न्यायाधिकरणाकडे अपील करण्याचा अधिकार असेल व त्यास अशा कोणत्याही आदेशाविरुद्ध अपील करता येईल.

५ (१०) राज्यातील टंचाईग्रस्त भागातील विद्यार्थ्यांनी विद्यापीठे व परीक्षा मंडळे यांची परीक्षा फी माफ करण्याची योजना

“सन १९९२-९३ या आर्थिक वर्षापासून शासन निर्णय क्रमांक एफ. ई. डी./१५९२/१२०२/(११३२)/साशि ५, दिनांक १८ ऑक्टोबर १९९३ अन्वये टंचाईग्रस्त भागातील विद्यार्थ्यांना फी माफीची योजना सुरू करण्यात आलेली आहे. यानुसार ज्या वर्षी अवर्षणाची परिस्थिती राज्यातील ज्या भागांमध्ये उद्भवेल त्यावेळी इ. वी. सी. धारक विद्यार्थ्यांना परीक्षा फी माफीच्या सवलतीचा लाभ देण्याचा निर्णय शासनाने घेतला आहे.

(ड) राज्यातील अनुदानित अशासकीय माध्यमिक शाळांतील तसेच उच्च माध्यमिक अध्यापक विद्यालयातील सर्व स्तरावरील शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांच्या पाल्यांना सर्व स्तरांवर (इ. १ ली ते पदव्युत्तर स्तर) निःशुल्क शिक्षण देणे.

शासन निर्णय शालेय शिक्षण विभाग क्रमांक एफईडी/१०९५/५४७५३/१७७९/९५ सारी ५ दिनांक १९ ऑगस्ट १९९५ अन्वये शासनाने राज्यातील अनुदानित अशासकीय माध्यमिक शाळांतील तसेच उच्च माध्यमिक स्तरावरील पूर्ण वेळ शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांच्या फक्त दोन पाल्यांना प्राथमिक शिक्षकांच्या पाल्यांप्रमाणे शिक्षणाच्या सर्व स्तरांवर (इ. १ ली ते पदव्युत्तर स्तर) सन १९९५-९६ या रौ. वर्षापासून निःशुल्क शिक्षण देण्यास मंजुरी दिली आहे.

सदर शासन निर्णयानुसार राज्यातील माध्यमिक, उच्च माध्यमिक शासकीय शाळेत अथवा स्थानिक संस्थेच्या (महानगरपालिका नगरपालिका, शिक्षणमंडळे, जिल्हा परिषद, कटक मंडळे) शाळेत अथवा मान्यताप्राप्त व अनुदानित शाळेत आणि अध्यापक विद्यालयामधील कार्यरत असलेले पूर्ण वेळ शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांचे फक्त दोन पाल्य सर्व स्तरांवर निःशुल्क शिक्षणाच्या सवलतीस पात्र समजण्यात येतील.

No fees to Students of Teaching and Non Teaching Employees Childrens for Secondary and Higher Secondary and Junior Colleges.

TABLE No. XXVI

Sr. No.	District	Year	No. of Beneficiaries				Expenditure	
			Secondary	Jr. College	Other	Total		
1	2	3	4	5	6	7	8	
1.	Gr. Bombay	1995-96 (Actuals)	..	775	2800	3575	227	
		1996-97 (Anticipated)	..	800	2958	3758	1598	
		1997-98 (Estimated)	..	825	3200	4025	1598	
2.	Thane	1995-96 (Actuals)	..	910	828	108	1846	286
		1996-97 (Anticipated)	..	835	115	950	172	
		1997-98 (Estimated)	..	840	120	960	175	
3.	Raigad	1995-96 (Actuals)	..	1335	1270	120	2725	37
		1996-97 (Anticipated)	..	1380	140	1520	132	
		1997-98 (Estimated)	..	1420	160	1580	135	
4.	Ratnagiri	1995-96 (Actuals)	..	944	113	128	1185	76
		1996-97 (Anticipated)	..	113	42	155	22	
		1997-98 (Estimated)	..	113	42	155	22	
5.	Sindhudurg	1995-96 (Actuals)	..	649	112	..	761	49
		1996-97 (Anticipated)	..	214	..	214	20	
		1997-98 (Estimated)	..	215	..	215	20	
6.	Nashik	1995-96 (Actuals)	..	850	1840	..	1890	234
		1996-97 (Anticipated)	..	1040	..	1040	243	
		1997-98 (Estimated)	..	1040	..	1100	250	
7.	Dhule	1995-96 (Actuals)	..	2900	664	..	3564	180
		1996-97 (Anticipated)	..	680	..	680	260	
		1997-98 (Estimated)	..	700	..	700	300	
8.	Jalgaon	1995-96 (Actuals)	..	3500	697	..	4197	85
		1996-97 (Anticipated)	..	867	..	867	100	
		1997-98 (Estimated)	..	82	..	882	100	
9.	Ahmadnagar	1995-96 (Actuals)	..	3097	747	6	3577	74
		1996-97 (Anticipated)	..	513	6	519	44	
		1997-98 (Estimated)	..	513	6	519	44	
10.	Pune	1995-96 (Actuals)	..	7692	1500	200	9392	733
		1996-97 (Anticipated)	..	1790	250	2040	176	
		1997-98 (Estimated)	..	1850	300	2150	190	
11.	Satara	1995-96 (Actuals)	..	1066	934	..	2000	254
		1996-97 (Anticipated)	..	952	..	952	193	
		1997-98 (Estimated)	..	951	..	971	193	
12.	Sangli	1995-96 (Actuals)	..	799	330	7	1136	86
		1996-97 (Anticipated)	350	12	362	21
		1997-98 (Estimated)	360	20	372	22
13.	Solhapur	1995-96 (Actuals)	..	9000	1100	110	10210	796
		1996-97 (Anticipated)	1125	115	1240	90
		1997-98 (Estimated)	1150	117	1267	90
14.	Kolhapur	1995-96 (Actuals)	..	3110	525	25	3669	325
		1996-97 (Anticipated)	631	80	711	150
		1997-98 (Estimated)	645	90	735	155
15.	Aurangabad	1994-95 (Actuals)	..	797	900	..	1697	27
		1995-96 (Anticipated)	931	150	1087	50
		1996-97 (Estimated)	1520	..	1520	55
16.	Jalna	1994-95 (Actuals)	..	150	50	..	200	23
		1995-96 (Anticipated)	150	1	151	23
		1996-97 (Estimated)	55	..	55	23
17.	Parbhani	1994-95 (Actuals)	..	1132	4350	..	5482	74
		1995-96 (Anticipated)	5634	..	5634	116
		1996-97 (Estimated)	6833	..	6853	116
18.	Beed	1994-95 (Actuals)	..	596	317	..	913	20
		1995-96 (Anticipated)	500	..	500	103
		1996-97 (Estimated)	570	..	670	110

तक्ता: २७--जालू TABLE XXVII—contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	
11	सातारा Satara	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	— 366 380	— 133 199	— 128863 130891	— 12100 13100	— 2345 2345
12	सांगली Sangli	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	— 363 363	— 58 58	— 166892 170832	— 14734 15034	— 4568 4224
13	सोलापूर Solapur	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	— 370 390	— 200 185	— 110000 125000	— 27000 25000	— 2700 2960
14	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	— 445 452	— 109 125	— 752605 153118	— 39482 42870	— 5450 5600
15	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	— 330 330	— 240 242	— 115000 126295	— 40428 44481	— 1871 1371
16	जालना Jalna	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	— 94 94	— 59 65	— 48000 50000	— 19000 22000	— 2159 2200
17	परभणी Parbhani	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	— 136 145	— 36 45	— 33895 35000	— 18034 20000	— 2100 2200
18	बीड Beed	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	— 300 300	— 74 74	— 77147 77400	— 30099 33000	— 3813 3900
19	नांदेड Nanded	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	— — 125	— 60 80	— 165000 170000	— 10795 90000	— 3200 3200
20	उस्मानाबाद Osmanabad	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	— 223 247	— 40 50	— 88856 89000	— 10348 10500	— 1914 15930
21	लातूर Latur	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	— 420 425	— 15 15	— 132490 13300	— 17617 18200	— 2632 2680
22	बुलढाणा Buldhana	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	— — —	— — —	— 136596 137100	— 8113 8300	— 1610 1650
23	अकोला Akola	1995-96 (Actuals) 1996-97 (Anticipated) 1997-98 (Estimated)	(प्रत्यक्ष) ... (अपेक्षित) ... (अंदाजे) ...	— — —	— — —	— 86435 86675	— 29231 30000	— 3125 3218

तक्ता २७—चालू TABLE XXVII. contd

1	2	3	4	5	6	7	8	
24	अमरावती Amravati	...	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	— — —	— — —	— 70743 18	— 10139 118	— 2000 2253
25	यवतमाळ Yavatmal	...	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	— — —	— — —	— 76302 79300	— 2669 10000	— 1400 1450
26	वर्धा Wardha	...	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	— 116 118	— 35 35	— 22254 22508	— 9424 8424	— 735 740
27	नागपूर Nagpur	...	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	— 547 550	— 85 85	— 70000 75000	— 20000 25000	— 1447 1500
28	भंडारा Bhandara	...	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	— 313 325	— 209 222	— 2938 30210	— 11722 11913	— 935 1000
29	चंद्रपूर Chandrapur	...	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	— 216 216	— 97 97	— 11000 15000	— 11000 12000	— 1560 1700
30	गडचिरोली Gadchiroli	...	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	— 100 110	— 85 90	— 41000 45000	— 5000 5500	— 1070 1200
	एकूण Grand Total	...	1995-96 (Actuals) (प्रत्यक्ष) ... 1996-97 (Anticipated) (अपेक्षित) ... 1997-98 (Estimated) (अंदाजे) ...	— 7952 8165	— 2941 3111	— 3482217 3591729	— 586854 700094	— 135062 142062

६. अपंग विद्यार्थ्यांसाठी एकात्मशिक्षण योजना

अपंग विद्यार्थ्यांना शिक्षणाची संधी आतापर्यंत फक्त अपंग विद्यार्थ्यांच्या विशेष शाळा किंवा निवासी शाळा या मार्फतच दिली जात होती. यात वाढ करण्यासाठी केंद्र शासनाच्या समाज कल्याण खात्याने एकात्म शिक्षण योजना अंमलात आणली आहे. ह्या योजनेनुसार अपंग विद्यार्थ्यांना सर्वसाधारण शाळांमध्ये शिक्षण देण्यात येईल व हे विद्यार्थी शाळांच्या निरनिराळ्या कार्यक्रमात सर्वसाधारण विद्यार्थ्यांप्रमाणे सहभागी होतील. कोणत्याही प्रकारचा न्यूनगंड निर्माण न होता अपंग विद्यार्थ्यांना समाजात मानाने वावरता यावे हे या योजनेचे मूळ उद्दिष्ट आहे.

योजनेच्या कामाला चांगली गती यावी म्हणून ८ व्या पंचवार्षिक योजनेत अपंग एकात्मशिक्षण योजनेसाठी खालील नवीन तरतुदी करण्यात आल्या आहेत :-

- (१) कामासाठी स्वतंत्र विभाग, (२) मार्गदर्शक शिक्षक तसेच अधिकारी वर्गासाठी प्रशिक्षण, (३) सल्लागार समितीची स्थापना (४) पालकांना मार्गदर्शन, (५) दरवर्षी १० नवीन युनिट याप्रमाणे योजनेत ५० नवीन युनिट्स उघडणे.

या योजनेला १००% केंद्राचे अर्थसहाय्य मिळते. यात खालील चार प्रकारच्या अपंगांचा समावेश करणेत येतो :-

- (१) अंध, (२) मूक-बधिर, (३) शारीरिक व्यंग असणारे, (४) मतिमंद.

ज्या शाळा ही योजना राबविणार आहेत ह्या शाळांना व योजनेत समाविष्ट अपंग विद्यार्थ्यांना खालीलप्रमाणे आर्थिक सहाय्य देण्यात येईल :-

- (अ) अनावर्ती खर्च. — (१) प्रत्येक अपंग विद्यार्थ्याला साधनांसाठी रु. २००० किंवा प्रत्यक्ष खर्च यापैकी जो कमी असेल तो.
(ब) आवर्ती खर्च. — (१) प्रत्येक अपंग विद्यार्थ्याला दरमहा रु. ५० किंवा प्रत्यक्ष खर्च यापैकी जो कमी असेल तो वाहन खर्च

- (२) प्रत्येक विद्यार्थ्याला दर वर्षी रु. ४०० पुस्तके व इतर स्टेशनरी खरेदीसाठी.
 (३) प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षकांचे सध्याच्या वेतन श्रेणीप्रमाणे संपूर्ण वेतन (प्रत्येक आठ अपंग विद्यार्थ्यांच्या गटासाठी एक विशेष शिक्षक नेमण्यात येईल).
 (४) प्रत्येक विद्यार्थ्याला प्रती वर्षी रु. २०० गणवेशासाठी.
 (५) अंध मुलासाठी वाचन भत्ता दरमहा रु. ५०. (इयत्ता ६ वीच्या पुढील अंध विद्यार्थ्यांसाठी).
 (६) गंभीर स्वरूपाच्या अपंग मुलासाठी असणाऱ्या संरक्षकास भत्ता दरमहा रु. ७५.

अपंग विद्यार्थ्यांना शिक्षणाची संधी उपलब्ध करून देण्याचे दृष्टीने त्यांना सामान्य शाळेत प्रवेश देऊन त्यांचे सामाजिकीकरण करणे व यांना शाळेच्या निरनिराळ्या कार्यक्रमात सहभागी होतील या हेतूने ही योजना महाराष्ट्रात १९७८ पासून सुरू आहे.

१९९४-९५ या वर्षात महाराष्ट्रात अपंग एकात्मशिक्षण योजने अंतर्गत ३६ शाळेत चालू असून ६३ शिक्षक काम करतात व ८३५ विद्यार्थ्यांनी लाभ घेतला आहे. योजनेला चांगली गती यावी व जास्तीत जास्त विद्यार्थी समाविष्ट करण्याचे दृष्टीने महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषदेने एक स्वतंत्र विभाग स्थापन केलेला आहे. तसेच योजनेबाबत मार्गदर्शन करण्यासाठी स्वतंत्र सल्लागार समिती स्थापन करण्यात आली आहे. एस. सी. ई. आर. टी. चा अपंग एकात्म शिक्षण योजना विभागामार्फत प्रत्येक वर्षी नवीन युनिट वाढविण्याचे दृष्टीने प्रयत्न करण्यात येतात.

अपंग एकात्मशिक्षण योजना

तक्ता २८

ब. क्र. Sr. No.	केंद्राचे ठिकाण Place of the centre	वर्ष Year	प्रवेशक्षमता Intake Capacity		प्रत्यक्ष प्रवेश दिलेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या Students actually admitted		शिक्षकांची संख्या No. of Teachers		दिलेले अनुदान Grant paid
			प्राथमिक Primary	माध्यमिक Secondary	प्राथमिक Primary	माध्यमिक Secondary	प्राथमिक Primary	माध्यमिक Secondary	
			4	5	6	7	8	9	
1	मुंबई Mumbai	1995-96 (Actual)	72	40	110	62	6	4	6,79,592
		1996-97 (Anticipated)	72	48	110	70	6	5	7,99,592
		1997-98 (Estimated)	80	56	118	78	7	6	9,07,592
2	पुणे Pune	1995-96 (Actual)	160	104	237	130	20	11	20,58,920
		1996-97 (Anticipated)	168	112	243	138	21	12	23,25,720
		1997-98 (Estimated)	176	128	253	154	22	04	25,53,720
3	नाशिक Nashik	1995-96 (Actual)	32	24	37	40	3	3	4,02,400
		1996-97 (Anticipated)	32	32	37	48	3	4	5,95,601
		1997-98 (Estimated)	40	32	43	43	3	4	5,92,400
4	कोल्हापूर Kolhapur	1995-96 (Actuals)	24	16	26	39	01	4	3,18,740
		1996-97 (Anticipated)	24	24	26	47	01	4	4,20,340
		1997-98 (Estimated)	32	24	34	47	02	6	5,13,540
5	औरंगाबाद Aurangabad	1995-96 (Actuals)	16	—	29	1	2	—	1,10,500
		1996-97 (Anticipated)	16	—	29	1	2	—	1,17,790
		1997-98 (Estimated)	16	8	29	9	2	1	2,08,590
6	अम्बरावती Amravati	1995-96 (Actuals)	8	8	22	43	1	1	1,94,289
		1996-97 (Anticipated)	5	8	22	43	1	1	2,01,489
		1997-98 (Estimated)	16	8	30	43	2	1	2,80,889
7	नागपूर Nagpur	1995-96 (Actuals)	56	32	87	69	7	2	6,02,180
		1996-97 (Anticipated)	56	40	87	77	7	3	7,18,180
		1997-98 (Estimated)	56	48	87	85	7	4	8,37,780
	एकूण Total	1995-96 (Actuals)	285	600	543	384	40	25	43,66,711
		1996-97 (Anticipated)	315	596	556	424	41	80	50,78,711
		1997-98 (Estimated)	416	304	596	464	46	35	59,88,911

६. क्रीडा व युवक कल्याण

VI. SPORTS AND YOUTH WELFARE

(१) प्रस्तावना

(1) Introduction

विद्यार्थी व विगत विद्यार्थी युवकासाठी शासनाने क्रीडा व शारीरिक शिक्षण; युवक शिक्षण; युवक सेवा इत्यादि कार्यक्रम हाती घेतले आहेत. यापैकी बाळवीर व वीरबाला राष्ट्रीय छात्रसेना हे युवक कल्याण कार्यक्रम शालेय शिक्षण विभागाकडे सोपविण्यात आले आहेत.

TABLE I

(२) वित्तीय आवश्यकता
(ii) Financial Requirements

तक्का १

वर्गीकरण	प्रत्यक्ष खर्च Actuals 1995-96			अर्थसंकल्प Budget Estimates 1996-97		
	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	एकूण Total	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	एकूण Total
1	2	3	4	5	6	7
(अ) कार्याचे वर्गीकरण—						
क्रीडा व युवक कल्याण—						
(१) राष्ट्रीय छात्र सेना ...	1,01,064	—	1,01,064	10,28,60	..	10,28,60
(२) बालवीर वीरबाला ...	5347	—	5347	57,84	...	57,84
एकूण (अ) स्थूल ...	1,06,411	—	1,06,411	10,86,44	—	10,86,44
वजा—वसुली ...	1,06,411	—	1,06,411
एकूण (अ) निव्वळ ...	1,06,411	—	1,06,411	10,86,44	..	10,86,44
(ब) उद्दिष्टनिहाय वर्गीकरण—						
(१) राष्ट्रीय छात्रसेना—						
वेतन ...	43,063	—	43,063	4,48,50	...	4,48,50
कार्यालयीन खर्च ...	73,98	—	73,98	4,60	—	4,60
सामग्री व पुरवठा ...	38,702	—	38,702	4,50,00	—	4,50,00
इतर उद्दिष्टांवरील खर्च ...	11,911	—	11,911	1,25,50	..	1,25,50
एकूण (१) ...	1,01,064	—	1,01,064	10,28,60	..	10,28,60
(२) बालवीर सेवा व मार्गदर्शन—						
अनुदान ...	53,47	—	53,47	57,84	—	57,84
एकूण (२) ...	53,47	—	53,47	57,84	—	57,84
(३) महाराष्ट्र छात्रसेना ...	—	—	—	—	7,94,64	7,94,64
एकूण (३) ...	—	—	—	—	7,94,64	7,94,64
एकूण (ब) स्थूल ...	1,06,411	—	1,06,411	10,30,59	7,96,64	18,25,23
वजा—वसुली ...	—	—	—	—	—	—
एकूण (ब) निव्वळ ...	1,06,411	—	1,06,411	10,30,59	7,94,64	18,25,23

TABLE I

(रुपये हजारत/Rs. in thousands)

सुधारित अंदाज Revised Estimates 1996-97			असंकल्प Budget Estimates 1997-98			Classification
योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	एकूण Total	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	एकूण Total	
८	९	१०	११	१२	१३	१
						(A) Activity Classification— Youth Welfare—
९,७०,५९१	..	९,७०,५९१	१०,७७,३०	—	१०,७७,३०	(1) National Cadet Corps.
५७७,८४४	७,९४,६०	५,८२,४४३	५७,८४	६८,५९,००	६८,१६,८४	(2) Scouting and Guiding
७,९४,६४	७,९४,६४	१८,२३,०७	११,३५,१४	६८,५९,००	७९,९४,१४	Total (A) Gross
..	—	—	..	Deduct—Recoveries
१०,२८,४३	७,९४,६४	१८,२३,०७	११,३५,१४	—	११,३५,१४	Total (A) Net
						(B) Objectwise Classification—
						(1) National Cadet Corps—
४,४०,००	..	४,४०,००	४,४०,००	—	४,४०,००	Salaries
२१,१०	..	२१,१०	५,१०	..	५,१०	Office Expenses
३,८६,००	..	३,८६,००	४,९५,००	..	४,९५,००	Material and Supplies
१,३९,०९	..	१,३९,०९	१,३७,२०	..	१,३७,२०	Expenditure on other objects
९,७०,५९१	..	९,७०,५९१	१०,७७,३०	—	१०,७७,३०	Total (1)
						(2) Scouting and Guiding
५७,८४४	..	५७,८४	५७,८४	..	५७,८४	Grant-in-aid
५७,८४४	..	५७,८४	५७,८४	..	५७,८४	Total (2)
—	—	—	—	—	—	(3) Maharashtra Chhatrasena
—	—	—	—	—	—	Total (3)
५७,८४४	..	५७,८४	५७,८४	..	५७,८४	Total (B) Gross
..	Deduct—Recoveries
१०,२८,९९३	७,९४,६४	१८,२३,०७	११,३५,१४	६८,५९,००	७९,९४,१४	Total (B) Net

(३) कार्यक्रमाच्या कार्यभाराचा सारांश व वित्तीय आवश्यकतांचे स्पष्टीकरण

(१) राष्ट्रीय छात्रसेना.—महाराष्ट्रात १९७२-७३ या वार्षिक वर्षापासून सुरू झालेल्या १०+२+३ ह्या बदललेल्या शिक्षणपद्धतीनुसार माध्यमिक स्तरावरील (इ. ८ वी ते १० वीच्या) अभ्यासक्रमास ऐच्छिक विषयांखालील एक उपक्रम म्हणून राष्ट्रीय छात्रसेनेचा अंतर्भाव करण्यात आला आहे. सदर योजना कनिष्ठ महाविद्यालय पाठळीवर देखील लागू करण्यात आलेली आहे. ह्या योजनेची श्येये व उद्दिष्टे खालीलप्रमाणे:—

(१) नेतृत्व गुण, चारित्र्य, बंधुत्व, खिलाडूवृत्ती, आदर्श सेवाभाव इत्यादी गुणांचे संवर्धन करणे,

(२) देशाच्या आपत्कालीन परिस्थितीत सहाय्यभूत व्हावी अशी एक शिस्तबद्ध आणि प्रशिक्षित शक्ती निर्माण करणे.

(३) अधिकारीवृत्तीच्या गणाची जोपासना करून आणि सेनादलामध्ये अधिकारी म्हणून प्रवेश करण्यासाठी लागणाऱ्या पात्रतेचे विद्यार्थ्यांस प्रशिक्षण देणे.

राज्यात राष्ट्रीय छात्रसेनेची ७ गट मुख्यालये व ५७ पथके कार्यरत आहेत.

राष्ट्रीय छात्रसेनेतील डिव्हिजनस आणि छात्रसैनिकांची संख्या व शिबिरांची संख्या दर्शविणारा तक्ता

Table showing number of Divisions and strength of cadets in N. C. C. and camps organised

तक्ता २ TABLE II

	छात्र संख्या Cadet strength								
	(प्रत्यक्ष) 1995-96 (Actuals)			(अपेक्षित) 1996-97 (Anticipated)			(अंदाजित) 1997-98 (Estimated)		
	मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. सिनीअर डिव्हिजन Senior Division	20938	11274	32212	21005	11309	32314	21580	11621	33201
2. ज्युनिअर डिव्हिजन Junior Division	38885	20937	59822	39010	21004	60014	40078	21581	61659
3. आयोजित केलेल्या शिबिरांची संख्या No. of Camps organised	350	209	550	735	225	600	700	250	650
4. भाग घेतलेल्यांची संख्या Number of Participants	70000	80000	90000
5. एकूण खर्च Total expenditure (in thousands)	102390 (in thousand)	107259 (in thousand)	282646 (in thousand)
6. दरडोई खर्च Per capita expenditure (in rupees)	114	116	298

(२) बालवीर व वीरबाला.—बालवीर व वीरबाला चळवळीची मुख्य साध्य व उद्दिष्टे म्हणजे मुलांमधील व युवा स्त्री-पुरुषांच्या चारित्र्याचा विकास करणे, परमेश्वरास पूज्य मानणे, त्यांच्या शारीरिक, मानसिक, नैतिक व आध्यात्मिक विकासास हातभार लावणे, त्यांच्या निरीक्षण शक्तीचा विकास करणे व समाजास त्यांच्या सेवेचा उपयोग व्हावा यासाठी कायद्याने वाढणारे चांगले नागरिक निर्माण व्हावेत या उद्देशाने त्यांच्यामध्ये आत्मनिर्भरता व स्वयंशिस्त निर्माण करणे.

माध्यमिक शाळांसाठी नवीन अभ्यासक्रमाची अंमलबजावणी करित असताना १९७२-७३ पासून ८ वी, ९ वी व १० वी इयत्तेसाठी बालवीर व वीरबाला हा विषय ऐच्छिक विषय म्हणून सुरू करण्यात आला.

महाराष्ट्र शासनाने मान्यता दिलेल्या महाराष्ट्र राज्य, भारत बालवीर आणि वीरबाला संस्थेच्यावतीने शिक्षकांना प्रशिक्षण देऊन अभ्यासक्रम राबविला जात आहे. महाराष्ट्र राज्य भारत बालवीर व वीरबाला संस्थेने १ जून १९९४ पासून कर्मचारी वर्गाच्या वेतनावर व निश्चित केलेल्या वेतनेतर मान्य बाबीवर केलेल्या एकूण वार्षिक खर्चाच्या नव्वद टक्के रक्कम सदर संस्थेला अनुदान म्हणून देण्यात येते तथापि, वेतनेतर बाबीवरील खर्चाची कमाल मर्यादा इ. ११३८.५०० इयकी आहे.

(३) महाराष्ट्र छात्रसेना :—नेतृत्व चारित्र्य संवर्धन, बंधुत्व, खिलाडूवृत्ती, सेवाभाव इत्यादी गुणांची जपणूक व संवर्धन शालेय विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण करण्यासाठी १९९६-९७ सालापासून ९ वी इयत्तेमधील विद्यार्थ्यांना एनसीसी धर्तीवरील प्रशिक्षण अनिवार्य करण्यासाठी "महाराष्ट्र छात्रसेना" योजना सुरू करण्यात येणार आहे.

१९९६-९७ मध्ये हे प्रशिक्षण राज्यात प्रत्येक जिल्हातील १० निवडक शाळांतील ९ वी इयत्तेत शिकणाऱ्या विद्यार्थ्यांना हे सुरू करण्यात आले आहे. या योजनेअंतर्गत प्रशिक्षणाचा १९९६-९७ मध्ये एकूण ५१२३५ विद्यार्थ्यांना लाभ झालेला आहे. जून १९९७ पासून राज्यातील ९ वी इयत्तेत शिकणाऱ्या सर्व विद्यार्थ्यांना हे प्रशिक्षण अनिवार्य केल्यामुळे सुमारे १३ लाख विद्यार्थ्यांना या योजनेचा लाभ मिळेल.

बालवीर व वीरबाला या योजनेत प्रशिक्षित झालेल्या शिक्षकांची संख्या दर्शविणारा तक्ता

Table showing number of Teachers trained in Scouting and Guiding

तक्ता ३ TABLE III

(रु. हजारत/Rs. in thousands)

अ. क्र. Sr. No.	1	2	(प्रत्यक्ष) 1995-96 (Actual)		(अपेक्षित) 1996-97 (Anticipated)		(अंदाजे) 1997-98 (Estimates)	
			बालवीर Scouts	वीरबाला Guides	बालवीर Scouts	वीरबाला Guides	बालवीर Scouts	वीरबाला Guides
			3	4	5	6	7	8
(1) प्रशिक्षित शिक्षकांची संख्या Number of teachers trained			2464	993	2625	1050	2750	1100
(2) भाग घेतलेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या Number of students enrolled			394431	291227	415000	305000	436000	320500
(3) एकूण खर्च Total expenditure (Rs. in thousands).			5347	—	5784	—	6500	..
(4) प्रत्येक विद्यार्थ्यांमागील खर्च Per capita expenditure (in Rupees.)			..	7.00	..	8.03	..	9.00

७. मंत्रालय

१. प्रस्तावना

मंत्रालय पातळीवर शालेय शिक्षण या क्षेत्रातील विषयांचा प्रशासनिक विभाग म्हणून काम पाहिले जाते. १२ वी इयत्तेपर्यंतच्या अभ्यासक्रमापर्यंत, राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण १९८६ ची अंमलबजावणी करणे, शिक्षण विषयक शासकीय धोरण ठरविणे, त्याबाबत शैक्षणिक संस्थांना मान्यता, मार्गदर्शन व मदत करणे व शिक्षणाचा दर्जा वाढविणे ही या विभागाची प्रमुख कामे आहेत. त्याचप्रमाणे पाठ्य-पुस्तकांचा दर्जा वाढविणे, स्थानिक स्वराज्य संस्था व इतर स्वयंसेवी संघटना यांना शैक्षणिक कार्यासाठी व प्रौढ शिक्षणाच्या कामासाठी अनुदान देणे व त्यांना उत्तेजन देणे आणि अनौपचारिक शिक्षण क्षेत्रातील कार्यक्रमांना चालना देणे ही या विभागाची जबाबदारी आहे. विभागाचे काम सांख्यिकरित्या आय. ए. एस. दर्जाच्या सचिवांचे नियुक्ती करण्यात आली आहे. या विभागातील सचिवांना सहाय्य करण्याकरिता विभागामध्ये ४ उपसचिव, १ विशेष कार्य अधिकारी, ९ अवर सचिव व १ उपसंचालक (सांख्यिकी), २० कक्ष अधिकारी व इतर सहाय्यक कर्मचारी वृंद अशी मंजूर पदे आहेत. या विभागाच्या प्रशासनिक नियंत्रणाखाली (१) शिक्षण संचालक, पुणे (२) शिक्षण संचालक (प्रौढ शिक्षण), पुणे, (३) संचालक, महाराष्ट्र राज्य, शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, पुणे, विभाग प्रमुख आहेत

(तीत) कार्यक्रमाच्या कार्यभाराचा गोषवारा व वित्तीय आवश्यकतांचे स्पष्टीकरण.

(१) (१) शालेय शिक्षण विभाग.

शालेय शिक्षण विभागाने प्रशासकीय मुख्य कार्य म्हणून (१) शालेय शिक्षण या विभागाच्या अखत्यारात येणाऱ्या कार्यक्रमांचे कार्यान्वयन, संबंधित विभाग प्रमुख किंवा कार्यालय प्रमुखाद्वारा केले जाते. कार्यक्रमाच्या कार्यभाराचा सारांश प्रत्येक कार्यक्रमाची कामगिरी व लक्ष्य दर्शवितो.

हे कार्यक्रम मंत्रालयात स्तरावर घेतलेल्या धोरणविषयक निर्णयानुसार कार्यान्वित केले जातात. मंत्रालयीन विभागातर्फे विकासाची कामे प्रत्यक्ष कार्यान्वित करण्यात येत नाहीत. त्यामुळे या विभागासाठी जो निधीची मागणी केली जाते ती मुख्यत्वे कळत खालील बाबीं-साठी असते:—

(अ) आस्थापना अधिकारी वर्ग व इतर कर्मचारी वृंद यांचा पगार व भत्ते व आकस्मिक खर्च.

(ब) विभागातील कर्मचारी वृंदांना देण्याकरिता कर्जे व अग्रिम घन

त्यामुळे मंत्रालयीन विभागांना कार्यक्रमाच्या कार्यभाराचा गोषवारा देण्यासाठी कोणतीही मोजमापे विहित करणे योग्य व सुसंबद्ध ठरणार नाही. ही मोजमापे फक्त प्रत्येक कार्यात्मक कार्यक्रमाच्या प्रगतीचा अंदाज घेण्यासाठी उपयुक्त आहेत.

(२) उच्च संलग्न विमा योजना—भविष्य निर्वाह निधी—वर्गगोदाराच्या कुटुंबियांना अधिक सामाजिक सुरक्षितता लाभावी म्हणून आणि राज्य सरकारी कर्मचाऱ्यांना अधिक बचत करण्यास प्रोत्साहन मिळावे म्हणून ही योजना शासनाने सुरू केली आहे. ही हस्ता न देता विमांची सुरक्षितता लाभते. काही अटींच्या अधीन या योजनेखाली राज्य शासनाच्या नोकरांला जास्तीत जास्त रु. ३०,००० मिळू शकतील मात्र मृत्यू समयी त्याची कमीत कमी ५ वर्षे सेवा झाली असली पाहिजे व भविष्य निर्वाह निधीत कमीत कमी शेवटच्या ३ वर्षांकरिता खालीलप्रमाणे शिल्लक असली पाहिजे:—

(१) वर्ग-१-रु. १२,०००, (२) वर्ग-२-रु. ७,५००, (३) वर्ग-३-रु. ४,५००, (४) वर्ग-४-रु. ३,०००.

३. शासकीय कर्मचाऱ्यांना कर्जे - शासकीय कर्मचाऱ्यांना, शासनाकडे निधी उपलब्ध असल्यास पुढील बाबींसाठी कर्जे मंजूर करण्यात येतात:—

(१) घर बांधणीसाठी अगर विकत घेण्यासाठी (२) वाहने विकत घेण्यासाठी (३) राष्ट्रीय व धार्मिक सण साजरे करण्यासाठी घर बांधणीसाठी जी निधी उपलब्ध करण्यात येतो त्यातील ३३ टक्के निधी अनुसूचित जाती व जमाती आणि मागासवर्गीय कर्मचाऱ्यांसाठी राखून ठेवण्यात येतो.

तपता १

TABLE I

(दोन) वित्तीय आवश्यकता

(ii) Financial Requirements

तक्ता १

तपशील 1	प्रत्यक्ष खर्च (१९९५-९६) Actuals (1994-95)			अर्थसंकल्प (१९९६-९७) Budget Estimates (1995-96)		
	योजनेतर Non-Plan 2	योजनांतर्गत Plan 3	एकूण Total 4	योजनेतर Non-Plan 5	योजनांतर्गत Plan 6	एकूण Total 7
(अ)-कार्यवाह वर्गीकरण						
अभ्यास-शिक्षण विभाग ...	1,19,17	—	1,19,17	1,24,50	—	1,24,50
एकूण (अ)-स्थूल ...	1,19,17	—	1,19,17	1,24,50	—	1,24,50
वजा—वसुली ...	—	—	—	—	—	—
एकूण (अ)-निव्वळ ...	1,19,17	—	1,19,17	1,24,50	—	1,24,50
(ब)-उद्दिष्टवार वर्गीकरण						
१ (१) शिक्षण विभाग—						
वेतन ...	1,04,27	—	1,04,27	1,14,93	—	1,14,93
कार्यालयीन खर्च ...	12,73	—	12,73	6,90	—	6,90
इतर उद्दिष्टांवरील खर्च ...	2,17	—	2,17	2,69	—	2,69
एकूण १ (१) ...	1,19,17	—	1,19,17	1,24,50	—	1,24,50
१ (२) विज्ञान व तंत्र शाखेतील समन्वय व संशोधन—						
वेतन ...	—	—	—	—	—	—
कार्यालयीन खर्च ...	—	—	—	—	—	—
इतर उद्दिष्टांवरील खर्च ...	—	—	—	—	—	—
एकूण १(२) ...	—	—	—	—	—	—
१ (३) राष्ट्रसेवा योजना—						
एकूण १(३) ...	—	—	—	—	—	—
२ डेव संलग्न विमायोजना ...	—	—	—	—	—	—
३ शासकीय कर्मचारी इत्यादींना कर्ज ...	—	—	—	—	—	—
एकूण-(ब) स्थूल ...	1,19,17	—	1,19,17	1,02,64	—	1,02,64
वजा—वसुली ...	—	—	—	—	—	—
एकूण-(ब) निव्वळ ...	1,19,17	—	1,19,17	1,02,64	—	1,02,64

टीप- सन १९९५-९६ वर्षाच्या प्रत्यक्ष खर्चाचे आकडे शिक्षण सेवायोजना विभागाशी संबंधित आहेत.

(रु. हजारत/Rs. in thousands)

TABLE II

सुधारित अंदाज १९९६-९७ Revised Estimates 1996-97			अर्थसंकल्प १९९७-९८ Budget Estimates 1997-98			Detail
Non-Plan योजनेत्तर	Plan योजनांतर्गत	Total एकूण	Non-Plan योजनेत्तर	Plan योजनांतर्गत	Total एकूण	
88	9	10	11	12	13	1
1,355,69	—	1,35,69	1,39,70	—	1,39,70	A. Activity Classification ⁿ Secretariat-Education Department
1,355,69	—	1,35,69	1,39,70	—	1,39,70	Total (A) Gross
—	—	—	—	—	—	Deduct—Recoveries
1,355,71	—	1,35,71	1,39,70	—	1,39,70	Total (A) Net
						B. Objectwise Classification
						1 (i) Education Department—
1,244,910	—	1,24,90	1,24,90	—	1,28,72	Salaries
7,510	—	7,50	7,95	—	7,95	Office Expenses
23,229	—	3,29	2,70	—	2,70	Expenditure on Other objects
1,355,69	—	1,35,69	1,35,69	—	1,35,69	Total 1 (i)
						1 (ii) Co-ordination and Research in Science and Technology
—	—	—	—	—	—	Salaries
—	—	—	—	—	—	Office Expenses
—	—	—	—	—	—	Expenditure on other object
—	—	—	—	—	—	Total 1 (ii)
—	—	—	—	—	—	1 (ii) National Service Scheme
—	—	—	—	—	—	Total (1)
—	—	—	—	—	—	(2) Deposit-Linked Insurance Scheme
—	—	—	—	—	—	(3) Loans to Government Servants
1,35,69	—	1,35,69	1,39,70	—	1,39,70	Total 1 (i)
—	—	—	—	—	—	Deduct—Recoveries
1,35,69	—	1,35,69	1,39,70	—	1,39,70	Total (B) Net

(तील) कार्यक्रमाच्या कार्यभाराचा गोपवारा व वित्तीय आवश्यकतांचे स्पष्टीकरण

१. ठेव संलग्न विमा योजना-भविष्य निर्वाह विधो.— वर्गणीदारांच्या कुटुंबियांना अधिक सामाजिक सुरक्षितता लाभवी म्हणून आणि राज्य सरकारी कर्मचाऱ्यांना अधिक बचत करण्यास प्रोत्साहन मिळावे म्हणून ही योजना शासनाने सुरू केली आहे. यात कोणताही हप्त्या न देता विमांची सुरक्षितता लाभते. काही अटींच्या अधीन या योजनेखाली राज्य शासनाच्या नोकऱ्याला जास्तीत रास्त रु. ३०,००० मिळू शकतील. मात्र मृत्यूसमयी त्याची कमिती कमोत्तम पाच वर्षे सेवा झाली असली पाहिजे व भविष्य निर्वाह निधीत कमीतकमी वार्षिक वार्षिकीत खालीलप्रमाणे थिल्लक असली पाहिजे:—

(१) वर्ग-१—रु. १२,०००, (२) वर्ग-२—रु. ७,५००, (३) वर्ग-३—रु. ४,५००, (४) वर्ग-४—रु. ३,०००.

२. शासकीय कर्मचाऱ्यांना कर्जे.— शासकीय कर्मचाऱ्यांना, शासनाकडे निधी उपलब्ध असल्यास पुढील बाबींसाठी कर्जे मंजूर करण्यात येतात:—

(१) घर बांधणीसाठी अगर विकत घेण्यासाठी, (२) वाहने विकत घेण्यासाठी, (३) राष्ट्रीय व धार्मिक सण साजरे करण्यासाठी घर बांधणीसाठी जो निधी उपलब्ध करण्यात येतो त्यातील ३३ टक्के निधी अनुसूचित जाती व जमाती आणि मागासवर्गीय कर्मचाऱ्यांसाठी राखून ठेवण्यात येतो.

(तीन) कर्मचारी वर्गाचा गोषवारा
(iii) Personnel Summary

अनु- क्र.सं. Sl.No.	पदनाम Post Name	वेतनमान Scale of Pay	पद संख्या No. of Posts		Designation
			1996-97	1997-98	
1	2	3	4	5	2
(१) प्राथमिक शिक्षण—					
राजपत्रित—					
१.	प्रकल्पाधिकारी	2200-75-2800-EB-100-4000	2	2	Project Officer
२.	उपशिक्षणाधिकारी/प्राचार्य/ प्रशासन अधिकारी.	2000-60-2300-EB-75-3200-100-3500	73	73	Dy. Education Officer/ Principal/Administrative Officer.
एकूण ...			75	75	Total
(२) अरराजपत्रित वर्ग-३—					
१.	प्रशासन अधिकारी/उच्च श्रेणी सहायक शिक्षक/मुख्य लिपिक	1400-40-1600-50-2300-EB-60-2600	561	561	Administrative Officer/ Higher Grade Assistant Teacher/Head Clerk.
२.	निम्नश्रेणी सहायक शिक्षक/ वरिष्ठ लिपिक.	1200-30-1560-EB-40-2040	189	189	Lower Grade Assistant Teacher/Senior Clerk.
३.	कनिष्ठ लिपिक/तबला वादक	950-20-1150-EB-25-1500	83	83	Junior Clerk/Tabala Assistant.
४.	शिल्पकला शिक्षक	975-25-1150-EB-30-1600	3	3	Craft Master
५.	प्रयोगशाळा सहायक	975-25-1150-EB-30-1540	44	44	Laboratory Assistant
६.	आंशकालीक शिक्षक	Rs. 200/-	68	68	Part-time Teacher
एकूण ...			948	948	Total
(३) अरराजपत्रित वर्ग ४—					
	शिपाई/सिवक/स्वयंपाकी/मेट्रन	750-12-870-EB-14-940	381	381	Peon/Servant/Cook/ Metran.
एकूण ...			381	381	Total
ABSTRACT—PRIMARY EDUCATION					
गोषवारा—प्राथमिक शिक्षण			75	75	Gazetted
राजपत्रित			948	948	Non-Gazetted-Class III
अरराजपत्रित-वर्ग तीन			381	381	Non-Gazetted-Class IV
अरराजपत्रित-वर्ग चार			381	381	Non-Gazetted-Class IV
एकूण वेरीज ...			1404	1404	Grand Total
(२) माध्यमिक शिक्षण—राजपत्रित					
2-Secondary Education—					
	अध्यक्ष	5100-150-5700-200-6300	1	1	Chairman
	विभागीय अध्यक्ष	3700-125-4700-150-5000	7	7	Divisional Chairman
	विभागीय सचिव/शिक्षण उपसंचालक.	3200-100-3500-125-4625	10	10	Divisional Secretary/Dy. Director of Education.
	शिक्षणाधिकारी/सहसचिव/ सहायक आयुक्त / व्यवसाय मार्गदर्शन अधिकारी/प्राचार्य.	2200-75-2800-EB-100-4000	86	86	Education Officer/Joint Secretary/ Assistant Commissioner/Vocational Guidance Officer/Principal.
	उपशिक्षणाधिकारी/सहायक सचिव/ मुख्याध्यापक/वसतिगृह प्रमुख/ कार्यक्रम अधिकारी/मुख्यमापन अधिकारी/सहायक शिक्षण अधिकारी/सहायक व्यवसाय मार्गदर्शन अधिकारी.	2000-60-2300-EB-75-100-3500	537	537	Dy. Education Officer/Assistant Secretary/Head Master/Rector/ Programme Officer/Evaluation Officer/Assistant Education Offi- cer/Vocational Guidance Officer.

1	2	3	4	5	2
	अधीक्षक ..	1640-60-2600-EB-75-2900	62	62	Superintendent
		एकूण ..	703	703	Total
(२)	अराजपत्रित, वर्ग तीन—				(2) Non-Gazetted, Class III—
	मुख्य लेखापाल/समोपदेशक/ग्रंथपाल	1640-60-2600-EB-75-2900	89	89	Head Accountant/Councillor Librarian.
	मुख्य लिपिक/लघुटंकलेखक सहायक शिक्षक/पूर्णवेळ निदेशक ..	1400-40-1600-50-2300-EB-60-2600	87	87	Head Clerk/Steno-typist/Assistant Teacher/Full Time Instructor
	भाषा प्रयोगशाळा तंत्रज्ञ ..	1400-40-1800-EB-50-2300	1	1	Language Laboratory Technician.
	वरिष्ठ लिपिक/सहायक शिक्षक/चित्रकला शिक्षक/लघुटंकलेखक.	1200-30-1560-EB-40-2040	328	328	Senior Clerk/Assistant Teacher/Drawing Teacher/Steno-Typist.
	कनिष्ठ लिपिक/वाहन चालक ...	950-20-1150-EB-25-1500	133	133	Junior Clerk/Driver
	अंशकालीक शिक्षक/डॉक्टर ...	Fixed Pay Rs.200	14	14	Part time Teacher/Doctor
		एकूण ..	652	652	Total
(३)	अराजपत्रित, वर्ग चार—				(3) Non-Gazetted, Class IV—
	शिपाई ..	750-12-870-EB-14-940	283	283	Peon
	स्वयंपाकी/नाजीक ...	775-12-955-EB-15-1030-20-1150	3	3	Cook/Naik
		एकूण ..	286	286	Total

शोषवारा माध्यमिक शिक्षण ABSTRACT--SECONDARY EDUCATION

राजपत्रित ..	703	703	Gazetted
अराजपत्रित, वर्ग तीन ..	652	652	Non-Gazetted, Class III
अराजपत्रित, वर्ग चार ..	286	286	Non-Gazetted, Class IV
एकूण बेरीज ..	1641	1641	Grand Total

३ प्रौढ शिक्षण

१ राजपत्रित

शिक्षण संचालक (प्रौढ शिक्षण)	5100-150-5700-200-6300	1	1	Director of Edn. (Adult Edn.)
शिक्षण सहसंचालक (प्रौढ शिक्षण)	3700-125-4700-150-5000	1	1	Jt. Director (Adult Edn.)
शिक्षण उपसंचालक	3200-100-3500-125-4625	2	2	Dy. Director
सहायक शिक्षण संचालक	2200-75-2800-EB-100-4000	4	4	Asstt. Director
जिल्हा प्रौढ शिक्षणाधिकारी	2200-75-2800-EB-100-4000	30	30	Dist. Adult Education Office
लेखाधिकारी/प्रकल्प अधिकारी/कार्यक्रम अधिकारी/समाज शिक्षण अधिकारी.	2000-60-2300-EB-75-3200-100-3500	40	40	Accounts Officer/Project Officer/Programme Officer/Social Education Officer.
अधीक्षक	2000-60-2300-EB-75-3200-100-3500	1	1	Superintendent.
	एकूण ..	79	79	Total

Adult Education

1 Gazetted

२ अराजपत्रित (वर्ग ३)

उच्चश्रेणी लघुलेखक	2000-60-2300-EB-75-3200-100-3500	1	1	Higher Grade Stenographer
निम्नश्रेणी लघुलेखक	1640-60-2600-EB-75-2900	35	35	Asstt. Dy. Educational Inspector./ Asstt. Suptd
सहाय्यक अधीक्षक/कार्यक्रम सहाय्यक				
सहाय्यक प्रकल्प अधिकारी/सहाय्यक शिक्षण उपनिरीक्षक/मुख्य लिपिक	1400-40-1600-50-2300-EB-60-2600	274	274	Programme Asstt. Asstt. Project Officer. Lower Grade Stenographer/ Head Clerk.
सांख्यिकी सहाय्यक/वरिष्ठ लिपिक. पर्यवेक्षक				
कनिष्ठ लिपिक/ऑपरेटर	950-20-1150-EB-25-1500	155	155	Junior Clerk, Operator
वाहन चालक	950-20-1150-EB-25-1500	58	58	Driver
	एकूण ..	1169	1169	Total

Non-Gazetted Class-III

1	2	3	4	5	2
३	अरराजपत्रित (वर्ग ४) चपराशी/चौकीदार/ सफाई कामगार/नाईक	750-12-870-EB-14-940 775-12-955-EB-15-1030-20-1150	.. 99 1 एकूण .. 100	99 1 100	Non-Gazetted Class IV Peon/Chowkidar/Sweeper/Naik Total
	मोषवारा-प्रौढ शिक्षण राजपत्रित अरराजपत्रित वर्ग तीन अरराजपत्रित वर्ग चार एकूण बेरीज		.. 79 .. 1169 .. 100 .. 1348	79 1169 100 1348	Abstract—Adult Education Gazetted Non-Gazetted Class III Non-Gazetted Class IV Grand Total
४	भाषा विकास		निरंक	Nil	
५	सर्वसाधारण शिक्षण—				6 General Education
1	राजपत्रित—				1—Gazetted
	शिक्षण संचालक/संचालक बाक (चित्रकलाणी संचालक शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, पुणे. सहसंचालक / आयुक्त / निमिती प्रमुख प्रभारी अधिकारी / अभि- यांत्रिकी प्रमुख. उपसंचालक/उपसंचालक तांत्रिक/ निमिती प्रमुख/अभियांत्रिकी प्रमुख/ उपआयुक्त/पीठासन अधिकारी. लेखाधिकारी/प्रशासन अधिकारी/ प्राध्यापक / संपादक / सहाय्यक आयुक्त/संचालक/वरिष्ठ सांख्यिकी आधिकारी. लेखापाल/अधीक्षक .. विद्युत अभियंता/निर्माता/व्याख्याता सहाय्यक अभियंता/प्रमुख मूल्य- मापक. अभियांत्रिकी उपप्रमुख .. आधीक्षक/वरीष्ठ लेखा परीक्षक/ वरीष्ठ आरेखक प्रमुख/मूल्यमापक आधिकारी/सहाय्यक शिक्षणा- धिकारी/सहाय्यक सचिव/विज्ञान सल्लागार/ध्वनी अभियंता/विषय तज्ज्ञ/प्रबंधक / अधिन्याख्याता सामन्वयक/सांख्यिकी/तंत्र सहाय्यक. उच्च/श्रेणी लघु लेखक	5100-150-5700-200-6300 3700-125-4700-150-5000 3200-100-3500-125-4625 2200-75-2800-EB-100-4000 1640-60-2600-EB-75-2900 2200-75-2800-EB-100-3700 3000-100-3500-125-4500 2000-60-2200-EB-75-3200-100-3500 2375-75-3200-EB-100-3500	.. 3 .. 7 .. 28 .. 42 .. 7 1 — 468 2	3 7 28 42 7 1 — 468 2	Director of Education/Director Educational Technology Cell Director, State Council of Educational Research and Training, Pune. Joint Director/Commissioner/ Production Incharge/Engi- neering incharge. Dy. Director of Education/Dy. Director of Education, Tech- nical/Production Incharge Engineering Incharge /Dy. Commissioner/Tribunal Officer. Accounts Officer / Administrative Officer/Principal/Asstt. Commi- ssioner/Director./Senioer Statisti- cal Officer, Accountant/Superintendent Electrical Engineer/Producer/ Lecturer/Asstt. Engineer/ Head of the Evaluation. Dy. Engineer. Superintendent/Senior Auditor/ Head Senior Draftsman/ Evaluation Officer/Asstt. Education Officer/Asstt. Secretary/Science Supervisor Music Engineer/Subject Specialist/Registrar/Lecturer/ Co-ordinator/Statistician/ Technical Asstt. Hignr Grade Sjeno
	एकूण ...		558	558	Total
2	अरराजपत्रित वर्ग तीन —				Non-Gazetted, Class III
	मुख्यलिपिक/सहाय्यक शिक्षक/ उपनिरीक्षक/कनिष्ठ लेखा परीक्षक/ साधुलेखक/निमिती सहाय्यक स्वीय सहाय्यक/तंत्रज्ञ/तांत्रिक भांडार/ पर्यवेक्षक/पूर्ण वेळ निदेशक.	1400-40-1600-50-2300-EB-60-2600	241	241	Head Clerk/Asstt. Teacher/ Dy. Inspector/Junior Auditor/ Steno/Asstt. Producer/Person- al Asstt./Technician/Techni- cal Store Supervisor/Full time Instructor.

1	2	3	4	5	2
वरिष्ठ लिपिक/भांडार लिपिक/ लघुटंकलेखक	1200-30-1560-EB-40-2040	187	187	Senior Clerk/Store Keeper/ Stenotypist.	
कनिष्ठ लिपिक/वाहन चालक/ टंकलेखक/निदेशक/लिखा लिपिक चालक	950-20-1150-EB-25-1500 975-25-1150-EB-30-1540	299 7	299 7	Junior Clerk/Driver/Typist/ Instructor/Accounts Clerk. Operator	
उच्चश्रेणी लघुलेखक	2000-60-2500-EB-75-3200	13	13	Higher grade Stenographer	
शिल्प सहाय्यक/ग्रंथपाल,	975-25-1150-EB-30-1660	3	3	Craft Asstt./Librarian	
सहाय्यक अधीक्षक/पटकथा लेखक/ छाया लेखाकार/छाया चित्रकार/ नेपथ्यकार/अभियंत्रिकी सहाय्यक/ आरेखक/सजीवक/दृश्य संकलक.	1640-60-2600-EB-75-2900	55	55	Asstt. Supdt./Photographer/ Script Writer/Draftsman/ Asstt. Executive/Screen Play Writer/Scene Auditor/Aliver.	
ग्रंथपाल/तांत्रिक सहाय्यक/पाठलेखक सादरकर्ता/मूल्यमापन अधिकारी/ छाया लेखक-स-आरेखक/मंच व्यव- स्थापक/स. नेपथ्यकार/दृश्य पर्य- वेक्षक/उपमुख्य लिपिक.	1400-40-1800-EB-50-2300	9	9	Librarian/Tech. Asstt./Evaluation Officer/Dy. Head Clerk/Audio- Supervisor/Stage Manager/ Scene Supervisor/Photo Writer.	
तांत्रिक/दूर चित्रवाणी तंत्रज्ञ/ विद्युत तंत्री/ प्रक्षेपक चालक/ सुतार/मंच सहाय्यक.	1200-30-1440-EB-40-1800	6	6	Technician,/Carpenter/Stage Asstt./T. V. Technician/ Electrician/Projectionist.	
चालक/छायाचित्र परिचर/विशभूषा सहाय्यक/प्रयोगशाळा सहाय्यक/ प्रकाश योजना सहाय्यक/रंगकर्मी.	950-25-1150-EB-30-1540	5	5	Operator/Lab. Asstt./Painter/ Photograph/Attendant/ Makeup Artist/Lighting Asstt./Painter.	
अंशकालीक निदेशक	Rs. 100	6	6	Part-time Instructor	
	एकूण	831	831	Total	
अराजपत्रित वर्ग चार				Non-Gazetted, Class IV	
शिपाई/रखवालदार/सफाई कामगार	750-12-870-EB-14-940	272	272	Peon/Custodian/Sweeper	
माईक/दफ्तरी	775-12-955-EB-15-1030-20-1150	9	9	Naik/Daftari	
माळी	825-15-900-EB-20-1200	3	3	Mali	
	एकूण	284	284	Total	
गोषवारा—सर्वसाधारण शिक्षण				ABSTRACT—GENERAL EDUCATION	
राजपत्रित	...	558	558	Gazetted	
अराजपत्रित वर्ग तीन	...	831	831	Non-Gazetted Class III	
अराजपत्रित वर्ग चार	...	284	284	Non-Gazetted Class IV	
	एकूण बेरीज	1673	1673	Grand Total	
गोषवारा—२२०२ शिक्षण				ABSTRACT 2202—EDUCATION	
राजपत्रित	...	1415	1415	Gazetted	
अराजपत्रित वर्ग तीन	...	3600	3600	Non-Gazetted Class III	
अराजपत्रित वर्ग चार	...	1051	1051	Non-Gazetted Class IV	
	एकूण बेरीज	6066	6066	Grand Total	

1	2	3	4	5	2
राज्य प्रशासकीय व्यवसाय शिक्षण संस्था, मुंबई					
1	राज्यपत्रित, वर्ग—१				<i>Gazetted, Class I</i>
	संचालक	... 4500-150-5700-200-6300	1	1	Director
			एकूण ...	1	1 Total
2	राज्यपत्रित, वर्ग—२				<i>II. Gazetted, Class</i>
	अधीक्षक	... 2000-60-2300-EB-75-3200-100-3500	1	1	Superintendent
			एकूण ..	1	1 Total
3	अराज्यपत्रित, वर्ग—३				<i>III. Non-Gazetted, Class III</i>
	उच्चस्तर लिपिक	... 1200-30-1560-Extn-40-2040	1	1	Sr. Clerk
	निम्नस्तर लघुलेखक	... 1400-40-1600-50-2300-Extn-60-2600	1	1	Lower grade Stenographer
	उप-लेखापाल	... 1400-40-1600-50-2300-Extn-60-2600	1	1	Dy. Accountant
	वसतीगृह अधीक्षक	... 1640-60-2600-Extn-75-2900	1	1	Hostel Superintendent
	ग्रंथपाल	... 1400-40-1800-Extn-50-2300	1	1	Librarian
	लिपिक/टंकलेखक	... 950-20-1150-Extn-25-1500	1	1	Clerk-cum-Typist
			एकूण ..	6	6 Total
4	अराज्यपत्रित, वर्ग (४)				<i>IV. Non-Gazetted, Class IV</i>
	पहरकर	... 750-12-870-Extn-14-940	3	3	Watchman
	शिफाई	... 750-12-870-Extn-14-940	2	2	Peon
	सफाई कामगार	... 750-12-870-Extn-14-940	2	2	Sweeper
	ग्रंथालय सहवर्ती	... 750-12-870-Extn-14-940	1	1	Library Attendant
	माळी	... 750-12-870-Extn-14-940	1	1	Mali
			एकूण ...	9	9 Total
			एकूण बेरीज ...	17	17 Grand Total
	६ क्रीडा व युवक कल्याण—				<i>6 Sport and Youth Welfare—</i>
१	राज्यपत्रित—				(1) Gazetted—
	अधीक्षक	... 1640-60-2600-BB-75-2900	1	1	Superintendent
			एकूण ...	1	1 Total

1	2	3	4	5	2
२	अराजपत्रित, वर्ग (३)				(2) Non-Gazetted, class III
	लघुलेखक	2000-60-2300-EB-75-3200	7	7	Stenographer
	सहा. अधीक्षक	1640-60-2600-EB-75-2900	1	1	Asstt. Supdt.
	मुख्य लिपिक	1400-40-1600-50-2300-EB-60-2600	41	41	Head Clerk
	विमान प्रतिमान निदेशक	1400-40-1800-EB-50-2300	3	3	A. M. Instructor
	नौ. प्रतिमान निदेशक	1400-40-1800-EB-50-2300	4	4	S. M. Instructor
	लेखालिपिक	1200-30-1560-EB-40-2040	65	65	Accounts Clerk
	वरिष्ठ लिपिक	1200-30-1560-EB-40-2040	123	123	Sr. Clerk Gr. II
	कनिष्ठ लिपिक	950-20-1150-EB-25-1500	164	164	Jr. Clerk
	वाहन चालक	950-20-1150-EB-25-1500	168	168	Driver
		एकूण	576	576	Total
३	अराजपत्रित, वर्ग (४)				(3) Non-Gazetted, Class IV
	अण्कर	775-12-955-EB-15-1150	270	270	Lascar
	लिफ्टमन	775-12-955-EB-15-1150	2	2	Liftman
	बोट-किपर	755-12-955-EB-15-1150	7	7	Boat-keeper
	शिपाई	750-12-870-EB-14-940	86	86	Peon
	सफाई कामगार	750-12-870-EB-14-940	63	63	Sweeper
	चौकीदार	750-12-870-EB-14-940	66	66	Chowkidar
		एकूण	494	494	Total
		एकूण बेरीज	1071	1071	Grand Total

1	2	3	4	5	6
७ मंत्रालय—					7 Mantralaya—
राजपत्रित वर्ग (१)					Gazetted Class I
सचिव	...	5900-200-6700	..	1	1 Secretary
सहसचिव	...	4500-150-5700	...	1	1 Jt. Secretary
उपसचिव	...	3700-125-4700-150-5000	..	3	3 Deputy Secretary
विशेष कार्याधिकारी (उ.स.श्रेणीतील)	..	3700-125-4700-150-5000	..	1	1 Officer on Special Duty
अवर सचिव	..	3000-100-3500-125-4500	..	10	10 Under Secretary
अवर सचिव (विधी)	..	3000-100-3500-125-4500	..	1	1 Under Secretary (Law)
उप संचालक (सांख्यिकी)	..	2200-75-2800-EB-100-4000	..	1	1 Dy. Director (Statistics)
एकूण			..	18	18 Total
राजपत्रित वर्ग (२)					Gazetted Class II
कक्ष अधिकारी	..	2000-60-2300-EB-75-3200-100-3500	..	20	20 Desk Officer
एकूण			..	20	20 Total
अराजपत्रित वर्ग (३)					Non-Gazetted Class III
सहायक	..	1640-60-2600 EB-75-2500	..	51	51 Assistant
लिपिक	...	950-20-1150-EB-25-1500	..	42	42 Clerk
टंकलेखक	...	950-20-1150-EB-25-1500-Spl. pay 40	..	16	16 Typist
उच्चस्तर लघुलेखक	..	2000-60-2300-EB-75-3200	..	7	7 Higher Grade Stenographer
निम्नस्तर लघुलेखक	...	1640-60-2600-EB-75-2900	..	12	12 Lower Grade Stenographer
संशोधन सहाय्यक	..	1640-60-2600-EB-75-2900	..	1	1 Research Assistant
वाहन चालक	..	950-20-1150-EB-25-1500	..	1	1 Driver
एकूण			..	130	130 Total
अराजपत्रित वर्ग (४)					Non-Gazetted, Class IV
हवालदार	...	875-12-995-EB-15-1030-20-1150	..	1	1 Havaldar
नाईक	...	Do.	..	1	1 Nalk
आवेष्टक व बांधणीकार	...	Do.	..	1	1 Paeker-cum-Binder
रोनिओ चालक	...	Do.	..	1	1 Roneo Operator
झेरोक्स चालक	...	Do.	..	1	1 Xerox Operator
फ्रॉकिंग मशिन ऑपरेटर	..	750-12-870-EB-14-940+Spl. Pay Rs. 20	..	1	1 Franking Machine Operator
शिपाई	..	750-12-870-EB-14-940	..	20	20 Peon
एकूण			...	26	26 Total
एकूण बेरीज			..	194	194 Grand Total

NIEPA DC

D10535

LIBRARY & DOCUMENTATION CENTRE
National Institute of Educational
Planning and Administration.
17-B, Sri Aurobindo Marg.
New Delhi-110016
DC, No. D-10535
Date 16-02-2000